A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletének jegyzőkönyve

A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletének jegyzőkönyve

1988. május 20–22.

Kossuth Könyvkiadó / 1988

ISBN 963 09 3337 3
(4583)

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1988. május 20–22-én tartotta országos értekezletét Budapesten.

A párttagság képviseletében 990 küldött vett részt a munkában, s 49 küldött és egy meghívott vendég mondta el véleményét, javaslatait a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről.

A kötet tartalmazza az előadói beszédet, a hozzászólások szerkesztett szövegét, a vita-összefoglalót, a szerkesztőbizottság jelentését, az országos értekezlet állásfoglalását, a párt központi vezető szervei és a küldöttek teljes névsorát.

Az országos értekezlet 235 küldötte írásban adta be hozzászólását; ezek szerkesztett szövegét a Kossuth Könyvkiadó külön kötetben jelenteti meg.

Lázár György megnyitóbeszéde

Kedves elvtársak! Tisztelt vendégeink!
A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletét megnyitom. Tájékoztatom önöket, hogy a területi pártbizottságok 859 küldöttet választottak, akik közül 38-an az ezer párttagot meghaladó taglétszámú üzemeket, intézményeket képviselik. A létszám kiegészül a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság 131 tagjával, ilyen módon 990 elvtársnak van szavazati joga. A pártértekezleten jelen van 986 elvtárs, igazoltan távol van négy elvtárs. Az országos pártértekezlet tehát határozatképes.

A küldötteket mindenütt a Központi Bizottság határozata szerint választották meg. Ennek megfelelően a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok minden ezer párttag után egy küldöttet választottak. Az erre jogosult pártszervek a küldöttek kiválasztásában széles körű konzultációt folytattak, kikérték a helyi pártbizottságok, illetve alapszervezetek véleményét, javaslatait is. Ennek köszönhetően a pártértekezleten képviselve van a párt minden nemzedéke, társadalmunk minden rétege, országunk minden területi egysége.

Kedves elvtársak! Bejelentem, hogy a küldöttcsoportok az elnökségre, a munkabizottságok közül a pártértekezlet titkárságára, a szerkesztőbizottságra és a szavazatszedő bizottságra vonatkozó, előzetesen írásban kiosztott javaslatokat változtatás nélkül elfogadták. Egyetértettek azzal, hogy a második napirendi pont „Szervezeti és személyi kérdések" megnevezést kapjon.

A jelölőbizottság összetételéhez kiegészítő javaslat érkezett. A Magyar Néphadsereg küldöttcsoportja azt indítványozza, hogy a jelölőbizottságban kapjon képviseletet a Külügyminisz-

térium és a Határőrség küldöttcsoportja is, és ezzel a 33 fős jelölőbizottság 35 főre emelkedjék. Javaslom, hogy ezt az indítványt fogadjuk el, és így valamennyi küldöttcsoport képviselve lesz a jelölőbizottságban.

A küldöttcsoportok azzal is egyetértettek, hogy a javaslatokról együttesen szavazzunk. Mielőtt erre sor kerül, megkérdezem, van-e valakinek kérdése vagy más javaslata. Úgy látom, nincs.

Ezek után kérem, hogy aki az előbbiekben ismertetett javaslatokkal egyetért, küldöttigazolványának felmutatásával szavazzon.

A küldöttek együttesen szavaztak valamennyi javaslatról. Az országos pártértekezlet a tanácskozás elnökségére, napirendjére, ügyrendjére, munkabizottságaira tett javaslatokat az ismertetett módosításokkal együtt egyhangúlag elfogadta.

Kedves elvtársak! A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság május 10-ei ülésén úgy határozott, hogy a párt vezető testületei megújításának elősegítése céljából javasolja a párt országos értekezletének, hogy válassza újjá a Központi Bizottságot és a Központi Ellenőrző Bizottságot. A jelenlegi Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság mandátuma a vezető testületek újjáválasztásáig marad érvényben. A Központi Bizottság javasolja továbbá, hogy a testületek megújítása során a két testület létszáma lényegesen ne változzon. Emlékeztetek rá, hogy a Központi Bizottságnak ez idő szerint 106, a Központi Ellenőrző Bizottságnak 25 tagja van. A küldöttcsoportok egyetértettek azzal, hogy a jelölőbizottság a fentiekből kiindulva tegye meg javaslatát.

Az elnöklő Lázár György ezután megkérdezte, van-e valakinek valamilyen kérdése vagy észrevétele; miután nem volt, szavazás következett. A pártértekezlet egyhangúlag elfogadta a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság újjáválasztásával kapcsolatos javaslatot.

Tisztelt pártértekezlet! A pártunk XIII. kongresszusa óta eltelt három évben a magyar munkásmozgalom több kiváló személyisége távozott el az élők sorából. A Központi Bizottság tagjai kö-

zül elhunyt Brutyó János, Cserháti István, Herczeg Károly, Nemes Dezső, Oláh István és Révész Ferenc elvtárs. A Központi Ellenőrző Bizottság tagjai közül Győri Imre és Takács Imre elvtársat vesztettük el. Tisztelettel emlékezünk az elhunyt küzdőtársainkra. Kérem, hogy felállással adózzunk elvtársaink emlékének.

Kedves elvtársnők, elvtársak! A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletének megnyitásakor tisztelettel köszöntöm a küldött és a meghívott elvtársakat. Köszöntöm a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyiségeit, nagyra becsült veterán harcosait. Szívélyesen üdvözlöm párton kívüli barátainkat. Köszöntöm pártunk minden tagját. Köszöntöm munkásosztályunkat, szövetkezeti parasztságunkat, értelmiségünket, a szocializmus minden igaz hívét. Az országos pártértekezletnek eredményes munkát kívánok.

A küldöttek egyhangúlag megválasztották az elnökséget, melynek tagjai: *Aczél György, Beck Tamás, Berecz János, Csehák Judit, Dudla József, Duschek Lajosné, Fejti György, Fock Jenő, Garaczi Károly, Gáspár Sándor, Gög Mátyás, Grósz Károly, Gyenes András, Havasi Ferenc, Hámori Csaba, Kádár János, Kállai Gyula, Köveskuti Lajos, Lázár György, Lukács János, dr. Magyar Kálmán, Maróthy László, Medgyessy Péter, Mihalics Veronika, Németh Károly, Németh László, Németh Miklós, Olajos Imre, Oláh Jánosné, dr. Ormos Mária, Óvári Miklós, Pál Lénárd, Schmidt Zoltánné, Schwajda György, Szabó István, Sziklai Antal, Szlamenicky István, Szűrös Mátyás, dr. Tatai Ilona, Varga László.*

A PÁRTÉRTEKEZLET MUNKABIZOTTSÁGAI

A pártértekezlet titkárságának vezetője: *Petrovszki István.* Tagjai: *Kovács Béla, Lakatos Ernő, Somogyi Imre, Szabó Károly.*

A szerkesztőbizottság vezetője: *Berecz János.* Tagjai: *Antalóczy Albert, Barta Alajos, Barts Oszkárné, Benke Valéria, Borbély Gábor, Hajdú István, Huszár István, Juhász Péter, dr. Karvalits Ferenc, Katona István, Klenovics Imre, Lakatos László, Lakos Sándor, Németh Miklós, Óvári Miklós, dr. Postás Sándor, Szabó Miklós, Varga Gyula.*

A jelölőbizottság elnöke: *Lukács János.* Tagjai: *dr. Alpári Ágnes, Baranyai Tibor, Bertus Pál, Boldvai László, Boros László, Burgert Róbert, dr. Daróczi Zoltán, Dányi Pál, Dudla József, Erdős Andréné, Fenyvesi József, Gyenes András, Györgyi Béla, dr. Illei György, Iványi Pál, Jassó Mihály, Katona Béla, Kállai Gyula, Kázsmér János, Koltay Gábor, dr. Kovács Géza, Krasznai Lajos, dr. Lovász Matild, Péter Szigfrid, Rajki Sándorné, Somogyi Ferenc, Suhajdáné dr. Csugány Ibolya, Sütő Imre, Szabó Miklós, Székely János, Takács Imréné, Tétényi Pál, Varga László, Veres József.*

A szavazatszámláló bizottság elnöke: *Gyuricza László.* Tagjai: *Bálint Csaba, Dérfalvi István, Fabriczky András, Fodorné Birgés Katalin, Hajdics József, Horváth Miklós, Letovai Ildikó, Menyhárt Jánosné, Németh István, Papp György, Szabó Sándor, Szűcs Enikő, Tarrósi József, Varga István.*

A PÁRTÉRTEKEZLET NAPIRENDJE

1. Állásfoglalás a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről.
2. Szervezeti és személyi kérdések.

Kádár János előadói beszéde

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Pártunkban rendszerré vált, hogy két kongresszus között, az ötéves időszak felén túlhaladva, a Központi Bizottság kibővített ülésen áttekinti a kongresszusi határozatok végrehajtásának alakulását, tapasztalatait. Múlt év decemberében a Központi Bizottság úgy határozott, hogy ezúttal nem a szokásos ülésén, hanem országos pártértekezlet összehívásával tesz eleget e kötelezettségének.

A pártértekezlet összehívását a XIII. kongresszus után kialakult helyzet indokolta.

Felelősen gondolkodó és cselekvő marxista–leninista pártnak szigorúan, a tényeket mérlegelve kell a helyzet értékelését elvégeznie. Mit mutatnak a tények? A hetedik ötéves terv első két évében a bruttó nemzeti össztermék 4,9 százalékkal emelkedett, az ipari termelés 5,8 százalékkal, a mezőgazdasági termékek termelése 0,8 százalékkal nőtt. Beruházásokra 1987-ben 9,4 százalékkal költöttünk többet, mint 1985-ben. A lakosság reáljövedelme egy főre számítva két év alatt 2,4 százalékkal, a munkások és alkalmazottak egy keresőre jutó reálbére 1,3 százalékkal nőtt. Az állami költségvetés hiánya 1986-ban 46,9 milliárd forint, 1987-ben 35 milliárd forint volt. Bruttó adósságunk konvertibilis valutában 18 milliárd dollárra, nettó adósságunk 10,9 milliárd dollárra emelkedett.

A fejlődést mutató számok mellett látnunk kell azt is, hogy gazdaságunkban nem következtek be minőségi változások, a szerkezetátalakítás vontatottan halad, a belső és a külső pénzügyi egyensúly romlott, s mindennek következtében nemcsak az

életszínvonal érzékelhető emeléséhez, hanem annak teljes körű megvédéséhez is hiányoznak a feltételek.

Mindez azt is mutatja, hogy a XIII. kongresszus helyzetértékelése és a kitűzött gazdasági és életszínvonal-fejlesztési célok nem voltak kellően megalapozottak, s a végrehajtás is elmaradt a követelményektől. Ezt felismerve a Központi Bizottság kidolgozta, és a múlt év júliusában határozattá emelte a gazdasági-társadalmi kibontakozás programját, majd a kormány szeptemberben hároméves gazdasági stabilizációs programot terjesztett az Országgyűlés elé, amely elfogadta azt.

A gazdasági helyzet alakulása természetszerűleg kihatott az ország társadalmi és politikai életére is. Nőtt az elégedetlenség a korábbi években megszokott gazdasági és társadalmi fejlődés megtorpanása, a szokatlan nehézségek szaporodása miatt. A jelen nehézségei miatt a korábbinál többen látják bizonytalannak a jövőt. Politikai intézményrendszerünk a megváltozott viszonyok között nem áll feladata magaslatán, működésében zavarok jelentkeznek. Romlott a közhangulat, csökkent a bizalom a párt és a vezetők iránt. S ahogy ez ilyenkor lenni szokott, az ország határain belül és kívül jelentkeznek mindazok, akik szeretnek a zavarosban halászni, s megpróbálják az ország nehézségeit a szocialista rendszer ellen felhasználni.

Mindezt mérlegelve határozott úgy a Központi Bizottság, hogy a párt szerveit és szervezeteit képviselő magasabb fórum, a párt most összeülő országos értekezlete tekintse át a párt helyzetét, és jelölje ki a legfontosabb feladatokat a következő kongresszusig. Nyilvánvaló, ha a pártértekezlet figyelmét a szocialista építés legidőszerűbb, a párttagságot, a közvéleményt leginkább foglalkoztató főbb politikai kérdésekre összpontosítja, s ezekben határozottan állást foglal, akkor megadja a nélkülözhetetlen világos útmutatást a gyakorlati munka elengedhetetlen megjavításához. A pártértekezlet nem kevésbé fontos feladata a vezető testületek személyi összetételének megújítása, megfiatalítása, amit a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság maga is időszerűnek tart és javasol.

A pártértekezlet – mozgalmi hagyományainknak megfelelően – a pártszervek, a Központi Bizottság, a Központi Ellenőrző Bizottság, a budapesti pártbizottság, a megyei és megyei jogú párt-

bizottságok küldötteinek tanácskozása. A pártértekezlet előkészítésében azonban az állásfoglalás-tervezet vitája keretében egész párttagságunk, párton kívüli szövetségeseink széles köre vett részt. A szervezett vitákban kétszázezernél több felszólalás hangzott el, és sok ezer javaslatot juttattak el hozzánk. A Központi Bizottság nevében köszönetet mondok párttagságunknak, külön a véleményezésre felkért testületek tagjainak, mindazoknak, akik véleményük, javaslataik közlésével segítettek a felkészülés munkájában.

A beérkezett javaslatok közül az állásfoglalás-tervezet véglegesítésénél a Központi Bizottság hasznosította mindazokat, amelyek abba beépíthetők voltak. Számos olyan módosító javaslat érkezett, amely önmagában elfogadható lett volna, de a terjedelem nem növelhető a végtelenségig. Sok olyan ésszerű javaslat érkezett, amely helyes, de nem az állásfoglalásba való, hanem a végrehajtás menetében hasznosítható. Ezeket a Központi Bizottság rendszerezi, és a végrehajtásra kötelezett szervek vezetőinek rendelkezésére bocsátja.

Az előkészítő szakaszban több helyen feltették azt a kérdést, hogy milyen ügyek eldöntésére van felhatalmazása a pártértekezletnek. A szervezeti szabályzat nem részletezi a pártértekezlet feladatkörét. A választ nem a paragrafusokban kell keresni, hanem politikailag kell mérlegelni. Ha így közelítünk a kérdéshez, azt mondhatom, hogy a pártértekezletnek joga és kötelessége dönteni minden olyan ügyben, amit a helyzet megkövetel, s amit az előzetes viták tanúsága szerint a párttagság nagy többsége szükségesnek tart.

Többen emlegették, hogy a vitához rendelkezésre álló idő rövid volt. Ebben a véleményben sok igazság van, mégis úgy gondolom, hogy a döntések halogatásából több kár származna, mint amennyi hasznot az előkészítés elnyújtása adott volna. Egyébként a vitát tulajdonképpen nem ez év áprilisában kezdtük. A napirenden levő kérdésekkel a párt az alapszervezetektől a Központi Bizottságig már hosszabb idő óta foglalkozik. A múlt évben a gazdasági-társadalmi kibontakozás programját feldolgozta az egész párt, a tagkönyvcserével kapcsolatban egyéni beszélgetést folytattak a párt minden tagjával, télen széles körű vita folyt a pártban az ideológiai munkáról és a politikai in-

tézményrendszer megújításáról. Mindezek tapasztalataira is építhetett az áprilisban lezajlott vita, s ezáltal vált lehetővé viszonylag rövid idő alatt eredményes lefolytatása.

A hozzászólások, az észrevételek a fő kérdésekben egy irányba mutattak, s ezért a pártértekezletnek megvan nemcsak a felhatalmazása, hanem a lehetősége is a párt egységét erősítő állásfoglalás kialakítására.

Kedves elvtársak! Az állásfoglalás-tervezet a pártértekezlet egyetlen okmánya, annak minden részlete, témája fontos. A küldött elvtársak nem először találkoznak vele, s nyilván jól ismerik. Ezért részletes ismertetésétől, indoklásától eltekintek, és bevezetőm további részében csupán néhány fontos kérdésre kívánom a figyelmet felhívni.

A pártértekezletnek világos és tiszta helyzetet kell teremtenie mindenekelőtt további utunk fő irányát illetően. Pártunk a munkásosztály történelmi céljainak eléréséért, a szocialista társadalom felépítéséért küzd. Minden döntésének kiindulópontja és célja, egész tevékenységének értelme és lényege, hogy hazánkban eredményesen folytatódjék a szocialista társadalom építése. Ez az elvi, politikai alapja szövetségi politikánk folytatásának is. Megengedhetetlen tehát, hogy ebben a kérdésben bizonytalanság maradjon a pártban. Minden olyan javaslatot elfogadunk és támogatunk, függetlenül attól, hogy kitől származik, amely a szocializmus ügyét szolgálja. Készek vagyunk kompromisszumokra is, ha azok segítik szocialista céljaink elérését. Ugyanilyen határozottsággal fellépünk minden olyan törekvéssel szemben, amely szocialista rendszerünk alapjait támadja.

A párt nyíltan hirdeti céljait. Politikájának nincs egyetlen olyan eleme sem, amelyet titkolnia kellene. Legfontosabb törekvésünk, hogy az emberek ismerjék és elfogadják céljainkat. Ezért a párt számára a nyíltság első számú követelménye, hogy céljainkat illetően ne legyenek kétségek se barátainknál, se partnereinknél, és még ellenfeleinknél, ellenségeinknél sem.

Ha célhoz akarunk érni, nyíltan kell beszélni arról is, hogy erőfeszítések, átmeneti áldozatok nélkül nem érhetünk el eredményeket. Az emberek vállalják a nehézségeket, megértik a tévedéseket is, ha őszinte szót hallanak, és látják a célt.

A politikai nyilvánosság fejlesztésében fontos és felelősségtel-

jes szerepe van a sajtóban, a televízióban és a rádióban dolgozó kommunistáknak. Politikai és erkölcsi követelmény, hogy a tömegtájékoztatási eszközök a szocialista építést szolgálják, terjesszék a jó tapasztalatokat, népszerűsítsék a példamutató teljesítményeket, jobbító szándékkal bírálják a hibákat, ne a bénító pesszimizmust terjesszék, hanem a tettrekészséget ösztönözzék.

Elvtársak! A szocializmus útján előrehaladásunk legfőbb biztosítéka a népi hatalom. Az elmúlt hónapok vitáiban sok szó esett a hatalom osztálytartalmáról, jellegéről. Tudósok vizsgálják és vitatják társadalmunk szerkezetének változásait. Tény, hogy a szocializmus építésének eddigi szakaszában gyökeres változások mentek végbe társadalmunk osztályviszonyaiban, szerkezetében. A mezőgazdaság szocialista átszervezése után nagymértékben csökkent a mezőgazdaságban dolgozók száma. A gazdaság extenzív fejlődésének időszakában gyorsan nőtt a munkások száma, az intenzív fejlődésre való áttérés megkezdésével viszont csökkenni kezdett; ugyanakkor nő a magasan kvalifikált szellemi tevékenység szerepe.

Tudományos vizsgálatokra a pártértekezlet három napja nem elegendő, de a hatalom kérdésében egyértelműen és világosan állást kell foglalni. Magyarországon nincsenek kizsákmányoló osztályok, a magyar társadalom a dolgozók társadalma, minden hatalom a dolgozó népé. Ez a népi hatalom a munkásosztály vezetésével végbement politikai harcok legfőbb eredménye, amely a munkás-paraszt szövetségre építve és az értelmiség támogatásával jött létre. Erre gondolva a párt határozottan fellép a népi hatalom gyengítését célzó minden próbálkozással szemben, s szigorúan ítéli meg a hatalommal való visszaélés bármely formáját.

Elvtársak! A népi hatalom ereje és szilárdsága nagymértékben függ a politikai intézményrendszer eredményes működésétől. A párt szükségesnek tartja társadalmunk politikai intézményrendszerének továbbfejlesztését, hangsúlyozva, hogy ez időt kívánó folyamat.

E feladat megvalósításához nem most kezdünk hozzá. Az 1953–1957-es évek politikai-társadalmi válságának leküzdésében fontos szerepe volt annak, hogy a párt világos elvi álláspon-

tot alakított ki politikai intézményrendszerünk működésével kapcsolatban.

A párt nem helyezi magát semmilyen intézményünk, még kevésbé a törvények fölé. Ellenkezőleg, súlyos helyzetekben – népünk nagy többségének támogatásával – eredményes harcot vívott a Magyar Népköztársaság törvényes rendjének helyreállításáért. Ma is és a jövőben is legfőbb kötelességének tartja országunk törvényes rendjének megtartását és megtartatását.

Szakítottunk azzal a gyakorlattal, amely a társadalmi és tömegszervezeteknek a transzmissziós szíj szerepét szánta. Kimondottuk, hogy ezek a szervezetek önállóan működnek, a párt szervei nem hoznak rájuk kötelező határozatokat. A párt politikai irányító szerepe az ott dolgozó kommunisták révén valósul meg. Elvként kimondtuk, hogy pártfunkció kivételével minden tisztséget betölthet pártonkívüli is, ha arra egyébként alkalmas. Csökkentettük az apparátusok létszámát, s a választott testületek irányítása alá rendeltük őket. Törekedtünk a túlzott centralizáció csökkentésére, kiindulva abból, hogy minden kérdést lehetőleg ott döntsenek el, ahol a döntéshez szükséges legtöbb ismerettel rendelkeznek. Ezáltal növekedett a helyi szervek önállósága és felelőssége. Az volt a célunk, hogy a direkt irányítást autonóm szervek és testületek felelős munkája váltsa fel. Kialakulóban van a pályázatok, a kettős és többes jelölések rendszere, s mindez megkönnyíti a dolgozók közvetlen beleszólási lehetőségét a döntésekbe.

Ezeknek a helyes elveknek nem sikerült mindig és minden területen a gyakorlatban is érvényt szerezni. Könnyebb a megszokott úton járni, a látszólag kényelmesebb megoldásokat választani, mint kezdeményezni, újítani, esetleg kockáztatni, és a döntésekért a felelősséget vállalni. A helyzet is változik, a korábbi helyes döntéseink a mai helyzetben már nem kielégítőek.

Napjainkban a szocialista fejlődés igénye szükségessé teszi, hogy megkülönböztetett figyelmet szenteljünk a politikai intézményrendszer fejlesztésének. Ezért kezdeményezte a párt néhány évvel ezelőtt a politikai intézményrendszer átfogó reformját.

Az előkészítő vitákban sokféle nézettel találkozhattunk. A különböző, sokszor egymásnak ellentmondó nézetek felszínre ke-

rülése a vita természetes velejárója, s ez jó dolog. Ugyanakkor tapasztalható az is, hogy néhány alapkérdés tisztázatlansága miatt nemcsak a párton kívül, hanem a pártban is nőtt az eszmei bizonytalanság, s ez már nem jó. Ezért a pártértekezlet feladata, hogy a vita középpontjában álló, néhány fontos politikai alapkérdésben állást foglaljon, tiszta helyzetet teremtsen. Ezek a kérdések szerintem a következők:

– Politikai intézményeink átfogó reformjának célja a népi hatalom, a szocialista rendszer erősítése. Javaslom, hogy a pártértekezlet a legmesszebbmenően támogasson minden reformot, amely ezt a célt szolgája, s utasítson el minden olyan törekvést, amely a burzsoá demokrácia, az anarchia irányába mutat, vagy a mai magyar szocialista valósággal nem számoló utópisztikus elgondolásokat tartalmaz.

– Javaslom továbbá, hogy a pártértekezlet erősítse meg: több szocializmust akarunk, s ez több demokráciát jelent. A több demokrácia több felelősséggel jár. Kötelesség nincs jog nélkül, s jog nincs kötelesség nélkül.

– A szocializmus építésének hosszú történelmi szakaszában nélkülözhetetlen a marxista–leninista párt vezető szerepe. Ezért javaslom, a pártértekezlet foglaljon úgy állást, hogy a politikai intézményrendszer reformjának is központi kérdése a párt saját tevékenységének megújítása, valamint a feladatok pontosabb elhatárolása a párt, az állami szervek és a társadalmi szervek között.

A Központi Bizottság hosszú ideje arra törekszik, hogy a párt központi és helyi vezető testületei és szervezetei társadalmunk különböző intézményeinek önállóságát tiszteletben tartva, mindenekelőtt bel- és külpolitikánk, gazdaságpolitikánk, kulturális politikánk elveinek érvényesítésére törekedjenek. Azon kell dolgozni, hogy ez a törekvés a gyakorlatban az eddiginél határozottabban, és teljes mértékben érvényesüljön. Ennek megfelelően szükséges, hogy az Országgyűlés, a kormány, a minisztériumok, a tanácsok, a helyi gazdasági szervek, az üzemek, az intézmények önállósága és felelőssége növekedjen, munkája fejlődjön.

A párt ugyanezt az elvet követi a különböző érdekképviseleti szervek, úgymint a szakszervezetek, a KISZ, a szövetkezeti szervek, a Gazdasági Kamara és más rokon intézmények irányában.

Az érdekképviseleti szervekkel kapcsolatban szólni kell még a következőkről: mivel hazánkban az MSZMP-vel szemben álló más pártok létrehozásának semmiféle realitása nincs, a szocialista rendszer fellazítására törekvő erők, a dolgokat végig nem gondoló, jó szándékú embereket is felhasználva, az érdekképviseletek vonalán próbálkoznak. A párt elítéli ezeket a törekvéseket, amelyek a szakszervezeti és ifjúsági mozgalom egységének megbontására irányulnak.

A párt következetesen folytatja szövetségi politikáját. A nép és az ország érdekeit szolgáló építőmunkában nélkülözhetetlen a fejlődés következtében egymáshoz mindjobban hasonuló osztályok és rétegek – a munkásság, a parasztság, az értelmiség –, illetve a párttagok és a pártonkívüliek, a különböző ideológiát valló emberek szövetsége, összefogása és együttműködése. Ebből a szempontból is különösen fontos szerepe van a pártot és más politikai szervezeteket, a szocialista építés alapkérdéseiben egyetértő embereket tömörítő Hazafias Népfront-mozgalomnak. Munkájának fejlesztéséhez meg kell adni a szükséges politikai támogatást.

Pártszervezeteink fordítsanak nagyobb figyelmet a tömegszervezetek és tömegmozgalmak munkájára, s az ott példásan dolgozó kommunisták útján gondoskodjanak a párt álláspontjának megfelelő képviseletéről és politikájának érvényesítéséről.

Tisztelt elvtársak! Tájékoztatom a pártértekezletet arról, hogy az elmúlt hónapokban a párttagsági könyvek cseréjével kapcsolatos egyéni beszélgetések, valamint az alapszervezetekben folytatott politikai viták menetében növekedett a párttagság aktivitása, tisztultak a nézetek, erősödött pártunk egysége. A pártértekezlet összehívása, a Központi Bizottság állásfoglalás-tervezete a párttagság, a budapesti és a megyei pártbizottságok részéről támogatást kapott.

Pártunk szervezettségi foka magasnak értékelhető, a taglétszám meghaladja a 800 000-et, ez a felnőtt lakosságnak több mint 10 százaléka. A párttagság önkéntes, az eszme és a nép érdekének szolgálatában vállalt többletmunkát és felelősséget jelent, semmiféle személyes előnnyel nem jár, nem járhat. A tagkönyvcsere során körülbelül 45 000 ember párttagsága szűnt meg, részben a legkülönbözőbb személyi okokkal indokolt kilé-

pés, részben pedig a pártszervezet által eszközölt törlés következtében. Mivel az adott esetekben a személy és a pártszervezet számára is ez a jó megoldás, megengedhetetlen a kilépőkkel szemben bármiféle neheztelés vagy megkülönböztető bánásmód.

Kedves elvtársak! Pártunk, amely a munkásosztály pártjaként jött létre, a szocialista forradalom győzelmét követően fokozatosan az egész dolgozó nép pártja, társadalmunk eszmei, politikai vezető ereje lett. Tevékenységében a tudományos szocializmus, Marx, Engels, Lenin eszméi vezérlik, és a demokratikus centralizmus elvei alapján szervezett erőként működik.

Amint az állásfoglalás-tervezetből világosan kitűnik, pártunk, hogy történelmi küldetésének méltóan megfeleljen, mind a belső pártéletben, mind társadalmi tevékenységében kész a helyzet követelményeinek megfelelő megújulásra, és határozottan elkötelezte magát, hogy a demokratizálás és a reformok útján jár. A jövőben még inkább mint politikai párt kíván működni, alapvető feladatának a szocialista társadalom építésének biztosítását, a nép érdekeinek szolgálatát tekinti, és álláspontjának érvényesítésében az eszmei, politikai meggyőzés az eszköze.

Céljaink megvalósításának elengedhetetlen feltétele a párt sorainak rendezése, egységének megszilárdítása, működésének javítása. Az MSZMP politikai intézményeink között meghatározó szerepet tölt be, munkássága, eredményes működése a szocialista fejlődés alapvető biztosítéka.

A Központi Bizottság éppen a politikai döntések megalapozottságának, minőségének javítása és következetesebb, szervezettebb megvalósítása érdekében javasol mélyreható változásokat a párt működésében és belső életében. Olyan gyakorlati megoldások meghonosítását ajánlja, amelyek jobban rászorítanak a sokoldalú mérlegelésre, a különböző érdekek és nézőpontok figyelembevételére.

Egyértelmű felelősségi viszonyokat akarunk kialakítani, amelyek keretében döntéseket továbbra is kollektíven hoznak a testületek, s erről a jövőben sem mondhatunk le. Ugyanakkor a kollektív vezetés fenntartása mellett nem mondhatunk le a személyes felelősség megköveteléséről a döntéshozatalban és a vég-

rehajtásban egyaránt. Erre van igény, és van lehetőség is, amit jól tükröztek az elmúlt hónapok vitái.

A párttagsággal folytatott széles körű eszmecsere a vitákban sok tekintetben új stílust honosított meg, s ez nagy nyeresége pártunknak. A vita tapasztalatai ismét igazolták, hogy jól képzett, tájékozott, jobbító szándékú, tetterős párttagságunk van, amelyre építeni lehet a munkában is.

A Központi Bizottság javaslatai ezért előirányozzák azt is, hogy a párt tagjainak, különböző szintű szerveinek és szervezeteinek nagyobb beleszólási lehetőségük legyen olyan döntésekbe, amelyek képviselete és végrehajtása kötelességük lesz. Ezt szolgálja a pártszervezetek kezdeményezési lehetőségeinek lényeges bővítése is. Gyakorlati biztosítékokkal is érvényt kívánunk szerezni annak az elvnek, hogy a pártszervezetek, az alapszervezetek legyenek működési területük önálló, felelős politikai gazdái. Vezetőiket és tisztségviselőiket maguk válasszák, és a párton belüli irányítási rendszer egyszerűsítésével szabaduljanak meg felesleges kötöttségeiktől.

Pártunk belső rendjének megfelelően a lényeges politikai kérdésekben a párton belül a Központi Bizottságnak kell kimondania a döntő szót. Ezért figyelemre méltó az a javaslat, hogy a Központi Bizottság szükség szerint, ha kell, gyakrabban ülésezzen, több időt fordítson a vélemények mérlegelésére.

A Központi Bizottság a benyújtott állásfoglalás-tervezetben arra törekedett, hogy a párt belső életének átalakítása a kommunista mozgalom alapvető értékeinek és szervezési elveinek megerősítését és kiteljesítését szolgálja. A javasolt változásokkal jobb feltételeket kívánunk teremteni annak a folyamatos munkának is, amely nélkülözhetetlen a párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének megerősítése érdekében.

A Központi Bizottság állásfoglalás-tervezetében támogatja azt a javaslatot is, hogy a döntések előtt az előterjesztésekben ismertetni kell az alternatívákat, a kisebbségi véleményeket. Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a véleményükkel kisebbségben maradtaknak – a többségi döntés végrehajtási kötelezettségét fenntartva – joguk van érveik, elgondolásaik újabb megvizsgálását kérni. A gyakorlati megoldásokat az országos pártértekezlet elvi egyetértése esetén rövid időn belül ki lehet

alakítani. Ugyanakkor a határozatok esetenként szükséges korrekciójának lehetősége nem jelentheti a demokratikus centralizmus elvének feladását. Párton belüli frakciók szervezése megengedhetetlen.

Az MSZMP – hazánk újkori történelmének egy különösen súlyos szakaszában – a szektás-dogmatikus és a revizionista nézetekkel folytatott kétfrontos harcban alakította ki új irányvonalát, állította helyre a párt eszmei, politikai és cselekvési egységét, szerezte vissza a tömegek támogatását. Ma gyökeresen megváltozott viszonyok között élünk, mégis úgy vélem, hogy a szocialista megújuláshoz szükséges szemléleti és cselekvési egység kialakítását elősegítheti a kétfontos harc tapasztalatainak felhasználása.

A párt a jövőben sem kívánja azt az utat követni, hogy bizonyos elméleti tételeket határozatilag mondjon ki, de a párttagság joggal igényli, hogy a vezető testületek állást foglaljanak a szocialista fejlődés és a reformfolyamatok fő irányát érintő legfontosabb ideológiai és politikai kérdésekben.

A Központi Bizottság szilárdan elkötelezte magát a szocialista demokrácia, az önkormányzat, az állampolgári kezdeményezések felkarolása, a társadalmi nyilvánosság kiszélesítése mellett, és ennek megerősítését javasolja a pártértekezletnek.

Számolnunk kell azzal is, hogy a demokrácia és a nyilvánosság bővülő lehetőségeivel olyanok is élnek, sőt visszaélnek, akik politikánk fő irányát, sőt fennálló társadalmi rendünket sem fogadják el. Az ilyen megnyilvánulásokkal szemben – amennyiben a nézetek síkján jelentkeznek – a vita, a politikai harc módszereivel kell fellépni. A jövőben sem fogjuk azonban megengedni az alkotmányos rendünket, a szocialista törvényességet sértő politikai szervezkedést, ellenséges törekvéseket. Ellenségeink számát nem akarjuk címkézéssel szaporítani, de törvényeink megtartását alkotmányos rendünk védelmében joggal elvárhatjuk, megkövetelhetjük minden állampolgártól.

Elvtársak! Akadnak, akikben aggodalom él, és fölteszik a kérdést: vajon az új módon dolgozó párt képes lesz-e betölteni vezető szerepét? Meggyőződésünk, hogy igen, ha a politikai munkában is magasabbra tesszük a mércét, s a Központi Bizottság, a középfokú irányító szervek, a párt minden szervezete és tagja

ennek érdekében dolgozik. Nélkülözhetetlen a tájékozottság, a műveltség, a kulturált vitaképesség. Elengedhetetlen a szoros, mindennapi kapcsolat a dolgozó emberekkel, kisebb és nagyobb közösségeikkel. Követelmény a megalapozott, átgondolt döntés, a körültekintő szervezőmunka. Munkánk eredményének, politikánk sikerének kulcskérdése az, hogy meggyőző érvekkel, türelemmel, példával megnyerjük céljainknak az emberek többségét.

Kedves elvtársak! A társadalom életének alapja a munka, a fejlődésnek alapkérdése, hogy a szocialista társadalom humánus vonásainak megőrzésével megteremtsük a hatékony gazdasági munka feltételeit. A megoldandó feladatok ismertek. Van kibontakozási és törvényerőre emelt stabilizációs programunk. Javaslom, hogy az országos pártértekezlet erősítse meg e két programot, és a párt két év múlva esedékes következő kongresszusáig ezek megvalósítását állítsa a gazdasági, politikai munka előterébe.

Az erőfeszítésnek már mutatkoznak a kezdeti eredményei. A múlt évben megmozdult, emelkedett az ipari termelés, a nemzeti jövedelem, az idei év első negyedében – hosszú idő óta először – kiegyenlített volt a külkereskedelmi mérleg. Ezek jó jelek, de a szükséges fordulat még nem következett be. A hatékony gazdálkodás megteremtéséért folytatott küzdelemben a vezető szerveknek, a kormánynak megvannak a maguk feladatai, de meg kell mondani, hogy a csata végül is a termelő és a termelést kiszolgáló üzemekben dől el.

Bevezetőmben a gazdasági munkának csak néhány elvi kérdését kívánom érinteni. A gazdasági munkát nálunk a szocialista tervezés és a piac értékítéletének érvényesítése együttesen kell hogy meghatározza. A tervezést új módon kell felfogni. Országunk adottságai, gazdaságunk nyitottsága miatt a nemzeti jövedelem alakulása nagymértékben függ az exporttól. A világgazdaság a gyors változás állapotában van, a kereslet és a kínálat is ettől függ. Világos, hogy ilyen viszonyok között az ötéves népgazdasági terv csak irányokat programozhat, és nem tervezheti meg öt évre tételesen az előállítandó és értékesítendő árumennyiséget.

A hatékony gazdálkodás megköveteli a teljesítmény szerinti

differenciálást. Biztosítani kell egyrészről a veszteséges termelés visszafejlesztését, másrészről a beruházási eszközök és az élőmunka átcsoportosítását a hatékonyan dolgozó vállalatokhoz. Érvényben van a munkához való jog, s ez azt jelenti, hogy gondoskodni kell az átképzendő, illetve átmenetileg munka nélkül levő emberek gondjainak intézményes megoldásáról.

Az előkészületben levő intézkedések között kiemelkedik a gazdasági társaságokra vonatkozó törvényjavaslat. A Központi Bizottság megtárgyalta és elfogadta a törvény irányelveit, de a törvénytervezet politikai jelentősége miatt szükségesnek tartotta, hogy a pártértekezlet állásfoglalását kérje.

A készülő gazdasági társasági törvény megőrzi az állami és a szövetkezeti tulajdon meghatározó szerepét, de számol azzal a ténnyel, hogy a szocialista társadalom építésének hosszú történelmi szakaszában korlátozott mértékben még fennmarad a magántulajdon is, és ezt célszerű törvényben megszabott keretek között integrálni gazdasági életünkbe. Gazdaságunk modernizálása, a szerkezetátalakítás szükségessé teszi azt is, hogy ugyancsak törvényes keretek között megfelelő szabályozással igénybe vegyünk külföldi működő tőkét mind a szocialista, mind a kapitalista országokból. A törvény a társasági formák szabályozásával meg fogja könnyíteni a tőkeáramlást a hatékonyan gazdálkodó területekre, s ezáltal segíti kibontakozási programunk végrehajtását.

Szólni kell arról is, hogy ezek a változások nemcsak a gazdasági tevékenység szervezeti formáit gazdagítják. A mennyiségi változásokon túl olyan kérdésekkel is szembe kell néznünk, hogy mit kell tekintenünk nem munkával szerzett jövedelemnek, milyen a viszonyunk a profithoz, az osztalékhoz vagy éppen a kizsákmányoláshoz. Ezeket a kérdéseket elsősorban gyakorlati, tehát politikai s nem ideológiai kérdéseknek kell tekintenünk. Szocialista rendszerünk garancia arra, hogy hazánkban a kizsákmányoló osztályok uralma soha többé nem térhet vissza.

Kedves elvtársak! Ha több szocializmusról beszélünk, az egyben több kultúrát is jelent. Ha több demokráciát mondunk, az egyben magasabb műveltséget is igényel. Az országos pártértekezletnek nincs módja arra, hogy részleteiben foglalkozzon a művelődésügy, a kulturális élet kérdéseivel. Azt javaslom, hogy

erősítsük meg azt a régi szocialista sarkigazságot, hogy társadalmunk létérdeke a kulturális fejlődés segítése, a tudás anyagi és erkölcsi megbecsülése.

Megértem, hogy értelmiségi körökben kifogásolják a tudományos és kulturális célokat szolgáló anyagi eszközök szűkösségét, nem tudom viszont elfogadni, ha ebben kultúraellenes politikai tendenciát látnak. A tudományra, a kultúrára fordítható anyagi eszközök mennyisége nem politikai koncepciót fejez ki, hanem a szükség diktálta – remélhetőleg átmeneti – helyzetből adódik.

Ezzel összefüggésben több feladat is van. A kormánynak az a feladata, hogy amint az ország helyzete lehetővé teszi, növelje a kutatás és a művelődés részesedését a költségvetésből. A tudományos és kulturális élet irányító szervei fokozott figyelmet fordítsanak arra, hogy a rendelkezésre álló ma sem csekély összegek az alkotás és a művelődés területén a legjobban hasznosuljanak. Értelmiségi barátainktól azt kérjük, hogy kibontakozási programunk végrehajtásának segítésével járuljanak hozzá a felosztható anyagi eszközök bővítéséhez.

A párt régóta követi azt az elvet, hogy biztosítani kell a tudományos kutatás és a művészi alkotás szabadságát. Jogosnak tartja azt a figyelmeztetést, hogy a kulturális életben a rosszul értelmezett üzleti szellemre hivatkozva ne engedjük az ízléstelenség terjedését a valódi kulturális értékek rovására. A párt számít az alkotókra a közízlés fejlesztésében, a közerkölcsöt romboló tevékenység megfékezésében, a szocialista és humanista eszmék terjesztésében. Bízik abban, hogy kulturális életünk képviselői a maguk eszközeivel is fellépnek az áltudományosság, a látszattevékenység, az erőszak kultusza, az ízléstelenség számos formájának terjedése ellen.

Politikai téren is kedvezőbb feltételeket kell teremteni az alkotó munka számára. Jobban kell bízni az alkotó értelmiség politikai felelősségtudatában, nincs szükség gyámkodásra, kicsinyes beavatkozásra, adminisztratív eszközökkel történő direkt irányításra. A szocialista haza jövőjéért érzett felelősség lehetővé teszi termékeny partneri kapcsolatok építését politikai intézményeink és a valódi alkotó munkára kész értelmiségiek között. A viták az élet természetes velejárói, és sok hasznot hozhatnak, ha félretesszük a presztízsszempontokat, s a közös célért dolgozunk.

Tisztelt pártértekezlet! A pártértekezlet elsősorban belpolitikai kérdéseket tárgyal, ezért az állásfoglalás-tervezet keveset foglalkozik nemzetközi kérdésekkel, de elkerülhetetlen, hogy ezekre is kitérjünk. Erre szükség van azért, mert a világban nagy jelentőségű események mennek végbe, s munkánk eredménye nagymértékben függ a nemzetközi viszonyok alakulásától.

Röviden én is utalnék arra, hogy nemzetközi megítélésünk döntően hazai dolgaink alakulásától, soros feladataink megoldásától függ. Jelenleg az ország külföldi megítélése jó. Ez eddig elért eredményeinken, a szocialista gyakorlatot megújító lépéseinken és természetesen pozitívan értékelt nemzetközi tevékenységünkön alapszik. Most, ismerve a nehéz feladatokat, amelyek megoldásával küzdünk, a figyelem ismét fokozott mértékben fordult a Magyar Népköztársaság felé. A közvetlen érdekeltségen túl, azért is megfelelően kell dolgoznunk, hogy országunk, népünk becsülete növekedjék határainkon kívül.

Napjainkban gyakran és sokféleképpen vitatják a szocializmus mai helyzetét a világban. A szocialista fejlődéssel járó konfliktusok láttán egyesek a szocializmus válságáról beszélnek, mások pedig nagyon is ósdi, konzervatív, kommunistaellenes nézeteket elevenítenek fel. Szerintem nem a szocializmus válságának, hanem megújulásának vagyunk tanúi. Saját tapasztalataink is tudjuk, hogy a társadalom vajúdása kínokkal jár, de ezek között a kínok között a jövő szép és egészséges társadalma születik.

Bár az egyes országok fejlettségi szintje különböző, az egész szocialista világrendszer fejlődésének új, magasabb szintjéhez érkezett. A Szovjetunióban és más szocialista országokban megindult megújulási folyamatnak óriási a jelentősége, mert mindenekelőtt a realitás, a tényleges helyzettel való szembenézés és a nyíltság a fő jellemzője, ami a feladatok megoldásának első és elengedhetetlen feltétele. Számunkra, magyar kommunisták számára ez mindenekelőtt azt jelzi, hogy a szocialista fejlődés fő áramlatában haladunk, a magyarországi reformfolyamatok a szocializmus fejlődésének szerves részévé váltak.

A nemzetközi helyzet a Szovjetunió és a Varsói Szerződés kezdeményezései nyomán kedvező irányban változott. Üdvözöljük a szovjet–amerikai tárgyalásokat, a Washingtonban aláírt

megállapodást a közepes és rövidebb hatótávolságú nukleáris eszközök felszámolásáról és a tárgyalásokat a stratégiai atomfegyverek 50 százalékos csökkentéséről.

A közeli napokban Moszkvában került sor egy újabb szovjet–amerikai csúcstalálkozóra. Népünk a világ minden békeszerető népével együtt bízik benne, hogy a világ sorsának alakulására nagy befolyással levő Szovjetunió és az Egyesült Államok vezető államférfiai tovább tudnak lépni a megkezdett úton, megvalósítható a kölcsönös és egyenlő biztonság a fegyverzet alacsonyabb szintjén, s egy enyhültebb világban biztosítható népünk építőmunkájának legfőbb külső feltétele, a béke.

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak! Bevezető előadásom végéhez érkeztem. Kérem, hogy a Központi Bizottság által beterjesztett állásfoglalás-tervezetet vitassák meg és fogadják el.

Meggyőződésem, hogy a pártértekezlet eredményesen el fogja végezni feladatát. Erre annál is inkább szükség van, mert az országban az utóbbi időben sokan és sokat vitatkoznak a helyzet megítéléséről. Amit még vizsgálni kell, azt vizsgálják meg, amit tisztázni kell, azt tisztázzák mindenütt, de a meddő filozofálást, a semmin sem segítő tétlen sopánkodást abba kell hagyni, mert most már a tetteken a sor. A pártban egységre, az országban összefogásra, a politikában kiállásra, a munkában helytállásra van most szükség.

A történelmi tapasztalatok bizonyítják, hogy a párt és a nép közös akarattal a mainál sokkal súlyosabb helyzetben, a mostaninál sokkal nehezebb feladatokat is megoldott már. Van elég erőnk ahhoz, hogy feladatainkat megoldjuk, és tovább haladjunk előre a szocializmus építésének útján.

Hozzászólások

Havasi Ferenc
a Politikai Bizottság tagja,
az MSZMP Budapesti Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A fővárosi pártvitákra az aktivitás, a sokszínűség, a konstruktivitás és a felelősségérzet volt a jellemző. A vita kezdeti szakaszában az átfogó és radikális reformok követelése állt középpontban, később hasonló igényként kapott hangsúlyt szocialista vívmányaink védelme és a változáshoz szükséges személyi feltételek megteremtése.

A viták egy részét a tézisek váltották ki, az elementáris erő azonban az ország helyzete, a társadalom változást sürgető állapota volt. Nem tudtunk választ adni éveken keresztül olyan kérdésekre, amelyek a párttagság tömegeit, de a lakosság millióit is foglalkoztatták: a hol hibáztunk, a hogyan jutottunk ide, a felelősség és a jövő kérdései. Sokakban fogalmazódott meg a keserű gondolat, hogy néhány fontos kérdésre talán nem is szándékozunk választ adni.

Érthetetlennek tűnik, hogy egy olyan párt, amely egy nemzeti katasztrófa súlyos óráiban alakult újjá, amellyel a történelem már egyszer készíttetett számvetést, amelynek akkor életre szóló történelmi tanulságokat kellett levonnia, s amely három évtizedes tevékenysége során nemzetközileg is maradandót, a szocializmus történetében újszerűt alkotott, hogyan kerülhetett ismét ilyen kritikus helyzetbe.

Innen szállt világgá a jelszó: aki nincs ellenünk, az velünk van. S most zavarban vagyunk a mai másként gondolkodókkal,

a szövetségi politika mai kihívásaival. Itt vívták meg húsz évvel ezelőtt elsőként a gazdasági mechanizmus reformjának csatáit, a győzelemig azonban a mai napig nem tudtunk eljutni, helyzeti és lépéselőnyünket lassan elveszítjük.

Pártunk mindig gondosan ügyelt arra, hogy a pártélet a lenini normáknak megfelelően alakuljon. Az érdemi tevékenységet, a kommunista szellemiséget mégis kikezdte a formalitás, a bürokratizmus. A tagság ezért eltávolodott a vezetéstől, a párt kapcsolatai lazultak a tömegekkel.

A hangulati elemekben nyilván szerepe van belső helyzetünk, a valós folyamatok tükröződésének, a régi szocializmuskép, a sztálini eszmerendszer széthullásának, valamint a fejlett tőkés országok gazdasági prosperitásának.

Ezek valóságtartalma nem tagadható, mégsem lehet azonosulni azzal a felfogással, amely figyelmen kívül hagyja a Magyar Népköztársaság eredményeit, nemzetközileg is rokonszenvvel és elismeréssel kísért útkereső, újító törekvéseit.

Előrehaladásunk egyik kulcskérdése a politikai intézményrendszer korszerűsítése. Ma már nem az a kérdés, hogy kell-e ezt korszerűsíteni vagy sem. Ezen szerencsére túl vagyunk. Meggyőzött bennünket erről húszéves reformtörténetünk, az ugyanis, hogy nem lehet eredményesen előrehaladni a gazdasági reformokban, ha azokat a gazdaságon túl nem terjesztjük ki a társadalmi élet többi területére.

A Szovjetunió és más szocialista országok tapasztalatai is azt húzzák alá, hogy sikertelen és kilátástalan minden olyan kísérlet, amely nem teszi általánossá és gyökeressé a reformokat. A részleges és bátortalan, csak eszköznek tekintett reformokkal nem lehet tartós eredményeket elérni. Igaz, hogy a reform számos eleme csak eszköz, azonban egy átfogó reform bizonyos történelmi pillanatokban minden céllal felér.

Mi sok figyelemre méltót kezdeményeztünk, sajnos azonban nem tudtuk következetesen végigvinni. Ennek okait is elemezni kell. De tapasztalatból tudjuk, hogy előrehaladásunkat lassították olyan tényezők, mint: világnézeti vitákat folytattunk olyan kérdésekről, amelyek nem voltak valójában azok, és sok felesleges politikai kompromisszumot kötöttünk, kitértünk a konfliktusok elől.

Bebizonyosodott: úgy nem lehet eredményesnek lenni, hogy minden területen csak egy kicsit változtatunk. Ki kell mondani, hogy átfogó társadalmi-gazdasági változtatások kellenek. Az átfogó reform megvalósítása szembesít bennünket a mai intézményrendszerünkkel.

A szocializmus gazdasági, tulajdon- és érdekviszonyai hazánkban is összetettebbek, sokszínűbbek, mint amit le tud fedni az elmúlt évtizedekben kialakult politikai intézményrendszer. Ennek korszerűtlensége miatt nem kapnak megfelelő kifejezési lehetőséget a társadalomban objektíve létező érdekek. Még mindig mindent a hagyományos érdekkifejezési és -érvényesítési csatornákon akarunk áramoltatni, holott azok már rég nem alkalmasak erre. Gondoljunk csak arra, hogy a vállalatok irányításában bekövetkezett változásokat milyen késéssel követi az állami és érdekvédelmi szervek funkcióinak, struktúrájának változása. Pedig tudjuk, hogy a felemás helyzetek a visszarendeződés legfőbb melegágyai.

Az államapparátus felépítése, az államigazgatás tagoltsága, a minisztériumok szervezete és egy sor intézmény sok vonatkozásban idejétmúlt. Igenis változtatni kell a formákon, a struktúrán. Az intézményrendszert alkalmassá kell tenni a gazdaság menedzselésére, a gazdasági alkotmányosság érvényesítésére. Hosszú évek óta tapasztaljuk, hogy ha a kormányzat és a vállalatok közötti érdekegyeztetések sikertelenek, bizalmi válság alakul ki közöttük. Az ilyen esetek jelzik, hogy az intézményrendszer működése sem tökéletes. Vagy gondoljunk csak külgazdasági intézményrendszerünkre, amely még ma is magán viseli a külkereskedelem állami monopóliumáról beidegződött dogmákat.

Vagy vegyünk egy másik területet: könnyen elképzelhető, hogy az ország szellemi, művészeti, kulturális, tudományos életében, valamint az oktatásban milyen segítséget jelentene egy olyan intézményrendszer, amely nagyobb önállóságot, mozgásteret biztosítana az irodalmi, kulturális és művészeti műhelyeknek és az alkotóknak.

Az idejétmúlt szerveződési és érdekvédelmi formák nem tudják segíteni a valódi értékek felszínre kerülését, a tehetségek közötti versenyt, az ésszerű pénz- és költséggazdálkodás kialakítá-

sát, hanem konzerválják a régi beidegződéseket, az állami paternalizmust.

Változtatni kell az ún. civil társadalom, az állampolgárok s azok csoportjai és az állam közötti viszonyon. Az állampolgárok befolyásának növelésére nagy szükség van. A hierarchikusan felépített alá- és fölérendeltséget fel kell váltani az egymás mellé rendelt önkormányzati és önigazgatási formáknak. El kell érni, hogy az önkormányzati népképviseleti fórumok, köztük a parlament, de a tanácsok is szuverén módon működhessenek, a szocializmus intézményrendszerének megújítóiként dolgozzanak.

A politikai intézményrendszer korszerűsítését az egypártrendszer viszonyai között kell megoldanunk, úgy, hogy a vezető szerepet ellátó párt politikai tevékenysége fölött is széles körű társadalmi kontroll érvényesüljön. Természetesen elsősorban a pártnak kell rendelkeznie önkontrollal, önkorrekciós mechanizmusokkal, de ez kevés. Olyan nyilvánosságot kell teremteni az egész felépítményrendszer számára – az érdekvédelmi szervezetektől kezdve az állami és társadalmi szervezetekig –, amelyben, ha kell, perbe és vitába lehet szállni az irányító politikai párttal is, garanciákkal megerősített partneri viszony alapján.

Kedves elvtársak! A politikai intézményrendszer fontos elemei a tömegszervezetek, a társadalmi szervek és mozgalmak.

Szocialista rendszerünkben ezek, bár szervezetileg önállóak, autonóm módon dolgoznak, politikailag mégsem lehetnek függetlenek. Ellenkezőleg – elkötelezettek a szocializmus ügye iránt. Olyan partnerszervezetekre van szükség, amelyek léte, fejlődési lehetősége nem attól függ, hogy vitatkozik-e a párttal, vagy sem.

A teendők között első a párt tevékenységének megjavítása, hogy eredményesen lássa el az intézményrendszer reformjából és hatékony működtetéséből reá háruló feladatokat. A viták során megfogalmazódtak az ezzel kapcsolatos teendők:

Valós demokratizmus kell a párton belül. Meg kell felelni annak a jogos igénynek, hogy a párttagság csak úgy tud azonosulni a politikával, ha nem csupán végrehajtója, hanem alakítója is annak. A párton belüli demokrácia fejlesztésével el kell érni, hogy a Központi Bizottság és a pártbizottságok feladat- és hatáskörét az általuk választott és nekik alárendelt végrehajtó szervek ne korlá-

tozhassák. Erősíteni kell a pártmunka mozgalmi jellegét, fel kell számolni hivatali és formális vonásait. Korszerű tagoltságban újjá kell szervezni a politikai apparátusokat, hogy megfeleljenek a célul tűzött feladat- és hatásköri elkülönüléseknek.

Meg kell szüntetni a vezető testületekben a túlzott mértékű kölcsönös képviseleteket.

Javítani kell a párt és a közélet tisztaságát, biztosítani a feddhetetlenséget és az összeférhetetlenség elveinek érvényesítését. Ezek nélkül nincs hitele sem az egyénnek, sem az intézményeknek.

Joggal igényli a tagság a kommunista közösségekhez méltó légkört és magatartást, az egymás iránti figyelmet és segítő szándékot, az elvszerű viszonyt, a tiszta emberi kapcsolatokat.

Meggyőződésünk, hogy csak belső rendjében, működési elveiben és normáiban is példamutató párt lehet olyan nemzeti integrátor, amely a napjainkra meggyengült társadalmi közmegegyezést ismét felerősíti és megszilárdítja. A budapesti kommunisták az ilyen szellemű kibontakozás és megújulás hívei. Ma még nem késő, jó eséllyel indulhatunk egy ilyen cél felé.

Panker Mihály

a Rába Magyar Vagon- és Gépgyár géplakatos fődarusa

Kedves elvtársak!

Egy nagyüzem munkásainak képviseletében veszek részt a pártértekezleten. Ennek megfelelően mondom el gondolataimat, megkísérlem érzékeltetni és tolmácsolni dolgozótársaim véleményét, törekvéseit.

Hadd kezdjem azzal, ami környezetemben is foglalkoztatja a munkásembereket, úgy is mondhatom, most már hosszabb ideje nyugtalanít bennünket. Olyan viták zajlanak és olyan vélemények is elhangzanak, melyek kérdésessé teszik szocialista társadalmunk alapvető értékeit és eddigi eredményeit, azon tényezők szerepét igyekeznek kisebbíteni, amelyek nélkül országunk a jelenlegi szintet nem érhette volna el. Én a kérdést úgy teszem fel – munkatársaim nevében is –, hogy helyes irányba halad-e társadalmunk, milyen lesz az a szocializmus, amelyben leértékelőd-

hetnek és bizonytalan helyzetbe kerülhetnek szorgalmasan dolgozó munkáskollektívák, amelyben a későbbi időkre egyre kisebb biztonsággal kiszámítható az egyének szerepe és helye.

Hogyan építsük a szocializmust? Mi úgy látjuk, hogy vállalati és társadalmi méretekben is a kibontakozásnak két fontos tényezője van. A politikai egységen alapuló egységes cselekvés, melyhez tudás és akarat kell és a jobb teljesítményre késztető hozzáértő szakmai és politikai vezetés.

Nálunk, a Rábában természetes, hogy a vezetőket beszámoltatják. És ha nem teljesülnek a feladatok, ott a vezetőt figyelmeztetik, és ha kell, nagyon gyorsan levonják a személyi konzekvenciát.

Olyan vállalat dolgozója vagyok, ahol egyikünkben sem merül fel, hogy elérhetők-e a vállalat hetedik ötéves tervi céljai. Az viszont már igen, hogy mire van szükség ehhez, hogyan, milyen részfeladatok megoldásával juthatunk el a tervezett célokhoz. Az okosan gondolkodó munkás egyetért azzal, hogy a Rába nem sajnálja a milliókat, hogy évente több ezer embert készítsen fel az új technika fogadására, még akkor is, ha sokakat erővel győz meg a tanulás, ismeretbővítés fontosságáról. El kell oda jutnunk, hogy természetes igény legyen a folyamatos megújulásra törekvés annak érdekében, hogy helyt tudjunk állni a napi feladatok teljesítésében.

Csak a magabiztosság, az erkölcsi tartás, a nehézségek megoldásában bizonyított kitartás és közös küzdelem kelt igazi szimpátiát az emberekben.

Egy példát hadd mondjak el: a Rába öntödegyáregységében, ahol dolgozom, az elmúlt évben egy nagy értékű átalakítást végeztünk, létrehoztunk egy korszerű, speciális kohászati üzemet. Az előkészítéstől a végrehajtásig összehangolt, fegyelmezett munkára volt szükség a tervezők, az irányítók és a végrehajtók között. Nagyon sok kockázatot hordozott magában a feladat, a siker mellett a bukás veszélye is fennállt. A műszakiak és fizikai dolgozók, a vezetők és beosztottak, a hazai és külföldi szakemberek célszerűen szervezett, koordinált és számon kért munkája a sikert hozta, megteremtve a ma még kevés helyen alkalmazott technológiát. És a gyakorlati megvalósítás két hónapot vett igénybe.

Példákkal tudom igazolni, hogy megfelelő munkamegosztás mellett mindenki a saját feladatára koncentrál és azt igyekszik maradéktalanul elvégezni. Ehhez hozzátartozik a sikerélmény, és természetes követelmény a megfelelő jövedelem is. A mi vállalatunknál nem vitatják a munkások a műszakiak szerepét, és nem kérdezik, hogy megérdemelték-e a múlt évben kapott kiemelt bérfejlesztést. Tudjuk, hogy a magas műszaki színvonalú előkészítő munka nélkül nem lehet piacképes terméket gyártani, nem lehet folyamatos a termelés, ebből következően a fizikai dolgozóknak sem lenne jövedelmező munkája.

Hangsúlyozom, a jó mérnöknek, a jó vezetőnek szóló erkölcsi és anyagi elismerésről beszéltem, és nem a diploma elismeréséről. Fontos a szerepük a nagy értékű gépek, szerszámok és a magas műszaki, technikai, technológiai színvonalú berendezések célszerű működtetésében, hozzáértő kezelésében és azok megóvásában. Sajnos nem egyformán tudatosul mindenkiben, hogy egy szakma, egy szakmunkás becsületéhez, tisztességéhez, igazi értékéhez ma is hozzátartozik a munka eszközének a védelme, nemcsak az otthoni műhelyben, hanem a vállalatnál is. Ez viszont a mi felelősségünk. Ha már a felelősségről esett szó, hadd folytassam itt a gondolatot.

Sokan szinte természetesnek tartják, hogy nálunk az országban mindenért a párt a felelős. És mivel sok helyen van gond, ezért aztán lehet szidni az irányító testületeket, szinte kötelező haragudni a pártapparátusokra. Tisztázzuk végre, hogy miben és miért felelős a párt. Valóságos pártegységet akkor valósíthatunk meg, ha általános, közös dolgainkban egyetértünk, a módszerekben, a mindennapi munkában pedig több önállóságot adunk a helyi pártszerveknek és az alapszervezeteknek. Tessék már tudomásul venni, hogy felnőtté váltunk mi is, és munkamódszereinket hadd válasszuk meg mi. Bár hozzászólásom elején említettem, hogy a nagyüzemi munkásság keresi a helyét a társadalomban, hadd fogalmazzak most világosabban, a mi helyünk megvan a szocialista társadalomban és a Magyar Szocialista Munkáspártban is. Ezt a jogot mi nem úgy vettük, mint hajdan a nemesek a kutyabőrt. Mi harcoltunk, dolgoztunk érte, és tőlünk ezt soha senki nem veheti el. Remélem, hogy azt mindenki elfogadja, hogy a szocializmus politikai rendszerének legsta-

bilabb bázisa ma is a szervezett, megalapozott szakmai, politikai ismeretekkel rendelkező, jól szervezhető, a célokat értő és azokért komoly erőfeszítésekre is képes nagyüzemi munkásság.

Sokunk nevében mondom: mi nem vagyunk hajlandók támogatni semmi olyan elképzelést, ami a párt vezető szerepét csökkentené, ami gyengítené a közmegegyezésen alapuló munkáshatalmat és ezen keresztül gátolná vagy megkérdőjelezné a céljainkat.

Ezért a vitáknak is megfelelő mederben kellene folyniuk. Tartozzon hozzá gyakorlatunkhoz a vita, a helyes megoldások keresése, de az alapkérdésekben végre jó lenne egyetérteni, az energiánk nagy részét pedig az értékteremtő munkára fordítsuk.

Ne haragudjanak, de én nem tudom elfogadni, hogy az elkövetett hibákért mindenki egyformán felelős, a munkások is. Az ország nagy gondjainak megoldását mi elsősorban fegyelmezett munkával tudjuk segíteni, de nem döntöttük és nem is dönthetjük el dollármilliók felhasználását, nem mi változtathatjuk meg az ipar szerkezetét, de azt viszont követeljük, hogy ezekben a kérdésekben azok döntsenek, akik értenek hozzá. Nekünk is létérdekünk, hogy meglévő lehetőségeinkkel jobban éljünk, meggyőződésem, hogy a szűkös lehetőségek ellenére még mindig több érték van ebben az országban, mint amit elért eredményeink mutatnak.

Vállalatunk dolgozói nevében is mondom, hogy a párt bátran támaszkodjon ebben a nehéz helyzetben is a nagyüzemi munkásságra, azokra az emberekre, akik elkötelezett hívei ennek a társadalomnak, és további sorsuk, törekvéseik elválaszthatatlanok a szocializmustól. Mi nem akarjuk és nem is engedjük csökkenteni az eddigi munkánkkal megszerzett, elért politikai szerepünket. Meggyőződésünk, hogy a párt, követve történelmi hagyományait, összefogja a társadalom tenni akaró erőit, és egységet alkotva, közösen megtaláljuk a továbblépéshez vezető utat.

Mi azért tehetünk, hogy visszaállítsuk a magyar munkásra jellemző értékeket, a minőségi munkát, magas színvonalú, értékesíthető termékeket gyártsunk, visszaállítsuk a munka becsületét. Ne tűrjük meg magunk között a dolgozgatókat! Ehhez viszont nagyon rövid időn belül rendet kell tenni a tekintetben is, hogy tisztességes munkáért tisztességes bér járjon.

Szabó Tamásné

az Országos Kereskedelmi és Hitelbank kiskunhalasi fiókjának vezetője

Országos nagy ügyeinket „alulnézetből" vizsgálva, minden döntés, minden elhatározás annyit ér, amennyi megvalósul belőle. Nem kivétel ez alól a most vitatott állásfoglalás sem. A helyzetelemzést és a „hogyan tovább" kérdésekre keresett válaszokat nálunk is megmértük, és a bizalom mércéjén könnyűnek találtuk. Nem azért, mert a szándékot, az „óhajokat" vitatjuk, hanem azért, mert a megvalósuláshoz vivő eszközrendszert ma még nem érezzük a kezünkben. A helyzet „bonyolult". De van-e fontosabb dolgunk annál, mint hogy az ellentmondásokat kibogozzuk, vagy az ütköztetések tisztességes felvállalásával a csomókat elvágjuk? Én magam a változás iránti igényt elemi erejűnek érzem, a felülről vezérelt reformokat hétköznapi hatásaikban kevésnek tartom.

Gazdaságunk sem egészséges, gyógykezelésében az alkalmazott felemás beavatkozások között kínlódik. Jó, hogy egyre inkább a piaci törvények önszabályozó szerepére támaszkodunk. De van-e, lesz-e valódi piac, elég korlátot lebontottunk-e körülötte? Az a véleményem, hogy a meglévő korlátokat igen következetesen bontogassuk tovább. Minden késlekedés újabb és mélyebb ellentmondásokat szül.

Teremtsük meg az érdekeltségi lánc szerves egységét, mert az érdekeltségből sarkallt erőfeszítések hatása semmi mással nem helyettesíthető. Ne csak mondjuk, tegyük is meg, hogy a nagyobb teljesítmény a vállalatnál és a dolgozónál egyaránt nagyobb helyben maradó hasznot eredményezzen. És ha ehhez ma az kell, hogy a költségvetés fogja vissza a fogyasztást, akkor ezt tegye meg jövőnk érdekében.

Az adóreformot példás gyorsasággal bevezettük, mert a pillanatnyi szükség alapvető kényszere rávitt bennünket. De ugye, nemcsak az szabályoz, amit az emberektől, a gazdaságoktól elvonunk, hanem az is, ami ott marad? A bérreformot fontolgatjuk, mert kiszámíthatatlan hatásaitól félünk. Ez is igaz. Senkinek sem lenne jó egy inflációt gerjesztő ár-bér spirál. De a jelenlegi bér elosztásába nem férne el jobb ösztönzés? És ki tudja kiszámolni az elmaradt hasznot, amely a ki nem használt teljesí-

tőképességből, a munkaerkölcs folyamatos romlásából származik? A meg nem hozott döntésekért ki a felelős?

Ezzel egy időben szükséges a meg nem szolgált jövedelemforrások csatornáinak elzárása, ez ügyben is értékrendszerünknek a megtapasztalt valóság szerint a feje tetejéről a talpára állítása.

Bács megyében sok az olyan üzem, mezőgazdasági, kereskedelmi egység, amely a monopolhelyzet káros hatásait szenvedi, amely sem mérni, sem élvezni nem tudja teljesítményét, mert a döntéseket a fejük fölött hozzák, s ha baj van, magukra maradnak.

Nálunk úgy mondják: a gazda szeme hizlalja a jószágot. Jó lenne, ha minden gazda közelebb kerülne jószágához. A pénz tükrében hamar láthatók a felemás és tétova gazdasági lépések. Látszik, hogy az üzleti döntések elsősorban a pillanatnyi érdekek által motiváltak, hogy nem a legjobbak a leggazdagabbak, s hogy a fogyó tartalékaikat csak erős érdekeltségi kényszerre mozgósítják vállalataink. 1968 óta valljuk, hogy a pénz: felhatalmazás a cselekvésre, de a pénz gyakran nem ott van, ahol cselekedni tudnának. A pénzpiac még csak részlegesen, sok áttételen keresztül működik. A gazdaság viszonylag új szereplői, a kereskedelmi bankok félkarú óriások. Persze attól függ, mihez viszonyítunk. Ha egy-egy mamutcég várható veszteségéből adódó tőkevesztést nézzük, még nem is elég nagyok. Ha a mozgékonyságot, a vállalkozást tekintjük, ezek a bankok túlcentralizáltak. Nemcsak a politikai életben, hanem a gazdaság minden területén a helyben való problémafelismerésben, a helyben való döntésben és a helyben való cselekvésben hiszek. És ehhez nem tudok jobb támasztékot, mint a több, a jobb, a valódi demokráciát. Ezt nem kérni és kapni lehet, hanem olyan politikai légkört kell teremteni, amelyben ez kiharcolható. Hogy abban dönthessünk, amihez értünk, hogy azok válasszák meg az utat, akik menni akarnak rajta. Minden területnek legyen joga és lehetősége a demokratikus önkiválasztódás játékszabályai szerint a centrális testületekbe képviseletet biztosítani. Még a Központi Bizottságba is.

Kívánom, hogy a megoldások közül a pártértekezlet a radikálisabb lépéseket válassza. Kívánom, hogy a tegnap még lehetetlennek látszót haladéktalanul teljesítsük, és a csodákra se sokáig várassunk.

Hámori Csaba

a Politikai Bizottság tagja, a KISZ Központi Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Kivel tart ma, és milyen a magyar fiatalság? Röviden azt mondhatnám: ugyanolyan sokszínű, mint a társadalom. Ide tartozik a matematikai olimpiákat nyerő ifjú zseni és az írni-olvasni alig tudó. E korosztály tagja a húszévesen már önálló lakással, autóval, nyaralóval rendelkező és az évtizednyi munka után több gyerekkel is csak egy szükséglakásban lakó. Található köztük lumpen, garázda, kábítószeres, de fokozottan hátrányos helyzetéből megfeszített, becsületes munkával kitörni tudó egyaránt. Példák alapján véleményt formálni kockázatos, mert itt is csak a reálfolyamatok elemzése adhat valódi választ.

Emlékszem, sok helyen megütközést keltett március 15-i beszédünknek az a gondolata, hogy a folyamatok nem ifjúságpártiak. Mit mutatnak hivatalos kormányzati adatok alapján ezek a reálfolyamatok? Hét, az ifjúság számára meghatározó területet szeretnék röviden kiemelni. Az első, hogy fogyunk, 1980 óta közel 90 000-rel csökkent hazánk népessége, ugyanakkor ennek négyszeresével a harminc éven aluliak száma. A prognózisok az ezredfordulóig nem ígérnek kedvező változást. A második az iskoláztatás. Az oktatásügy neki-nekilendülő, majd alábbhagyó reformhullámai és az anyagi feltételek fájdalmas hiánya oda vezetett, hogy ma is minden huszadik pedagógus képesítés nélküli, hogy miközben évente csak 24 000-en szereznek felsőfokú diplomát, csaknem tízezren az általános iskolát sem fejezik be. A harmadik az elhelyezkedés. Hosszú évtizedek után tavaly megfordult egy fontos arány. Most már a tanulmányaikat befejezők számára összességében kevesebb munkahelyet kínálnak a gazdálkodó szervezetek, mint ahányan tanulmányaikat befejezik. A negyedik terület a lakáshoz jutás. Ismert, hogy a családok 20 százalékának a házasságkötés után öt évvel még nincs önálló otthona. Az áremelkedés olyan mértékű, hogy egy kisméretű lakótelepi lakás árának éves növekedése nagyobb, mint egy pályakezdő teljes évi jövedelme. Az ötödik probléma a fiatalok bérezése, melyben ma is a legtöbb helyen az életkor és a munkaviszonyban eltöltött évek száma a meghatározó s nem annyira a

teljesítmény. Vagy mi mással lehetne megmagyarázni azt, hogy a pályakezdők reálbére a hetvenes évek eleje óta lényegében nem változott, míg ezen időszak alatt az ötven-, hatvanéveseké megkétszereződött? A hatodik a gyermeknevelés költségeinek emelkedése. Az idei irreális gyermekruha-áremelések után a családi pótlék legfeljebb a költségek negyedét, ötödét képes fedezni. Elgondolkodtató, hogy az összes társadalmi juttatáson belül 1980 óta 20 százalékkal csökkent a gyermeknevelés támogatásának aránya.

Végül a hetedik gond: a fiatalok közéleti szerepének és vezetővé válási esélyeinek gyengülése. A népképviseleti és politikai testületekben ma már alig találni harminc év alattit. 1970 óta a szellemi foglalkozásúak között 20 százalékkal, a vezetők között 60 százalékkal csökkent a fiatalok aránya. Érdemes ezt összevetni azzal, hogy ma hazánkban minden harmadik dolgozó harminc éven aluli, és ez az arány a húzóágazatokban jóval 50 százalék felett van.

Csak a felsorolt tények tükrében lehet választ keresni arra a kérdésre, hogy kié az ifjúság. E folyamatok gyors megváltoztatására számítani irreális, hiszen felelős politika a következő évekre nagy ígéretet nem tehet. Tudom azt is, hogy e gondokra nem lehet külön ifjúsági választ adni. Nem lehet, mert nem illeszkedne a reformfolyamatba, de azért sem, mert ezek nemcsak az ifjúság gondjai. A fiatalok döntő többsége családban él, így válik a fiatalok gondja a családok és általuk az egész társadalom problémájává. Én természetesen nem a családi összefogás ellen emelek szót, viszont minden társadalom alapjának azt tartom, hogy a fiatalok boldogulása minél inkább saját tudásuktól, szorgalmuktól, munkájuktól függjön, és ne ennyire döntően a szülők anyagi helyzete határozza meg azt. Nem lenne jó, ha az egyenlősdi hibás elvének és gyakorlatának általunk is régóta sürgetett kisöprésével egyidejűleg feladnánk az esélyegyenlőség mélyen emberi és szocialista eszméjét is.

Tisztelt pártértekezlet! Mégis mit lehet tenni a mai forráshiányos helyzetben a jelzett folyamatok megfordításáért? A mi válaszunk az, hogy változást csak nagyobb társadalmi teljesítménnyel, a gazdasági és társadalmi reformot meggyorsítva, a

magyar szocializmust alapvetően átalakítva, hatékonyabbá és demokratikusabbá téve remélhetünk.

Óvatos, határozatlan lépésekkel, a problémákat ezután is magunk előtt görgető hozzáállással sehová sem juthatunk. Egy átfogó reform révén a fiatalok java, tehát a nagyobb tudású, szorgalmú, vállalkozó kedvű fiatalemberek kerülhetnek jobb helyzetbe, erkölcsileg és anyagilag egyaránt.

Az ifjúság a perspektívát adó, a gyors és határozott változásokban érdekelt. Még nem rendelkezik azokkal a javakkal, egzisztenciával, amit más korosztályok már féltenek. Ha a változások lassúak, ha a konfliktusoktól félve nem hirdetünk meg programszerűen olyan intézkedéseket, amelyek a stabilizáció terheinek arányosabb elosztását eredményezik, ez azt jelentené, hogy a múlt hibáinak következményeit és a jövő terheit a társadalom jelentős részében a pályakezdőkre hárítja.

Nem külön az ifjúság érdekeit szolgáló, hanem jövőorientált társadalmat akarunk. Ehhez a tudás, a munka, a teljesítmény, a vállalkozókészség értékét kell erősíteni. Már ma tenni kell a felsőoktatás és a lakásgazdálkodás hosszú távú fejlesztése érdekében. Mindegyik területen vannak javaslataink is. Olyan elgondolásunk, mely hosszú távra szóló és lényegi, mely nem a szükséges szerkezetátalakítást lassítva, hanem annak megfelelően keres megoldást.

Magyarországon ma nagyon sokféle véleményt lehet olvasni, hallani, s ez jó. De az már nem elég, hogy a társadalmi szervezetek, egyesületek mondhatják és mondják a magukét, akár nyilvánosan is. Meg kell teremteni és meg kell tanulni azokat a játékszabályokat, amelyek a társadalmi viták hatásfokát növelik. Ebben egymást formáló kompromisszumokra és nem diktátumokra van szükség. Elsősorban a társadalmi szervezetek határozott, önálló arculatú nyilvános érdekképviselete adhat választ arra a dilemmára, hogy egypártrendszerünk körülményei között hogyan lehet a tévedés kockázatát minimálisra szorítani, hogyan lehet megvalósítani a szocialista politikai pluralizmust.

Úgy tapasztalom, hogy a fiatalok döntő többsége ma is szocialista választ keres korunk kihívásaira. A legkomolyabban szeretné megvalósítani mindazt, amit a párt hirdet, azaz a nép, a nemzet felemelkedését, a haza tiszteletét, hatékony gazdaságot,

demokráciát, társadalmi igazságosságot. De mert a valóságban gyakran nem ezt tapasztalja, és érthetően a tanult elvekhez, a látott lehetőségekhez, az európai környezethez és nem a megtett úthoz mér, éppen ezért a nemzet ifjabbik fele az, amelyik legkritikusabban szemléli napjaink magyar társadalmát és ennek vezető erejét, pártunkat.

Az olyan párt vonzó az ifjúság számára, amely dinamikus politikát folytat, amelynek a szervezetei is politizálnak. A dinamikus társadalmak – és ez a korábbi magyar tapasztalatok alapján is kimutatható – igyekeznek gyorsítani a fiatalok politikai szocializációját. Tág mozgásteret, szerveződési, cselekvési, politizálási lehetőséget biztosítva integrálják az újabb és újabb korosztályokat.

Úgy látom, hogy nálunk még mindig a paternalista, óvó, korlátozó ifjúságpolitika a gyakorlat. Pedig meggyőződésem, hogy a fiatalok iránti nagyobb türelem, a közéleti mozgástér bővítése ténylegesen növelné a párt befolyását e korosztályban.

Kedves elvtársak! A KISZ a párt politikája és a saját tagsága elvárásainak megfelelően az utóbbi években markánsabban, harcosabban politizál, aminek a párt, a társadalom és az ifjúság nagyobb részében jó a visszhangja, másoknál viszont megütközést kelt.

A KISZ-t a párt irányítja. Mint volt pártmunkás is mondom, hogy a gyakorlatban az irányítás akkor működik jól, ha a lényegi, a stratégiai kérdésekben továbbra is a legszorosabb szövetség érvényesül, más kérdésekben azonban helye van a nagy önállóságnak és a rugalmas szerveződési formáknak. E felfogás szerint a pártirányítás egyre inkább a KISZ-ben dolgozó kommunistákon és pártaktívákon át történjen.

A KISZ új politizáló stílusa persze nemcsak eredményeket hozott. Tömegmunkánk, gyakorlati szervezőmunkánk több ifjúsági rétegben gyenge. Az elmúlt években teret vesztettünk a nagy egyetemeken, a huszonévesek körében gyengébbek pozícióink, mint a harmincasok között. E problémákkal azonban szembe tudunk nézni. A KISZ-ben megvan a szándék a belülről induló bátor átalakulásra, az ifjúság tagoltságának jobban megfelelő mozgalmi keretek megteremtésére.

Ma már széleskörűen elfogadott, hogy a párt és a társadalom

egészét átható politikai fordulatra van szükség. Az elmúlt hónapok során arra törekedtünk, hogy a fiatalok reális viszonyt alakítsanak ki a helyzethez és a mostani tanácskozáshoz. Ennek jegyében zajlottak le tömegeket megmozgató vitáink. Az ifjúságnak és az egész társadalomnak ma mindennél inkább perspektívára, belátható, vonzó, szocialista perspektívára van szüksége.

Úgy vélem, ki kell igazítani azt a társadalom gondolkodásában túlhangsúlyozott elképzelést, hogy a szocializmusnak a fogyasztói társadalmak kapitalista változatához kell hasonlítania. Nem élhetünk egy fogyasztói társadalom álomvilágában, hanem épp a termelői gondolkodás elterjesztésével erősíthetjük meg országunkat.

Amikor nagyobb társadalmi teljesítményt, munkafegyelmet, szigorúságot igényelünk, ezzel egyidejűleg és ezt szolgálva több demokráciát is sürgetünk. Teljesítéséhez a magyar szocializmus nagy horderejű átalakítására van szükség. Most egyszerre adott ehhez a kényszer és a lehetőség. Ne szalasszuk el!

Rajki Sándorné

a Gagarin Hőerőmű Vállalat pártbizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Az elmúlt időszak – különösen az utóbbi fél év – sok és felelősségteljes feladatot rótt ránk, amelyet becsülettel, legjobb tudásunk szerint, de nem mindig a legnagyobb megelégedésünkre végeztünk el. Mielőtt a pártértekezlet munkájához kapcsolódnék, szeretném itt is határozottan kérni a Központi Bizottságot: tegye lehetővé, hogy a jövőben a vitaanyagok világosan fogalmazzák meg a politikai szándékokat. Mutassák be reálisabban és őszintébben a helyzetet, hogy jobban számba vehessük azt is, hogy a leendő döntéseknek majd milyen következményei lesznek.

Szeretnénk ezentúl elkerülni a kapkodással, a felkészületlenség érzetével együtt járó bizonytalanságot és ingerültséget, szeretnénk az ügy érdekében igényes partnerek lenni minden vitában.

Kedves elvtársak! Az elmúlt időszakban folytatott viták a po-

litikai igényeink, a kritikai észrevételeink megfogalmazása mellett módot adtak arra is, hogy szembesüljünk saját felelősségünkkel, számba vegyük miben és mennyire vagyunk egységesek, cselekvőkészek.

Megkérdeztem az egyik alapszervezeti párttitkárt: „Nálatok hogy' vélekednek a párttagok, milyen a hangulat?" Azt mondja nekem: „Nekünk kétféle közérzetünk van. Egy állampolgári és egy »gagarinos«." Az előbbi rendkívül rossz, aggasztó, a másik kifejezetten jó. Mi úgy gondoltuk, hogy erre az utóbbira is meg kell keresni a magyarázatot.

Egyetértettünk abban, hogy nem vagyunk rendkívüli emberek, a szerencse sem tolta a szekerünket soha. Sok hibával, gyötrődéssel, vitával, néha veszekedéssel dolgozunk. Nem vagyunk „sziget", itt is találkozunk mindazzal, ami miatt rossz az állampolgári közérzetünk. De soha nem adtuk fel azt, amit szükségesnek, amit értékesnek tartottunk, amit mi a szocialista társadalomhoz, a szocialista nagyüzemhez és a szocialista emberhez hozzá tartozónak éreztünk.

Mi hittünk és hiszünk abban, hogy a pártszervezetek elvi-politikai eszközökkel nehezebben ugyan, de sikeresebben dolgozhatnak hosszú távon. Ennek azonban nagyon sok feltétele van. Politikailag művelt, erkölcsileg tiszta vezetők kellenek a pártba. Az alapszervezetekbe is! Meggyőződésében erős párttagság kell, s minél nagyobb nyitottság, nyilvánosság minden kérdésben, amely megöli a formalizmust, a bürokráciát, a szubjektivizmust. Egymáshoz rendeli a szavakat és a cselekedeteket.

Szerencsére párttagságunk sem tűrte el a szólamokat, a mellébeszélést, és nem hagyta, hogy így dolgozzunk. Mi úgy gondolkodtunk, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség nem nélkülözhető. Küldetését, feladatát senki más nem veheti át. Tehát kell a jó KISZ-szervezet a Gagarin Hőerőműben is. Van is, és nemcsak mi tartjuk jónak. Nem álltunk be a szocialista brigádmozgalmat elsiratók közé sem. Igaz, ki kellett mondani, hogy ez ma már nem munkaverseny. A munkát elő kell készíteni, meg kell szervezni, és jól el kell végezni. Nem versenyezni kell! De kellenek szocialista kollektívák. Egymásra figyelő, egymást segítő, egymástól jó munkát, erkölcsi tartást követelő emberek. Mi védelmünkbe vesszük ezeket a megharcolt értékeket. A sajátunkét

is és az országét is. Egységünk és bizalmunk legfőbb forrásai ezek.

Meg vagyunk győződve arról, hogy nem tévedtek azok, akik hazánk jövőjét a szocialista társadalom felépítésében látták biztosítottnak. Éppen ezért a stabilizációt, a kibontakozást is szocialista alapokon tartjuk megvalósíthatónak. Életbevágóan fontos azonban, hogy ezt megfelelő mozgásterű, a társadalom egészére kiható reformok biztosítsák.

A másik: társadalmi fejlődésünk eddigi tapasztalatai azt bizonyították számunkra, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt egypártrendszer keretén belül is képes betölteni hivatását, ha tudományos elméletére, a munkásosztály és a tömegek tapasztalataira épül tevékenysége, ha magas fokú szervezettséggel, hatékonyan működik, ha nyílt elvi politikát folytat, ha munkáját és tevékenységét történelmi folyamatban vizsgálja, de azokat a kor kihívásaihoz igazítja.

Elengedhetetlennek tartjuk a politikai intézményrendszer korszerűsítését, többek között úgy, hogy politikai és társadalmi szervezeteinket, mozgalmainkat ne az apparátusok, hanem azok tagsága érezze magáénak elsősorban.

A változás, a fejlődés lényeges garanciájaként igényeljük a nyilvánosságot és azt, hogy az állampolgárok minél szélesebb köre működjön közre szűkebb környezete és az ország dolgaiban.

Tudjuk, hogy mindezek lényegi változások lesznek, és számtalan új problémát hozhatnak felszínre a már meglevők mellé. Éppen ezért kell hogy a párt vezető szervei elvi-politikai szilárdságukkal, a párt helyes és meggyőző politikai irányvonalának haladéktalan kialakításával és következetes végigvitelével lényegesen nagyobb bizalmat vívjanak ki maguknak.

Kedves elvtársak! Szólnom kell arról is, ami gyengíti a párt belső egységét, bénítja cselekvési készségünket. A párttagság elbizonytalanodott, bizalma a vezetés iránt meggyengült. Lehet vitatni ennek mértékét, jelentőségét azonban nem, az okát pedig fel kell tárni itt és most. Érheti-e szemrehányás a párttagságot elbizonytalanodása, önbizalomvesztése, türelmetlensége miatt, ha azt tapasztalja, hogy a politika szándékaival ellentétes irányú folyamatok mennek végbe a gazdaságban és a társadalomban,

és nem érzi, hogy a helyzet feltárására, megváltoztatására elég erős az elhatározás?

Mi azt tapasztaltuk e dokumentumok tanulmányozásakor – és ezt a véleményünket a megyei pártbizottság is megerősítette –, hogy helyzetünk bemutatásakor még mindig nem elég világosan fogalmazódnak meg az ok-okozati összefüggések, nem határolódnak el eléggé a valóság nem kellő figyelembevételéből, a párt elégtelen működéséből, a határozatok végrehajtásának elmulasztásából adódó következmények. A párt a szükségesnél kevesebb figyelmet fordított működésének megújítására, elhatalmasodott a formalizmus, a bürokrácia, felerősödött a tekintélyelv. Bebizonyosodott – Heves megyében is –, hogy jó néhány kommunista vezető alkalmatlansága, életvitele ártott a párt tekintélyének. Gyenge a párton belüli demokrácia, a vezetés és a tagság eltávolodott egymástól, és ezért sem volt a döntési és irányítási folyamatokban megfelelő kontroll. A párttagság széles köre előtt nyilvánvalóvá vált, hogy programjaink, határozataink egy része nélkülözi a konkrét helyzet elemzését, jó elhatározásaink véghezvitele az elegendő elszántságot.

Elkerülhetetlen a párt szerepének és felelősségének tisztázása a jelenlegi helyzetet előidéző legalább 15 éves folyamatban, elsősorban azért, hogy tisztán lássunk és jól mérhessük fel a tennivalókat is, de azért is, hogy a személyekig eljutó felelősség megállapításával feloldjuk a bizalmatlanságot a párt és a párt vezetése iránt. Hogy legyen alapunk a felelősség vállalását másoktól is megkövetelni. Mindezek kifejezetten a pártra tartozó, csak általunk megoldható és helyrehozható problémák. A tagság erre vár. Ez nem egy feladat a sok közül, hanem ez az első feladat, ha úgy tetszik, a döntő láncszem. Olyan pártnak kell lennünk, amely elsőként jelzi és pontosan érzékeli az élet változásait, nem tér ki a problémák elől, nevén nevezi a dolgokat, megalkuvás nélkül vonja le a tanulságokat, és halogatás nélkül cselekszik. Olyan pártnak kell lennünk, amely a dolgokat folyamatában, történetiségében vizsgálja, de soha nem önigazolásért tekint a múltba.

Elodázhatatlan feladatunk, hogy a pártdemokrácia fejlesztésével adjuk vissza a tagságnak, önmagunknak a mozgalmi kö-

zösséghez tartozás élményét, a politikaformálás lehetőségét és a végrehajtás eredményességének örömét.

A pártértekezletnek két dolgot kell végeznie. Egyrészt alkosson teljes egyetértésben olyan állásfoglalást, amely konkrét feladatok sorát jelöli ki a párt tagjai, vezető szervei számára. Teremtsen lehetőséget helyzetünk valósághű, tudományos elemzésére, új politikai program és új szervezeti szabályzat megalkotására a XIV. kongresszuson. Kérje fel az újjáválasztott Központi Bizottságot, hogy a legközelebbi ülésen készítsen feladattervet, amelyben mostani állásfoglalásunk alapján rögzíti a kongresszusig elvégzendő teendőket téma és időpont megjelölésével. Ezt a párton belül hozza nyilvánosságra, hogy a tagság ellenőrizhesse, de részt is vehessen a munkában.

Másrészről az értekezlet végezze el a párt legfelső irányító testületeiben azokat a személycseréket, amelyek egyértelművé teszik az elhatározások komolyságát, garantálják és ki is kényszerítik minden szinten a párt politikai, morális megújulását.

Barta György

a Budapesti Műszaki Egyetem pártbizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!

Ha egy mondatba sűrítve kellene elmondanom hozzászólásom lényegét, így fogalmaznék: új szavakat, új arcokat és új, a meghirdetett politikai szándékokat hitelesítő tetteket várunk. Ezt kívánom kifejteni a pártértekezlet fórumán, előrebocsátva, hogy a Műegyetem pártszervezete, kommunistái üdvözlik, hogy a párt rászánta magát az önvizsgálatra, a cselekvésre.

Támogatjuk és sürgetjük a kibontakozásra, a párt megújulására tett erőfeszítéseket. Lépéskényszerben vagyunk. A késlekedés nagyon sok jogos bírálatot kapott. Élesen vetődött fel, hogy a párt felső vezetése csupán a politikai légkör szorításában, a párttagság követelésére, vonakodva és az okokban nem eléggé mélyre ásva kezdte meg gyötrelmes önvizsgálatát. Ezt nyilvánvalóan mutatták az országos pártértekezlet összehívásának előzményei: a tagkönyvcsere, a beszélgetések, a tézisviták egymásra torlódása.

Bár nem kevés, ami történt az elmúlt években, mégsem tudok

szabadulni a gondolattól, hogy a történelem keményen fog ítélni az elmúlt évekről. Számon fogja kérni a halogatott, az elmulasztott lépéseket. Pedig nagyon nagy az elvárás a tekintetben, hogy most az országos pártértekezlet olyan kérdésekre is adjon választ, amelyeket a létező szocializmus eddig nem tudott megoldani. Választ vár a távlatokra, vár egy eddig nem megrajzolt szocializmusképre. Választ vár egy olyan pillanatban, amikor a napi ügyek szorítóan nehezednek az országra, amikor válságmenedzselés folyik. Történelmi léptékkel mérve nem várható el egyetlen pillanattól, hogy a válasz átfogó legyen a távlatos ügyekben. De az joggal elvárható, hogy a párt meggyőzően és következetesen keresse az új korszak követelményeihez mért válaszokat. Éppen ezért egyetértek azzal a javaslattal, amely új pártprogram kidolgozását igényli a következő kongresszusig. Szívesen idézem saját pártbizottsági ülésünkről azokat, akik megfogalmazták: nekünk az eredeti marxi gondolatokhoz visszanyúlva, azokat újrafogalmazva jól működő társadalmi önigazgatási modellt kell létrehoznunk.

Úgy vélem, különösen a közelmúltnak a legnagyobb fogyatékossága az, hogy nem tudott a helyzetre szabott alternatívákat felkínálni. Nem volt mód sokoldalú mérlegelésre, és ezért sem születhettek optimális döntések; születtek viszont hibásak az elméleti bizonytalanság miatt, a nyílt viták, a nyilvános érdek-összeütközések, az érdemi, szakmai és testületi viták hiányában. A történelmi távlatvesztés, az értékzavar a napi politikai munkában állandóan jelen van.

Haladéktalan tettek nélkül lemaradunk a kor kihívása előtt. Nem előrevivő lendítőerőként, hanem konzervatív erőként vonulunk be mi magunk is a történelembe. Rá kell döbbenni, hogy eddig hiányoztak a válaszaink, mégpedig azért, mert elkéstek vagy kimaradtak az alkotó viták a párt ideológiai munkájából. Hiányoznak azok az eredmények, amelyeket a pártnak már korábban be kellett volna fogadnia a társadalomkutatás műhelyeiből. S ma nehezen tudunk válaszolni arra, hogy mikor beszélhetünk még felpezsdült, politizáló, tenni akaró párttagságról, és mikor már egy megosztott, vezetőiből kiábrándult, meghasonlott, érdektelen vagy éppen indulatosan bíráló párttagságról.

Mindezek ma nagyon terhelik a pártéletet mind politikailag, mind lélektanilag.

Egy olyan intézményben, mint a Budapesti Műszaki Egyetem, különösen élesen vetődik fel az ifjúság elfordulása a hagyományos intézményrendszertől, ideológiánktól. Létfontosságú, hogy a pártnak szót kell értenie az ifjúsággal! Az ifjúságnak még nincs történelmi, politikai gyakorlati tapasztalata. Amit tanul, amit olvas, amit lát és hall, azt veti össze a társadalmi valósággal. A szavak és a tettek egységének megbomlására súlyosan reagál, érthetően és szükségképpen elfordul a hivatalos politikától. Ebbe nem lehet belenyugodni. Kell hogy találjunk új szavakat, új utakat az ifjúság számára, hiszen az ifjúság, az egyetemisták nélkül elképzelhetetlen a megújulás.

A pártértekezlet vitaanyagában lényeges és vonzó megfogalmazások olvashatóak az értelmiség, a tudomány, az oktatás megbecsüléséről. Az elmúlt jó néhány esztendőben mi ennek pontosan az ellenkezőjét tapasztaltuk, pedig deklarációkban akkor sem volt hiány. A Műegyetemen a műszaki értelmiség megbecsülésének problémái sajátosan ötvöződnek az ifjúság gondjaival. Úgy gondolom, hogy az értéket teremtő, alkotó műszaki tevékenység fontosságát most már nem bizonygatni, hanem bizonyítani kell. Ez már nem a szavakon múlik, ez a szabályozás és a teljesítményérdekeltség kérdése.

A Politikai Bizottság múlt év novemberi határozata rámutatott, hogy a felsőoktatás leromlott állapota veszélyezteti a kibontakozást, a társadalom és a gazdaság hosszú távú fejlődését. Az azóta eltelt fél év a deklarált politikai szándékokkal ellentétes kényszerintézkedéseket, további elvonásokat hozott. Az távolról sem csupán a felsőoktatás ügye, hanem az egész társadalom érdeke, hogy a politikai elhatározásokkal és a kormányzati szándékokkal ellentétes tendenciákat, a nemzetközi színvonaltól és a hazai elvárásoktól való lemaradást mielőbb egy intenzív, szelektív fejlesztési periódus váltsa fel.

Új arcokat említettem. Erről nem könnyű beszélni, de nem kerülhető meg. A pártnak végre túl kell jutnia a rá váró súlyos személyi döntéseken. Meggyőző és minél szélesebb kádermozgás szolgáljon bizonyságául annak, hogy a változások élén a párt áll. Ezért helyes a Központi Bizottság és a Politikai Bizott-

ság megújulása, hiszen tudjuk, új megközelítési módokat, új cselekvéseket csak új emberektől várhatunk. Ez nem puszta óhajok kérdése, ezt a pártban a szervezeti szabályzatnak is garantálnia kell. Olyan szabályok kellenek, amelyek biztosítani tudják, hogy a ma megválasztott vezetők holnapután nem fogják dinamizmusukat, hitelüket veszteni. Az egész intézményrendszerben olyan szabályok kellenek, amelyek biztosítják a rendszeres megújulást.

Alapvető kérdés, hogy képes-e a párt hatalmi pozíciójában szavatolni a társadalom egészének érdekében álló folyamatok érvényre jutását. Ezt a párt egész belső struktúrája, működési módja, a párton belüli demokrácia tudja hatásosan biztosítani. Ezért értékelődött fel olyannyira a pártdemokrácia kérdése. Ezért kapott a vitában sok és jogos bírálatot a jelenlegi választási rendszer, az, hogy a két ciklusnak nem mostantól fogva kell kezdődnie, hanem már az egykori megválasztástól.

Joggal tették szóvá, hogy egyrészt a vitaanyag szavaiban kifejezett szándék és másrészt a pártértekezleti küldöttválasztás most előírt rendje, vagyis hogy csak a pártbizottságok és azok sem titkosan választhattak, teljesen ellentmondtak egymásnak. Sokan felvetették fontos kérdésekben a közvetlen választás és a párton belüli szavazások igényét.

A demokratikus centralizmus elvét alapvetően nem vitatták, de egy korszerűbb, a mostani történelmi helyzetnek megfelelő értelmezését feltétlenül elvárják. A párt vezető testületeiben született döntéseket csak akkor fogadja megértés és támogatás, ha a párttagság a lényeges kérdésekről időben megfelelő, tartalmas tájékoztatást kap. Ha információk és érvek nélkül marad olyan kérdésekben, amelyek a legnagyobb érdeklődést és vitát váltják ki, az nem korszerű, nem hatásos, nem megnyugtató egy gyorsan kommunikáló, valóságos híráradatban élő párttagság számára.

Sokan vetették fel például, hogy a párttagság a hazai közvéleményt egyébként is foglalkoztató egyik-másik kérdésről, újszerű megfogalmazásokról egy londoni sajtóértekezletről vagy egy amerikai tévétársaság riporterének rámenős kérdései nyomán értesülhetett. Kérdezni a hazai újságírók is tudnának. Azonkívül

ezekhez a dolgokhoz nekünk, az MSZMP tagságának egy kissé több közünk van, mint nekik, odakint.

A bizalom helyreállítására, az ifjúság visszaszerzésére csak egy olyan párt képes, amely megőrzi tartását, komolyan veszi saját követelményrendszerét, és nem adja fel eszményeit. Erre csak egy olyan párt képes, amely nem bonyolódik bele kicsinyes, párhuzamos igazgatásba, formális helyben járásba, szürke, unalmas, szertartásos pártélet adminisztrálgatásába. Erre csak egy olyan párt képes, amely lényegesen jobban tudja kezelni az emberi tényezőket, működésében hatékonyabb és mindenekelőtt demokratikusabb. A párt csak akkor fogja történelmi küldetésébe vetett hitét, önbizalmát visszanyerni, ha megújítja önmagát.

Nagyon keskeny mezsgyén járunk. Józan elme nem gondolhatja, hogy a tegnapi és mai bürokratikus módszereken át vezethet út a holnapba. De éppúgy felelőtlenség az is, ha valaki a tettekkel való következetes építkezés, a racionalitás, a teljesítményelv, a nyugodt, tisztázó elméleti viták, a politikai intézményrendszer átgondolt, következetes fejlesztése helyett csupán tértől és időtől független demokráciamodellek illúzióját vagy célzatos politikai szerveződések kétes romantikáját óhajtja adni a fiatalságnak.

Egy mérce van: a dolgok jobbra fordulása, az ország boldogulása, felemelkedése. És még valami: mindig, de főleg akkor, amikor áldozatokról, életszínvonal-csökkenésről esik szó, a politika csorbíthatatlan alapelve és gyakorlata legyen: az emberek, a munkahelyek, a lakóhelyi közösségek, az egész társadalom igazságérzetének feltétlen tisztelete. Ehhez a pártnak példának, szellemi ösztönzőnek és a társadalom lelkiismeretének kell lennie.

A pártnak kell tettekkel bizonyítania, hogy meg tud újulni. Lényegesen meg kell változtatni a pártban a tájékoztatást, a nyilvánosságot, a testületek és az apparátus viszonyát, a döntéshozatali mechanizmust, ki kell alakulnia a konfliktuskezelés képességének, legyen az érdekek, nézetek, vélemények vagy akár személyek konfliktusa. Vagyis fejlettebb politikai kultúrára van szükség. Elsősorban ebben és nem az adminisztratív módszerekben látom annak esélyét, hogy a párt befolyása újra növekedjék az ifjúság, az értelmiség körében is. Éppen a mostani felpezsdült

pártélet, a kemény, éles, kritikus, felelős viták szolgálhatnak bizonyságául annak, hogy a párttagság beavatásával, együttgondolkodásával, részvételével formált döntések végrehajtására ma is teremthető pártegység. Ezt várjuk a pártértekezlettől. Világos, egyértelmű, határozott megnyilatkozásokat és konkrét, érzékelhető elmozdulást.

Keresztury Dezső

akadémikus, író

Kötelességemnek tartom, hogy az idő szabta rövidséggel hozzászóljak az állásfoglalás-tervezethez. Azért is, mert az ország rendkívül súlyos válság felé sodródik, azért is, mert látom a megújulás és változtatás határozott, jó szándékát, de főként azért, mert helyesnek tartom, hogy ezen a pártértekezleten egy párton kívüli vélemény is szót kapjon néhány fontos kérdésben.

Emlékszem rá, amit embertelen századunkban átéltem. Ismerem a világerők hatalmaskodását, a hazai indulatok örvényeit, a nemzedékváltások földrengéseit. Ezért is nézem aggódva, hogy mostanában minden rossz lett az önök pártjában, hogy 45 000-en adták vissza tagkönyvüket. Elfelejtették talán azt is, aminek sikere a maga idejében közörömet, megkönnyebülést váltott ki, és a jobb idők reményével töltötte be a szíveket? Hiszen egy jól vezetett szövetségi politika jegyében a nép visszanyerte életkedvét; bár még mindig kevés a lakás, de mégis a házak serege épült, falun is sokszor kétszintesek, garázzsal, megszűnt a folyamatos osztályharc embertelen mániája – s századok óta először történt meg, hogy hírünket a világban nem levert szabadságharcaink, hanem kellő arányérzékkel megkezdett reformkísérleteink tették érdekessé.

Kádár János egyik figyelemre legméltóbb vezetői erényének azt tartom, hogy nem feledte el a vezetett néppel való közvetlen kapcsolat fontosságát. Nem elégszik meg írásbeli jelentésekkel, hanem maga is járja, és vezető munkatársai is járják az országot. Nem veszélytelen gyakorlat, persze, ez sem. A portát a jeles látogató érkezése előtt tisztára szokták söpörni, és bármennyire figyel, bármily jól kérdez is valaki, nem biztos, hogy jó, s főként

kétséges, hogy mindig teljes feleletet kap-e. A féligazság pedig nemegyszer csalókább a teljes hazugságnál, mert a valótlanságot is az igazság látszatával ruházza föl.

Az állásfoglalás-tervezetet is a féligazságok félárnyéka teszi bizonytalanná. A valóságnak a felét sem jellemeztem, tudniillik, ha csak a bajt állapítom meg – s a jobbnak vélt utat aligha jelölöm meg jól, ha a bajokhoz vezető rosszat nem jellemzem. Amennyire nagyra értékelem tehát az MSZMP határozott szándékát a válsághelyzet föltárására, a szükséges változtatások végrehajtására, annyi aggodalommal is töltenek el a tervezet hiányosságai, aránytalanságai.

Legveszélyesebbnek tartom a művelődés értékelésének aránytalanságát. Idézek: „Az emberek műveltségének, iskolázottságának, szakképzettségének színvonala egyre inkább meghatározó tényezője a társadalmi-gazdasági haladásnak, a reformok sikerének." Ebben az igen lényeges mondatban főként az „egyre inkább" fölösleges: művelődés nélkül sohasem volt műveltség, értelmes változás, jóraváló fejlődés. De ha a szerkesztők tudják ezt, miért jut a művelődés kérdéseinek oly aránytalanul kevés hely – 11 lapból alig több egy félnél – az iskolaüggyel együtt? Talán mert a költségvetésben is ilyenek az arányok? Tudom: szegények és határozatlanok vagyunk, de az közirodalmi közhely ma már, hogy a látványosan előretörő kis országok sikerének egyik fő oka az ottani oktatásról, nevelésről, az értelem képzéséről történő gondoskodás rohamos fejlesztése.

A párt fontos feladatának tartja az értelmiség és az ifjúság széles körének megnyerését – olvasható a dokumentumtervezetben. Ez legalábbis közömbössé, ha nem éppen ellenségessé minősíti mind az értelmiséget, mind az ifjúságot.

Értelmiségnek nevezte magát a nagy reformkorunkat kihordó, 1848 forradalmát és a szabadságharcot diadalmasan végigküzdő réteg, amelyben volt arisztokrata és jobbágyfi, német polgár, székely ágyúöntő s annyi más népelem még, mind valamennyien egyetlen nagy vállalkozás lendületének egyesített elemei. Ezekről mondta Kossuth: „Értelmiség nélkül a nemzet fej nélküli óriás!" Az értelmiség ma is igen összetett, összetettebb, mint akkor volt. Társadalomtudósok serege beszél róla, problémái a ma szükséges reformnak is, lényeges kérdései tisztázatlanok. A szö-

veg csak növeli ezt a zavart. Értelmiségünk munkája sokkal jelentősebb, előbbre vivő, pozitívabb a megfogalmazottnál, nem méltatlan az elismerésre – a főtitkári bevezető erről ma sokkal igazságosabban beszélt.

Nem nyugtat meg, amit az ifjúságról olvasok. Miért kell minden erővel megnyerni azt az ifjúságot, amely a létező szocializmus iskoláiban nevelődött, s miért kell veszélyt sejteni, ha egyszer szövetségét – ahogyan a szöveg állítja – a párt irányítja? A valóságban az ifjúság nagy része magára maradt. Úgy tapasztalom, itt is hallottam, a párt elvesztette az ifjúság bizalmát. S ez óriási veszélyek forrása.

Újra idézek: „Az oktatás tartalmi korszerűsítése során különösen a műveltséget megalapozó általános iskola és a középfokú képzés fejlesztésére kell nagy gondot fordítani."

Ez is csak félig igaz. Mert hogyan és miért akutális még mindig az általános iskola – egyik legszebb álom – fejlesztése, több mint 40 évvel elindulása után? És a gimnázium? Javaslom, állítsák vissza a gimnáziumok tekintélyét, melyekben a magyar műveltség itthon és világszerte helytálló kiválóságai és derék közemberei nevelődtek fel. S a család megingása idején döntő szerep jut iskoláinkban a nevelőmunkának.

Javaslom, hogy ezt a feladatot az állásfoglalás külön is hangsúlyozza – ha már beleszólhatok. Féligazság az is, hogy az oktatást tartalmilag kell korszerűsíteni. Mintha a műveltség, ha tetszik formai elemei, az ítélőerő, a logikus gondolkodás, az áttekintés képessége, no meg a nevelés, a jó, felelősségteljes, ildomos viselkedés, egyszóval Széchenyi kiművelt emberfő eszménye elhanyagolható volna. Elutasítom azt a legszegényesebb prakticizmusnál is kisszerűbb ötletet, hogy „az oktatási intézmények adjanak olyan általános és szakmai műveltséget, amely a változó foglalkoztatási helyzetben megkönnyíti az elhelyezkedést és a szükségessé váló pályamódosítást". Azt hiszem ehhez nem kell kommentár.

A kulturális és művészeti életről szóló bekezdés is hasonló féligazságokból áll össze. Idézem: „Az elmúlt években sokszínűvé vált a kulturális és művészeti élet." A szellemi nyíltság évtizedekkel ezelőtt kezdődött. Sokszínűség helyett pedig én inkább beszélnék tarkaságról, némi szélhámos ügyeskedésről. A hanyat-

lás okául a divatok agresszivitását, a kritikai szellem elgyávulását és elvtelenségét is megemlíteném. Elég egy példa: irodalmunk az elmúlt századokban a nemzet lelkiismerete, a jobbak lelkének formálója volt. Ma is ezt a hagyományt kellene folytatnia. E kérdések boncolgatása helyett azonban inkább a tervezet két, a nemzeti műveltséggel szorosan összefüggő területének csaknem teljes hiányára hívom fel a figyelmet: a népesedési meg a nemzetiségi kérdésekére. Kinek tervezünk bármilyen okos és hatékony műveltséget, ha fogy, öregszik, rosszkedvű, romlott munkaerkölcsű, neveletlen és közönyös a nép? Pedig éppen ezekről a területekről lehetne sok biztató mondanivalónk is. Társadalmunk jelentős részei kezdenek leszokni róla, hogy dresszírozzák őket. Lehet, hogy valóban csak sokáig kell élnie az embernek, hogy azok az eszméi újraéledjenek, amelyekért annak idején kemény megrovásban részesült. Egyebek közt, hogy „szabadon szolgál a szellem", hogy „jó fölkészülés, tisztességes vita nélkül nincs komoly műveltség".

Demográfiai és művelődési világunk igen fontos területe a nemzetiségeké. Helyes lenne ennek kérdését összekapcsolni, vagy akár helyettesíteni az emberi jogok tiszteletben tartásának és megvalósításának gyakorlatával. Ez több jót hozott a nemzetre egy találmány vagy írásmű elszigetelt világsikerénél. Ide tartozik az egyházakkal kialakított békés együttműködés. Sok minden válhat javunkra, ha érvényesíteni tudjuk József Attila manapság annyit emlegetett intelmét, „a múltat be kell vallani, hogy úrrá lehessünk rajta". A türelem a belső béke létrehozásában is mélyebb hatású az erőszaknál. Vonatkozik ez – az említetteket folytatva – az egyházak emberbaráti intézményeinek működtetésére, a lelkiismereti szabadság biztosítására. Törekedni kell a társadalmi érintkezés formáinak megszelídítésére – ebben a párttagok élen járhatnak –, a kiskirályok hatalmaskodásának és még annyi más visszásságnak a megszüntetésére.

Az emberséges erély egyaránt használ itthoni jó érzésünknek s a viágban talán fényesülő jó hírünknek.

Tisztelt hallgatóim! Önök kijelentették, hogy a nemzet pártja kívánnak lenni. Ez igen nagy dolog, és megfelel alapvető eszményeinknek. A nemzet közösségteremtő formáját Európa szülte, egyszerre lehetünk csak jó magyarok és jó európaiak, vagy rosz-

szak. Mert a nemzet eszméjével iszonyúan vissza is lehet élni: nem kell a közelmúlt és a jelen nemzetinek nevezett szörnyűségeire emlékeztetnem. S magyarnak lenni legalább annyira vállalkozás, mint sors. Ezt a nemzetet helyesen vezetni tehát teljes erkölcsi felelősségvállalást kíván. Egyformán fontos feladat a nemzeti azonosság megőrzése és folytonos megújítása: a hűség és a hit.

Ennek az emberséges, hasznos megújításnak megalapozásához és továbbviteléhez kívánok önöknek és mindnyájunknak türelmet és szívós kitartást.

Gáspár Sándor

a Politikai Bizottság tagja, a SZOT elnöke

Tisztelt elvtársak!

A szakszervezetek mai gondjaival, jövőbeli elképzeléseikkel, feladataikkal kívánok röviden foglalkozni, de ezt megelőzően nagyon röviden foglalkozom a párt vezető szerepének néhány időszerű, a dokumentumban is megfogalmazott tételével, az intézményrendszerrel, mert a jövő szakszervezeti munkájának is ehhez kell illeszkednie, csak így válhat hatékonyabbá és jobbá.

Helyes és természetes, hogy pártértekezletünk vitájának középpontjában a párt munkájának, a párt vezető szerepének tökéletesítése áll. Ha ebben előrelépünk, az a politikai intézményrendszer egészének korszerűsítésével jár, és érdemi hatással lesz az ország gazdasági, politikai és ideológiai arculatára. Ez, azt hiszem, természetes. Pártunk történelme példákat és biztatást ad a ma újat keresők számára. Az MSZMP az ellenforradalmat követően számos új elemet alkalmazott a politikában.

A szocialista társadalom építésében viharok, buktatók, tévedések és viták közepette is sikerült előrehaladnunk. Idővel azonban újra előjöttek a párt vezető szerepét félreértelmező jelenségek, a párt túl sokat vállalt magára, nehézségeink egy részének forrását is többek között ebben kereshetjük. Gyakran mechanikusan hajtottuk végre a döntéseket, rosszul értelmeztük a pártegységet. Hagytuk, hogy eluralkodjon a hivatalnoki szemlélet, amely ezer szállal átszőtte a társadalmat, bénította az alkotóked-

vet és a kritikátlan engedelmességgel megbéklyózta sokak egyéniségét, gondolkodását. Ne szépítsük a múltat, de ne is tagadjuk meg. A múltból mindenkinek tanulnia kell. Másként kell gondolkoznunk, dolgoznunk. Ez a divatos szó, hogy „másként" nem biztos, hogy valóságos értékeket takar. Akkor válik értékké, ha céljaink elérését segíti. Mindenekelőtt a párt belső demokratizmusát kell továbbfejlesztenünk. Fontos, hogy a párt – tagjainak közreműködésével, a legszélesebb demokratizmussal – elvi, stratégiai értékű politikát folytasson, fejlessze munkájának, munkastílusának mozgalmi jellegét. Az operatív feladatokat bízza az intézményrendszer más szervezeteire és szerveire, az arra hivatottakra. Ezzel a politika irányításához erőt szabadíthat fel önmaga számára. A párt azt végezze, de azt magas színvonalon végezze, ami csak az ő feladata, amit csak ő láthat el. A pártról vegyünk le minden rárakódott felesleges terhet, hagyjuk fellélegezni és biztosítsuk, hogy az országgyűlés, a kormány, a szakszervezetek, a népfront saját feladatát önállóan és felelősséggel lássa el.

A megújulás fontos feltétele, hogy a párt a döntéseinél ismerje a tömegek szándékait, gondolatait, gondjait, és azzal reálisan számoljon. A célokat vigye emberközelbe, hogy megértesse és elfogadtassa a párttagsággal és a társadalommal. Csak így nyerhető meg az emberek támogatása.

A gazdasági, társadalmi megújulás illúzió a politikai intézményrendszer korszerűsítése nélkül. Szükséges a gazdaság és az intézményrendszer összhangja, együtt mozgása.

Szabaddá kell tenni az utat a tisztább, világosabb munkamegosztással, a döntési és felelősségi viszonyok egyértelműbb és ellenőrizhető elhatárolásával a szocialista társadalmi fejlődés és a gazdasági kibontakozás előtt.

Kedves elvtársak! A társadalmi, gazdasági megújulás elválaszthatatlan a dolgozók életének javításától, a dolgozó emberek nagyobb megbecsülésétől, a róluk való fokozottabb gondoskodástól.

A dolgozók életszínvonalának javítása nem csupán a gazdasági növekedés függvénye, hanem jelentős mértékben függ az elosztáspolitika elveitől és gyakorlatától is. Az elkerülhető gazdálkodási veszteségek jogosan váltják ki a lakosság elégedetlensé-

gét. Ezért fokozni kell azt a képességet, hogy a felismerést cselekvés kövesse. Figyeljünk a magunk által elindított folyamatok társadalmi hatására. Ha szükséges, időben korrigáljuk a döntéseinket. A közelmúltból csak két egészen kis példát szeretnék elmondani ezzel kapcsolatban, ennek igazolására.

A kormányprogram meghirdette és természetesen megindokolták, hogy a gyermekruházati cikkek miért kerülnek az általános forgalmi adó azon sávjába, ahova kerültek. Társadalmi hatása néhány hét múlva már érezhetővé vált. Az adórendszer egésze nem deformálódik attól, ha ezen a területen elvégezzük a szükséges korrekciót.

Egy másik példa. Szükség van a bányászok túlmunkájára, ezért ott is szükséges, hogy a személyi jövedelemadó ezt ne gátolja meg. Igazításra, módosításra van szükség.

Rendkívül fontosak az elmúlt évben megkezdett olyan nagy feladatok, mint a nyugdíjrendszer, a társadalombiztosítás, a szociálpolitika és a lakáspolitika korszerűsítése. Ezekkel a nagy témákkal hosszú távon foglalkozni kell. Arra azonban vigyázzunk, nehogy olyan illúziókat keltsünk, hogy már ma képesek vagyunk a megvalósítás feltételeit megteremteni.

A gazdasági-társadalmi kibontakozási program megvalósításának közvetlen hatásai egy ideig megterhelik, áldozatvállalásra kényszerítik a lakosságot. A kedvező hatásokat később fogják majd érezni. A társadalom tűrőképességének azonban vannak határai. Ezért számolnunk kell a megkezdődött folyamat anyagi, ideológiai és politikai hatásával is.

Az adórendszer, a foglalkoztatási gondok, a magán- és külföldi tőke megjelenése, a nagyarányú infláció az emberek gondolkodását, politikai hitét is megpróbáltatások elé állítja. A kibontakozási stratégia körvonalazása mellett már közvetlenül az előttünk álló évekre is olyan gazdasági célokat kell meghatározni, amelyek mérséklik azt a gazdasági magatartást, amely szűkíti a fogyasztást és visszafogja a növekedést.

A gazdaság élénkítésére is fordítsunk nagy energiát, ne csak a visszafogásra. E kettő együtt kezelendő.

A dolgozók többsége kész vállalni az átmenet nehézségeit, ám százezrekre tehető azok száma, akik a megnövekedett terheket nehezen tudják elviselni. Elsősorban a kis nyugdíjból élők, a pá-

lyakezdő fiatalok és a nagycsaládosok, akiken kötelességünk segíteni. A helyzet és a lehetőségek ismeretében a szakszervezetek kialakították ez irányú elképzeléseiket. A nagy szociális feszültségeket ne úgy oldjuk meg, hogy közben új feszültségeket teremtünk.

A nyugdíjrendszer korszerűsítését fontosnak tartjuk, de úgy látjuk, hogy ezt későbbre kell halasztani. Nem halasztható viszont tovább az alacsony nyugdíjból élők helyzetének javítása, akár a mai nyugdíjrendszeren, akár szociálpolitikai kereteken belül. Ezzel nem várhatjuk meg az új nyugdíjtörvényt.

A szakszervezetek szükségesnek látják a lakásgazdálkodás korszerűsítését, a lakáskörülmények javítását, addig is, amíg sor kerülhet egy átfogó reformra e téren is. Az első lakáshoz jutók számára olyan kedvezményrendszert kell kialakítani, amely szinkronban van a lakásárakkal és a jövedelmekkel. Ugyanakkor meg kell állítani a lakásárak növekedésének már-már követhetetlen, elviselhetetlen folyamatát.

A szakszervezetek egyik kezdeményezői voltak a bérreform kidolgozásának. Ennek azt kell eredményeznie, hogy a törvényes munkaidőben elérhető keresetből a dolgozók rendesen megéljenek. E tekintetben is óvakodni kell az illúziókeltéstől. Már ma is érzékelhetően javítani kell a bérszabályozást, a munka igazságosabb, ösztönzőbb elismerését.

A szakszervezetek számos alkalommal leszögezték, hogy a tartós és nagyarányú munkanélküliséget mint célt nem tartják elfogadhatónak. Aktív foglalkoztatáspolitikát kell folytatni, amely a munkahelyek megőrzésére, újak teremtésére, a dolgozók átképzésére összpontosít.

A szakszervezetek a kormánnyal egyetértésben egy ilyen programot ki is dolgoztak.

A szakszervezetek nagy figyelmet fordítanak az árakra. Segíteni és ellenőrizni is akarják, hogy az idei árnövekedés ne lépje túl a tervekben megszabott, a kormányprogramban meghirdetett mértéket. Ha ez mégis bekövetkezik, akkor a szakszervezetek a kompenzálás igényével lépnek fel.

Kedves elvtársak! Most a szakszervezeteknek is szembe kell nézniük azzal a kérdéssel: mi a szerepük, rendeltetésük, hivatásuk a szocializmus viszonyai között.

1957 óta a magyar szakszervezetek nem díszítőelemei, nem kellékei a rendszernek, hanem a hatalom részesei.

A szakszervezeti mozgalom ma ismét útkeresésben van. Egyfelől látványos jogai vannak, beépült a hatalomba. Másfelől mégsem funkcionálhat zavartalanul és hatékonyan, jórészt az objektív körülmények miatt.

A helyzetet tovább nehezíti az, hogy a szakszervezetek nem egynemű közegben végzik majd a munkájukat, hanem különböző tulajdonformák között kell dolgozniuk. Az már ma is bizonyos, hogy a különböző tulajdonformák között dolgozók érdekeit mindenféleképpen a szakszervezeteknek sajátos eszközzel képviselniük és védeniük kell. Meg kell erősíteniük a párttal az elvi alapokon nyugvó partneri viszonyukat; egyrészt elismerve a párt vezető szerepét és növelve annak politikai hatását, másrészt növelve a szakszervezetek eddigi mozgásterét, biztosítva teljes önállóságát és felelősségét. Csak ezáltal lehet érdemibb és hitelesebb a szakszervezetek munkája.

A kormánnyal, az állami szervekkel is elvi alapokon kell fejleszteniük viszonyukat, mert az egyenrangúságon és az egymásra utaltságon alapuló partneri kapcsolat felel meg a társadalmi fejlődés érdekeinek. A társadalom igényli, hogy az országnak cselekvőképes, erős és határozott kormánya legyen. De senki ne sértődjön meg, ha a szakszervezeti mozgalom a maga álláspontját határozottan és következetesen képviseli. A tagság is ezt várja a szakszervezetektől. A mozgalom tehát csak erőteljesebbé váló, érzékelhető érdekvédelmi és érdekképviseleti munka fejlesztésével lesz képes ellátni feladatát. A fejlődés iránya: az önállóság, a társadalmasítás, a réteg- és szakmai érdekek jobb képviselete.

Kedves elvtársak! Történelmi tapasztalat, hogy a tagolt és szétaprózott szakszervezeti mozgalom soha nem tudja hatékonyan ellátni a feladatát, ez hatását nem növeli, hanem csökkenti. A mozgalom ereje mindig a szolidaritásban és az egységben volt. És ez sem ma, sem a jövőben nem változik.

Bleier Katalin

a Kontakta Alkatrészgyár szentesi gyárának marós szakmunkása

Tisztelt pártértekezlet!

Munkás vagyok, olyan környezetben élek, ahol szerencsére nem kell vendégnek tekinteni a jó szándékú értelmiségi barátokat és munkatársakat. Munkatársaimon kívül mellettem áll a megye 36 000 párttagja és munkása, amikor a magam szerény eszközeivel hozzájárulni igyekszem a pártértekezlet munkájának sikeréhez.

Az a vita, ami most az országban folyik, nagyon sokszínű, nagyon változatos. Jót is, rosszat is mondanak. Van azonban ebben a nagy kórusban egy hamis szólam, ami könnyen félreviheti az éneket. Túlságosan sokat beszélünk a gazdaságban fellelhető problémákról, és néha elhallgatjuk politikai természetű gondjainkat, pedig a gazdasági problémáknak egy része politikai tévedéseinknek egyenes következménye. Ezeknek a problémáknak egy részét évekkel ezelőtt is jelezte a párttagság, de érdemleges változás a vezetés részéről nem történt. Felmerült a kérdés, miért nem tárta fel a KB élesebben, időben az ország gazdasági nehézségeit. Nem értik párttagjaink, hogy miért áltattuk magunkat ilyen sokáig, ha a hanyatlás tendenciája ennyire egyértelmű volt. Az életszínvonal ilyen komoly mértékű csökkenéséről csak 1987-ben mertünk nyilatkozni. A párttagságot és pártonkívülieket 1986 végétől jó néhány sokkhatás érte. Ennek következményeként mind a pártonkívüliek, mind a párttagok között sok esetben tapasztalható, hogy megrendült a párt és a kormány vezetői iránti bizalom.

Ma munkásaink a tűrőképesség határán vannak. Nem a napi nyolcórai bérükből, hanem csak napi 12 és 14 órai munkával tudják a család életszínvonalát fenntartani, s nem is magasabb szintre emelni. Nagyon nagy teher hárul a családokra. Tele vannak adóssággal, hadd ne részletezzem, miért. De az állam elvárja, hogy segítsenek a fiataloknak, a gyerekeknek, az idősebb szülőknek is a létfenntartásban. Mennyi terhet akarunk még a középkorú családokra róni? Közben a társadalom egy rétege ügyeskedésből, harácsolásból sokkal jobban él, mint munkásaink döntő többsége.

Az irányelvek és a legutóbbi KB-ülés is foglalkozott azzal, hogy a magánvagyont vonjuk be a gazdasági életbe. Ez nem baj, de a munkás is tudjon megélni a főmunkaidőben keresett béréből. A nyolcórai munkának vissza kell nyernie a becsületét.

Az állásfoglalás-tervezet alaphangvétele, beállítottsága, önkritikus okfejtése találkozott a párttagság rokonszenvével, de mindez többek véleménye szerint nem elegendő a lényegi változáshoz. Az állásfoglalás-tervezet tartalmaz ugyan konkrét és világos feladatmeghatározásokat, de még mindig sok az általános, sablonos meghatározás, a jelszó. Mindezekkel együtt az állásfoglalás közzétételét, vitára bocsátását már a nyíltság, a demokratikusabb közélet jeleként fogták fel, s várakozással tekintenek a pártértekezlet elé.

A párt munkájáról, belső életéről szóló rész talán a legkidolgozottabb, legmegalapozottabb, legcélratörőbb. A párttagság egyetért abban, hogy a politikai intézményrendszer eredményes működése legfőképpen a párt saját tevékenységétől függ. A pártmunka hatékonysága érdekében a szándékozott intézkedéseket komoly lépésnek tartják, de nem éreznek garanciát a következetes végrehajtásra.

A párt politikája mellett nehéz úgy érvelni, hogy ideológiai megalapozottsága hiányos, az alapelvek tisztázásra, finomításra szorulnak. Hogyan lehet eloszlatni a kapitalista rendszer iránti illúziókat, amikor az emberek azt tapasztalják, hogy életszínvonaluk tartására mind több munkával sem képesek, ugyanakkor például a kizsákmányolt munkások a közepesen fejlett tőkés országban, például Ausztriában is lényegesen jobban élnek. Tudomásul kell venni, hogy az egyes ember elsősorban saját körülményeinek, lehetőségeinek tükrében látja és ítéli meg az adott társadalom fejlettségét.

Az állásfoglalás sokkal határozottabban fogalmazza meg a bürokrácia, megvesztegetés, korrupció elleni fellépést; még jobban kerüljön előtérbe a társadalmi érdek, konkrétabban fogalmazza meg a dokumentum, hogy mit jelent a funkcióra méltatlanná válás.

Mit jelent a pártszervezetben a türelmes vita? A párttagság igényli a vitát, de ahhoz politizálásra alapszervezeti szinten is jól felkészült pártvezetők kellenek, akiket segítsünk abban, hogy

jól informáltak legyenek. A párttagság fontosnak tartja, hogy részt vegyen a döntések előkészítésében, mert így van része a politika alakításában is.

Fogalmazza meg az állásfoglalás-tervezet, hogy a vezetőknek biztosítani kell a tisztességes visszavonulást, vagy azt, hogy más területen tudják kamatoztatni tudásukat.

Párttagjaink javasolják, hogy több talpraesett munkás kerüljön az újjáválasztandó Központi Bizottságba, olyanok, akik közvetlenül a munkapad mellől képviselik párttagjaink hangulatát. Az ilyen KB-tagok biztos, hogy nem élnek vissza a választott funkciókkal. Sok olyan vezető kerül a Központi Bizottságba, akinek csak eredeti foglalkozása munkás, s ez a statisztikai összegzésben hamis képet ad. Ma a vezető beosztásban tevékenykedő KB-tagok nem biztos, hogy közvetlenül tudják képviselni a munkások véleményét.

Kérésként és felvetésként tolmácsolom: a KB titkárai és a magasabb funkcióban levő elvtársak folyamatosan tartsák a kapcsolatot az alapszervezetekkel, ne csak akkor, amikor baj van. Őszinte véleményeket, javaslatokat ismerhetnek meg az alapszervezeti taggyűlésen, s ez sokszor jól befolyásolhat egy-egy döntést, vagy következtetni lehet a döntés kihatásaira.

Valósuljon meg a gyors, őszinte tájékoztatás a párton belül. Ha alsóbb szinten a döntéshozatal előtt nem kérjük ki a párttagság véleményét, akkor hogyan akarjuk elvárni, hogy álljon ki mellette, harcoljon annak következetes megvalósításáért?

Egy intézkedés, egy határozat várható hatásait jobban vizsgáljuk meg még a döntés előtt. Ne a döntéshozatal után kapkodjunk annak visszarendezési módjáról, mert ezzel többet ártunk, mint használunk.

A gazdaságpolitikai munkával foglalkozó fejezet vitájában érhető leginkább tetten az elmélet és a gyakorlat között feszülő ellentmondás. Évek óta hangoztatjuk a műszaki fejlesztés, a tudományos kutatás fontosságát, mégis mind a költségvetésből, mind a vállalati alapokból egyre kevesebb forrás áll rendelkezésre erre a célra. A beruházáspolitika adminisztratív megoldásai, kényszerű korlátozásai a vállalatokat igen nehéz, esetenként lehetetlen helyzetbe hozzák. Emiatt nem csodálkozunk azon, hogy a technológiai fejlesztés, a termékszerkezet-váltás, végső

soron a vállalati rugalmasság, alkalmazkodóképesség javítása csupán szólam marad.

Az ország gazdasági, pénzügyi vezetése nem egységes, egymásnak gyakran ellentmondó intézkedések látnak napvilágot, s gyakran ezek sem egyöntetűek. A vállalatok mozgástere minden óhaj ellenére gyakorlatilag beszűkült, az egyre nagyobb terhek a gazdasági tűrőképesség határát súrolják. Nem valósult meg a versenysemlegesség, a gazdaság többszektorúsága igazából nem bontakozott ki. A teljesítmények szerinti elbírálás, a hatékonyság alapján történő megkülönböztetés, a piaci értékítélet szelektáló hatása az állami elvonások és támogatások mai rendszerében nem érvényesülhet.

A párttagság nagy része bizalmatlanságának adott hangot a gazdasági reform megvalósításával kapcsolatban, sőt egyesek szerint az irányelvek komolysága, az akarat hitelessége is megkérdőjelezhető. Az új adórendszer bevezetését többnyire előkészítetlennek, elhamarkodottnak ítélik meg, míg mások szerint többéves előkészületet követő bevezetés esetén is jelentkeztek volna ilyen problémák. Párttagjaink a bérreform mielőbbi végrehajtását sürgetik, a mostani bérvisszafogás visszahat a termelésre, a munkafegyelemre.

Általános az a vélemény, hogy a kivezető út vélt módszereinek és eszközeinek hangoztatása helyett gyakorlati lépésekre, megfontolt, hosszú távú célokat szolgáló intézkedésekre van szükség. A gazdasági reform következetes végrehajtása a gazdaságirányítás szemléletének gyökeres változása nélkül nem képzelhető el.

Menyhárt Lajos

az MSZMP Debrecen Városi Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Az ország politikai helyzete, politikai hangulata manapság gyakran kerül szóba, és többször megfogalmazódik, hogy ez a kettő nem fedi egymást. Másként értékelhető és értelmezhető az ország politikai helyzete, s másként értékelhető és értelmezhető a politikai hangulat.

Úgy gondolom, ha a Magyar Szocialista Munkáspárt az ország társadalmi, politikai életében betöltött vezető szerepének megfelelően vezényelni akarja a helyzet megoldását, akkor számba kell vennie a hangulati tényezőket, meg kell tanulnia a társadalmi atmoszféra kezelését, mert az emberek megnyerése nélkül nem leszünk képesek kilábalni gondjainkból. Úgy gondolom, hogy akkor tudjuk megközelítően teljesíteni a feladatunkat, ha megkíséreljük kielégíteni ezt a felfokozott várakozást. A várakozás kielégítésének az egyik eszköze az lehet, hogyha az országos pártértekezlet visszhangozni fogja a párttagság véleményét, azokat a véleményeket, amelyeket az elmúlt politikai „tanévben" a párttagság a legkülönbözőbb viták kapcsán megfogalmazott. Politikai „tanévet" említettem, ez a politikai tanév lehetővé és szükségessé is teszi, hogy itt, ezen a pártértekezleten valóban visszhangozzék a párttagság véleménye és állásfoglalása. De látnunk kell azt is, hogy nem volt egy „átgondolt tanmenete" ennek a politikai tanévnek. Most, az „évzáróhoz" közeledve, látható, hogy a tagkönyvcserével kapcsolatos elbeszélgetések, a különböző tézisviták és a pártértekezlet állásfoglalás-tervezete aktív politikai párbeszéddé áll össze, amelynek összesítésére ez a fórum hivatott. Az a véleményem, hogy ha egy átgondoltabb „tanmenet" van, akkor a tagkönyvcserével kapcsolatos elbeszélgetéseket tervszerűbben dolgozzuk fel. És ebben az esetben a pártértekezlet már alkalmas lenne bizonyos kérdésekben döntést hozni, mert a párttagság véleménye szerint az ország politikai helyzetéből következően erre lenne szükség.

A döntésre érett kérdések között az egyik leglényegesebb: a politikai intézményrendszer korszerűsítését nem lehet tovább halogatni. Ennek a korszerűsítésnek az iránya csak a demokratizálás lehet, mind a párton belül, mind az intézményrendszer egészében. Ennek rendkívül fontos eszköze lehet a felelős nyilvánosság, amelynek ma még nem vagyunk bővében. Az intézményrendszer demokratizálása a legfontosabb feladat, tulajdonképpen eredeti szakmámból szerzett felkészültségem alapján is mondom. Történelem iránt érdeklődő ember vagyok. Tanulmányaim és közéleti-politikai tapasztalataim alapján úgy tudom, hogy a létező szocializmus eddig centralizált politikai intézményrendszereket hozott létre, centralizált politikai intézmény-

rendszerek keretében épült. Ezek az intézményrendszerek egy adott fejlődési szakaszban alkalmasak voltak a szocializmusépítés beindítására, de a fejlődésnek ebben a stádiumában már működési zavarokkal küszködnek. Ahhoz, hogy az intézményrendszer parancsnoki hídján álló politikai szervezet – az adott esetben Magyarországon a Magyar Szocialista Munkáspárt – továbbra is vezényelni tudja a szocializmusépítés társadalmi programját, elkerülhetetlen ennek az intézményrendszernek a demokratizálása, hogy összhangban legyenek társadalmi céljaink és a politikai intézményrendszer jellege és habitusa.

Ez a korszerűsítés – megítélésem szerint – elengedhetetlen feltétele az 1987. július 2-án elfogadott gazdasági-társadalmi kibontakozási program politikai feltételei megteremtésének. Azt a feladatot akkor egy picit elhalasztottuk vagy elhanyagoltuk – nem tudom, melyik kifejezés az elviselhetőbb –, ezt a mulasztást pótolni kell, mert ha a legfontosabb tennivalónkat, a gazdasági-társadalmi kibontakozást eredményesen akarjuk megvalósítani, akkor politikai feltételrendszerének megteremtését nem halogathatjuk. Ehhez elkerülhetetlen és elengedhetetlen a párt munkastílusának megújítása, a párt sorainak rendezése, egy egységes, korszerű ideológiai-politikai platform kimunkálása.

Fel kell számolni ennek a pártnak a nézettagoltságát, ami abból adódik, hogy a társadalom ideológiai pluralizmusa beszüremkedett a párttagság soraiba. Tisztázni kell alapvető kérdéseket, mert fennáll a veszélye, hogy a fürdővízzel együtt a gyereket is kiöntjük. Csak néhány veszélyre szeretnék röviden kitérni. A szocializmusépítés eredményei most nem lenyűgözőek, nem dinamikusak, de azért ne kérdőjelezzük meg az egyetemes társadalmi fejlődés törvényszerűségéből adódó szocializmuskép és szocializmusmodell alapértékeit. S nem helyes, hogy kényszerintézkedéseink megideologizálásával egy kicsit lejáratjuk az igazi szocializmusképet. Ez is megingatja a szocializmus értékeit, csökkenti a Magyar Szocialista Munkáspárt egységét és cselekvőképességét.

Véleményem szerint egyértelmű állásfoglalásra lenne szükség arról is, hogyan kezeljük a kisebbségi véleményeket. Ebben a nagy vitasorozatban arról keveset beszélünk, hogy a többségi és a kisebbségi vélemények között a konszenzust, a közös nevezőt

is keresni kellene és lehetne. Mert nem hátsó megfontolások alapján kialakított többségi vagy kisebbségi vélemények szembeállításával kell irritálni a közvéleményt vagy a párttagságot, hanem az legyen a fő feladatunk, hogy a közös nevezőt keressük meg a különböző álláspontok és a különböző vélemények között.

Egy ilyen kérdésnek tartom a munkásosztály vezető szerepét. Úgy gondolom, amilyen mértékben és amennyire ma Magyarországon szocializmus van, az a munkásosztály érdekeinek az érvényesülése. Kérdés, hogy meg tudom-e győzni erről a munkásembereket. Úgy tűnik, nehezen. Ezért az a véleményem, hogy a politikai és munkasítlusváltásnál arra kell törekednünk, hogy ez a párt ne csak a munkásosztályért politizáljon, hanem a munkásosztállyal együtt. Be kell vonni ezt az alapvető osztályt és a társadalom minden dolgozó rétegét a politika alakításába, és akkor ez a kérdés, ami egy negyedszázaddal ezelőtti osztálykategória alapján fogalmazódik meg, más akusztikát nyer a politikai szövegeinkben.

Tisztázásra váró kérdésnek tartom a társadalom érdek- és nézettagoltságának megvizsgálását. Nem nagyon fordítunk figyelmet arra, hogy ennek a társadalomnak az érdektagoltsága dominánsan szocialista jellegű, amit a meglevő nézettagoltságról már távolról sem állíthatunk. Viszont ez a nézettagoltság a mai viszonyok között politikai jellegű, politikai jelentőségű kérdés, ha úgy tetszik érdekartikulációs igényei vannak, és ezeket is meg kell próbálnunk, mint vezető pártnak, kezelni.

Tisztelt pártértekezlet! Az előkészületek során tanulmányoztuk az eredeti állásfoglalás-tervezetet. Úgy tudnám tömören megfogalmazni az ott elhangzott véleményeket, hogy amennyiben a pártértekezlet a politikai helyzetnek megfelelően akarja betölteni feladatát, akkor azt az eredeti dokumentumot érdemben át kell dolgozni.

Ez az átdolgozás többé-kevésbé megtörtént, bár hiányolom a feladattervet, amely összefoglalja azokat a kérdéseket, amelyekben itt és most kell döntést hozni és azokat, amelyekben záros határidőn belül döntésre kell jutni.

Véleményemet nemcsak arra alapozom, hogy tagja vagyok

egy küldöttcsoportnak és részt vettem a városi és a megyei pártbizottság ülésén, hanem egyéb tapasztalatokra is.

Debrecenben a megyei-városi pártbizottság által készített összefoglalót úgynevezett rétegfórumon is megvitattuk. Egyrészt fizikai munkás párttagoknak, másrészt értelmiségieknek szerveztünk fórumot, ahol megvitattuk az állásfoglalás-tervezetet. Úgy ítélem meg, hogy ez az állásfoglalás-tervezet és előadói beszéd végül is alkalmas a politika folytatására.

Meg kell azonban mondanom, hogy egy kérdést nem jelentőségének megfelelően kezel ez a dokumentum. Ez pedig az ifjúságpolitika kérdése.

A Magyar Szocialista Munkáspártnak a jövőre kell berendezkednie, és nagyobb figyelmet kell fordítania a mai helyzetben is az ifjúságra, képzésére és nevelésére. Ezt én teljességében értem az általános iskolai oktatástól az egyetemi oktatásig és ezen túlmenően a kiképzett szakemberek posztgraduális képzéséig. Biztosítani kell annak feltételeit, hogy az oktatási rendszer meg tudjon felelni a kor követelményeinek. S ezzel kapcsolatban arra is fel kell hívnom a figyelmet, hogy a képzés önmagában nem elegendő. Nem fordítunk megfelelő figyelmet a nevelésre az oktatási rendszeren belül, ami annak a veszélyét hordozza magában, hogy a párt nem tudja megnyerni az ifjúságot, a párt elveszítheti a felnövekvő nemzedékeket.

Az ifjúságpolitika másik összefüggése a fiatalok társadalmi beilleszkedésének a segítése, amelyben én a fiatalok képzettségének és ambícióinak megfelelő társadalmi egzisztenciát és közéleti lehetőséget ítélem alapvetőnek és legfontosabbnak, és minden más szociális és egyéb kérdést ennek alárendelve tartok megoldandónak.

Modell értékűnek tartom azt a politizáló stílust, ahogy a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség az elmúlt rövid évtizedben megpróbált szembenézni a kialakult új társadalmi helyzettel, rugalmas módszerekkel akarta megnyerni a maga számára az ifjúságot. Politikaalakító tényezővé kívánt válni az ifjúság és politikai tömegszervezete, a KISZ. Ebben értek el bizonyos eredményeket, ugyanakkor viszont minden ifjúsági rétegben csökkent a KISZ szervezettsége.

Most – a kritikai észrevételek ellenére – én a dolog modell ér-

tékét hangsúlyoznám, mert a KISZ jó partneri kapcsolatot tudott kiépíteni az elementáris erővel jelentkező ifjúsági öntevékeny és önszerveződési csoportokkal. Kiszélesítette a holdudvarát: ez modell értékű azért, mert a felnőttszféra is, a politikai intézmény felnőttrégiója is tanulhat belőle, de modell értékű azért is, mert azok a fiatal közéleti aktivisták szereztek tapasztalatokat egy új politikai munkastílusban, akik már ma vagy holnap a nyomdokainkba lépnek, és a felnőtt politikai intézményrendszer parancsnoki hídjait elfoglalják.

Dudla József
az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Úgy hiszem mindannyiunknak van meghatározó élményünk az elmúlt fél évben folytatott pártvitákról. Engem az a féltő felelősség és tenni akarás ragadott meg a legmélyebben, ahogyan elvtársaim múltunkról, helyzetünkről, feladatainkról és mindezekkel elválaszthatatlan összefüggésben pártunkról szóltak.

Ezek a viták azt bizonyították, hogy mozgalmunk rendelkezik azzal a korszerű, párttagokat és pártonkívülieket egyaránt vonzó szellemiséggel, amely nélkülözhetetlen a társadalmi és gazdasági megújhodáshoz. Hallatták közben hangjukat olyanok is, akik – kimondva, kimondatlanul – kétségbe vonják ezt, akik a tömegektől elidegenedett, önmaga hatalmáért élő és dolgozó szervezetnek minősítették a pártot. Az elmúlt harminc év és a több mint fél éve tartó pártviták engem az ellenkezőjéről győztek meg.

Pártunkban – újjászerveződése óta – élő és elevenen ható norma, a gyakorlatot vezérlő követelmény a dolgozó ember érdekében való munkálkodás.

A hibát ott követtük el, amikor hagytuk, hogy furcsa kettősség jellemezzen bennünket. Egyrészt egy sor új, jó felismerés az elméletben, másrészt pedig ragaszkodás egy változatlan értékrendhez és annak közvetítőmechanizmusaihoz a gyakorlatban. Egyszerre voltunk reformerek, s mértük magunkat a világ élvo-

nalához, és konzervatívak is, mércének tekintve tegnapi önmagunkat.

Az összegyűlt tapasztalatok sokféle új követelményt fogalmaznak meg számunkra, amelyek teljesítése a maihoz képest új minőséget eredményezhet. Ez még akkor is igaz, ha van olyan szállóige, hogy mindenki a maga baklövéseit nevezi tapasztalatnak.

Kedves elvtársak! Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az egész országot nyomasztó ellentmondások térben koncentrálódva, egyidejűleg és tömegesen jelentkeznek.

A megyébe telepített ipar szerkezetileg egyoldalú, mezőgazdasági szövetkezeteink háromnegyede kedvezőtlen természeti adottságok között dolgozik, településeink felében elégtelen az infrastruktúra, gyenge a népességmegtartó gazdasági potenciál. Emiatt felgyorsult a lakosság elvándorlása, folyamatosan nő az időskorúak aránya, s gyarapodik az elemi képzettségi ismeretekkel nem vagy alig rendelkezők száma.

Hozzáteszem: gazdasági, társadalmi folyamatainkban nemcsak ez van jelen. Az a gond, hogy gazdaságunk fejlett, életképes egységei önmagukban képtelenek ellensúlyozni a szerkezetátalakítással együtt járó visszafejlesztések társadalmi következményeit.

Mi mégis a változásra voksolunk! Mert minél tovább tart e régió gazdasági eróziója, annál kedvezőtlenebbé válnak a megújulás anyagi és szellemi feltételei. Szerkezetátalakítás azonban csak visszafejlesztéssel, megszüntetéssel nem lehetséges. Ezzel egyidejűleg fel kell gyorsítani az új termelőkapacitások kialakítását is. Erre van elképzelésünk, amelynek megvalósításához hozzákezdtünk, és közösen a kormányzati szervekkel átfogó program is készül.

Pozitív szenzációval nemigen tudunk szolgálni, negatívat pedig eddig nem szolgáltattunk és nem is akarunk. Megnyugtató számunkra e kérdéskörben a kormányzat korszerű szerepvállalása, melynek során nem a megszokott gyakorlatot, a támogatást, foltozgatást kívánja folytatni. Ehelyett térségben gondolkodva, közgazdasági eszközökkel, gazdaságszervező munkával olyan feltételek kialakításán dolgozik, amelyek gyorsítják a gazdaságtalan tevékenységek visszafejlesztését, de a hatékonyan

működtethető vállalkozások számára ösztönző és vonzó környezetet teremtenek.

A megszűnés és fejlesztés egysége teszi elviselhetővé a keletkező foglalkoztatási feszültségeket. Annak, aki maga is akarja, lesz értelmes munkája, tisztességes megélhetése. Ez a foglalkoztatottak egy részénél munkahely-változtatással és szakmai átképzéssel jár, de valamennyiüktől rendszeres képzést és továbbképzést igényel. A létbiztonságot azoknak is garantálni kell, akik átmenetileg munka nélkül maradnak.

Mi most különösen érezzük az érdekkülönbségeket, -ellentéteket és az érdekegyeztetés nehézségeit. Sokkal kiélezettebbek a viták ma, mint valaha. Mégsem törekedhetünk mindenáron és mindenkivel az egyetértésre. Az érdektörekvések szinte teljes körű figyelembevétele ugyanis cselekvésképtelenséget eredményez. Nem a látszólag mindenkit kielégítő, hanem a progresszív erőket mozgósító megoldásokra kell törekednünk. Elsőbbséget az értékteremtő, teljesítményképes érdeknek kell biztosítanunk. A teljesítmény jelölje ki a helyet a társadalomban, legyen szó munkásról, parasztról vagy értelmiségiről, bárkiről.

Természetesen kötelességünk a hátrányosan érintettek számára is elviselhető és a felzárkózás esélyeit jelentő alternatívát nyújtani, de a hátrányok csökkentéséhez is a teljesítőképesség növelése és nem az elosztás felől kell közelítenünk.

Kedves elvtársak! Megyénk gazdasági, társadalmi folyamatai aligha kezelhetők eredményesen a politikai munka hagyományosan kialakult eszközeivel, módszereivel.

A pártmunkában is azt keressük, a pártszerveknek, a kommunistáknak milyen szerepe van és lehet az emberi és társadalmi teljesítőképesség növelésében. Ez kell, hogy meghatározza a szükséges új szemléletet, gondolkodásunk tartalmát, a szervezeti formákat, a módszereket. Legnagyobb ellenségünk a szürkeség, a középszer, amely mindig jól mérlegel, épp csak a mérlege rossz.

Amire ma szükség van, az nem áll szemben minden korábbival, de attól sok tekintetben biztosan eltér. A megoldás keresése pedig nemcsak a központi pártszervekre, hanem a párt minden szervezeti egységére és minden kommunistára vár.

Mozgalmunk igazi természete a politikusság, nem pedig az

igazgatás, amire egy időben ugyan rákényszerültünk, de aminél le is ragadtunk.

A párt vezető szerepének megújítása megkívánja annak újratanulását, hogyan lehet politikai mozgalomként meghatározó módon befolyásolni a gazdasági, társadalmi fejlődést. Úgy gondolom, ennek igen fontos eszköze a nyíltság, amely egyre inkább jellemzi munkánkat, és amelyet nagyon jól fogad az egész társadalom.

Hozzá tartozik az is, hogy ismerjünk és érzékenyen, fogékonyan kezeljünk minden gazdasági, társadalmi jelenséget. De nagy önmérsékletet tanúsítsunk abban, hogy miben döntünk mi. Nagyobb bizalommal, sokkal többet kell kezdeményeznünk az intézkedések, változások érdekében a többi politikai intézménynél is. Új típusú munka- és feladatmegosztásra van szükség nemcsak a párt és a társadalom kapcsolatában, hanem a pártmozgalom különböző szervezeti szintjei közötti belső viszonyrendszerben is. Az élet minden területén olyan viszonyok kialakulását kell támogatnunk és olyan gyakorlatot kell folytatnunk, amely nemcsak megengedi, hanem igényli és elismeri a szervezetek és személyek öntevékenységét.

Az állásfoglalás-tervezet ebben a szellemben fogalmaz meg garanciákat. Többek között arra, hogy az alapszervezetek nemcsak a határozatokban, hanem a valóságban is a mozgalom fő küzdőterei legyenek. Ez természetesen nem jelenthet magára hagyatottságot. Az eddigi túlszabályozottság, dogmává merevedett rutin helyett az irányításnak friss módszerekkel, gazdagabb politikai eszköztárral kell a pártalapszervezetek életében megjelennie.

A politikai partnerek figyelme és tapintata egymás véleménye iránt, a világos beszéd, az őszinte, közvetlen emberi szó, tiszta emberi viszonyok: ezek azok az időálló elvek, kapcsolatteremtő technikák, módszerek, amelyeket általánossá kell tennünk a mozgalom mindennapjaiban.

A testületi munkában is lehetőség és szükség van az egyszerűsítésre és a politizálás erősítésére. Ezek gyakorlati kipróbálására megtettük az első lépéseket. Kutatjuk azokat az új szervezeti és szervezési megoldásokat is, amelyekkel a pártapparátus a jelenleginél eredményesebben tudja megoldani feladatait. Egysze-

rűbb és áttételek nélküli struktúrában, a szükségletekhez igazodó politizálás hatékony testületi eszközeiként kell működnie.

A pártélet keretei és normái nem lehetnek olyan szűkek, hogy ne lehessen kipróbálni minden elvszerű, de rugalmas és feltehetően hasznos gyakorlati megoldást. Reméljük, ezek is segíteni fogják, hogy a pártbizottságok ne hivatalok, hanem még inkább politikai, mozgalmi központok legyenek. Olyan központok, amelyek sok embert vonzanak, ahol ha kell éles, de jóízű viták, elvtársi eszmecserék folynak, és ahol időben megszületnek a szükséges politikai döntések is.

Tisztelt pártértekezlet! Ismert a lenini gondolat igazsága: egy párt erejét a saját hibáihoz való viszonya határozza meg. Az elmúlt néhány hónap politikai tanulsága számomra az, hogy pártunk megerősödve dolgozhat tovább. Meggyőződésem, hogy a pártértekezlet előtt levő állásfoglalás-tervezet – vitáink tapasztalatait sokoldalúan hasznosítva – alkalmas alapot nyújt a fő társadalmi, gazdasági folyamatok szellemi vezérléséhez, politikai kezeléséhez. A szocialista alapelvek és értékek megerősítése mellett a célok elérésének módszereiben fordulat lehetőségét hordozza magában. Ötvözi a szükséges és lehetséges határozottságot a rugalmasságot feltételező nyitottsággal. Integrálja mai tudásunkat, a különböző iskolák, szellemi műhelyek eredményeit, gyakorlati tapasztalatainkat. Ezért az érintettek többsége számára vonzó és úgy vélem versenyképes programot kínál.

Kedves elvtársak! Az elkerülhetetlenül szükséges változások alaposan megforgatják hétköznapjainkat Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Egy üzemrész bezárása vagy egy termelőszövetkezet felszámolása súlyos döntés. Települések sorsát, emberek százait, ezreit érinti. Mégis, bárki, ha felénk jár, tapasztalhatja, hogy nem estek szét közösségeink egymásra acsarkodó ellenséges csoportokra, hanem sokan keressük a legjobb és legkisebb áldozatokkal járó megoldásokat. Az emberek élni akarnak. A szocializmusban. És tudnak dolgozni. A szocializmusért.

Kovács Géza
a Szabolcsbákai Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke

Tisztelt pártértekezlet!
Arról a tájáról jöttem az országnak, ahol a gazdasági elmaradottság ma is állandóan nyomasztó jelenség, ahol mindenképpen sajátos és helyi eszközökkel nem kezelhető gondtömeg a foglalkoztatás.

Az ezzel kapcsolatos állásfoglalásokat jól ismerjük. A veszteséges tevékenység felszámolását célzó központi bizottsági határozatok, a kormánydöntések jogosultságát nem vonom kétségbe, sőt nagy jelentőségűnek, már régen indokoltnak tartom. Tudom, hogy az ezzel óhatatlanul járó elhelyezkedési gondok kezelésére is számos intézkedés történt és várható a jövőben is. Mégis szóvá teszem, hogy ezek nem oldják meg a halmozottan hátrányos helyzetű területek foglalkoztatási problémáit, hiszen ahol a munkához jutás feltételei sem teremtődtek meg, nem beszélhetünk szerkezetváltásról.

Szabolcs-Szatmár megyében a korábbi negatív tendenciák mára elviselhetetlen mértékben felfokozódtak. A megye lakossága mind türelmetlenebbül ítéli meg és kéri számon a megye vezetésének a kormányzati szervekkel együtt megtett – és mindeddig vajmi kevés eredményt hozó – intézkedéseit. Egyre határozottabban fogalmazódik meg az igény, hogy az emberek életét alapvetően befolyásoló foglalkoztatási gondok megoldására hosszabb és garantált gazdaságfejlesztési stratégiát kell kidolgozni. Ilyen lehet például, hogy az ország leginkább elmaradott határ menti térségeiben végbemenő gazdasági fejlesztések kedvezményben részesüljenek. Ezek egyáltalán nem csökkentik a költségvetési bevételeket, sőt kevesebb pénzt kell fordítani az államnak a foglalkoztatás hatványozottan jelentkező problémáinak megoldására. Én a normativitás elkötelezett híve vagyok, ezzel együtt vallom, hogy a sajátos módon jelentkező gondok kezelésére a központi irányításnak külön sajátos és mobilizálható eszközökkel kell rendelkeznie.

Tisztelt pártértekezlet! A politikai célok elérésének mindig igen kemény gazdasági feltételei vannak, a gazdaság pedig nagy és közvetlen politikai jelentőséggel bír. A gazdaság pártirányítá-

sánál egyre erőteljesebben érvényesül a napi politikai hangulat, a személyes ambíció és a szubjektum. Mára kiderült, hogy téves alapállás a mindent irányítani akarás, hiszen így mesterségesen akarjuk háttérbe szorítani a gazdasági törvényszerűségeket, mellőzni a társadalom ösztönös és tudatos igényeit, szándékait.

A pártmunka jelenlegi gyakorlata szerint a felsőbb szervek akaratát továbbítjuk az alapszervezetek, a végrehajtás szintjéig. Ez a módszer nem teszi lehetővé a párttagság és az állampolgár aktivitásának teljes körű kibontakozását. Sokszor és sokan teszik fel manapság a tömör, de lényegi kérdést: Hogyan tovább? Úgy vélem, hogy a pártszervek mindenekelőtt a gazdasági kérdések politikai összefüggésével, annak hatásaival foglalkozzanak minden szinten.

A pártdemokráciának annyira kell kiteljesednie, hogy az az egypártrendszer körülményei között is betölthesse a társadalmi kontroll nélkülözhetetlen szerepét. A párt akkor igazán élcsapat, ha hatalmát, tekintélyét nem a jogosítványokban keresi, ha a hatalmat másokkal megosztja, és kidolgozza a végrehajtás ellenőrzésének legmegfelelőbb mechanizmusát, ha vállalkozik a folyamatos párbeszédre, a vitára, az új típusú érdekek összhangjának megteremtésére.

Mindennél fontosabb egy olyan érdekeltségi forma kialakítása, amely az eszközök üzemeltetésétől a jelenleginél jóval hatékonyabb, a tulajdonosra jellemző teljesítményt képes kiváltani, nem csupán a mezőgazdaságban és a szövetkezeti forma esetében, hanem az állami tulajdont üzemeltetőknél is alkalmazható, ahogyan sok példa mutatja. A gépek, berendezések minél kisebb kollektívák kezébe, akár végleges tulajdonába kerüljenek, s annak hasznát is ők lássák. A termelőkollektíva érdekelt a hatékony üzemeltetésben, a közös vagyon gyarapításában, hiszen a nyereség a vagyon arányában kerülhet szétosztásra.

A gazdaság mai irányítási módszere megöli a kezdeményezést, az érdekeltséget, a felelősséget. A vesztesek nélküli csaták illúziója különösen a gazdálkodásban langyossá tesz mindent, hiszen a gondatlanok, a vétkesek, a pazarlók, a közömbösek nem veszíthetnek, miközben az állam és a társadalom, végső soron a politika vesztesége óriási. Éppen ideje minden vállalkozó szervezet és személy tudomására hozni, hogy mind a régi, mind

az új gazdálkodási forma nem csupán a jót, a meggazdagodást hozhatja nekik. Érezzék, tudják azt is, hogy a helytelen döntés és a rossz munka súlyos következményekkel járhat. Ezért a társadalmi igazságosság és az értéktörvény érvényesülése mellett szükség van a társadalmi elvárásokat nem teljesítők bukására is.

Nem becsülöm le a tegnapot és annak számos eredményét, de tudomásul kell venni, hogy sok minden, ami az extenzív időszakban jó, illetve elfogadható volt, mára visszahúz, gúzsba köt.

Ki kell dolgozni egy olyan koncepciót, amelyben megtalálják helyüket az ágazatok, s ehhez szervesen kapcsolódhatnak a gazdasági egységek is. Központi koncepció nélkül elképzelhetetlennek tartom a jó gazdaságot. A gazdálkodóknak folyamatosan érezniök kell, hogy van-e rájuk szüksége a társadalomnak vagy nincs. A veszteséggel tevékenykedő üzemek dolgozói se azt érezzék, hogy őket csak megtűrik. Arra kell törekedni, hogy ők is találják meg helyüket a gazdasági szférában. Ezt pedig a piaci mechanizmusnak és gazdasági törvényszerűségeinek kell biztosítania.

Kevesebb határozathozatalra van szükség. Meg kell szüntetni azt a kétarcú gyakorlatot, amelyben egyfelől megfogalmazzuk a célt, de nyomban szervezeteket hozunk létre az irányítására. A mezőgazdaság szocialista átszervezésénél csak hat állami szerv „bábáskodott". Napjainkban pedig, amikor a gyerek felnőtté vált, huszonnégy állami szerv és hat jogosítvánnyal rendelkező vállalat keseríti meg a mezőgazdasági szövetkezetek életét, fékezi az eredményesebb munkát, fokozza annak terheit. A hatóságok nagy része helyi illetőségű dolgokkal foglalkozik. Természetes és sürgető az igény: vagy szűnjenek meg, vagy alakuljanak át szolgáltatóvállalattá.

A pártirányítás fejlesztésétől tehát azt várom, hogy az ne emeljen terelőfalakat. A pártnak fel kell készítenie tagjait annak elfogadására, hogy nemcsak az állami tulajdon szocialista, hogy hárítsuk el azok bizalmatlanságát, akik ellenzik a külföldi vagy a magántőke termelésbe vonását, engedjünk teret a valódi vállalkozói közösségeknek. Mindezek természetes velejárója a jövedelemkülönbségek megléte is. Csak a jobb munkát bénító intézmények és a tudati korlátok bontásával, új tilalomfák nélkül képzelhető el az ország helyzetének javítása.

Karvalits Ferenc

az MSZMP Zala Megyei Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

Meg vagyok győződve arról, hogy nem vagyok egyedül, amikor úgy vélem, hogy a kialakult helyzet politikai és erkölcsi terhe nemcsak kollektív, de személyes önvizsgálatra is késztet. E meggyőződésem alapja, hogy úgy érzem és látom, a tagság aktív magja, a különböző tisztségeket viselő párttagok többsége igenis lelkiismereti terhekkel éli meg a mostani helyzetet, gazdaságunk tartósan alacsony teljesítménye, az életszínvonal visszaesése, egyes rétegek nehéz szociális viszonyai miatt. Őszinte aggodalom él bennük a párt tekintélyének, szerepének, munkája hatékonyságának csökkenése miatt is.

Nyilván azon lehet vitatkozni és kell is vitatkozni, hogy miben hibáztunk mi, a párt vezetői, testületei. Ám igaza van Panker Mihálynak: nem lehet és nem is szabad vitatkozni, hogy hol hibázott a bányász, a kohász, a kombájnos, az orvos, hiszen ők – néhány kivételtől eltekintve – igenis tiszteletet érdemlően tették kötelességüket. Az sem lenne indokolt, hogy a kialakult helyzet miatti kritikát szétterítsük a párttagság egészére, amely politikaalakító szerepét mindmáig oly ritkán gyakorolhatta.

A vezetők és vezető testületek felelőssége természetesen már egészen más. De hadd tegyem hozzá: ez a felelősség sem oszthatatlan és nem azonos felelősség. Nem hordozhatja egyetlen testület, esetünkben a Központi Bizottság a felelősség terhét, mint ahogy a megújulás feltételeinek teljességét sem csak önmaga garantálja. Ezért is kell feltenni azt a kérdést, nem további bűnbakok kereséséért, hanem a tanulságok tisztázásáért, hogy miben lehetünk mi hibásak, vezetők, akik a végrehajtás valamilyen szintjén dolgozunk. A felelősségünket mindenekelőtt abban látom, hogy kifejezetten jó partnernek bizonyultunk ahhoz, hogy a gazdaság- és a társadalompolitika tévedései, hibái a gyakorlatban szinte maradék nélkül érvényesüljenek.

Többek között azzal, hogy nem hallattuk hangunkat igazán, amikor a hatvanas-hetvenes évek első felének értékei és eredményei túlféltésbe mentek át, a kialakult belső politikai, társadalmi egység legkisebb próbáját, de még a próba kockázatát sem vál-

laltuk fel. Pedig elég világosan vetődött fel, hogy a gazdaságban a terheket másképpen kell megosztani, vagy át kell hárítani a lakosságra, és bőségesebb forrásokat képezni a műszaki megújulásra, a szelektív fejlesztésre. Ehelyett konfliktusok keletkezésével ijesztgettük a vezetést, megadtuk a politikai nyomást a túltervezéshez. Nem feszegettük – pedig a gyakorlat már számunkra jelezte –, hogy a reformszemlélet leszűkült a gazdaság szférájára, és a pártban, a politikai intézményekben a viszonyok változatlan volta egyre inkább ellentétbe került a szükséges fejlődéssel. Irányítómunkánk hatása társadalmi méretekben érezhetően gyengült, mert ez nem tegnapról mára következett be, közben mi nem kevesen arról szóltunk, megnyugtatásul, gyakran önigazolásul, hogy itt vagy ott az országosnál jobb a helyzet.

Talán senki nem kifogásolta a kedvezményezettek közül, hogy bizonyos tevékenységeket preferálnak, hogy mi minden részesül indokkal vagy indokolatlanul állami támogatásban. Azt bátran állítom, hogy lényegesen kevesebben tették ezt szóvá, mint akik az elérhető legmagasabb támogatás érdekében kilincseltek, lett légyen az egy vállalat, egy térség csupán parciális érdeke. Így aztán nem csoda, hogy eltorzultak értékarányaink, igen bizonytalanná vált, hogy kik tudnak eredményesen gazdálkodni, mi a hatékony itt és mi nem az. Nemegyszer voltunk büszkék vállalataink eredményeire, anélkül, hogy tisztáztuk volna, hogy mi azoknak a forrása. Örültünk a térségi és egyéni gyarapodásnak, s az ezen a talajon könnyen létrehozható közmegegyezésnek, és nem gyakran jutott eszünkbe, hogy gazdaságunk eredményei mindezt nem támasztják alá.

Magunk is közreműködtünk a gazdaság olyan intézményrendszerének kiépítésében, sőt nagyobb hiba, hogy megőrzésében is, ahol közgazdaságilag korszerűtlen viszonyok konzerválódtak a trösztök, nagyvállalatok egy részének működésében. Bátortalannak és erőtlennek bizonyultunk annak megvalósításában, hogy a jövedelmek megosztásában a meghatározó legyen a teljesítményelv, a belső érdekeltség, hogy jelentős tőkekivonásokra ne kerüljön sor onnan, ahol azt megtermelik, és ahol jó megtérüléssel az újra befektethető. Így aztán nemcsak az állam vont el és osztott el újra, a gazdaság egyes intézményei saját ma-

guk is megtették ugyanazt. Gyáregységeink kettős megterhelésben voltak kénytelenek dolgozni.

Kritikátlanul elfogadtuk, sőt helyenként – valljuk be – magunk is gyakoroltuk az újraelosztásnak azt a módját, amikor külön alkuban, a döntést hozó testületek előtti érdekütköztetés nélkül történt az elosztás a felerősödött paternalizmus szellemében és kialakult gyakorlatában. Nem járható út, hogy továbbra is tere legyen az egyesek által szociálprotekcionizmusnak nevezett jelenségnek, annak, hogy ipari-agrár vagy más tekintélyek, összefonódások, netán nagyvállalatok, esetleg területi, politikai, állami szervek olyan nyomást gyakorolhassanak a döntéshozó testületekre, ami eltéríti őket eredeti gazdaság- vagy társadalompolitikai koncepciójuktól, akadályozza a szerkezetátalakítást. Tehát, ha nem vagyunk képesek a pártban minden szinten reálisan szembenézni a felelősség valós megosztásával, határozottan kimondani azt, de csak azt, amiben a Központi Bizottságé a felelősség, és ha bátran nem tesszük mellé saját felelősségünket, akkor alig van esély arra, hogy még a legjobb döntések végrehajtása is eredményes legyen.

Tisztelt pártértekezlet! Meggyőződésem, hogy a társadalomnak nem egyszerűen működőképes pártra, hanem dinamikus, cselekvéseiben mindig konzekvens, határozott és eredményeket is felmutatni képes pártra van szüksége. A perbe foghatatlan történelmi tapasztalatokat megerősítve ismerte el a párttagság, de hozzátehetem, a társadalom is azt az átfogó, mély megújulást, amire képes volt a Magyar Szocialista Munkáspárt 1956 novembere és 1957 júniusa között, és elismeri azt a folyamatos megújulási készséget, ami az azt követő évtizedekben tette alkalmassá pártunkat társadalmi küldetésének teljesítésére.

Mindezt nem tagadva, ma a tagság nem csupán ennek folytatását szorgalmazza. A társadalom progresszív erői is várják annak bizonyítékát, hogy nemcsak reformszándékaink vannak, hanem a cselekvés garanciáit, kényszerítő mechanizmusait is lépésről lépésre beépítjük nemcsak a gazdaság, de a párt, a politikai intézményrendszer működésébe is.

A párton belüli egységben kialakult rések megszüntetését, a meggyengült közmegegyezés helyébe új társadalmi konszenzust mindenekelőtt egy támogatást élvező állásfoglalással lehet és

kell megalapoznunk. De ez önmagában nem elégséges. A megvalósítást garantáló irányítómunka személyi feltételeinek, módszerének, a politikai munka eszköztárának korszerűsítési lépéseivel is indokolt és elkerülhetetlen ma a bizalmat erősíteni az emberekben. Azt akarjuk, mert nem akarhatunk mást, hogy a párttag ne csak önmaga tetteiért érezzen felelősséget a jövőben, hanem a többi kommunistáért, az egész mozgalomért is. Az ilyen fajta felelősségérzet, felelősségvállalás azonban csak a valódi demokratikus részvétel talaján bontakozhat ki. Meggyőződésem: képesek vagyunk a párt működését fokozatosan olyan irányba megváltoztatni, hogy a tagság ténylegesen a politika alakítójának érezhesse magát. Ez csak akkor lesz így, ha a párton belüli demokrácia fejlesztésének az eddigieknél több intézményét építjük ki, hogy megerősödjön a tagság és a szervezetek felelős önállósága.

Ha még nyitott, esetenként eldöntendő kérdésekkel, netán alternatívákkal fordul a vezetés a szervezetek felé, ez minden bizonnyal nemcsak új, friss politikai és közéleti élményt jelentene, hanem valódi aktivitást indukálhatna sorainkban. Elképzelhetőnek kell tartanunk, hogy egyes esetekben a tagság szándékát akár szavazás formájában is kifejezésre juttathassa – ahogy erről Barta elvtárs is szólt. Nem hinném, hogy visszautasítható az az igény, amely közvetlenül kívánja összekapcsolni a választót és a választottat a pártban, ami erőteljesebbé kívánja tenni a testületek, a vezetés számára a választók akaratát és ellenőrzését.

Határozataink végrehajtását huzamosabb ideig nem mindenben igazoló gyakorlat, megkésett, elmaradó vagy téves döntések mindannak a felelős átgondolását igénylik, hogy az irányító pártnak – és nem csupán azért, mert egyedüli, hiszen erre minden pártnak szüksége van – magasabb szintre kell emelnie, biztonságosabbá kell tennie önkontrollját, önkorrekciós képességét és készségét. Könnyen lehet azt mondani: ez a párt a nyíltság jegyében, a társadalom ellenőrzése mellett, alkotmányunk, törvényeink tiszteletben tartásával dolgozik. Igen, ez így igaz. Ténylegesen ez a legbiztonságosabb és a leglényegesebb kontroll. Viszont azon el kell gondolkodni, hogy mindemellett, néha tartósan is, lehet úgy tevékenykedni, hogy elmaradnak a kívánatos teljesítmények, alacsony a működés hatékonysága, sérelmet

szenved a deklarált demokratizmus, elv, módszer és stílus. Azt hiszem, a párton belüli viszonyok teljességét, a mozgalom valamennyi megnyilvánulását az önellenőrzésnek kell áthatnia, és nemcsak a vezetők körében vagy a testületekben, hanem az egész tagságban.

Az elmúlt időszakban az önkontroll és az önkorrekció fejlődése jórészt a vezetés tevékenységének eredménye volt, a párttagság ebből alapvetően kimaradt. Pedig nem lehet egy párt működését csupán a vezetők, a vezető testületek bölcs belátására, bátor, előretekintő képességére építeni. Különösen felelős helyzetben vannak ebből a szempontból a testületek, és itt nem tűnik elégségesnek a vezetők egyszeri újjáválasztásának most deklarált érvényesítése. Maguknak a testületeknek is, különösen a végrehajtó szerveknek rendszeresebben kell összetételükben megújulniuk. El kell jutnia a pártnak addig is – ha ez nem is holnap következik be –, hogy a vezetés és a testület iránti bizalmat időközönként – ha a helyzet úgy kívánja, nemcsak a ciklusok lejártával – szavazással is próbára tegye. Ahogy tesszük ezt most mi a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság újjáválasztásával. Ebből az alkalomból – gondolom – azoknak szavazunk és adunk bizalmat, akik nemcsak a megtisztelő megbízást vállalják szívesen, hanem képesek viselni annak mostani nehéz terhét, és alkalmasak annak a történelmi megújulásnak a határozott továbbvitelére, amelyben megerősödött a fejlett szocialista társadalmat is irányítani képes párt, és létrejöhet egy annak megfelelő, a mainál hatásosabban működő politikai intézményrendszer.

Gyenes András

az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnöke

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Egyetértek a Kádár János által elmondottakkal, úgyszintén az állásfoglalás-tervezettel is. A Központi Ellenőrző Bizottság és a magam nevében ezeket elfogadásra ajánlom. Meggyőződésem, hogy a szóbeli előterjesztés és az írásban közreadott munkaok-

mány jó alap ahhoz, hogy a pártértekezlet reális döntéseket hozzon.

Elvtársak! Pártunk több mint három évtizede lépett a megújulás és a reformok útjára. Ezt történelmi tények sora igazolja: gondoljunk csak az ellenforradalom leverésére és a konszolidáció éveire; gondoljunk a mezőgazdaság szocialista átszervezésére vagy éppen egy más jellegű, de nem kevésbé radikális lépésre, a személyi kultusz maradványainak felszámolására, arra, hogy igazságot tettünk a törvénysértések áldozatainak, megvívtuk a kétfrontos harcot.

A reformfolyamat új állomásához ért, amikor a párt a gazdaságirányítás új rendszerét dolgozta ki. A reform, a megújulás útja nem mindig volt töretlen, ismételten el kellett hárítani azokat az akadályokat, amelyek előrehaladásunkat nehezítették. Most újra ilyen feladat áll előttünk.

Kedves elvtársak! A pártértekezletet megelőző viták hozzájárultak helyzetünk tisztázásához, a tennivalók számbavételéhez, és kifejezésre juttatták a cselekvőkészséget és a tenni akarást.

Ezeket a vitákat alapjában a józanság, a felelősségérzet és az elkötelezettség jellemezte. Arról nem vitáztak, hogy szocializmus épüljön-e hazánkban, de arról igen, hogy a szocializmus miként épüljön, milyen legyen. Azt nem vitatták, hogy a párt vezesse-e a szocialista építőmunkát, de arról vitatkoztak, hogy a párt miként vezetheti azt a legeredményesebben. Nem vitatták szövetségi hovatartozásunkat, de vitatkoztak arról, hogyan lehetne kapcsolatainkat gyümölcsözőbbé tenni.

A viták és eszmecserék azt igazolták, hogy a pártközvélemény, a társadalom politizáló körei igénylik a változásokat. Szükségesnek tartják a reformfolyamat továbbvitelét. Ám azt is látják, hogy ehhez csupán az óhajok és a vágyak nem elegendőek. A kívánt előrelépés csak kitartó, időt igénylő, következetes munkával érhető el, és a munka türelmetlenséggel vagy illúziókkal nem helyettesíthető.

A pártértekezletnek olyan célokat és utat kell kijelölnie, ami által erősödik a társadalom konstruktív erőinek összefogása, s közös akarattal, együttes cselekvéssel országunk, népünk sorsát jó irányba fordítjuk.

Kedves elvtársak! A szóban elhangzottakhoz, az írásban meg-

fogalmazottakhoz kapcsolódva és támaszkodva a Központi Ellenőrző Bizottság tapasztalataira, szeretnék a párt életével összefüggő néhány kérdést érinteni.

A mi társadalmunkban is vannak és lehetnek nehezebb útszakaszok, átmeneti megtorpanások. A történelmi tapasztalatok viszont azt bizonyítják, hogyha a párt alkalmas és képes a vezetésre, akkor a legnagyobb nehézségeken is úrrá lehetünk. Most olyan időszakban vagyunk, amikor sok tekintetben új megoldásokat kell találnunk, és jórészt eddig nem járt úton kell előrejutnunk.

Érthető, ha fokozottan előtérbe került a párt megújulásának igénye. Ezt senki nem vitatja, ám nem mindenki látja tisztán, miről is van szó. Sokfajta vélemény fogalmazódik meg, néha végletes nézetek is.

Az állásfoglalás-tervezet helyesen szól a párt megújításának elvi és módszerbeli kérdéseiről. Ezzel egyetértünk. A megújulás célja a párt vezető szerepének, irányítóképességének erősítése. Ahhoz viszont, hogy a párt be tudja tölteni vezető szerepét, szükség van eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységére. Az egység magától nem jön létre, és parancsszóra sem. Általában a vitának van döntő szerepe abban, hogy egységre jussunk. Tévednek, akik azt hiszik, hogy a vita és egység egymást kizáró dolgok.

Nem azért vitatkozunk, mert „úgy illik", vagy mert „divat", hanem azért, hogy a nézeteinket kicseréljük, az ellentmondásokat feltárjuk és tisztázzuk, majd azok feloldásával létrehozzuk a cselekvés közös platformját. Manapság akadnak, akik úgy vélik, hogy a pártegység a párttagok gondolkodásának, cselekvésének egyfajta uniformizálása. Szerintük a pártegység gúzsba köti az emberi elme szabad szárnyalását, korlátozza az egyének szabad cselekvését. Elfelejtik azt az igazságot, hogy a közös gondolkodásból, elhatározásokból és együttes cselekvésből az emberiség számára mindenkor több érték született, mint a széthúzásból. Az egység erősödésének ma különösen fontos követelménye a pártszervek és -szervezetek önállóságának növelése, és ezzel párhuzamosan a kommunisták önálló gondolkodása, felelősségvállalása és cselekvése. A nézetek és tettek sokféleségével természetesen a párton belül is számolnunk kell, hiszen egy sok százezres

létszámú szervezetet nem lehet úgy tekinteni, mintha tagjai beprogramozott automaták volnának. De arra szükség van, hogy az alapkérdésekben, a párt politikájának elfogadásában, hirdetésében, képviseletében és védelmezésében egyetértés legyen, és nem utolsósorban a közös elvek és akarat alapján egy irányba hatóan cselekedjünk.

Elvtársak! Az állásfoglalás-tervezet megerősíti, hogy a demokratikus centralizmus pártunknak továbbra is fontos működési eleme. Helyeseljük a Központi Bizottságnak azt a véleményét, hogy ennek az elvnek korszerű értelmezése és gyakorlati alkalmazása még további munkát igényel. Ez azért szükséges, mert az utóbbi időben gyakran találkozunk a demokratikus centralizmus eltérő magyarázásával, sőt félremagyarázásával is.

Hallani olyan véleményeket, hogy „nálunk az a baj, hogy túlságosan nagy a demokrácia", s akik ezt mondják, ebben látják minden lazaság okát. Mások arról panaszkodnak, hogy túlzott a centralizmus. Vannak, akik a demokratikus centralizmust a „kemény kéz" eszközének vélik, ami szerintük egyet jelent a központi szervek akaratának tűzzel-vassal való érvényesítésével. Megint mások szerint a demokratizmus a helyi döntésekre, a centralizmus pedig a központi határozatokra vonatkozik. Ezeken a csapásokon haladva egyesek eljutnak odáig, hogy „nincs is már szükség a pártban a demokratikus centralizmusra", mert úgymond, „elavult, anakronisztikus", szektás, dogmatikus idők csökevénye. Az ilyen nézetek természetesen elfogadhatatlanok, mert anarchiához vezetnének.

A demokratikus centralizmus éppen ezt elkerülendő, a demokratikus és a centrális elemek összekapcsolásával teremti meg az alapot az akarat és a cselekvés egységének érvényesítéséhez. A demokratikus centralizmus azt is feltételezi, hogy fokozott figyelmet fordítsunk a döntések előtt a különböző vélemények megismerésére, a döntések következményeinek gondos számbavételére, és így szülessenek meg a határozatok. A demokratikus centralizmus – mint a párt fontos működési elve – feltételezi a többségi döntést, ami a határozatok meghozatalánál nem nélkülözhető.

Ám ahol többség van, ott természetszerű, hogy lesznek olyanok, akik kisebbségben maradnak. A párt a többségi döntés el-

vét érvényesítve sohasem tagadta a kisebbség jogait. Szabályozta is ezeket. Akik a többségi döntés folytán kisebbségbe kerülnek, fenntarthatják álláspontjukat, igaz, a feladatot végre kell hajtaniok. A kisebbség a különvéleménye alapján kérheti álláspontja újbóli megvizsgálását. Igaz, nem szervezkedhet álláspontja elfogadtatására, álláspontját nem viheti a párton kívülre. Indokolt, hogy a kisebbség véleményét gondosan mérlegeljük, de azt sem kell kizárni, hogy a kisebbségben maradtak újólag átgondolva álláspontjukat, eljussanak annak korrigálásához. Ezzel azt akarom mondani, hogy nemcsak a többségi vélemény helyességében „illik" kételkedni. Mint minden másnak, a kisebbség szerepének eltúlzása is veszélyekkel járhat. Többek között azzal, hogy akadnak, akik eljutnak akár a frakciók szabadságának hirdetéséhez.

A demokratikus centralizmus fontos követelménye, hogy a különböző vezetési szintek hatás- és jogköre, valamint felelőssége egyértelmű, világos legyen. Ami a központi szervek funkciója és felelőssége, azt nem lehet áthárítani és számon kérni az alsóbb szinteken. Ugyanakkor az egyes kollektívák, vezetők sem hibáztathatják a központi vezetést akkor, ha ők nem tesznek eleget saját feladatuknak, nem élnek jogkörükkel, nem vállalják a felelősséget.

Elvtársak! A Központi Ellenőrző Bizottságnak az a tapasztalata, hogy pártunk tagságának döntő többsége eleget tesz önként vállalt kötelezettségeinek, gyakorolja jogait, és a nehezebb körülmények között is becsülettel teljesíti kötelességét. Pártunknak ez nagy erőssége, és ennek köszönhető, hogy mindig megfelelt a keményebb idők próbatételeinek. A kommunisták helytálltak, védelmezték, óvták a pártot, és a döntő többség ma is ezt teszi, amiért elismerést, megbecsülést érdemel.

Az egész pártra árnyékot vet azonban annak a kisebb hányadnak a magatartása, amely lazítja, sőt sérti a párt fegyelmét. Sajnos róluk sokkal többet beszélnek, mint azokról, akik fegyelmezetten élnek és dolgoznak.

Ha a számokat nézzük – mármint azt, hogy hány párttagot vonunk felelősségre –, ez a taglétszámnak kis töredéke, 0,6–0,8 százaléka, számszerűleg mintegy évi 6000 fő. Természetesen a pártbüntetésben részesítettek számából a pártfegyelem egészére álta-

lánosítható következtetést levonni nem lehet. A párttagság fegyelmére is hatnak bizonyos tényezők, többek között azok a gondok, amelyek a társadalomban, a gazdaságban, az ideológiai viszonyokban mutatkoznak és azok a körülmények, amelyek között a párt tagjai is végzik a munkájukat.

A nehezebb idők nagyobb helytállást igényelnek. És ennek eleget tenni nem könnyű. A próbatétel kemény, és hamar kiderül, hogy ki mennyire képes a helytállásra, mennyire elkötelezett. Miközben látjuk és méltányoljuk a jó példákat, azt sem hallgathatjuk el, hogy lazult a pártfegyelem, ami megmutatkozik eszmei, politikai megnyilvánulásokban és etikai kérdésekben is. Nőtt azoknak a száma, akik nem vállalják a párt politikája melletti nyílt kiállást, a politika védelmét, cselekvő támogatását. Ennek hátterében sok tényező húzódik, de gyakori az elbátortalanodás, a személyes meggyőződés, a felelősség meggyengülése vagy éppen hiánya. Akadtak olyan párttagok is, akik a párt politikájával szembehelyezkedtek, a párt ügyeit illetéktelen körökben vitatták. A jó szándékú figyelmeztetés, sőt pártbüntetés sem bizonyult eredményesnek, és ezért nem maradhattak sorainkban.

Sajnos, az erkölcsi lazulás a párttagok egy részét is érinti. Körükben is előfordul munka nélküli jövedelemszerzés, spekuláció, ügyeskedés, megvesztegethetőség, a közös vagyon tékozlása, jogtalan előnyök igénylése és elfogadása. A párttagság és a közvélemény különösen elítéli, ha ezekben vezető beosztású személyek a vétkesek. Akik ilyen cselekményeket követnek el, azok az anyagi kár mellett súlyos politikai kárt is okoznak.

A Központi Ellenőrző Bizottság álláspontja, hogy a jövőben az eddiginél is következetesebben és szigorúbban kell eljárni mindazokkal szemben, akik visszaélésekkel rontják a közmorált, sértik a pártfegyelmet. A számonkérés elodázása, a vétkesek mentegetése, az elnézés és a megalkuvás nem tűrhető el. Változatlan álláspontunk az is, hogy a fegyelem erősítésének nélkülözhetetlen eszköze a rendszeres ellenőrzés.

A párt egységének, tisztaságának megóvása, a párt iránti bizalom erősítése minden pártszerv és pártszervezet elsőrendű feladata. A párt ma sem támaszt rendkívüli és teljesíthetetlen követelményeket a kommunistákkal szemben, ezek – bár nehezeb-

ben, de – most is teljesíthetők meggyőződéssel, becsületes, szilárd jellemmel. Vannak és lehetnek a pártban olyanok, akik nem akarják vagy nem merik vállalni a párt normáit, rendjét, fegyelmét. Az ilyen emberektől így vagy úgy, de meg kell válnia a pártnak.

Kedves elvtársak! A párt vezető erejét úgy őrizhetjük és erősíthetjük, s a párt iránti bizalmat újból és újból úgy nyerhetjük meg, ha a párttagok példamutatóak a fegyelem, a rend betartásában, ha becsülettel eleget tesznek a párt és a társadalom szabta követelményeknek. A kommunisták személyes példája, tisztessége, elkötelezettsége pártunknak mindig erőssége volt, s ez marad a jövőben is.

Fejesné Jenei Csilla
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatója

Kedves elvtársak!
Az elmúlt pártkongresszusok tapasztalatai azt mutatták, hogy a felszólalók kiválasztásánál az a döntő szempont, hogy lehetőleg minél többfajta ágazati, területi csoport és réteg képviselve legyen. Én úgy gondolom, hogy mostani tanácskozásunkon sokkal nagyobb a tét annál, mintsem hogy az elkülönülő, sokszor és sok helyen hangoztatott rétegérdekek újbóli ismétlésére pazaroljuk az időnket. Az érdekegyeztetésnek egyébként is megvannak a maga saját fórumai.

A hozzászólások egy részéből is kitűnt, hogy ezt nemcsak én gondolom így, és ennek nagyon örülök. Én mint közgazdászjelölt most nem elsősorban az egyetemi ifjúság és a pályakezdő fiatal értelmiség jogos érdekeit kívánom hangsúlyozni, hiszen nem panasznapra jöttünk. Azt hiszem, túl ismerős és túl hosszú lenne a sor, az ösztöndíjak reálértékének és általában a hallgatók szociális helyzetének drasztikus romlásától kezdve, a lakáshelyzet kilátástalanságain át egészen a perspektíva hiányáig. Ezek a problémák és a megoldási lehetőségek a veszprémi ágazati ifjúsági parlament dokumentumaiban és az egyes KISZ-es akciókban, programokban pontosan körvonalazódtak. A problémák gyökere abban rejlik, hogy a gazdasági válság terheit az

elmúlt években elsősorban az alacsony jövedelmű társadalmi csoportok viselték, amelyekben az ifjúság jelentős hányadot képvisel. Azt hiszem, mindannyian elfogadjuk, hogy az ifjúság jelenti a jövőt, viszont a mai ifjúságpolitika továbbfolytatása az ország jövőjét teheti tönkre. Ilyen vonatkozásban úgy gondolom, sokkal többről van szó, mint egyszerűen az ifjúsági rétegérdekek képviseletéről.

A pártértekezletet megelőző vitákban központi kérdés volt, hogy van-e ma Magyarországon válság. Nekem személy szerint teljesen mindegy, hogy azt, ami ma a gazdaságban, a társadalom egyes szféráiban a párttagok és a pártonkívüliek párttal szembeni viszonyában kialakult, hogyan nevezzük. Én csak annyit mondhatok, hogy az én politikai közérzetem rossz, és sajnos a környezetemben sem látok mást.

Az egyetemen nagyon nehéz ma politizálni. De nem azért, mert az egyetemi ifjúság apolitikussá vált. Tény, hogy szkeptikus, de csak a párt politikájával szemben. Jelenlegi nehéz helyzetünkért egyértelműen a pártot teszik felelőssé. A vezetést következetlenséggel, kapkodással, hozzá nem értéssel vádolják, és nem utolsósorban egyes párttagok, vezetők viselkedése miatt erkölcsileg is lejáratódott a párt. A hivatalos politikával, szervezetekkel való szembenállást jól mutatja a KISZ háttérbe szorulása, tagságának drasztikus csökkenése és az, hogy egyre kevesebb egyetemista kéri felvételét a pártba. Nem könnyű ma párttag hallgatónak lenni. Nap mint nap szembetaláljuk magunkat eltérő politikai nézetekkel, amikkel mint elvhű kommunistáknak vitatkoznunk kellene. Ez nem mindig sikerül, mert nehezen lehet egy olyan politika mellett érvelni, amelynek nem ismerjük tisztán sem szándékait, sem indítékait, és amely nem ad meggyőző választ napi problémáinkra. Különösen nehéz dolog ez akkor, ha sok kérdésben a párthatározatok és a KB-állásfoglalások nem is jutnak el az egyes párttagokhoz, meghozatalukban személyes beleszólási lehetőségünk nincs, így sokszor mi magunk sem vagyunk igazán meggyőződve helyességükről.

Ha elfogadjuk – és kérem, hogy fogadjuk el –, hogy a párt vezető szerepét nem adminisztratív eszközökkel, hanem tagjain keresztül, meggyőzés útján kívánja gyakorolni, akkor ennek a feltételeit is meg kell teremteni. Aktívan politizálni helyi szinten is

csak információk birtokában lehet. Addig, amíg titkos párthatározatok léteznek, illúzió bármiféle demokratikus döntéshozó mechanizmusról beszélni. Szomorú dolognak tartom, hogy pártértekezleti küldöttnek kellett lennem ahhoz, hogy megtudjam, létezik a Politikai Bizottságnak egy, a felsőoktatásról szóló határozata, amelyet szerintem a mi egyetemünkön még egyetlen párttag sem látott. Hasonló a helyzet a nemrégiben alakult politikai célú ifjúsági szervezettel kapcsolatban is. Annyit tudunk, hogy szerveződését törvénytelennek titulálták (hogy jogosan vagy jogtalanul, ezt ítéljék meg a jogászok), de azt nem tudjuk, hogy mi ezzel kapcsolatban a hivatalos állásfoglalás. Egy azonban biztos: programjuk van, amivel nekünk vitatkozni kellene, és ehhez a csöppet sem könnyű feladathoz eddig nem kaptunk segítséget.

Politikai szándék ide vagy oda, az ifjúság a társadalom egészéhez hasonlóan tagolt. A jelenlegi legális szervezeteken kívül más szervezetek is vannak, amelyek sajátos érdekeikkel felszínre szeretnének jutni. A hangsúlyt arra kellene fordítani, hogy minél előbb megteremtődjenek működésük törvényes keretei, legyen szó akár rétegszervezetekről, akár direkt politikai szervezetekről. Persze csak akkor, ha a szocializmuson, illetve annak keretein belül gondolkodnak, alkotmányunkat, törvényeinket és nemzetközi kötelezettségeinket elismerik. Az állásfoglalás-tervezetből sajnos ezek kimaradtak, de a helyzet ettől még nem változik. Ha a belső politikai tagoltság cselekvési és nyílt politizálási igénnyel párosul, előbb-utóbb úgyis kifejeződik valami alulról jövő kezdeményezésben.

A KISZ a párt ifjúsági szervezete, de nem kellene, hogy az egyedüli ifjúsági tömegszervezet legyen. Ez már ma is így van, legfeljebb a többi szervezet egyéb – szakmai vagy közösségi – tevékenysége mellett – de korántsem mellékesen – politizál. Azért sem lenne jó csírájában elfojtani minden ilyen szerveződést, mert hiszen ezek teremthetik meg egy későbbi pluralista társadalom alapját. Itt természetesen nemcsak az ifjúságról van szó. A jelenlegi politikai intézményrendszer reformja során főleg a népfront és a szakszervezetek, a független, alulról jövő szakszervezetek kaphatnak fontos szerepet egyfajta ellenpólus kialakításában.

Az állásfoglalás-tervezetben előtérbe került a pártegység védelme. Én is úgy gondolom, hogy egységesebb pártra lenne szükségünk, de nem feltétlenül abban az irányban, amerre a mai politika halad. Nem valószínű, hogy az a legjobb megoldás, ha a nem teljesen egyetértő, de egyébként jó szándékú párttagokat kirekesztjük, mert akkor a velük korábban szimpatizálók egy részének megrendülhet a bizalma, ami csak tovább gyengíti az egységet. Úgy gondolom, a döntéshozó mechanizmus akkor tekinthető demokratikusnak, ha a különböző vélemények a nyilvánosság előtt mérkőznek meg egymással, és a követendő politika így tud többséget szerezni.

Örülök, hogy szerepel az állásfoglalás-tervezetben a kisebbségi vélemények védelme. De azt hiszem, ez ma már önmagában kevés. Nagy lépés lenne a pártdemokrácia felé, ha elfogadnánk, hogy a párton belül szabadon képződhessenek politikai platformok, alternatív véleménycsoportok meghatározott kérdésekkel kapcsolatban.

A döntéshozó mechanizmust azáltal is lehetne javítani, ha a kongresszusok amolyan pártparlamentként funkcionálnának. A küldötteket nem egy-egy alkalomra, hanem meghatározott időre szóló mandátummal kellene felruházni, és a politikai helyzettől függően – de semmi esetre se csak ötévenként – kellene őket összehívni. Ezzel elkerülhető lenne, hogy egy alkalmilag összekerült, személyében atomizált küldöttértekezlet hozzon nagy horderejű döntéseket, hiszen azok jogossága egymás gondolatainak nem ismerése miatt eleve megkérdőjelezhető. Nekem például fogalmam sincs, hogy ki az, aki itt még rajtam kívül az egyetemeket, főiskolákat hallgatói oldalról képviseli, így aztán egyeztetni sem tudtuk mondanivalónkat.

Végül engedjék meg, hogy néhány szót a személyi kérdésekkel kapcsolatban szóljak. Pletykaszintű információkkal szerencsére kellőképpen el vagyunk látva, de hát biztosat majd csak a megválasztott Központi Bizottság első ülése után fogunk tudni. Én most csak azt szeretném elmondani, hogy milyen az a vezetőtípus, akit mi, egyetemisták szívesen látnánk. Egy politikát általában képviselőin keresztül ítélnek meg, ezért egyáltalán nem mindegy, hogy vezetője milyen benyomást kelt az emberekben. A szempontok között első helyen az önálló arculat, a határozott

fellépés, a vitakészség és -képesség, a meggyőzőerő szerepel. Nálunk az egyetemen sokszor előfordult már, hogy egy-egy témakört körüljárandó – legyen szó a gazdasági mechanizmus, a szociálpolitika vagy politikai intézmény reformjáról –, több, eltérő álláspontot képviselő előadót hívtak meg a szervezők. És sajnos nemegyszer előfordult, hogy a hivatalos politika képviselője nem merte vállalni a vitát a témát tudományos oldalról megközelítőkkel. Felkészülten és meggyőzően érvelni nem könnyű, nem is képesek rá sokan. Ezért fontos, hogy legalább az az ember, akinek nevével fémjelezve van a politika, rendelkezzen ilyen erényekkel.

Biztosan sokan úgy vannak vele, hogy pártértekezletünk legfontosabb feladata most a személyi kérdésekben dönteni. Egyetértek, hogy ez egy fontos dolog, de remélem, hogy a felmerült gondolatok sem tűnnek el a süllyesztőben, és meghallgatásra találnak.

Kázsmér János
a Videoton Elektronikai Vállalat vezérigazgatója

Tisztelt pártértekezlet!
Küldötté a székesfehérvári Videoton törzsgyár másfél ezer kommunistája választott, én itt mégis a 20 000 fős Videoton képviselőjének érzem magam. Megválasztásom után párttagok, pártonkívüliek kerestek fel, telefonon hívtak, megszólítottak, vitákra kértek maguk közé vidéki telephelyekről, sőt külföldről is. Vagyis alaposan felkészítettek engem. A bőség zavarában most mégis nehéz kiválasztani a legfontosabbat, a leglényegesebbet, amit ezen a fórumon kell elmondanom.

A mi helyzetünk egy kicsit jobb, mint a népgazdaság egészéé. Van reális kibontakozási programunk, van esélyünk, lehetőségünk a megújulásra, de bennünket is aggaszt a jövőnk, természetesen a nemzet jövője is. Nem érezzük magunkat biztonságban, a gazdasági környezet és a szemlélet állandó változásai miatt. A szavak gyakran mást mondanak, mint a tettek.

Az állásfoglalás-tervezet célkitűzései ugyan megnyugtatólag hatnak kétségeinkre, de a végrehajthatóság garanciáinak hiánya

bizalmatlanságot kelt. Sokat vitatkoztunk már, hogy mik is a garanciáink, hogyan kell azokat érteni. Sok a szélsőséges vélemény, amely a realitásokat, a valós igényeket nem veszi figyelembe. Egyre többen vannak, akik csak a szervezetek, a feltételek, az intézményrendszer, a struktúra, a személyi feltételek radikális megváltoztatásában látják a garanciákat.

Párttagságunk azt várja a pártértekezlettől, hogy egyértelmű, világos állásfoglalásával, a szükséges szervezeti, személyi változásokkal állítsa helyre a párt tekintélyét, termelje újra a társadalom hitét a párt politikája iránt.

Fejér megye kommunistái igénylik, támogatják, hogy a párt őrizze meg szocialista értékeinket: a népi hatalmat, a termelőeszközök meghatározó részének társadalmi tulajdonát, és erősítse a szocialista demokráciát. Bennünket, Fejér megye küldötteit a megyei pártbizottság azzal bízott meg, hogy szorgalmazzuk a párt megújulóképességének biztosítását.

Gazdasági vezető vagyok, az állásfoglalás-tervezet második fejezetével foglalkoztam a legtöbbet, miként környezetemben nagyon sokan, hiszen tudatosan vagy ösztönösen valamennyien a gazdasági alapok megfelelő színvonalában látjuk a szocialista társadalom egyik legfontosabb garanciáját. Jónak tartjuk, hogy a gazdasági szervezeteket motiválják a piac törvényei. Csakhogy számolnunk kell azzal is, hogy hosszabb időszakban a gazdaságban jelentős korlátokkal érvényesülhetnek a piaci törvények, és ebben – a mondjuk, átmeneti időszakban – a gazdasági szervek mozgástere igen szűkre szabott. Előfordul, hogy többezres kollektívák eredményes munkáját az irányítószervek egyetlen, nem eléggé körültekintő intézkedése szinte nullával teszi egyenlővé. Az ilyen helyzeteket nem lehet össztársadalmi érdekekre való hivatkozással magyarázni. E helyzeteket elkerülendő, legyen lehetőség az igazi gazdaságpolitikai pluralizmus kialakítására.

Szükséges és kell az egyenrangú vita irányítók és irányítottak között. Sajnos, azt tapasztaljuk, hogy az efféle párbeszédek lehetősége az utóbbi időben csökkent. Pedig a politika első vonala egyre inkább áthelyeződik a gazdasági élet térfelére, ha a gazdaság nem vagy nem kellő ütemben fejlődik.

Megnyugtató a teljesítményelv melletti kiállás, viszont a szavak hitelének eróziója máris megindult. Hallhatók mendemon-

dák, hogy az idén is a rosszul gazdálkodók kapnak a tervet meghaladó dotációt, és ismét a jól gazdálkodó vállalatok terhei növekednek. Ez igazságtalan lépés lenne, mert éppen a szelektív fejlesztés és fejlődés lehetőségétől fosztaná meg a hatékonyan gazdálkodó szervezeteket. Megint azok járnának rosszul, akik komolyan vették a stabilizációt, a kibontakozást. Sőt olyan helyzetek is adódhatnak, hogy a megújulás érdekében a legnagyobb erőfeszítéssel dolgozók egy-két év múlva gazdasági csődbe kerülnek. Megkezdett fejlesztéseiket ugyanis nem tudják majd befejezni, a befektetett eszközök csak a gazdálkodás terheit növelik, és nem szolgálhatják a megújulást. Erre a veszélyre a kormányzatnak oda kell figyelnie. Gazdaságpolitikára, nem csupán költségvetési politikára van szüksége az országnak.

Tudjuk és elfogadjuk azt, hogy a teljesítményelv alkalmazása anyagi alapok hiányában csak kompromisszumokkal lehetséges, csak hosszabb távon megvalósítható. Nem kelthetünk azonban illúziókat még olyan esetben sem, ha például egyértelmű a tudományos kutatás, az oktatás, a művelődés helyzete, javításának igénye, amikor egyértelmű az igazságosabb és egységesebb szociálpolitika kialakításának az igénye, és amikor az is egyértelmű, hogy kell a bérreform. De az is egyértelmű, hogy itt folyamatokról, korábban már megfogalmazott és hosszabb távra szóló társadalmi célok megerősítéséről, nem pedig rövid távon megoldható, voluntarista elhatározásokról van szó. Nagy politikai veszteség lenne, ha a pártértekezlet nyomán társadalmunk e célokat napi feladatként értelmezné, s egy-két év múlva ismét azt kellene megállapítanunk, hogy határozatainkat megint nem hajtottuk végre. És akkor újra azt keresnénk majd, ki a felelős. Pedig magunk, mindannyian leszünk azok.

Megyei pártbizottságunk azonosul azokkal a Fejér megyei párttagokkal, akik kérték a pártértekezlettől, mondja ki becsületesen, egyértelműen azt is, ha alapvető társadalmi szükségleteink kielégítését el kell halasztanunk. Ez a társadalom felnőtt, érett, gondolkodó emberek társadalma. Meggyőződésem, hogy a tények őszinte feltárásával itt tisztességesebben lehet politizálni, mint beválthatatlan ígéretekkel. Egy közösségi jelleggel felépülő társadalomban, a mi társadalmunkban csak így lehet politizálni.

Pál Lénárd
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!

Változnunk kell, hogy változtatni tudjunk. Változtatni pedig azt kell, ami nem vagy rosszul működik. És ezt azért kell megtennünk, mert a rosszul működő elronthatja azt is, ami jól működik. Ahhoz, hogy felismerjük, mi az, ami jól és mi az, ami rosszul működik, nekünk magunknak is meg kell változnunk.

Új gondolkodásra, új látásmódra van szükségünk, hogy értékítéleteink pontosabbak, döntéseink gondosabbak, cselekedeteink eredményesebbek legyenek. Az új gondolkodásmód nélkülözhetetlen a szocializmus vonzó, humanista céljainak megvalósításához, nem jöhet létre parancsra, nem lehet csupán néhány ember alkotása, nem alakulhat ki máról holnapra. Az új gondolkodásmódot a társadalom valamennyi rétegében meglévő szellemi erő alkotó kibontakoztatása alakíthatja ki és teheti hatékonnyá.

Ebből kiindulva szeretnék egy problémakörrel, a szellemi munka társadalmi szerepével és ezzel összefüggésben értelmiségpolitikánk megújításának néhány feladatával foglalkozni, kapcsolódva az állásfoglalás-tervezethez, amellyel egyetértek.

A közelmúlt részletes elemzésére most nem vállalkozhatom, de úgy vélem, semmilyen folyamatról nem lehet a történetiség bizonyos – ha mégoly vázlatos – figyelembevétele nélkül beszélni, így a szellemi munka társadalmi szerepének alakulásáról sem.

Ismeretes, hogy a fizikai és a szellemi munka egymáshoz viszonyított szerepe és jelentősége a társadalmiérték-termelésben az elmúlt fél évszázad során főként a tudományos-műszaki haladás következményeként nagymértékben megváltozott. A javak megtermeléséhez társadalmilag szükséges munkában a szellemi munka – amely megtervezi, felépíti, működteti és ellenőrzi a termelési folyamatot – meghatározó jelentőségűvé vált. Módosult a fizikai munka természete is, amely számos területen növekvő műveltséget, képzettséget, szaktudást kíván.

Mindez azt jelenti, hogy a szellemi munka és a végzéséhez szükséges műveltség, szaktudás fontossága objektíve felértékelő-

dött. Politikai gyakorlatunk ellentmondása, hogy ez a felértékelődés a gyakorlatban nem következett be. A helyzet paradox jellegét mutatja, ez annak ellenére alakult így, hogy a párt vezető testületei a szakképzettség megbecsülését, a teljesítmények differenciált elismerését rendszeresen szorgalmazták.

Ha a fejlett ipari országokban az elmúlt évtizedek során megvalósult fejlődést végigtekintjük, akkor nem csupán a szellemi munkakörökben foglalkoztatottak számarányának növekedését és nem kizárólag a fizikai munkások szakképzettségének gyarapodását figyelhetjük meg, hanem azt is, hogy változóban vannak a gazdaság és a társadalom irányításában, a szellemi értékek létrehozásában részt vevők személyiségjegyei is. Ma mindenütt előtérbe kerül a művelt, kezdeményező, szuverén gondolkodású, innovációra, együttműködésre képes, kockázatot vállaló személyiség. El kell ismernem, hogy a hazai társadalmi légkör hosszú időn át nem kedvezett ennek a típusnak sem a gazdaságban, sem a politikában. Ma jobb ugyan a helyzet, de az elmaradás nagy, és sok mulasztást kell pótolnunk.

Látnunk kell, az értelmiség ma már messze nem azonos a „klasszikus", régimódi értelmiséggel. A mai értelmiség arculatát a humán értelmiség mellett döntő módon határozza meg az anyagi javak termelésében közvetlenül részt vevő műszaki és agrárértelmiség, továbbá az a fizikai munkát is végző ipari és mezőgazdasági munkásértelmiség, amelynek széles körű a műveltsége és magas fokú a szaktudása.

Meg kell állapítanunk, hogy ma már az értelmiségi lét egyre inkább életvitelt, készségeket, és nem valamilyen különleges munkakör ellátását jelenti.

Fontosnak tartom kifejezni, hogy a magyar értelmiség, a szellemi munkások nagy többsége az elmúlt évtizedekben – a nem éppen inspiráló körülmények között is – jelentős munkát végzett: kiemelkedő tudományos, műszaki és művészeti alkotásokkal gazdagította hazánkat. Ez még inkább arra kötelez bennünket, hogy halogatás nélkül kezdjünk hozzá a szellemi alkotómunka feltételeinek javításához, érjünk el érzékelhető fordulatot.

Értelmiségpolitikánk megújításának azonban nemcsak az alkotó szellemi munka politikai, erkölcsi, anyagi megbecsülését

kell eredményeznie, hanem együtt kell járnia a kultúrpolitika átfogó reformjával, beleértve ebbe az oktatáspolitika, a tudománypolitika, a közművelődés- és művészetpolitika rendszerszemléletű megújítását.

Szeretném hangsúlyozni, ezt a feladatot nem szabad, nem lehet elodázni, széles körű összefogással minél előbb meg kell valósítani.

Értelmiségpolitikánk megújításának szolgálnia kell a humán erőforrás sokoldalú hasznosítását, mivel nélküle a társadalmi-gazdasági kibontakozás nem valósítható meg.

Az eddigi késlekedés, amelynek okai között nemcsak a helyzetfelismerés bizonytalanságait, hanem a feladatok rangsorolásában érvényesülő rövid távú szemléletet és a mindennapi gondok nyomasztó súlyát is ott kell látnunk, jelentős károkat okozott. Szavakban, deklarációkban nagy hangsúlyt kapott az emberi tényező fontossága, a gyakorlatban azonban nem történtek igazi, átütő erejű lépések.

A tennivalók meghatározásánál abból kell kiindulnunk, hogy az emberi tényező minősége szabja meg a többi erőforrás felhasználásának hatásfokát is. Ugyanis a termelési folyamatba nem egyszerűen a munkaerő, hanem az egész ember lép be. Szokásrendszere, igényszintje, morális és pszichikai jellemzői, fantáziája, ötletessége, kitartása, fegyelme, kapcsolatteremtő képessége, egyszóval személyisége szabja meg, hogyan akarja és tudja, ha módja van rá, hasznosítani szaktudását, tapasztalatait.

Mindezek a személyiségjegyek a kultúra valamennyi forrásából táplálkoznak. Kialakulásukhoz, megerősítésükhöz a megfelelő társadalmi klíma részeként olyan kulturális légkörre is szükség van, amelyben a művészi impulzusok, tudományos ismeretek, gyakorlati jártasságok, valamint a megújulási képesség, a kreatív gondolkodás, a világ- és emberismeret kölcsönösen ösztönzik, erősítik egymást.

Az emberi tényező formálásában meghatározó szerepe van az iskolai oktató-, nevelőmunkának, amelynek színvonalától, hatásosságától függ – később már alig korrigálható módon – a felnövekvő generációk munkaszeretete, állampolgári magatartása, jelleme, erkölcse, művelődési affinitása; egyszóval mindaz, ami

a későbbi életvitel, életstílus kialakításában döntő szerepet játszik.

A felsőoktatás kiemelkedően fontos társadalmi-gazdasági funkciójáról, azt hiszem, nem kell beszélnem; ez ma mindenki számára világos.

A magyar oktatási intézmények munkáját a nemzetközi közvélemény több területen kedvezően minősíti. A természettudományok tanításának eredményességére vonatkozó nemzetközi vizsgálatok szerint a magyar középiskolások az élmezőnyben foglalnak helyet. Jó a vélemény az agrár-felsőoktatásról, az orvosképzésről. Mindez azonban nem nyugtathat meg bennünket.

Tapasztaljuk, hogy nem javult kielégítő mértékben az oktatás eredményessége, romlott felszereltsége, elmaradtak az előirányzott fejlesztések, de késlekedtek a szervezeti és tartalmi korszerűsítést szolgáló – az anyagi feltételektől kevésbé függő – intézkedések is.

Az oktatást – a népgazdaság szelektív fejlesztése szempontjából – „húzóágazatnak" kell tekintenünk, és minél hamarabb ennek megfelelően kell biztosítanunk ellátottságát is. A gazdaság szerkezetváltásának kényszere sürgeti a szerkezetváltást az oktatásban is. A gazdasági eredményektől nyilván nem függetlenül, de minél előbb növelni kell a felsőoktatás korszerűsítésére fordítható összegeket, és fokozatosan emelni kell a hallgatói létszámot is.

A fejlesztés megvalósításához természetesen nélkülözhetetlen a pénz, de önmagában nem elegendő. A pénz mellett, vele egyenrangú, fontos tényező a felsőoktatási intézmények belső fejlesztésére irányuló tevékenység. Ha nem növekednek a belső követelmények, ha nem nő az intézmények önállósága, ha nem bontakozik ki következetes harc az igénytelenség ellen, ha változatlanul folytatódik a tudományos és oktatási produkcióra alkalmatlan oktatók indokolatlan védelme, akkor a felsőoktatás nem lesz képes a megújulásra, és a többletráfordítás is hatástalan marad.

A tudományos kutatás fejlesztése meghatározó szerepet tölt be a szellemi erőforrások hasznosításában, s egyben nélkülözhetetlen feltétele a társadalmi-gazdasági haladásnak. A jövőben megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az alapkutatásokra,

amelyek - sajnálatos módon - az utóbbi időben visszaszorultak. Ezen a területen sok kiváló magyar kutató működik, érdekünk és kötelességünk munkájuk támogatása.

Az emberi tényező minőségének jobbításában, az oktatás mellett, kiemelkedő szerepet játszik a társadalom kulturális klímája, amely jelentősen befolyásolja az egyének és csoportok közérzetét.

Meggyőződésem, a kultúrpolitika reformja elképzelhetetlen a kultúra demokratizálása nélkül, amelynek alapvető célja, hogy a művelődési lehetőségek, a kulturális értékek legszélesebb körben jussanak el a társadalom minden csoportjához, rétegéhez, valamennyi állampolgárához. Ez a demokratizálási folyamat természetesen nemcsak a műveltség terjesztésének, tömegessé válásának extenzív mennyiségi céljait szolgálja, hanem egyben olyan átrendeződést is eredményez, amely a kultúrát a valódi társadalmi érdekek, célok, konfliktusok kifejezésére alkalmassá teszi. Ez a demokratizálási folyamat egyben határozott fellépést jelent a kultúra álarcában jelentkező ízlésromboló, agresszivitást terjesztő áramlatokkal, divatokkal szemben.

Ha azt akarjuk, hogy a kulturális tevékenység értékes, humanista, közösségi érdekű és érvényű törekvései, alkotásai meghatározó erejűvé váljanak, akkor a társadalom, az állam anyagi, szervezeti, politikai támogatását megkülönböztetett módon ezek és csak ezek számára kell biztosítani. Ebből pedig az következik, hogy a kultúra anyagi támogatásának jelenlegi rendszere újragondolásra szorul.

Ha a kulturális demokráciát a társadalmi demokrácia részének tekintjük, akkor nyugodtan kimondhatjuk: a kulturális intézmény- és tevékenységrendszer elsősorban azoké, akik a tevékenységbe bekapcsolódnak, hasznát élvezik, színvonalas működését igénylik. Ha így gondolkodunk, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az oktatási és művelődési intézmények „tulajdonjogának" demokratikus gyakorlója általánosságban maga a társadalom, konkrétan pedig az a közösség, amely közvetlenül érintkezik az adott intézmény munkájával. Szakítanunk kell azzal a szemlélettel és gyakorlattal, amely szerint az államigazgatás önmagában elég bölcs ahhoz, hogy képviselje a társadalom és valamennyi közössége érdekeit, és ki kell alakítanunk az ok-

tatási és művelődési intézmények demokratikus irányításának új formáit és testületi kereteit.

Fontos feladatként jelölhető meg a párt új kultúrpolitikai koncepciójának kidolgozása, amelynek az új helyzethez igazodóan foglalkoznia kell a művelődés társadalmi szerepével, feltételeivel és intézményeivel; és új felfogásban meg kell határoznia a tudományos kutatás, az oktatás, a művészet egymással is összefüggő fejlődési folyamatainak politikai kezelésére vonatkozó főbb elveket.

A párt értelmiségpolitikájának megújítását, az új kultúrpolitikai koncepció kidolgozását segíteni fogja, ha az újraválasztandó Központi Bizottságban megfelelő arányban helyet kapnak a párt politikájának alakításában és képviseletében aktív szerepet vállaló, kiemelkedő teljesítményeket felmutató szellemi munkások, értelmiségiek is.

Társadalmi-gazdasági felemelkedésünkért folyó küzdelmeink sikeréhez nélkülözhetetlen az önállóan gondolkodó, kritikus, de cselekvő értelmiség részvétele nagy feladataink megvalósításában. A pártnak ehhez a részvételhez jobb és számos vonatkozásban új politikai feltételt kell teremtenie. Jövőnkről, hazánk sorsáról van szó, s remélem, hogy a magyar értelmiség nagy többsége igazi nemzeti ügynek tekinti az ország felemelkedéséért végzendő munkában a tevékeny részvételt.

Antalóczy Albert

a Központi Bizottság tagja, az MSZMP Komárom Megyei Bizottságának első titkára

Kedves elvtársak!

A történelem hétköznapjainak szereplői csak kivételes esetekben lehetnek tudatában a sorsfordító eseményeknek. Mégis, úgy érzem – és ezt nem csak a felfokozott várakozásra alapozva mondom –, olyan időszakban és olyan döntések meghozatalára ült össze a pártértekezlet, amely korszakos változásokat indíthat el. Le kell zárnia egy olyan időszakot, amelyről gyakran megállapítottuk, hogy „vannak jó határozataink, csak a végrehajtásban van elmaradás". Ennek a szemléletnek és gyakorlatnak a

fennmaradása veszélyeztetné eddigi vívmányaink megőrízhetőségét és a kibontakozást.

Szilárd meggyőződésem – és ezt a Komárom megyei pártbizottság állásfoglalása a megyei viták összegzése alapján egyértelműen tartalmazza –, hogy a párt és a politikai intézményrendszer megújítására és a reformfolyamat egyidejű és összehangolt kibontakoztatására, valamint a tulajdonosi viszonyok korszerűsítésére vonatkozó javaslatok és az ezekben hozandó döntések történelmi jelentőségűek, összhangban vannak a kor, a szocializmus megújulásának követelményeivel, egyúttal meghatározó feltételei a jelenlegi nehéz helyzetünkből való kilábalásnak.

Valamennyiünket nyomasztó, közismert tény, hogy a párttagság és az egész nép által várt és óhajtott átfogó változások, a több területen nélkülözhetetlen fordulat nem következett be, és ez – párosulva a lakosság életkörülményeinek nehezedésével –, romló és feszültségekkel terhes közhangulatot okozott. Az érzékelhető eróziós folyamatokat maga a párttagság is nyugtalanul, a meghirdetett kibontakozás lassúságát pedig türelmetlenül figyeli.

Az elmúlt hónapok rendkívül aktív, tevékeny és szemléletformáló pártvitái újra és újra felszínre hoztak olyan véleményeket, hogy az utóbbi években a párt vezető szerepe csökkent, a gazdaság kritikus helyzetben van, a politikai hangulat feszült. Szinte mindenki igényli a társadalmi-gazdasági viszonyok minden területére kiterjedő reformokat, miközben mozgalmunk megújulása – sajnos – lassan, nehézkesen halad, és ezért úgy érzem, mi vezetők, valamennyien hibáztathatók vagyunk.

Az állásfoglalás-tervezet vitájában, taggyűléseken, testületi üléseken többségben kritikai, nemegyszer élesen bíráló vélemények, megjegyzések és javaslatok hangzottak el. Mindenütt egyértelmű volt azonban, hogy a kibontakozást a párt vezetésével, szocialista módszerekkel tartják megvalósíthatónak.

A vitákban párttagjaink elmondták, hogy a XIII. kongresszus határozataitól jelentősen eltért a végrehajtás gyakorlata, több területen pedig az ott megfogalmazott politikai célkitűzésekkel ellentétes folyamatok bontakoztak ki. Ezzel összefüggésben gyakran szenvedélyesen, helyenként indulatosan vetődött fel a felelősség kérdése és a számonkérés igénye, ami a helyzetelemzés

nem kielégítő mélységéből, az okok reális feltárásának hiányosságaiból is fakad. Hozzáteszem, hogy a társadalom helyzettudatában és az emberek önértékelésében meglevő zavarok, valamint az igazi tisztánlátáshoz szükséges meglevő történelmi távlat hiánya is befolyással van a párttagság mai gondolkodásmódjára.

A vitákban egyértelműen megfogalmazódott, hogy a demokratikus centralizmusban a hangsúly most a demokratizmus szélesítésére, az önállóság továbbfejlesztésére kerüljön. Noha egy valóban élő szervezet egyszerre építkezik alulról és felülről, jelenlegi helyzetében nélkülözhetetlen az alulról építkezés erősítése. Ezt azért is hangsúlyoznunk kell, mert a demokratikusan kiválasztott és ellenőrzött vezetésnek egyúttal határozottan kell irányítania éppen választói, a többség érdekében.

A párt egész tevékenysége, megújulása fontos elemének tartjuk a döntési rendszer korszerűsítését, a döntési folyamat gyorsítását és demokratikus vonásainak erősítését. Javasoljuk, illetve támogatjuk a több alternatívás döntés-előkészítés intézményesítését. Ennek szerves része a politikai döntések előkészítésében és meghozatalában való cselekvő részvétel és az, hogy a jövőben ne csak a döntések végrehajtásában, hanem az azok meghozatalában részt vevők személyes felelőssége is érvényesüljön.

Egyetértünk a pályázati rendszer, a többes jelölés szélesítésének szükségességével. Támogatjuk, hogy a vezetők megítélésének fő mércéje munkájuk eredményessége és magatartásuk milyensége legyen. Szükséges a kádermunkában is a nyíltság, a fiatalítás, a kölcsönös képviselet jelenlegi merev formáinak oldása, a két ciklus gyakorlatának általános bevezetése. A megyei pártbizottság véleményére alapozva azt javasoljuk, hogy ez az elv a XII. kongresszustól számítva lépjen életbe.

A stabilizáció és a kibontakozás kulcskérdése a párt vezető szerepének, irányító tevékenységének továbbfejlesztése és a politikai intézményrendszer megújítása.

Általános az egyetértés a politikai intézményrendszer átfogó továbbfejlesztésének főbb irányaival, ezen belül a nagyobb önállóságon alapuló és nagyobb felelősséget is hordozó munkamegosztás kialakításával. Elengedhetetlen a társadalmi szervezetek és mozgalmak szerepének növelése, tevékenységük gyökeres javulása, hogy még markánsabban alakuljon ki saját arcula-

tuk, erősödjék öntevékenységük, fejlődjék érdekegyeztető és érdekképviseleti funkciójuk.

Egyetértés van abban, hogy a gazdasági reform kiteljesedésének középpontjában a tulajdon racionálisabb működésének megteremtése álljon. A meghozandó döntések sorában ez egyike a legfontosabbaknak.

Jelenleg a vállalati tanácsok és tagjaik, a szövetkezeti vezetőségek felelőssége, hosszú távú érdekeltsége hiányában nem érvényesül megfelelően az érdemi tulajdonosi szemlélet és kontroll. Az állami vállalatoknál a túlzott kötöttségek miatti versenyhátrányt, a szövetkezeteknél a kisszövetkezetté alakulás gazdasági kényszerének visszásságait kifogásolták. Régi, jogos igény a különböző tulajdon- és vállalkozási formák egyenlő esélyeinek megteremtése. Mindezt megoldani, a tulajdonviszonyok korszerűsítése nélkül – eddigi gyakorlatunk bizonyíték erre –, reménytelen vállalkozás.

Sajátos, a megye pártközvéleményét széles körben foglalkoztató gazdasági gondunk a szénbányászat, különösen a tatabányai bányák helyzete. Támogatjuk a kormányzat határozott törekvését a veszteséges tevékenységek felszámolására. Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a bányászatban és a Tatabányán kialakult, máig kellően még nem rendezett helyzet a kibontakozás feltételeit nehezíti. A központi szervek egyértelmű racionális, objektív alapon hozott döntése szükséges – helyi erőfeszítések mellett – a bányászati tevékenység feltételeinek megteremtésére vagy esetleg megszüntetésére, annak összes konzekvenciájával együtt.

Kedves elvtársak! A gazdasági, társadalmi megújulás lényegi feltételének tartjuk a tudat, a közgondolkodás formálását. Nemcsak a véleménynyilvánítók egy részének felkészületlensége, hanem az egyes kategóriák szocialista gazdaságbeli érvényesülésének elméleti-ideológiai tisztázatlansága is okozza, hogy ma még a reform, az árutermelés, a piac értelmezésében értetlenség, ellentmondásosság tapasztalható.

Nemcsak értelmiségi alapszervezetekben, de a munkások, kétkezi dolgozók is élesen bírálták az értékes szellemi munka fontosságáról szóló megállapítások és az azok gyakorlati érvényesülése közötti mély ellentétet, esetenként szakadékot.

A Komárom megyei pártbizottság meggyőződése, hogy a szellemi kapacitások fokozottabb kihasználása, a szakképzettség, a tudás, a műveltség leértékelődésének megállítása, a gyakran méltatlan helyzetek felszámolása azonnali és érdemi intézkedéseket sürget. Ezek révén is bizonyítanunk kell, hogy értelmiségünk a szocialista fejlődés nélkülözhetetlen szereplője, és nem – korábbi nézeteink maradványaiként fel-felbukkanó – harmadrendű szövetséges.

Elvtársak! Mai tanácskozásunkra országhatárainkon belül, de talán kívül is nagy figyelem irányul. A párttagság, a lakosság sokat vár a pártértekezlettől. Ezek a várakozások érthetőek és több szempontból jogosak, de jelenlegi helyzetünkben a józanság, a higgadtság különösen indokolt, mert a várakozás nem válhat kivárássá, még kevésbé csodavárássá.

Figyelemmel kísérni, javasolni, bírálni, észrevételezni nemcsak lehet, hanem nélkülözhetetlen is. De ez – különösen ma – kevés. Cselekedni, tenni is kell!

Gondjaink hosszú évek alatt halmozódtak fel, s jellegüknél, nagyságrendjüknél fogva megoldásuk sem történhet rövid távon. De úgy érzem, vannak olyan tennivalók is, amelyekben már itt, a pártkonferencián és közvetlenül azt követően előbbre kell lépnünk. Ezek közé tartozik a valóságos politikai helyzetünkkel való szembenézés, a párt tagsága és vezetése közötti távolság érdemi csökkentése, a pártdemokrácia gyakorlatának fejlesztése, a párttagok és -szervezetek politikaalakító szerepének növelése és a pártvezetés megújítása.

Ezek feltétlenül szükségesek a mozgalmunkon belüli kételyek és bizalmatlanság visszaszorításához, a tagság megnyeréséhez és akcióképességének növeléséhez.

Ha ezek a nem könnyen elérhető feltételek megvalósulnak, akkor a párttagok azt érzékelhetik, hogy egy demokratikusan kialakult, többségi álláspont jutott érvényre. Mi, a pártértekezlet részvevői pedig itteni feladataink felelősségteljes ellátásának tudatában és további tennivalóink jobb ismeretében kezdhetünk határozataink végrehajtásához. Még így sem leszünk könnyű helyzetben, de nyugodtabban, magabiztosabban cselekedhetünk és bizakodóbban tekinthetünk előre.

Letovai Ildikó
a Hazafias Népfront Nógrád Megyei Bizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!
Amikor egy küldöttnek megadatik a lehetőség, hogy véleményt nyilvánítson egy általa történelmi jelentőségűnek tartott fórumon, akaratlanul is végiggondolja, hogyan jutott el ide. Így vagyok ezzel én is, aki műszaki értelmiségiként kezdtem pályámat egy nagy múltú gyárban. Lelkesített az üzemi ismeretterjesztés, a közművelődés, a brigádmozgalom. Később, a párt, apparátusában, politikai munkával bízott meg, majd újszerű, sajátos feladatként közmegegyezéssel a népfrontmozgalomba irányított. Az életúthoz biztonságot adóan kapcsolódik a hetvenes évek ingadozó családmodellje ellenére a család, a férj és a három gyermek, valamint a nagyrészt önerőből, családi összefogással és 35 évre szóló adóssággal elért lakás. Hozzá tartozik mindehhez a munkában és a közéletben kivívott egyenjogúság és a nők számára többnyire ezzel egyidejűleg jelentkező folytonos bizonyítás szükségessége is. Ez az érem egyik oldala, amin keresztül a világ, a haza dolgai hatnak és hatást váltanak ki.

Az érem másik oldalán az a sajátos helyzet és a vele járó felelősség van, hogy a népfront dolgozójaként, ugyanakkor a megye párttagságának képviselőjeként mondhatok véleményt.

Az értekezletre való felkészülés időszakában a népfrontmozgalom – éppen jellegénél fogva– újra széles tömegekhez jutott el. Felelősen, öntevékenyen, a cselekvés jegyében törekedett arra, hogy a párt, a politikai intézményrendszer működésére, továbbfejlesztésére javaslatokat tegyen.

A párttagoknak erre megvolt a lehetőségük a pártfórumokon. Egyetértés volt a pártszervekkel, hogy a mozgalom keretén belül, testületi ülésen is elmondhatták véleményüket a népfronttestületek tagjai, párton kívüli vezetők és aktivisták egyaránt. Politikai, társadalmi, gazdasági tapasztalataikra alapozva fogalmazták meg észrevételeiket, javaslataikat.

A megye lakossága egy sor politikai, gazdasági kérdésre választ vár, a stabilizálás folyamata, a kibontakozás lehetőségei foglalkoztatják. A nógrádi emberek többsége Nógrádban akar boldogulni. Lehetőleg nem akarja lakóhelyét elhagyni. A kér-

dést tehát úgy teszi fel: Tudunk-e megélhetést, jövőt biztosítani számára?

Azt gondolom, nem véletlen, hogy a népfront napjainkban nyitottabbá válik a gazdaság kérdései iránt, s nem véletlen az sem, hogy újra felértékelődött a lakóhelyi politikai munka szerepe. A korábbi illúziót, amely szerint a munkahely mindent megold, napjainkra az élet megcáfolta. Fokozottan érzik ezt az emberek ott, ahol az országos gondok mellett a saját megyei problémák is nehezítik helyzetét. Az elavult nehézipari gazdasági szerkezet, az aprófalvas településszerkezet, a hátrányos helyzetű térségek, a szerény munkalehetőségek, a szénbányászat helyzete, mind-mind olyan területi, gazdasági, politikai kérdéseket érintenek, amelyek csak részben oldhatók meg helyi eszközökkel.

A súlyos gondok ellenére az iparban és a mezőgazdaságban dolgozók kemény munkával bizonyítják, hogy többre képesek. Ezt a termelés ez évi adatai is bizonyítják. Ezért, úgy gondolom, hogy jogos az az igény, hogy amikor a fejlesztésekre kerül sor, akkor a tradícióval, a hagyománnyal rendelkező üzemek ésszerű, értelmes vállalkozásait – akár a szilikátiparban, akár más iparágban – a központi döntések során jobban vegyék figyelembe.

Az is igaz, és nálunk a népfrontmozgalom is azt támogatja, hogy a helyi problémákat – a településpolitikában, a lakóterületi életben, az infrastruktúra fejlesztésében, a környezetvédelemben, a lakossági ellátásban és sok más kérdésben – helyi szinten kell megoldani. Ezért a lakosság joggal várja el, hogy a megye – ha kell hitelfelvétellel – teremtsen új munkalehetőséget, bővítse a telefonhálózatot, a vezetékesgáz-szolgáltatást. Ebben a munkában is döntő jelentőségű az együttműködés, az intézmények jó munkamegosztása; nem fogadható el az olyan munkamegosztás, amelyben az egyik fél veti fel a problémákat, dolgozza ki a szempontokat, a megoldás felelőssége pedig a másik felet terheli.

Ma azt tapasztaljuk, hogy a politika alakításában, az érdekek, különösen a lakóhelyi érdekek feltárásában, egyeztetésében, képviseletében egyre nagyobb szerepe van a Hazafias Népfrontnak, hiszen a közmegegyezés megteremtésének fontos terepévé vált a lakóhely. Igaz, a konfliktusok jelentős része is ott keletke-

zik, és könnyebb konfliktushelyzetet teremteni, mint megoldani. Mi is meglepődtünk, bennünket is váratlanul ért, amikor Mohora község bejelentette különválási szándékát Magyarnándortól. A gazdasági, közigazgatási megfontolásokon felülkerekedett a lakosság helyi érdeke. Véleményem szerint ettől nem kell megijedni, hanem az érdekegyeztetés tanulságait levonni, és ehhez a lehető legszélesebb körből meríteni az ismereteket.

A pártnak, az állami szerveknek, a népfrontnak úgy kell munkastílusát alakítania, hogy az érdekegyeztetésben toleráns, a helyi önszerveződést tiszteletben tartó legyen, de legyen képes a túlfűtött emberi indulatok levezetésére is. Meg kell tanulni az érdekeket egyeztetni, mert az emberek a lakóhelyen válnak igazán állampolgárrá, itt akarják a mai életmódhoz, a fogyasztási szokásokhoz kapcsolódó feltételeket megteremteni.

Napjainkban egyre fontosabb az állampolgárok részvétele a célok meghatározásában, a feladatok megoldásában. Ez a népfront jelenléte nélkül nem képzelhető el, de a lakosságot a korábbi módszerekkel már nem lehet mozgósítani. Nagyobb érzékenységgel, több figyelemmel, a problémákat jobban érzékelve kell segíteni a valós lehetőségek megismerését, az új típusú közmegegyezés kialakítását. Ez nagyobb tudást, nagyobb felkészültséget, szélesebb körű ismereteket követel a pártmunkában és a népfrontmozgalomban egyaránt.

A népfrontnak is keresnie kell az önálló tevékenységi formákat, az öntevékenység, kezdeményezőkészség kibontakozásának lehetőségeit. Természetes, illúzió lenne azt gondolni, hogy a népfrontmozgalomnak, az itt dolgozó kommunistáknak könnyű a helyzete, munkája. Napjainkban egyre nehezebb megvalósítani a szövetségi politikát, amikor a társadalom jelenlegi osztály- és rétegszerkezetének valóságos ismeretével, az ezzel összefüggő tendenciák és feladatok markánsabb megjelenítésével adós még a politika, a tudomány. Azért sem könnyű, mert az új problémákra sem a régi érvekkel, sem a régi válaszokkal – amelyek a maguk idejében igazak és helyesek voltak – nem reagálhattunk. Reménytelenné akkor válhat helyzetünk, ha nincs mondanivalónk, ha egy-egy réteg valóságos problémájának megoldására késik a válasz, még inkább a megoldás.

Biztató és előremutató, hogy a pártértekezletet előkészítő vi-

ták során sokféle szándék, útkeresés, korábban nem tapasztalt társadalmi nyíltság volt érzékelhető, itt-ott szélsőséges, esetleg illuzórikus, de alapvetően jobbító szándékú véleményekkel.

A népfrontmozgalom számára ma döntő körülmény, hogy a társadalom minden rétege fordulatot, pozitív változást akar, és ehhez politikai útmutatást, nagyobb bizalmat vár a párttól. Ebben a bizalomépítésben, bizalomteremtésben a népfrontnak nemcsak látszatfunkciója van. Szerepét önálló politikai feladatnak tekinti, mert a valóságos szerep nélkül nincs érvényes szövetségi politika, nincs partneri kapcsolat párttagok és pártonkívüliek között, nincs fóruma a közmegegyezésnek.

A népfrontmozgalom történelmi tapasztalataiból tudjuk, hogy a megújulási szándék mindig a pártból indult ki. Azt várjuk a pártértekezlettől, hogy munkáját most is ennek szellemében végezze. A vitában elhangzottakat a feltételek megteremtése, a politikai intézményrendszer továbbfejlesztése érdekében mérlegelje, s valósítsa meg a szavak és tettek egységét, a mindent felvállalás helyett a döntő kérdések megválaszolását.

Pataki Attila

a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat pártbizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!

El kell mondanom, hogy napjainkban soha nem tapasztalt energiával politizálnak az emberek, párttagok és pártonkívüliek egyaránt. Példaként nemcsak szűkebb környezetemben, a Bakonyi Bauxitbánya Vállalatnál vagy az Alutröszt pártalapszervezeteiben lefolyt vitákat említhetem, hanem a Veszprém megyei pártbizottság ülését is. A párttagok között nagyon egységes vélemény alakult ki; alapvető kérdésekben és nagyon sok részletkérdésben értünk egyet. A vitákból és a véleményekből az derült ki, hogy van befogadóképesség, és igenis van pártegység, legalábbis azon a szinten, ahol én ismereteimet szerezni tudom. Alapszervezeti taggyűléseken, a bányászok között beszélgetve vagy a tapolcai fórumokon, testületi üléseken. Hiba volt, hogy ezekre a viszonylag egyveretű tartalmas észrevételekre rendre elmaradtak a világos, egyértelmű válaszok. Olvassak, hallgassak, keressek,

értsek! Ugyanakkor a teljesen nyilvánvalóan halaszthatatlan cselekvésre, érdemi történésre való átváltás lassú. Fontosnak tartom, hogy a véleménynyilvánítás szelepe, amelyen keresztül levezethetők a napi társadalmi, politikai feszültségek, csak lokális terápiára alkalmas. A távlatokban is hatékony megoldás az, ha a véleménynyilvánításnak hatása is van, mégpedig oly módon, hogy vagy elfogadják, vagy megfelelő indoklással elutasítják.

Módomban állt megtekinteni azokat a jelentéseket, amelyekben a megyei pártbizottság apparátusa összegezte az információs rendszer csatornáin befolyt véleményeket. Őszinte, nem elkendőző összegzések ezek. Évek óta őszintén közvetítik a párttagság hangulatát, véleményét, és a válaszok, intézkedések mégis rendre elmaradtak.

Az állásfoglalás-tervezettel kapcsolatos megyei pártbizottsági ülésünkön egyebek között arról is folyt a vita, hogy egyáltalán beszélhetünk-e válságról. Úgy gondolom, ez szóba sem került volna, ha a párt központi apparátusa és az irányítás minden terhét magára vállaló Politikai Bizottság időben odafigyelt volna a jelzésekre, ha a pártközvélemény hosszú időn át tartó mellőzése nem távolította volna el az alapszervezetekben dolgozó párttagokat a központi pártapparátustól.

Az általam képviselt kommunisták bizalma megrendült. Hitük fogyóban van. Ha egyáltalán válságról beszélhetünk, akkor az bizalmi válság, de nem a párt iránt, hanem a felső szintű politikai intézkedési mechanizmusok iránt, beleértve ennek szerveit, így például a Politikai Bizottságot is. Ennek egyik oka, hogy a pártdemokrácia pártéletet stimuláló hatása ma még szintenként nem tud egységesen érvényesülni. Lejjebb mintha előbbre tartanánk.

Ahogy az állásfoglalás-tervezet is tartalmazza, a változásokhoz következetesen felszínre kell jutnia a testületek vezető szerepének, és ugyanakkor emelkednie kell az apparátusok tevékenysége színvonalának. Ehhez az szükséges, hogy jóval kevesebb és a helyi körülmények szerint, legalábbis alternatív módon végrehajtható felsőbb szintű határozat szülessen.

Mivel üzemi pártbizottsági titkár vagyok, elmondom, hogy mi olyan mechanizmusok kialakítására törekszünk, amelyekben a

testületek szerepe egyértelműen az iránymutatás, a döntés, a határozathozatal. Az apparátus dolga viszont csak a döntések előkészítése, a koordinálás és az ellenőrzés, de nem belső használatra, hanem a testületek számára. Ez a párton belüli nyilvánosság. Erre a gyakorlatra haladéktalanul rá kell térni, talán még formailag is változtatni kell. Hiszen például, ha azt mondom, hogy központi bizottság, akkor meg kell magyaráznom, hogy a választott testületre, a KB apparátusára gondolok-e. Ilyen módon eredetétől fogva nem tud érvényesülni a pártdemokrácia, vagy legalábbis ennek érvényesülését az egyes párttag nem tudja nyomon követni. Ahhoz, hogy az önkorrekciós mechanizmus működjön, nem tiltó, eltűrő, elnéző és megengedő, hanem egy minden feltételek között egyformán működő demokratikus pártélet kell, amely a jelenségekre szabályozottan és nem szubjektív megítélések alapján reagál.

Feltétel ugyanakkor, hogy a pártmunka legfőbb színtereivé az alapszervezetek váljanak. A Veszprém megyei pártbizottság állásfoglalása ezzel kapcsolatban így fogalmaz: „Az alapszervezetek az ehhez szükséges eszközök biztosításával, saját módszereik kimunkálásával váljanak területük felelős politikai gazdáivá." Ehhez persze az szükséges, hogy világosan legyenek meghatározva a párton belüli döntési szintek. Kifejezetten korszerűtlen s pártmunkában csak hatalmi eszközökkel megvalósítható az a gyakorlat, hogy a felsőbb szervek meghatározzák a feladatokat, az alsóbbak pedig végrehajtják azokat. Ezért is helyeslem a tervezetnek azt a részét, amely a döntés-előkészítéssel és a döntési mechanizmus fejlesztésével foglalkozik.

Jelenlegi gyakorlatunk a politikai reakciókészség teljes elkorcsosulásához vezethet. Az alapszervezeti munkában megcsontosodott gyakorlat él, túlhangsúlyozott, bürokratikus és formai követelményekkel. Mivel a változásra nem is volt igény, a változás is nagyon lassú volt. Az alapszervezeteknek egyelőre nincs igazi cél- és eszközrendszerük. A párttagság reakciója ilyenformán az, hogy az alapszervezeti tevékenységet nem becsüli, nem bízik a pártnak a tömegeken keresztül megvalósuló és helyben is érvényesülő vezető szerepében.

Érdekes megfigyelni: milyen sok szó esik az alapszervezeti pártmunkáról, és valójában mennyire magukra hagyatottan mű-

ködnek az alapszervezetek. Ahogy nőtt a belső bizonytalanság a pártban, úgy vált egyre gyakoribbá és erőteljesebbé az alulról jövő kezdeményezés jelentőségének, az alapszervezetek önállóságának a hangoztatása. Nekem az a véleményem, hogy az önállóság ne legyen azonos a magára hagyatottsággal.

Az alapszervezetekben folyó munkával kapcsolatban még egy aggályomat szeretném a pártértekezlettel megosztani. Ez az alapszervezeti szinten megvalósítható elvi, politikai iránymutatás. Az iránymutatás egy olyan viszony, amelyben egyrészről valaki irányt mutat, másrészről ezt azok, akiknek mutatja az irányt, elfogadják. Nagy és alapvető kérdésekben nyilván nem az alapszervezetekben fognak irányt mutatni, hiszen ez a legfelsőbb vagy legalábbis a megyei szintű párttestületek feladata. Helyben, tehát alapszervezeti szinten, mivel hogy a pártszervezetek túlnyomó többsége a munkahelyeken tevékenykedik, így a gazdasági irányítás törvényszerű létéből fakadóan alá- és fölérendeltségi viszonyok létesülnek. Akarjuk, nem akarjuk, ez a kapcsolatrendszer, ez a függőségi viszony érezhető az alapszervezeti pártmunkában is, mivel nem változik meg az emberek gondolkodásmódja akkor, ha nem a munkahelyen, de szinte ugyanabban a közösségben párttaggyűlésen vannak.

A megoldás módját abban látjuk, hogy a gazdasági függőségi viszonyokkal egyenrangúvá tegyük az alapszervezetek által létrehozott politikai függőségi viszonyokat. Fontosnak tartom, hogy a pártélet lenini normáinak, a szervezeti szabályzatnak tiszteletben tartása mellett a pártszervezetek legyenek önálló arculatúak. Biztosítsunk lehetőséget a progresszív gondolkodásnak, a közösségi akarat kifejeződésének és megvalósításának. Ezért szükséges növelni az alapszervezetek önállóságát, ezzel megadva az alapszervezeti vezetőségek és titkárok felelősségét.

Ehhez néhány javaslat. A teljes körű káderhatáskör biztosítása. A taggyűlések önállóan foglalkozzanak olyan napirendekkel, amelyek gazdasági tartalmúak, de érvényesülésük a gazdasági hatással egyenrangú vagy ezt meghaladó politikai jelentőségű. Ez azért fontos, hogy ne utólag állapítsuk meg, hogy ez vagy az a gazdasági intézkedés milyen súlyos, vagy jó irányú politikai hatásúvá vált. Ezért javaslom kiegészíteni a tervezetnek azt a bekezdését, amely így hangzik: „A párt alapszervezeteinek, szerve-

inek joguk és kötelességük kezdeményezni a felsőbb pártszerveknél az általuk szükségesnek tartott kérdések megtárgyalását." A javasolt kiegészítés: A felsőbb pártszerv testületi ülésén köteles a javaslatokat ismertetni, és a testület döntsön, hogy elfogadja-e a javaslatot vagy pedig nem. A döntésről, annak indokairól az alapszervezet kapjon tájékoztatást.

Tisztelt pártértekezlet! A tényfeltárás fontosságára a most vitatott tervezet is felhívja a figyelmet. Az erős és nagyon határozott kritikai hang nem meglepő. Meg vagyok győződve arról, hogy pártunk jelenlegi helyzetében erre van szükség. Szükség van azonban másra is: konstruktív javaslatokra, átgondolt döntésekre és tudatosan cselekvő emberekre.

Szabó István

a Központi Bizottság tagja, az MSZMP Szolnok Megyei Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egysége megújításának szükségessége a Szolnok megyében folytatott pártvita egyik legfontosabb témája volt.

A pártviták nagy eredményének tartom annak felismerését, hogy nem elég csupán a Központi Bizottság és a kormány munkája iránt követelményt támasztani – bár ez is fontos –, hanem saját hibáinkkal is szembe kell néznünk, még inkább feladatainkat meghatároznunk. A Szolnok megyei pártbizottság a dokumentumtervezet vitája során ezt tette. Ezzel adtunk orientációt és példát a megyében dolgozó többi pártszervezet számára.

Az országos pártértekezlet állásfoglalás-tervezetében is tükröződik a megye párttagságának a pártegység fejlesztésére vonatkozó véleménye. Ezért a javaslatokkal magam is egyetértek. A párt egységével, akcióképességével elméleti és gyakorlati szempontból manapság különösen időszerű foglalkozni. Tagságunk ugyanis a tagkönyvcsere időszakában elindított eszmecsere, majd az azt követő viták során úgy ítélte meg, hogy a párt mint vezető erő meggyengült, a gazdaság kritikus, nehéz helyzetbe került. Ennek következtében – sok egyéb gond mellett – meg-

élhetési, foglalkoztatási bajokkal kell szembenézni, együtt élni. Társadalmi méretekben ezért erősödött fel elsősorban a kritika, alakult ki sokak részéről a bizonytalanság, a kétkedés, vett erőt az elbizonytalanodás. Ez a párton belül is hatott, lefékezte az ütemes, egységes cselekvés kibontakozását.

A pártegység megújításában én a legfontosabbnak azt tartom, hogy a pártértekezlet olyan döntést hozzon, amely fő vonalaiban tükrözi a tagság korábbi hónapokban tett javaslatait, kifejezi a tettre kész és konstruktív erők szándékát, amiért dolgozni, küzdeni valóban érdemes. Lényeges az is, hogy abból a határozatból, amelyet meghozunk, derüljön ki egyértelműen, mit támogat a párt, mert ez politikájának lényege, és az is derüljön ki, ami kompromisszum, vagy ami szándékaink szerint csak átmeneti szükségszerűség.

Javaslom, hogy a pártértekezlet erősítse meg ezeket az alapelveket. Helyes, hogy tisztázódnak azok az elvi problémák, amelyek a hatalom jellegéhez, a párt vezető szerepéhez és a politikai intézményrendszer működéséhez kapcsolhatók. Támogatom, hogy a pártértekezlet erősítse meg a marxizmus–leninizmus időtálló elveit, a reformfelfogást, mint a társadalmi fejlődésnek teret adó politikai gondolkodást, a gazdaság új fejlődési pályára állításának programját.

A pártértekezlet dokumentuma a vitában formálódott, ezt a gyakorlatot, amelyet a Központi Bizottság a tézisvitákkal kezdett el, a jövőben is követni szükséges. Tapasztaltam, hogy ezek a lépések már önmagukban is sokat tettek politikai és eszmei egységünk megújítása érdekében. A tagság döntő többsége magáénak érzi a határozatnak azokat a részeit is, amelyek a kitűzött célok megoldásához eszközöket, módszertani, felfogásbeli eligazodást adnak. Az átfogó döntések körül kialakuló eszmei, politikai egységet a cselekvési egység alapfeltételének tartom.

Az elmúlt időszak egyik jogosan bírálható jellemzője volt, hogy a döntések szándékait, ideológiai összefüggéseit sok esetben nem sikerült megértetni a párttagsággal. Bebizonyosodott: nem elegendő csupán a meghozott határozatok magyarázása. Az emberek az okokra is kíváncsiak, a várható hatásokra, a valószínűsíthető eredményekre ugyancsak. Jövőbe mutató tanulság, hogy csak a beavatottság, a döntések előkészítésében való

közvetlen részvétel lehetősége teremti meg – az érzelmi azonosulás mellett – az akarati kötődést a határozatokhoz.

A tagság tudati és érzelmi meggyőződése lehet az egységes cselekvés kiváltója és mozgásban tartója. Ellenkező esetben tovább él a „nincs közöm hozzá" szemlélet, a szurkolói álláspont és a sokat bírált folyosói politizálás.

Egyetértek azzal, hogy az aktív és eredményes cselekvés színterei elsősorban a végrehajtás első vonalában dolgozó pártalapszervezetek. Szándékaink megvalósulása döntő mértékben függ attól, hogyan tudjuk a párton belüli viszonyok alakításával megteremteni azokat a feltételeket, amelyek elősegítik a pártalapszervezeti munka színvonalának fejlődését.

Számolnunk kell azzal is, hogy napjainkban jelentősen megváltoztak a politikai munka feltételei. Ma már mindenütt és nap mint nap szembesülünk a társadalomban meglevő érdek- és véleménykülönbségekkel. A pártalapszervezeteket és az őket irányító pártszerveket az új helyzet arra kötelezi, hogy a társadalmi céljainkkal egybeeső kezdeményezéseket használják fel, ezekből is építkezve, önállóan gondolkodva, alkotó politikai munkát végezzenek. Ebben a felfogásban a pártegységet a párt politikai céljainak követésében és önálló arculatú, sokszínű végrehajtásában lehet mérni és minősíteni. Éppen ezért az irányító pártszerveknek elsősorban a politikai kereteket kell kijelölniük és a jelenleginél lényegesen több energiát fordítaniuk a sajátos alapszervezeti munka támogatására.

A cselekvés egységét az is elősegíti tehát, ha minden szint felelősségi körének megfelelő feladatokat lát el, annak fejlesztésére hozza meg döntéseit. Szükségtelen az irányítás egyes lépcsőfokain a központi határozatok újraelemzése, majd változatlan újrafogalmazása. Ez indokolatlanul leköti a párt testületeit, tisztségviselőit, az apparátust beszorítja az irodába, amely így nem képes a döntések ütemes végrehajtását segíteni. Fontos, hogy az új helyzet szerint alakuljanak további decentralizálással a káderhatáskörök is. Az önállóság és felelősség, de nem utolsósorban a döntések objektivitása is megköveteli, hogy a személyi kérdésekben – mint ahogy annyiszor mondtuk már – ott foglaljanak állást, ahol az érintetteket legjobban ismerik.

Tisztelt pártértekezlet! Meggyőződésem, hogy a hatásos hely-

színi munka nagymértékben segíti céljaink megvalósulását. Ez is serkenti a cselekvést, ezért megerősítem a határozattervezetnek azt a részét, ami szorgalmazza, hogy a Központi Bizottság tagjai és minden szinten a választott és kinevezett pártvezetők gyakrabban látogassák a pártalapszervezetek rendezvényeit, találkozzanak azok tagjaival. Ezek a találkozások tényleg protokollmentes, érdemi eszmecserék legyenek. Nálunk, Szolnok megyében az utóbbi időben a testületek több alkalommal vettek részt ilyen találkozásokon, képviselték a megyei pártbizottságot alapszervezeti rendezvényeken, ami érzékelhetően kedvező fogadtatásra talált.

A pártegység megújításához számba kell vennünk és ki kell aknáznunk a párt belső működésében rejlő tartalékainkat. Gyakran nem kell új feladatot vállalni, csupán meglevő alapelveink szerint kell eljárni, ellenőrizni azokat. Ilyen tartaléknak tekintem az őszinteséget, a nyíltságot, az alkotó légkört, amelyben a helyi problémák, gondok a maguk teljességében kerülhetnek felszínre.

Tapasztaltam, hogy a közelmúltban lefolytatott pártviták során szinte elfelejtettük a személyre szóló bírálatot, önbírálat pedig elvétve került felszínre. Mi azon vagyunk, hogy példát adjunk az irányított pártszervezeteknek és alapszervezeteknek. Szerintem a példa ereje és kisugárzó hatása elősegíti, hogy a párttagok széles körben gyanakvás, régi beidegződéseken alapuló félelem nélkül mondják el javaslataikat. Türelmesnek kell lennünk, mert ezek a problémák lassabban oldódnak meg. Higgadt és közvetlen politizálással kell megértetnünk: a viták célja mindig az ügy előrehaladása, a fontos dolgok megoldása. Minél sokoldalúbban közelítjük ezen az úton a valóságot, annál pontosabbak, konkrétabbak lesznek döntéseink.

Egyetértek az előadói beszéd azon megállapításával, hogy a vezetői példamutatás és tolerancia különösen fontos e kérdésben. Fontosnak tartom azt is, hogy igényeljük a velünk együttműködő szervek őszinte véleménynyilvánítását munkánkról. Tevékenységünk külső kontrollja talán leginkább jelzi, hogy a társadalom különböző csoportjai miként vélekednek arról, ami szűkebb vagy tágabb környezetükben történik.

Az általam eddig elmondottak a demokratizmus fejlesztésé-

hez elsősorban a szubjektív feltételeket biztosítják. Ezért támogatom, hogy az állásfoglalás-tervezetben szerepelnek olyan megoldási javaslatok, amelyek szervezeti garanciát is jelentenek.

Végül megerősítem, hogy foglalkozni szükséges azzal, milyen legyen a viszonyunk a véleményükkel kisebbségben maradottakhoz. A kérdésnek elvi jelentősége van, noha ilyen alsóbb szinteken még ritkán fordul elő, mégis fokozott figyelmet indokolt fordítanunk rá. Biztosítanunk kell, hogy a kisebbségben maradottak pártszerű keretek között kifejthessék álláspontjukat. Joguk van azt ugyancsak pártszerű keretek között fenntartani, mivel a kisebbségi vélemény is válhat a többség véleményévé – ha nem ezt vallanánk, tagadnánk a kommunista mozgalom születését.

A pártértekezlet után célszerű a kérdésre visszatérni és az eljárás részleteit szabályozni, mert egy döntés ebben a formában még csupán elvi lehetőséget jelent.

Támogatom, hogy a szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó javaslatokat a XIV. kongresszusig ki kell dolgozni. Addig kellő idő áll rendelkezésre, hogy azokról a szervezeti intézkedésekről, amelyeket az elmúlt időszakban megtettünk, általánosítható tapasztalatot gyűjtsünk.

Grósz Károly

a Politikai Bizottság tagja, a Minisztertanács elnöke

Tisztelt pártértekezlet!

Az állásfoglalás-tervezettel és az előadói beszéddel alapvetően egyetértek. Összegzi az elmúlt másfél év gondolatgazdag vitáit, szellemi, politikai erőfeszítéseinket. Közös munka, a párttagság formálta. Jogos kérdés: ad-e újat, elegendő-e munkaprogramnak? Szerintem igen, bár én sem vitatom, hogy lehetne gondolatgazdagabb és pontosabban fogalmazott. De jelentősnek tartom azt a szellemiséget, amit sugároz, azt, hogy sok mindenben mást és másképpen kell csinálni a jövőben, mint ahogy eddig tettük. Újat ad abban is, hogy nem részleteket szabályoz, hanem egy politizáló párt törekvéseinek fő irányát jelöli ki, melynek

megvalósításában – és nemcsak kidolgozásában – a párttagság önálló és aktív közreműködésére épít.

A tegnapi vitában már sok szó esett a politikai helyzetről. Nem akarom ismételni, egy-egy részélménnyel gazdagítani, mert lényegében egyetértek az alapminősítéssel. De szeretném hozzáfűzni a következőket:

Arisztotelésztől származik a klasszikus igazság meghatározása: „Igazat az beszél, aki együvé tartozónak tartja az együvé tartozót és különválasztottnak a különválasztottat. Tévedésben az vagyon, aki ellenkezőképpen beszél, mint ahogy a dolgok állanak."

A követelmény tehát világos: nem beszélhetünk másképpen, mint ahogy a dolgok állnak. A gazdasági és politikai helyzet igen összetett. A gazdaságban évek óta jelen van a növekvő adósságállomány nyomasztó terhe, ugyanakkor tiszteletet parancsoló erőfeszítések tanúi lehetünk, amelyek az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem eredményeinek növelésére, a jobb és hatékonyabb munkára irányulnak. Világszínvonalú termék az egyik üzemben, rossz minőségű áru a másikban, esetenként mindkettő ugyanabban a gyárban. Stagnáló életszínvonal az egyik oldalon, szemmel látható növekvő jólét a másikon. Így folytathatnám tovább. Az előbbi idézet szellemében tehát az eredményeket és a hibákat is egyformán számba kell venni. Most itt, érhetően, inkább a hibákról van szó, tehát nem egészen arról, „ahogy a dolgok állanak".

Kedves elvtársak! Itt szeretném azt is elmondani, hogy ezeknek a negatív jelenségeknek egy része nem írható a korábbi téves döntések számlájára. A fejlődéssel, az átalakulással együtt járó nehézségeket, torzulásokat, kiszámíthatatlan következményeket ne keverjük össze a koncepcionális, stratégiai léptékű vezetői tévedésekkel. Nem vitatom – természetesen – az írásban is megfogalmazott megállapítást –, hogy jelenlegi gondjaink nagy része saját hibánkból fakad.

Meg tudjuk-e válaszolni, hogyan jutottunk ilyen helyzetbe? Azt hiszem, igen. Már sokat ismerünk az okokból, természetesen még nem mindent. De eleget ahhoz, hogy nekikezdjünk a helyzet érdemi megváltoztatásának.

Megelégedtünk tegnapi sikereinkkel. Elhitettük magunkkal,

hogy újításainkkal tökéletes művet alkottunk. Fellazult a munkafegyelem, a társadalmi és egyéni önkontroll. A gazdaságirányításban, a szellemi életben, a személyzeti munkában teret nyert a szubjektivizmus, s a közéletben új formalizmus terjedt el. Egyesekben és egyes intézményekben megerősödött a csalhatatlanság tudata. Néhány nagy gazdasági természetű kérdésben súlyosan tévedtünk. Ebben tetten érem saját felelősségemet is, hiszen 1980 óta, mint a Központi Bizottság tagja és a XIII. kongresszus küldötte, szavazatomat adtam olyan döntésekhez is, melyeket az élet utólag nem igazolt. Természetesnek tartom, hogy ezek politikai következményeit vállalnom kell.

Ez a helyzet fokozatosan, hosszabb idő alatt alakult ki, s ha így marad, egy új minőségű szakaszba léphet át, melynek következményei tragikusak lesznek.

Kedves elvtársak! Először a párttagság, majd a vezetés ismerte fel viszonylag gyorsan, hogy érdemi változtatásokra van szükség. A felismerés különbözőképpen hatott. Vannak, akik elbizonytalanodtak. Gyorsan nőtt azoknak a száma, akik a kialakult helyzetért elsősorban másokat vádolnak, összevissza mutogatnak, megfeledkezve saját felelősségükről. De egyre többen munkához láttak. Ők alkotják ma a párt erejét.

Mit kell tennünk?

Egyetértek Kádár elvtárssal: a legsürgősebb feladat, meg kell szilárdítani a hatalmat. Ennek legfontosabb feltétele: megújítani pártunkat. Sokak szerint az egypártrendszer nem vált be, és ezt a mai gondok kapcsán vélik bizonyítottnak. Azt mondják tehát, legyen több párt. Azzal nem számolnak, hogy ez nem puszta elhatározás kérdése, hanem valóságos társadalmi lehetőségek függvénye. A mai egypártrendszer népi törekvések egyértelmű kifejeződése, történelmileg kialakult eredménye. Olyan szervezet, amelyet az osztályharc sodrában kibontakozó eleven mozgalmak sokasága hozott létre. Meggyőződésem, hogy *egy* párt kell, helyesebben egy *párt* kell. Olyan harci szövetség, amelynek indult, amilyen volt, és amilyen lehet, ha megszabadul a rákövesedett eszmei előítéletektől.

Ha erősödik benne a demokratizmus és a fegyelem, és ha szakít azokkal a kötöttségekkel, amelyek a titkolódzás, a befelé fordulás, az elzárkózás munkastílusbeli merevségeiből erednek.

Ebben az esetben az MSZMP egyedül is képes lesz – terheivel együtt – betölteni vezető szerepét, érvényesíteni a többpártrendszer kétségtelenül meglevő, politikailag praktikus előnyeit.

Olyan helyzet van ma, hogy a párt megújításában, célszerű és korszerű megreformálásában országunk minden szocializmust akaró lakosa, minden számottevő politikai, társadalmi erő közvetlenül érdekelt, és nem csak a párttagság. A párt az, amely a legtöbb tapasztalattal és lehetőséggel rendelkezik ahhoz, hogy önmagát megújítva, mozgásba hozza az egész társadalmat.

A közelmúlt szomorú példái a szocialista világban bizonyítják, hogy ott, ahol a párt megbénul, az egész társadalom bénul meg, amivel senki nem nyerhet, de mindenki veszíthet. Ez a közös érdekeltség biztosíték arra, hogy a kibontakozás lehetséges.

Amikor felfokozott szenvedéllyel napi gyengeségeinket ostorozzuk, nem tagadhatjuk meg a múlt értékeit, mert meggyőződésem, hogy az a politikai mozgalom, amelyik nem becsüli megharcolt múltját, az gyökértelenné válik, és bizonytalan lesz a jövőben is.

Kedves elvtársak! A párt megújítása mellett feladatunk az állam helyének és benne a kormány szerepének pontos kijelölése. Megítélésünk szerint olyan kormányra van szükség, amelyik érzékeny a valóság napi kérdéseire, hatékonyan foglalkozik a termelés és az elosztás rá tartozó kérdéseivel. Olyan, amelyik kockázatot is mer vállalni, és ugyanakkor felelősséggel tartozik. Amelyik a jövő érdekében az elkerülhetetlen konfliktusokat sem kerüli ki. Épít az egyén felelősségérzetére. A folyamatosság és a megújulás viszonyában a döntésre érett, átgondolt megújulásra teszi a hangsúlyt. Igényes önmaga és mások munkájával szemben.

Mit garantál a kormány? A demokráciát, azt, hogy a többség érdekében tevékenykedik, és ennyiben a mindenkori kisebbséggel is szembehelyezkedik. Abban a meggyőződésben, hogy minden jogos rétegérdek érvényesülése a társadalom egészében, kompromisszumok útján biztosítható. Figyel a kisebbségi véleményekre és türelemmel együtt kíván működni mindazokkal, akik a szocializmus érdekében, de a kormány álláspontjától eltérő véleményeket vallanak.

Esélyegyenlőséget törekszik biztosítani minden alkotni, hasz-

nosat tenni akáró erő számára. Biztosítja az önálló arculatú egyéniségek kifejlődését, akik nem oldódnak fel nyomtalanul a kollektívákban, hanem éppen egyéniségükkel, tehetségükkel, másságukkal erősítik a közösséget és viszont.

Olyan viszonyokat akar kialakítani ez a kormány, amelyek közepette érvényesül a teljesítményelv, ennélfogva a legméltányosabban emberszemléletű. Humanizmust és törvényességet szavatol, ugyanakkor a szocialista társadalom védelme érdekében határozottan eleget tesz alkotmányos kötelezettségeinek. A nemzet érdekeit képviseli, és cselekvő részese kíván maradni a haladásért, a békéért folytatott küzdelemnek.

A kormány kettős alárendeltségben működik. A párt politikája iránt maximálisan elkötelezett, mert a párt a nép szolgálatában tevékenykedik. Ugyanakkor a kormány az Országgyűlés előtt is felelősnek érzi magát, mert a Parlament a nép akaratának megtestesítője. Nem független a kormány tehát, de önálló, mert csak így tud hatékonyan és felelősséggel dolgozni.

A kormány megújuló munkastílusának fontos eleme a társadalmi szervezetekkel való együttműködés, a folyamatos párbeszéd. Ezen a téren a viták, ütközések számának növekedését is természetesnek tartjuk. Ebből következik, hogy nem ígérhetünk senkinek vita nélküli együttműködést. Attól ugyanis, hogy az érdekképviseleti szervezetek igényeiket megfogalmazzák, a valóság és főleg a lehetőség még nem változik meg. És ne legyen senkinek illúziója: a megoldott feladatok újabb konfliktusokat fognak felszínre hozni.

Azt is világosan látjuk, hogy a kormány minden, a jövőt, a haladást érintő kérdésben átmenetileg törvényszerűen szembekerülhet, nemegyszer szembe is kerül valamely társadalmi réteggel, mert intézkedéseivel sérti azok közvetlen napi érdekét. Ma azonban nemcsak az eltérő érdekekkel kell megütközni, hanem a közgondolkodásban meglevő beidegződésekkel is, olyanokkal, amelyek szemben állnak törekvéseinkkel. Anélkül, hogy bárkit is megbántanék, hadd idézzek néhány mondatot a példa kedvéért a tegnapi felszólalásokból.

Panker elvtárs szép és igaz felszólalásában fogalmazta meg munkatársai nevében a kérdést: „Milyen lesz az a szocializmus, amelyben leértékelődhetnek és bizonytalan helyzetbe kerülhet-

nek szorgalmasan dolgozó munkáskollektívák?" Válaszom: Az lesz a jó és hatékonyan működő szocializmus, amelyik csak az eredményesen dolgozó munkáskollektíva biztonságát garantálja, s hogy ma csak ennyi bizonytalan közösség van, az annak köszönhető, hogy a durván évi 560 milliárd befizetett tiszta nyereségből több mint 200 milliárd forint termelési támogatást visszafizetünk.

Bleier Katalin elvtársnőt idézem: „Tisztességes munka legyen az értékmérő." Ez kevés. A nyereséges, hasznot hozó tisztességes munka lehet csak az értékmérő.

Arra biztattak, hogy legyünk bátrak. Örülök neki. Ez a biztatás ránk fér. De a népi tapasztalat szerint a bátorság és a vakság között különbség van. Mi nem vagyunk vakok. Minden bátor döntésünk ott, önöknél csattan. Bátor intézkedéseinktől mindenki azt várja, hogy ő valamit kap, s az ő helyzete javul. Ez lehetetlen. Mi bátorsággal, határozottsággal nem káoszt, hanem rendet akarunk. Az pedig csak fokozatosan valósulhat meg.

Tisztelt pártértekezlet! A kormány a jövőben nem akarja magára vállalni az emberi kapcsolatok szervezését, a társadalmi öntevékenység kibontakoztatását. Nem azért, mintha nem lenne ezen a téren javítanivaló, hanem azért, mert a kormány minden olyan területről vissza akar vonulni, ahol indokoltabb és természetesebb, ha a dolgok nélküle történnek.

Van végiggondolt programunk. Tudjuk, hogy mit és hogyan akarunk cselekedni. Magatartásunk kiszámítható. Aki segíteni akar, bőven talál erre alkalmat.

Minden helyzetben van megoldás – mondhatjuk történelmi tapasztalataink alapján. Most nem az a kérdés, hogy lehet-e cselekednünk, hanem az, hogy mit kell és mit érdemes tenni. Az eredménynek természetesen ára van. Ezért is fizetni kell, de összehasonlíthatatlanul többe kerülne a tétlenség.

Egyszer ebben a teremben felhívták a figyelmünket az idő jelentőségére. E gondolat soha nem volt aktuálisabb, mint ma. Az idő érték. Saját lehetőségünk a cselekvésre, amit vagy kihasználunk, vagy elvesztegetünk. József Attila írta: „. . . az időt mi hoztuk magunkkal". Az idő nem dolgozik senkinek, csak lehetőségeket teremt. Marx szerint minden valamirevaló gazdálkodás: gazdálkodás az idővel. Gazdálkodjunk tehát vele hatékonyan,

de ne elhamarkodottan, mert ma nagy hajlam van a kapkodásra, ami ugyanoda vezethet, mint az elkényelmesedés.

Szeretném itt is hangsúlyozni, hogy a legszínvonalasabb politikai tevékenység, a legszakszerűbb kormányzati irányítás sem helyettesítheti az emberi alkotó munkát, a szorgalmat, tehetséget, műveltséget.

Tisztelt elvtársak! Mi három napig tanácskozunk most magunkról, de nem magunkért, hanem a nemzet felemelkedéséért. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy most, ezekben az években nemcsak a magyar nép, hanem a szocialista világ sorsa is hosszú évekre eldől. Ezért sikereink, ha szerény mértékben is, de kihatnak az egész szocialista rendszerben végbemenő megújulásra. Esetleges kudarcunk pedig a szocializmus progresszív törekvéseivel szemben álló, konzervatív erők pozícióit erősítené meg. Felelősségünk tehát rendkívül megnőtt. Én hiszem, hogy sem a magyar nép, sem a hazánk határain túl élő barátaink nem fognak bennünk csalódni.

Timár Judit
a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Kutatócsoportjának tudományos munkatársa

Tisztelt pártértekezlet!

Mint tudjuk, mi küldöttek itt valamennyien ezer–ezer párttagot képviselünk. Számomra, aki nem egy ilyen nagy létszámú üzem dolgozója vagyok, ez így túlságosan megfoghatatlan. Ezért elöljáróban fontosnak tartom megfogalmazni, hogy az én tapasztalataim elsősorban a kutatásaim során vizsgált alföldi települések legkülönbözőbb társadalmi rétegű lakóival folytatott beszélgetésekből táplálkoznak, véleményemet főleg a társadalomtudományok többféle területén dolgozó kollégáim és egy közművelődési alapszervezet értelmiségi tagjai formálják.

Ide Békés megye kommunistái képviseletében jöttem. Mivel megyénkből elsőnek kaptam szót, mindenekelőtt tolmácsolom, hogy a megye párttagsága és pártbizottsága támogatja a Központi Bizottság állásfoglalás-tervezetét.

Örömmel láttuk, hogy a pártértekezlet elé hozott módosított

dokumentumban viszontláthattuk azokat a javaslatokat, melyeket az elmúlt hetek felelős vitáiban a megye párttagsága jobbító szándékkal kifejtett. További részletesebb megállapításaim már az előbb bemutatott és bizonyos értelemben szűkebb körből származó véleményeket tartalmazzák, természetesen a saját gondolatmenetemre fűzve azokat.

Tudom, hogy nem szeretjük a statisztikákat. Mégis engedjék meg, hogy száraz adatokkal indítsam mondandómat, és először kicsit önmagunkkal, az itt jelen lévő küldöttekkel foglalkozzam.

Magyarország népességének ma 19,7 százaléka Budapesten, ennek közel kétszerese, 39,2 százaléka vidéki városokban, de legnagyobb része, 41,1 százaléka ma is kisebb-nagyobb falusi településeken él. Arról, hogy párttagságunk ilyen tekintetben miként oszlik meg, arra sajnos, egyáltalán nem találtam adatokat. Miután a küldöttek összetételét a kongresszusokon kizárólag a társadalmi struktúra szerint szokták közölni, magam vizsgáltam meg, hogy honnan, hányan jöttünk erre a fórumra. A számításokhoz a bárki által elérhető napilapokat használtam, de ne higgyék, hogy könnyű dolgom volt. Először is csak munka- és nem lakóhelyeinket közölték. Igaz, itt nincs jelentősége az eltéréseknek, hisz bár előfordulhat, hogy valaki máshol él, mint ahol dolgozik, de ez egyrészt általában nem a munkahelyi vezetőkre érvényes – közülünk pedig sokan vannak ilyenek –, másrészt a fő feladatuk itt egyébként is a munkahelyek szerint szerveződő alapszervezeteink, illetve megyéink képviselete.

A végeredmény a következő: kizárólag a most választott küldötteket, így a KB-tagokat nem számolva, azok 27 százaléka képviseli Budapestet, 30 százaléka a megyeszékhelyeket, 21 százaléka további vidéki városokat, s mindössze 18 százaléka a községeket. Ha ez utóbbihoz azt a 4 százalékot is hozzáadnánk, akiknek a hovatartozását nem sikerült megállapítanom, ez még mindig nem jelentené a küldöttek egynegyedét sem. Természetesen messzemenően egyetértek mindazokkal, akik a tagfelvételeknél, a kádermunkában, a választásoknál a statisztikai szemlélet ellen harcolnak, s a politikai meggyőződésre, az alkalmasságra teszik a voksukat.

Mielőtt azonban a fenti számításaink ellen érveket sorakoztatnának, engedjék meg, hogy végigvezessek egy logikai gondolat-

menetet. Bár általában nem vagyunk hívei, tegyük fel, hogy kiválasztásunknál mégis valamiféle statisztikai szemlélet uralkodott. Ebben az esetben egyértelmű, hogy a területi szempontokat nem vették figyelembe, illetve csak rendkívül felemás módon alkalmazták. Az egyes városkörnyékek ugyan képviseltetik magukat, de csak elvétve fordul elő, hogy nem a körzetközponttal. Hosszasan sorolhatnék viszont olyan példákat, ahol a centrumból két-három párttag is jelen van, a környező tíz-húsz faluból viszont senki sem jöhetett. Korántsem egyfajta bizalmatlanság szól belőlem. Így elnézést kérek az érintett városok nagyüzemeinek küldötteitől, de azt tartanám meglepőnek, ha hozzászólásaikat, javaslataikat elsősorban például nem a gazdasági okokból elbocsátott munkások, hanem a távoli kis falvak lakóinak létfenntartási gondjai határoznák meg.

De vizsgáljuk meg a másik lehetőséget is, feltételezve, hogy kiválasztásunknál semmiféle statisztikai szemlélet nem érvényesült, mi itt valóban a legrátermettebbek vagyunk. Nos, ha ez így volna, akkor a falusi társadalom olyan mérvű degradációjával állnánk szemben, ami mellett megkérdőjelezhetővé válna az önerejükre, önszerveződésükre való számítás elve. Reményeimet – már minthogy mégsem ez utóbbi esetről van szó – táplálták a sajtóból, rádióból, tévéből szerzett információk is.

Meggyőződésem, hogy a községi alapszervezetekben ugyanolyan széles látókörűen, felelős gondolkodással vitatták meg a határozattervezetet, mondtak és tudnának itt is ugyanolyan értékű véleményt mondani a jövő feladatairól, mint a városiak. Semmiképp sem a város–falu ellentét élezésének szándékával s nem is egyszerűen az itt bemutatott aránytalanság ellen szólok, hanem az ebben tükröződő régi beidegződés, a központnak, a városnak a falu feletti gyámkodása ellen, s a területi szemléletért harcolok.

Minden társadalmi-gazdasági folyamat a térben megy végbe, az ágazati fejlesztéseknek, a politikai döntéseknek mindig vannak térbeli konzekvenciáik. Valamennyien egy-egy településben élünk, s a hazaszeretet első csírái a szülőföld ezen kis darabjához kötnek bennünket. Különösen politikai reformok idején pedig a települések egészével, politikai közegként való megjelenésével kell számolnunk. Tudnunk kell, hogy a gazdasági, intéz-

ményi, szervezeti reformokat milyen társadalmi közeg fogadja be. Különben a kitűzött célok csak papíron maradnak.

Természetesen tudom, hogy a helyes terület- és településfejlesztés megvalósítása nem a párt feladata. De saját politikájában kötelessége a példamutatás. E mostani állásfoglalásban sem tekinthetjük tehát a területi problémákat a sok közül egy „kipipálandó" kérdésnek, ahelyett, hogy az egész társadalom- és gazdaságpolitikába ágyazva, a kölcsönhatásokat figyelembe véve kezelnénk azt. Semmiképp sem intézhető el felelősségünk az alábbi, e problémakörnek szentelt mindössze két mondattal: „Arányos területfejlesztésre van szükség, aminek keretében növelni kell a kisebb települések népességmegtartó képességét... A felülvizsgált és a jelenlegi helyzetnek megfelelően módosított országos és megyei programok alapján folytatódjék az elmaradott térségek gazdasági alapjainak erősítése."

A kitűzött feladat mindenképpen üdvözlendő, de garanciák hiányában könnyen elveszítheti fényét. Egyszerű arányossággal nem oldhatjuk fel a régiók, a megyék és az egyes települések között régóta feszülő aránytalanságokat. Bizonyíthatnám ezt Békés megye példájával, ahol immáron negyedik évtizede egyre kevesebben és kevesebben élnek, s ahol a 17 hátrányos helyzetű település számára külön juttatott pénzből sem telik csodákra.

De folytathatnám a sort a már szállóigévé vált népességmegtartó képességgel. Ehhez először is olyan összetételű lakosság szükséges, amelyben még megvannak az egyszerű népességreprodukció feltételei. Nem szorul magyarázatra, milyenek a reményei e tekintetben az elöregedett népességű falvaknak. Elengedhetetlen továbbá a gazdasági megtartóképesség is, s olyan időszakban, amikor – hiszem, hogy helyesen – a hatékonyságot tűztük zászlónkra, nem sok esélyük marad a „levetett" technológiával, ráfizetéssel dolgozó kisüzemeknek. Szükség van a népesség megtartásához legalább minimális infrastruktúra kiépítésére is. Csakhogy megfelelő munkalehetőségek híján és idős lakossággal hogyan teremthető meg az elvárt „önerőre támaszkodás"?

Számos olyan apró falu létezik, ahol már nincs esély a demográfiai leépülés megállítására. Akkor pedig ne keltsünk hamis illúziókat az ilyen települések lakóiban, s ne írjuk le ilyen formában a fent idézett mondatokat. Ki kellene jelölnünk a legfonto-

sabb, reálisan véghezvihető feladatokat, pontosan meghatározva, hogy mit, minek az árán tudunk megvalósítani. És ha az egyik oldalon ecseteltük a választott út előnyeit, akkor a másik oldalon fogalmazzuk meg a visszavonulási stratégiát.

Az érdekek ütköztetése akkor tisztességes, ha a kisebbségben maradókkal nem hitetjük el, hogy ami a többség számára orvosság, az az ő sajátos gondjaikra is az. Legyünk őszinték, és ne fedjük el a fenti és az ahhoz hasonló ellentmondásokat, amelyekről tudjuk, hogy hosszabb távon sem oldhatók fel. Ily módon csak növelhetnénk a párt politikája iránti bizalmat.

Itt térnék rá a népességmegtartás negyedik tényezőjére, arra a bizonyos társadalmi megtartóképességre, aminek erősítéséhez a párt a legközvetlenebbül járulhat hozzá. A helyi érdekek felismerése, képviselete, az önállóság, az önigazgatás csupán felülről leosztott feladatként nem megy. Ehhez alulról szerveződő társadalom, a politikába mindenkinek egyenrangú félként való bevonása szükséges. Ha pedig a falu érdeke most itt is csak a városi szűrőn át közvetítődik – ha előfordulhat, hogy például az egyik jellegzetesen aprófalvas megyénk is kihagyta küldöttei közül az ilyen települések gondjait saját bőrükön érző embereket –, akkor félő, hogy a kis települések alapszervezetei csak örök végrehajtónak, számonkérteknek érzik magukat.

Végezetül tolmácsolni szeretném, hogy saját alapszervezetem a pártértekezlettől a legfontosabb kérdések sokoldalú vizsgálatát várja. Szükségesnek tartja – amint örömmel hallottam, a legtöbb hozzászóló is – a széleskörűen értelmezett reformfolyamatok felgyorsítását, a pártdemokrácia szélesítését. Ehhez pedig elengedhetetlen a politikai intézményrendszer megújítása, a bürokrácia, a pártapparátusok létszámának csökkentése. Ezért is fordítottam viszonylag nagyobb hangsúlyt – bár csak egyetlen oldalról megvilágítva – a mi kiválasztásunkra. Meggyőződésem, hogy csak erősítette volna a bizalmat, ha alulról kiinduló, még ha időben el is húzódó választások révén kerülünk mindannyian ide, s bár egyikünk jó szándékában sem kételkedem, az újszerű, előrevivő, friss gondolkodásunkba vetett hit is biztosan nagyobb lett volna, ha legalábbis a vidéki küldöttek nem minden ötödik székében függetlenített pártmunkás ülne. Hogy jómagam, foglalkozásom ellenére, nem a tudomány, a szellemi munka erköl-

csi és anyagi megbecsülésének igen súlyos gondjairól beszéltem, annak kettős oka van. A Magyar Tudományos Akadémia hivatalos, mostani közgyűlésén is megfogalmazott álláspontját, Pál Lénárd tegnapi szavait csak ismételni tudnám; legfeljebb itt is külön megemlítve a területiséget, a vidéki tudomány hátrányait.

Budapest ipari súlya soha olyan méreteket nem öltött, mint az irányításé, a tudományé. Igen nagy veszélye lehet az ebből fakadó értékrend-felborulásnak is, amit egyetlen példával érzékeltetnék: vidéki kutatóhelyre Budapestről falukutatót elcsábítani szinte megoldhatatlan feladat.

Azt a tényt, hogy az alapkutatások támogatásának hosszú távon feltétlenül jelentkezik a gyakorlati haszna is, hozzászólásom tárgyával, megközelítési módjával igyekeztem alátámasztani. Ha már magam is éppen egy megyeszékhelyről jöttem, akkor legalább elsősorban a kutatásaim során megismert problémákkal – egy szemléletmód elterjesztése érdekében – olyanok mellett szóltam, akiket itt csak kevesen képviselhettek.

Szűrös Mátyás

az MSZMP Központi Bizottságának titkára

Kedves elvtársak!

Gondokkal és feszültségekkel teli, bonyolult helyzetünkben a párttagság és az egész ország érdeklődése, érthető módon, elsősorban belső fejlődésünk problémáira, legidőszerűbb kérdéseire összpontosul.

Közvéleményünk azonban tisztában van azzal is, hogy Magyarország fejlődése elválaszhatatlan a világpolitika és a világgazdaság alakulásától. A pártértekezleten és az állásfoglalásban ezért tömören szólni kell stabilizációs és kibontakozási programunk valóra váltásának legfontosabb külső feltételeiről és külpolitikánk elsődleges feladatairól.

Magyarországra is érvényes, hogy a létező szocializmus történelmileg kialakult modelljének tartalékai kiapadóban vannak, mechanizmusai helyenként válságba is kerültek. Ezt csak tetézték saját hibáink, a késlekedés, a határozatlanság, a tehetetlenség és tétovázás az alkalmazkodóképesség megteremtésében.

Jelenlegi helyzetünk kialakulásában alapvetően belső objektív és szubjektív okok játszottak közre. A világgazdasági változások és hatások pedig csak felerősítették belső fogyatékosságainkat, amelyekért súlyosan büntetett minket a külvilág.

A nemzetközi kapcsolatok rendszerében elfoglalt helyünket és helyzetünket mérlegelve tehát az egyik következtetés az, hogy belső építőmunkánk világgazdasági körülményei igen szigorúak, és ez tartósnak ígérkezik.

Ebből adódik a legfontosabb feladat: a külső okokban gyökerező hátrányokat csak megfelelő alkalmazkodással, nem kevés belső erőfeszítéssel, áldozatvállalással lehet fokozatosan ellensúlyozni.

A szocializmus, az egész munkásmozgalom felelősségteljes időszakot él át: történelmi korszakváltáshoz, egy világméretű reformkor küszöbéhez érkezett. Az elméleti alapokat is mélyen újragondolva gyökeresen meg kell újulnia, mert csak így válhat jövőbe mutató alternatívává az emberiség számára.

A magyarországi fejlődés ennek az általános folyamatnak szerves része, sőt bizonyos értelemben előfutára volt, és ma is előrelendítője lehet. A magyar és az egyetemes szocialista fejlődés eme egyirányúságának jelentőségét aláhúzza az a történelmi tapasztalat, hogy gazdasági és politikai reformterveink következetes megvalósítása nemigen nélkülözheti a megfelelő nemzetközi szocialista hátteret. Egy szocialista ország elszigeltelten, magára hagyatva aligha képes következetes és átfogó reformpolitika folytatására.

A Szovjetunió és Kína számára nem közömbös a külső szocialista környezet hozzáállása, de különösen érvényes ez a kisebbek számára. Nekünk fontos háttér és bátorítás, hogy a közelebbi és távolabbi szocialista környezetünkben zajló, történelmi jelentőségű változások ma már nemhogy fékeznék, hanem inkább ösztönzik és segítik immár két, sőt három évtizedes törekvéseinket.

Abban, hogy nemzetközi politikai körülményeink kedvezően változtak az elmúlt két-három évben, legnagyobb hatása és jelentősége annak van, hogy a szocialista világban kibontakozóban van a szocializmus megújhodása. Kétségtelen persze, hogy a reformfolyamat a világszocializmus fejlődésének még nem ki-

zárólagos, hanem kiteljesedőben, fejlődőben levő irányzata, ami elől végső soron azok sem térhetnek ki, akik ma még idegenkednek tőle. Ez ugyanis a kor követelménye. Nemzeti és nemzetközi keretek között egyaránt növelni kell a szocializmus vonzerejét, amihez nem utolsósorban a szó és a tett összhangjára, a konzervativizmus leküzdésére és hiteles, tehetséges, felelősségteljes vezetőkre van szükség. Szocialista eszméinkkel és demokratikus törekvéseinkkel összhangban tökéletesíteni kell a kollektív vezetés módszereit, kizárva ezáltal azt, hogy bárki kezében túl nagy hatalom vagy hatáskör összpontosulhasson.

Céljaink eléréshez kedvező külső feltételt jelent, hogy az utóbbi években enyhült a nemzetközi légkör, nőtt a bizalom a kelet-nyugati kapcsolatokban, mindenekelőtt azért, mert javult a szovjet-amerikai viszony. Ebben meghatározó szerepe van az új szovjet külpolitikai felfogásnak, amely realista, rugalmas és kompromisszumkész, és a maximális helyett az ésszerűen elégséges, kölcsönös biztonságra törekszik.

A szovjet vezetés felismerte az egyetemes emberi problémák és a társadalmi haladás, az osztályharc követelményeinek összefüggéseit; azt, hogy korunk legfontosabb feladata a béke és biztonság szavatolása.

Az enyhülés elemeinek erősödését elősegítette a fejlett tőkés országok felelősen gondolkodó realista köreinek növekvő megegyezési készsége is. Megnőttek a terméketlen szembenállás köréből való kitörés esélyei, aminek legkézzelfoghatóbb jele a szovjet-amerikai rakétamegállapodás létrejötte.

A magyar külpolitika élt a kedvező változások kínálta lehetőségekkel, aktív nemzetközi szerepet vállalt magára, s a szocialista országok együttműködésének megújulása jegyében a nemzetközi fellépés egyeztetésében és a közös álláspont képviseletében valamennyi érdekelttel együtt egyenjogú partnerként vesz részt.

Helyesnek bizonyult az az elvi törekvésünk, amely még a szovjet-amerikai kapcsolatok átmeneti „jégkorszakának" idején is arra irányult, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok között, különösen itt Európában, fennmaradjon a párbeszéd, mélyüljön a biztonsághoz elengedhetetlenül szükséges bizalom, szélesedjék a kölcsönösen előnyös együttműködés.

Az események alakulása igazolta, hogy külpolitikánk össz-

hangban volt és van a szocializmus érdekeivel, az emberiség haladásának, civilizációnk fennmaradásának és humanizálásának általános követelményeivel, így egyidejűleg hazafias, internacionalista és egyetemes emberi.

Elveiben következetes, gyakorlatában rugalmas külpolitikánk feladatai közé tartozik, hogy sajátos eszközeivel segítse elő nemzetközi reagáló- és alkalmazkodóképességünket. Társadalmi rendszerünket és gazdaságunkat úgy tehetjük hatékonnyá, ha hazai reformunk és nyitottságunk révén egyre több ponton és még szervezettebben csatlakozunk a világgazdasági, a nemzetközi politikai rendszer egészéhez, szocialista és tőkés viszonylatban egyaránt.

Mindez további aktív nemzetközi szerepvállalást igényel. Nem hagyhatjuk sodortatni magunkat az eseményekkel, részt kell vennünk a számunkra is kedvező külső feltételek formálásában és tartóssá tételében. Többek között a szocialista országok két- és többoldalú együttműködésének tartalmi és szervezeti korszerűsítésében, abban, hogy létrejöjjön a KGST-nek a tagállamok fejlődését dinamizáló funkciója.

Ugyancsak rendkívül fontos feladat a fejlett tőkés országokhoz fűződő egyenjogú és kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztése. Történelmi jelentőségű felismerés és teendő a nyugateurópai gazdasági integrációhoz való kapcsolódásunk elrendezése. Itt nem maradhatunk le, mert 1992-től új helyzet jön létre az egységes Közös Piac kialakulásával. Csökkenteni kell a szakadékot Európa két része között, mert ez egyetemes érdek, és külön-külön minden európai ország érdeke.

A lényeg az, hogy minél jobban kapcsolódjunk be a nemzetközi munkamegosztásba és illeszkedjünk be az internacionalizálódó termelőerők világrendjébe. Az eltérő társadalmi rendszerű országoknak nem csupán egymás mellett, hanem együtt és egymással kell élniük, és sokrétűen együtt kell működniök. Ahhoz, hogy a világ országainak körében jó nevünket megtartsuk, és egyenrangú, együttműködésre érdemes partnerként kezeljenek bennünket, a magyar külpolitikának meg kell őriznie és új vonásokkal kell gazdagítania azt a cselekvőképes, gondjaink leküzdésén fáradozó szocialista reform = Magyarország képet, amely rólunk az elmúlt két évtizedben a világban kialakult.

Úgy vélem, hogy megbecsülésünket nemcsak gyors sikerekkel, látványos lépésekkel őrizhetjük meg. A külvilág ma általában megértően viszonyul gondjainkhoz, megoldhatónak tekinti nehézségeinket. Szocialista és tőkés partnereink most nem azt várják tőlünk, hogy ezeket egy csapásra oldjuk meg, de arra számítanak, hogy gazdasági és politikai működési zavarainkra gyorsan reagálva képesek és készek legyünk időben, tudatosan, a feszültségeket is vállalva cselekedni. Ez a várakozás tükröződik abban a nagy figyelemben is, amely tanácskozásunk előkészítését követte és munkáját világszerte kíséri.

Külpolitikánk elsőrendű feladatai közé tartozik, hogy belső megújulási elhatározottságunkat hitelesen közvetítse a világ felé. Közvetíteni természetesen csak a valóságos belső viszonyokat lehet. Az eredményes külpolitikai munkának ezért ma két elengedhetetlen belső feltétele van. A stabilitás megőrzése, valamint az elavult gazdasági és politikai struktúrák átalakítása. Az egyéni és a kollektív felelősség feltárása, a személyi változások ennek szükséges feltételeit képezik, de önmagukban nem jelentenek megoldást gondjainkra.

A pártértekezlet dokumentumtervezetének vitája során elhangzott vélemények újólag igazolták azt is, hogy külpolitikánk időszerű, belpolitikailag is indokolt feladata a határainkon túl élő magyarság sorsával való törődés. A problémát természetesen nem mi kerestük magunknak, számos gondot a körülmények kényszerítettek ránk. A séma, amely szerint „a nemzetiségi kérdés tökéletesen megoldódott", ugyancsak a múlté.

Párttagságunk körében gyakorlatilag teljes az egyetértés azzal, hogy párt- és állami vezetésünk az utóbbi időben nyíltan is síkraszáll minden nemzetiség kollektív és egyéni jogainak szavatolásáért, fellép a nemzeti önazonosság megőrzésének korlátozása, a méltatlan megkülönböztetés és a durva beolvasztási törekvések ellen. A magyar közvéleményt különösen és joggal aggasztja a Romániában élő magyarság sorsának alakulása. Az aggályokat erősíti a körükben tömegessé váló áttelepülés kényszere. Lakosságunk többsége együtt érez a hozzánk érkezőkkel, kész segíteni rajtuk. Ugyanakkor annak is tudatában vagyunk, hogy az áttelepülés nem oldhatja meg egy kétmilliós közösség gondjait. Minden ember természetes joga, hogy törvénytisztelő

polgárként szülőföldjén boldogulhasson. Népünk, párttagságunk azt reméli, hogy ez a feszültség a civilizált, nemzetközi normák, a lenini nemzetiségi politika, a népek nemzeti önrendelkezése elveinek érvényesítésével végül megnyugtatóan rendeződik.

Az MSZMP, a magyar kormány ennek érdekében cselekszik, és mindig kész a kielégítő megoldás előmozdítására.

Kedves elvtársak! Az állásfoglalás-tervezet feletti vitának értékes tapasztalata volt, hogy pártunk aktív nemzetközi tevékenysége, államunk önálló arculatú külpolitikája élvezi népünk támogatását, hogy külügyi munkánk a nemzeti közmegegyezés szilárd összetevőjének bizonyult. Közvéleményünk értékeli, hogy külpolitikánk számol a realitásokkal, él a cselekvési lehetőségekkel, tekintélyt vívott ki magának a világban.

A szocialista Magyarország hozzájárul a világ jobbításához. Meggyőződésem, hogy a reformpolitikánkat szolgáló nemzetközi tevékenységünk továbbra is a megújuló nemzeti egység és közmegegyezés szilárd eleme lehet. Nemzeti sorskérdéseinkről tanácskozva kétszeres felelősség súlyát hordozzuk. Felelősséggel elsősorban népünk sorsának alakulásáért tartozunk. Megújulásunk azonban nem egyszerűen Magyarország belső ügye. A tét nem csupán a mi talpon maradásunk vagy leértékelődésünk. Belső helyzetünk alakulása érzékenyen érinti az egyetemes szocialista fejlődést is. Eredményeink ösztönözhetik előrehaladását, esetleges kudarcunk minden bizonnyal súlyos károkat okozna a szocialista országokban kibontakozó reformoknak, eszméink hitelének és vonzerejének.

Mi soha nem pályáztunk arra, hogy modell vagy netán példa legyünk, de tudnunk kell: tapasztalatainkat külföldön is figyelik, döntéseinknek jelentős nemzetközi hatása is van.

Tényi Jenő
a Pécsi Orvostudományi Egyetem intézetvezető egyetemi tanára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Alapszervezetünktől, elvtársainktól és munkatársainktól határozott útravalót kaptunk. Ennek lényege: kövessünk el minden lehetségest és tomácsoljuk azon kívánságukat, hogy várják pár-

tunk megújulását, ahogy ezt fennállása során pártunk időről időre mindig megtette.

Párttagjaink várják, hogy korunk egyre szaporodó kihívásainak, a tudomány és a társadalmi fejlődés növekvő elvárásainak pártunk jobban meg tudjon felelni. Nem ellenfeleink, hanem saját felismerésünk késztet bennünket arra, hogy kezdeményezzük társadalmi, politikai intézményrendszerünk megújítását.

Ebben a légkörben keressük most a korszerűbbet, akarunk társadalmi méretekben kezdeményezők, újítók lenni, és mint eddig is, úgy a jövőben is népünk sorsdöntő kérdéseinek megoldásában felelősséget vállalni.

A küldöttértekezlet tanácskozását ez a felelősség jellemzi. A baranyai küldöttcsoport is ebben a szellemben készült a tanácskozásra. Elvtársaim aktivitását jellemzi, hogy tizenhatan kívántak volna hozzászólni. Nyilvánvaló, erre technikailag nincs lehetőség, így küldöttcsoportunk ismételt megbeszéléseken úgy döntött, hogy véleményünket összegezzük és az állásfoglalástervezettel kapcsolatos közös álláspontunkat, közösen kialakított nézeteinket írásban a szerkesztőbizottságnak eljuttatjuk.

Az állásfoglalás lényege a mi részünkről, hogy a beterjesztett állásfoglalás-tervezettel alapvetően egyetértünk, észrevételeink pedig tükrözik szellemében azt a vitát, amely a pártértekezlet eddigi menetét jellemezte.

Látszólag és első megközelítésben talán részkérdésnek tűnő problémát, népegészségügyünk helyzetét és gondjait kívánom szóba hozni. Ide tartozik-e egyáltalán ez a kérdés? Mint kommunista orvosnak mély meggyőződésem, hogy igen. Nemcsak azért, mert a munkásmozgalom a dolgozó emberek életkörülményeinek jobbításáért harcolva mindig is küzdött az egészségért, de ide tartozik azért is, mert pártunk egészségpolitikája segítette elő hazánkban a nagy népbetegségek visszaszorítását, a közegészségügyi és járványügyi viszonyok javítását, az orvosi ellátás kiterjesztését. Ezekre mint történelmi eredményekre joggal lehetünk büszkék.

Ebből fakad, hogy társadalmunk, népünk a kialakult mai súlyos gondok megoldásában is pártunktól várja a kezdeményező, koordináló, új felé mutató utat és megoldásokat. Mik a gondjaink? Gondjaink egy részét a fejlődés hozta új körülmények hatá-

sa okozza, más része a felhalmozódott és meg nem oldott egészségügyi, szociális, gazdasági, kulturális, infrastrukturális és környezeti tényezők eredménye, s mindezek következményeként ma népünk egészségi állapota nem kielégítő. Az ezer lakosra jutó átlagos halálozás, a születéskor várható élettartam, a társadalmi beilleszkedési zavarok – mint például az öngyilkosság, az alkoholizmus, a lelki egészség zavarai – gyakorisága aggodalomra ad okot. Adatainkat tekintve Európában a sereghajtók között kullogunk. A helyzet romlása, ha változást nem tudunk elérni, az ezredforduló táján olyan kritikus méreteket ölthet, melyeknek népességi és gazdasági kihatásai elsőrendű társadalmi-gazdasági gondokká nőhetnek, és válságos helyzetet teremthetnek. Ezt kötelességünk egyértelműen és világosan jelezni.

Jeleznünk kell azonban azt az egyre jobban mélyülő tudományos és társadalmi felismerést is, hogy a körülmények nem végzetszerűek, van kiút. A nemzetközi és hazai tudományos tapasztalatok egyaránt azt mutatják, hogy ez a kiút a társadalmi méretű összefogásban, a tudatos cselekvésben, az egészségpolitika megújításában és a különböző társadalmi szektorok együttes, közös, az összefogáson alapuló cselekvésében jelölhető meg.

Mi ebben a párt és a politika feladata? Mindenekelőtt annak egyértelmű elfogadása és elfogadtatása, hogy a lakosság egészségi állapotának javítása, a munkaerő hatékony újratermelése elsőrendű fontosságú társadalompolitikai kérdés. Nem fogadható el számunkra az a szemlélet, amely kimondva vagy kimondatlanul azt sejteti, hogy először jön a kibontakozás programja, a szorító gazdasági gondok megoldása és majd utána valamikor, amikor reális lesz, kerülhet sor az egészségvédelem, a népegészségügy problémáinak megoldására. Tudatában kell lennünk annak, hogy népünk egészségi állapotának javítása nélkül a gazdasági élet terén sem lehet sikeres a megújulás.

Népegészségügyi nehézségeink oldása feltételezi, hogy az egyes társadalmi rétegek napi megélhetési gondjainak csökkentésétől a társadalmi izoláció oldásán, a társadalmi segítség, támogatás rendszerének javításán keresztül, a társadalmi biztonságon át a jövőbe vetett hitig, a társadalmi méretű, úgynevezett stressztényezők megoldásáig előrelépjünk. Ez pedig összetett társadalompolitikai kérdés. Ebből következik, hogy a népegész-

ségügy alakulásáért a népgazdaság minden ágának, az ipartól az oktatásig, a kereskedelemtől a hírközlésig felelősséget kell vállalnia.

A siker további záloga a megújulás az egészségpolitika terén is. Úgy gondolom, az egészségpolitika területén is afféle kétfrontos harcot folytatunk. Egyrészt a napjainkban modernnek kikiáltott felfogás ellen, amely az egészségügyet áru jellegű szolgáltatásként értelmezi. Egy-egy látszatintézkedéshez fűződő túlzott remények illúziója ellen. Másrészt harcolni kell a maradi, a csak professzionalista – csak orvosszakmai – felfogás ellen is.

Meggyőződésem, hogy mind az egészségmegőrzési kormányprogram sikere, mind a hatékonyabb küzdelem a krónikus betegségek visszaszorításáért, alapjában függ az önellátás, az önsegítés, a laikus segítség fontosságának felismerésétől, jogosultságának elismerésétől. Mit értek az önsegítés fogalmán? Az egészséggel kapcsolatos azon döntések tömegét – és az azt magában foglaló gyakorlatot –, amelyek a mindennapi életben az étkezéstől az életmód ezer elemén át az orvoshoz fordulás és együttműködés kérdéseit is érintik. Ezekben ugyanis, ha akarjuk, ha nem, a döntést a laikus, az állampolgár hozza, akinek szándéka és igénye, hogy egyenrangú partnerként kezeljük.

Amikor tehát a társadalmasítás gondolatát helyezzük előtérbe, akkor nem eltérünk, hanem visszatérünk az egészségpolitika terén az alapvető lenini gondolathoz, miszerint a dolgozók egészségének ügye maguknak a dolgozóknak az ügye.

A megoldási utak keresésében sok adóssága van a tudománynak és az oktatásnak egyaránt. Szorgalmazni kell az orvos és a társadalomtudományok jobb összefogását. Arra kell törekedni, hogy orvosegyetemeink ifjúságát a társadalmi élet valósága iránt nyitott, a megelőzés kérdésére érzékeny szellemben neveljük.

Az elmondottak talán elegendőek annak igazolására, hogy valóban kiemelt társadalompolitikai kérdésről van szó. Mindez indokolttá teszi, hogy az újonnan megválasztandó Központi Bizottság tűzze napirendre a népegészségügy helyzetének átfogó elemzését. Tekintse pártunk tagsága ezt a nemzetünk jövőjét alapjában érintő kérdést pártmunkánk szerves részének, olyan területnek, amelyen a tett kezdeményezések megfelelnek pár-

tunk nemes, humánus céljainak, és hozzájárulnak pártunk tekintélyének növeléséhez a társadalom legszélesebb rétegei között.

Dévainé Seres Erzsébet

a Kaposvári Tejipari Vállalat osztályvezetője

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Gazdasági munkám mellett alapszervezeti titkára vagyok a Kaposvári Tejipari Vállalat 72 tagú központi pártalapszervezetének. Ezért az alapszervezetek nézőpontjából közelítem meg a pártértekezleten tárgyalt kérdéseket. Témaválasztásomat az a meggyőződésem is befolyásolta, hogy a megváltozott körülmények között az alapszervezeti munkának fel kell értékelődnie, sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani rá, mint eddig. Hiszen minden kommunista valamelyik pártalapszervezetnek a tagja. Az alapszervezetek szervezetileg átfogják egész társadalmi-gazdasági életünket. A párt politikáját ki-ki a munkahelyén valósítja meg. Ha nem így gondolkodunk, nem így fogjuk fel a párttagok, az alapszervezetek hivatását, akkor a párt vezető szerepe, egysége nem érvényesülhet.

A pártértekezletnek ki kell mondania, hogy az alapszervezetek a pártmunka műhelyei, s nem pedig „leosztott" feladatok végrehajtói.

Az előzetes vitára bocsátott állásfoglalás-tervezet hiányérzetet keltett bennem. Valamelyest összefogottabb, jobban kivehető a célmegjelölés a módosított tervezetből. Ez egyben mutatja azt a munkamódszer-, mukastílusbeli változást is, ami az utóbbi időben pártunkat jellemezte, az, hogy a párttagság teljes köre megvitathatta a társadalmunk és a párttagság egészét érintő kérdéseket. A tagság bevonása a döntés előkészítésébe elengedhetetlen, és napjainkban tényleg megvalósulóban van. Nem lenne azonban helyes elhallgatni azt a kérdést: Ugye ez nemcsak kampánymunka volt? Hiszem és meggyőződésem, hogy az így hozott határozatok valóságtartalma, végrehajtásuk realitása összehasonlíthatatlanul nagyobb lesz az eddigieknél. Párttagságunk joggal mondhatja majd, hogy ez a mi határozatunk, nem pedig a Köz-

ponti Bizottság határozott úgy, hogy nekünk azt meg kell valósítanunk.

Szólni kell azonban arról is, hogy párttagságunkat bizony meg-meglepte ez a feladat és egyben lehetőség. Kár lenne tagadni, hogy az eddigi gyakorlat nem a politizálás irányába, az egészséges vitakultúra fejlődésének irányába hatott. Különösen a gazdálkodó szervezetekben működő alapszervezetek érdeklődése tolódott el a gazdasági kérdések felé. Ezért igen nagy feladat, felelősség hárul az alapszervezetek vezetőségére, személy szerint a titkárokra, a pártaktivista gárdára annak érdekében, hogy párttagságunk felkészülten tudja fogadni a politizálás lehetőségét.

Meg kell tanulnunk lényegretörően, gyümölcsözően vitatkozni egymással s ennek alapján meghozni döntéseinket. A vitára bocsátott anyagok, tervezetek készítői számoljanak a párttagság összetételével, hogy azokat értelmezni tudja a kétkezi munkás is, és szóljon a magasan kvalifikált szakemberekhez is.

Tisztelt pártértekezlet! Amikor az alapszervezetek jelentőségét, szakszerűségét, megváltozott szerepét kiemeltem, már szóltam a párt vezető szerepéről. Teljes mértékben egyetértek azzal, hogy a párt a vezető szerepét elvi, politikai iránymutatással érvényesítse. Azonban ismét fel kell tenni a kérdést: kidolgozott-e ennek a feltétele az alapszervezetekben? Fel vannak-e készülve erre a feladatra alapszervezeteink, a párttagság? A politikai és a szakmai vezetés?

Meggyőződésem, hogy a párt megújulása a munkahelyi pártszervezetek helyének és szerepének tisztázása nélkül nem lehetséges. Ezért azt javaslom, hogy a pártértekezlet állásfoglalásába kerüljön be a párt vezető szerepéről szóló tézisekből a következő rész: „Szükség van a párt belső életének megújulására, a szervezeti működési mechanizmus, a munkamódszerek korszerűsítésére, át kell tekinteni a Központi Bizottságtól az alapszervezetekig a párt szervezeti felépítését, az egyes szervek feladatkörét, és hatékonyabb szervezeti struktúrát kell létrehozni." Úgy gondolom, jó lenne, ha ennek a témának a vizsgálatára is létrehozna a Központi Bizottság egy munkabizottságot.

A párt vezető szerepéről szólva nem hallgatható el a párt káderpolitikájának fontossága. A vezetők megítélésénél nem lehet

csak az eredményességet figyelembe venni. Egyformán van jelentősége az alkalmasságnak, az eredményességnek, a szélesebb értelemben vett erkölcsi tisztaságnak, az emberi tisztességnek. Minden vezetőnek – jó értelemben vett – személyes varázsának kell lennie ahhoz, hogy a jó ügyért minden körülmények között fel tudja sorakoztatni maga mögött a hozzá tartozókat. Nagyon fontos az is, hogy ha ez a személyes varázs, átütőerő megkopott, elvesztette fényét, akkor egyetlen út legyen, a visszaút, aminek kikövezése természetesen elengedhetetlen. Erről gondolkodva felmerül bennem a kérdés: A vezetők választása kétciklusos rendszerének merev meghatározása nem árt-e a jó ügynek?

Nagy jelentősége van tehát a káderkiválasztásnak, aminek feltételei, lehetőségei jelenleg nem a legkedvezőbbek. Rá kell ébrednünk, hogy a tehetségkutatás, -gondozás nem érhet véget az iskola padjai között.

Helyes célkitűzés a pályázati rendszer bővítése. Ennek azonban csak úgy van értelme, ha az valóban a „győzzön a jobbik" elvet és a valóságos demokráciát érvényesíti. Nagyot ront értékén, ha az adott vezetői munkakör betöltésére kijelölt személy kilétét már régen eldöntötték, természetesen a felsőbb pártszervek bevonásával, ugyanakkor pályázatot hirdetünk meg.

Kedves elvtársak! Alapkérdés, hogy a párt eszmei, politikai, szervezeti, cselekvési egységét folyamatosan újra kell teremteni. De hogyan? Azt hiszem, ezt már nehezebb megfogalmazni, és lényegesen összetettebb problémának látom ezt, mint ahogyan azt az anyag tartalmazza. Többen szóltak már előttem erről, de talán még mindig nem eleget, ezért kiemelném az általam fontosnak tartott kérdéseket.

Nyíltság, őszinteség, nyitottság. Alapszervezeteink persze hogy nyitottak, ez ismert tény. Azonban ez nem mondható el felülről lefelé vagy az alapszervezetektől kifelé. Hogyan várjuk el az egységet, ha nem adjuk meg munkánkról a szükséges tájékoztatást? Hogyan hasson a mozgósítóerő, ha nem tárjuk fel nyíltan fogyatékosságainkat? Ilyen súlyos gazdasági helyzet kialakulása kellett ahhoz, hogy rájöjjünk: az ismeretlenség, a titok mítosza nem tartható tovább. Az otthonmaradottak is érzékelik ezt. Volt aki azt mondta: Ha szót kapsz, mondj el mindent, amiről úgy gondolod, hogy előbbre viszi a köz ügyét. Volt aki azt

mondta: Most elmondhatsz mindent. Érezhető, hogy a kettő nem egészen ugyanaz.

Röviden én is szólok ügyrendi kérdésről: Nem értem, hogy a „szigorúan bizalmas", a „belső használatra" miért főszereplő még mindig a párt ügyintézésében. Szinte differenciálás nélkül, minden iratunkon ott olvasható. Kicsinyesség lenne részemről ez a megjegyzés? Nem hiszem. Tájékoztatás – tájékozottság! Úgy gondolom, nem a helyi pártszervek bűne az, hogy akinek megfelelő készüléke és ideje van hozzá, többet tud a napi politikai eseményekről – természetesen válogatás nélkül, a valós igazságtartalmat soha meg nem ismerve –, mint az alapszervezeti titkár, a párttagságról nem is beszélve. Ezen a területen sok az adósságunk. A tájékozatlanság, a meggyőző érvek hiánya bizony epizódszerepre kárhoztatja alapszervezeteink tagjait, sokszor vezetőségét is. Jogos tehát a változtatás igénye ezen a területen is.

Tisztelt elvtársak! Rövid a párttitkári múltam, de arra nagyon hamar rá kellett jönnöm, hogy egy hidegfejű, bürokrata pártvezetés nem mozgatója, hanem gátja a közös cselekvésnek. Ezért rövid időn belül azt tűztem ki célul, hogy a mi alapszervezetünknek legyen emberarca, és domináljon az emberközpontúság. Az elért eredményeink alapján felelősséggel kijelenthetem, hogy a politikai életben, munkamódszerünkben újra teret kell kapnia a humanizmusnak.

Néhány gondolat még a pártépítési munkáról, mellyel az állásfoglalás-tervezet nem foglalkozik. Ki legyen, ki lehet tehát a párt tagja? Megítélésem szerint az, aki a mindenkori szervezeti szabályzatban foglalt követelményeknek a legjobban megfelel, függetlenül attól, hogy melyik osztály vagy réteg tagja. Ez nem a munkásarány elhanyagolhatóságát jelenti, csak fel kívánom hívni a figyelmet ez irányú alapfogalmaink újraértékelésére. Ha ezt nem tesszük meg, a pártmunka formális elemei nem csökkennek a jövőben sem.

Tisztelt pártértekezlet! Eredeti szándékomnál bővebben foglalkoztam belső életünk kérdéseivel. E kérdéskörhöz tartozóan egy-két észrevételt szeretnék tenni.

Az állásfoglalás-tervezet helyzetelemző része megállapítja: „A kialakult helyzetért felelősség terheli a Központi Bizottságot és

a végrehajtó szerveit, továbbá a kormányt és intézményeit is." Megítélésem szerint helyesebb lenne, ha azt írnánk: A kialakult helyzetért a felelősség elsősorban a Központi Bizottságot és végrehajtó szerveit, továbbá a kormányt és intézményeit terheli.

Ugyanezen rész utolsó bekezdése foglalkozik azon munkabizottság megalakításával, amely elvégzi a helyzet mélyebb elemzését. Ezzel messzemenően egyetértek, javaslom, hogy ez a munka a XIV. kongresszusig készüljön el. De egyben megkérdezem: helyes-e az az eljárás a párt szervezeti életében, hogy a Központi Bizottság kongresszusi határozatokat módosít? Itt utalnék az 1986. novemberi és az 1987. júliusi határozatra. Véleményem szerint helyesebb, ha az ilyen horderejű határozatok módosítását a kongresszus vagy az országos pártértekezlet végzi el.

Krasznai Lajos
a Központi Ellenőrző Bizottság tagja,
az MSZMP Pest Megyei Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A párt feladatainak meghatározása feltételezi a valós helyzet alapos értékelését, amelyhez hozzá tartozik, hogy párttagságunk az utóbbi években a cselekvőképesség és a tehetetlenség kettős szorításában él. Valójában nem érti, miért kisebb a hatása ma annak a fáradozásának, hogy erősödjék a párt iránti bizalom és a vezető szerepe maradéktalanul érvényesüljön. Azt látja ugyanis, hogy miközben a párt tekintélye csökken, a velünk szemben állók aktivitása nő és a befolyásuk szélesedik. Ebben a helyzetben többen elbizonytalanodnak. Mások a kivárás álláspontjára helyezkednek, vagy éppen maguk is bizalmatlanná válnak a párt vezető testületeivel szemben. Szép számmal vannak olyanok is, akik a környezetükben, magánbeszélgetéseken a személyes véleményükkel a pesszimizmust táplálják. Pedig nélkülük is vannak elegen, akik ezt teszik, függetlenül attól, hogy az elmúlt évek sokuknak nem a nyomorúságot, inkább a gyarapodást hozták.

Nemcsak a mai helyzet értékelése, hanem a jövő szempontjából is lényeges, hogy milyen okai vannak ennek a jelenségnek. Miért van az, hogy az utóbbi időben a párt határozatait egyre in-

kább fenntartással fogadják a párton belül és azon kívül is? Hogy újabban sokan elzárkóznak a párttisztségek vállalásától, és alig akad, aki ma ezt a megbízatást megtiszteltetésnek fogja fel. A párt vonzerejének csökkenését a tagfelvétel nehézségei is tükrözik, és a felsorolás még folytatható lenne. Véleményem szerint is mindezek egy sajátos bizalmi válság jelei, amelynek az összetevőihez sok minden hozzá tartozik. A gyakorlati pártmunka tapasztalatai alapján én azokkal értek egyet, akik itt azt hangsúlyozták, hogy az elmúlt másfél évtizedben a fő politikai szándékok sorozatban igérvénnyé váltak. Más szóval, a szavak és a tettek, a kitűzött célok és a valóság között már hosszú ideje eltérő pályán mozognak. Köztudott, hogy a párt újjászervezése után az MSZMP legfőképpen annak köszönhette sikereit, hogy programja célratörő és mozgósító volt, amit meghirdetett, az megalapozott volt és teljesült. A vele szembeni bizalmat a gazdaság általános fellendülése élesztette, táplálta. Ennek az erőfeszítésnek az eredményei kedvező hatással voltak az ideológiai, szellemi élet meghatározó területeire is. De a bizalomépítésnek ezek az építőkövei a hetvenes évek első felétől lassacskán elfogytak. Tudom, hogy ez a folyamat sokkal bonyolultabb volt annál, mint amit egy felszólalás keretében vázolni lehet. De a bizalomvesztés folyamatához az említettek mindenképpen hozzátartoznak.

Több mint húsz esztendeje minden kongresszusi és más pártdokumentumban folyamatosan megfogalmazódott a szerkezetváltás halaszthatatlansága, de érdemi előrelépést ebben a mai napig nem tudtunk elérni. Iparpolitikai határozat is született, egyelőre úgy tűnik, hiába. Hosszú idő óta nem sikerült megvalósítani azt a sokszor meghirdetett gazdaságpolitikai célt, hogy az intenzív fejlesztést a termelőfolyamat lényeges területeire kiterjesszük. Évtizedes tapasztalatok alapján az a kérdés is joggal merült fel az emberekben, mivel magyarázható, hogy a tervezés alapjául szolgáló értékelések a valóságosnál mindig kedvezőbb folyamatokat jeleztek, és így folyton a magunk kárára tévedtünk.

A bizalom szempontjából egyik legérzékenyebb területen, az életszínvonal kérdésében is rendre más történt, mint amit mondtunk, amit akartunk. Ma sem tudunk elfogadható magyarázatot adni még ezen a fórumon sem, hogy a XIII. kongresszust köve-

tően, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy a nagyszámú prioritás teljesítésének gazdasági feltételrendszere ingatag alapokon áll, a tervezés miért vállalta még mindig ezeket a célokat. Ennyire felületesen értékeltük volna a helyzetünket? Azzal engedtük ámítani magunkat, hogy ahhoz az országcsoporthoz tartozunk, amelyek a kört sokszögesíteni tudják, és hamarosan kiderült, hogy mi erre nem vagyunk képesek.

A vitában is utaltak rá, hogy szavahihetőségünket nem erősítette a tényleges munkateljesítmények elismerésének deklarált célja sem. Ma már ott tartunk, hogy lassan hitelét veszti az a mindenki által támogatott helyes politikai elképzelés, ami az eredményes munka, illetve a főmunkaidő becsületének társadalmi méretű helyreállítására irányul. Hovatovább évtizedekben mérhető, amióta a jól dolgozó kollektíváknak igérjük a teljesítményükkel arányos elismerést, miközben a figyelem egyre inkább a különböző vállalkozásokra, illetve a pótlólagos jövedelemszerzésre irányul.

Nem tudunk igazi választ adni arra sem, miért nem képes a szabályozás immár hosszú távon a népgazdasági érdek és a vállalati célok közötti összhang jobb megteremtésére. Pedig a közvetett irányítás feladata az lenne, hogy a vállalatok számára olyan feltételeket teremtsen, amelyek révén saját érdekük szolgálata hosszú távon, összességében a társadalmi érdeket is érvényesítené. És – miként erről is sok szó esik és a nyilvánosságra hozott statisztikák is bizonyítják – az oktatás, a kutatás, a műszaki fejlesztés fontosságát is csak szavakban voltunk képesek megfelelően elismerni.

A párttagság és a lakosság bizalmát – emlékezhetünk rá – a XIII. kongresszus még egy kis időre visszanyerte. De a romló gazdasági folyamatok láttán a közhangulat egyre nyugtalanabbá és ellentmondásosabbá vált. Nem lehetett lelkesítő hatással, hogy a hosszú ideje stagnáló életszínvonal a lakosság széles rétegeinél fokozatosan romlani kezdett, az ország eladósodása növekvő tendenciát mutatott, és ez a folyamat a mai napig sem fékeződött le biztonságosan. Mindemellett számos tekintetben veszélybe került népes rétegek szociális biztonsága. Nem vitatom, hogy osztozni lehet és osztozni kell minden szinten a felelősségben, de miközben ez a romló tendencia megállíthatatlanul halad

előre, mi a középső és alsó szinteken azért tettünk olyat is, amit tőlünk felülről elvártak. Például azzal az érvanyaggal, amit kaptunk minden év elején a gazdaságpolitikai pártnapokon, a pártaktíva közreműködésével mindig magyarázatot találtunk az előző évi bajainkra. Amit a népgazdaságból nem tudtunk kipréselni, megpróbáltuk agitációval pótolni. A kiútkeresésben történelmi analógiákat kerestünk, vigasztalgattuk magunkat, hogy voltunk kilátástalanabb helyzetben is, és ezen is úrrá lettünk.

Egyre inkább jelszóvá, jelmondattá érett, hogy nem többet kell dolgoznunk, hanem másképpen, jobban és így tovább. De eközben nem vettük észre idejekorán, hogy a korábbi vagy éppen a mai gazdasági, társadalmi, politikai struktúrában ez nem érhető el, mert az erőfeszítés sok vonatkozásban éppen szándékainkkal ellentétes dolgokat hozhat. Az elmúlt nehéz évek tapasztalatai nézetem szerint éppen arra figyelmeztetnek bennünket, hogy összetett gondjaink alapvetően nem vagy nem csupán szubjektív jellegűek, hanem a sok vonatkozásban túlélt mechanizmusok következményei. Ám ennek kellő felismerése híján még a reform fogalma is devalválódott, mert egy idő után a közvélemény számára egyenlővé vált a nadrágszíj meghúzásával.

A felelősségérzet és a tehetetlenség lassan minden szinten szembefordult egymással, s ennek következtében felerősödött az egymásra mutogatás és az önmarcangolás. Nem állítom, hogy mi eközben középszinten vagy annál lejjebb jól végeztük a dolgunkat, de azt vitatnám, hogy nem jeleztük a gondokat éppen elégszer.

Gondjainkat csak tetézi, hogy a káderpolitika elvei a gyakorlatban huzamosabb ideje nem érvényesülnek következetesen. Ebben felülről lefelé nem történt széles körű és következetes példamutatás, s ez ma már a bizalomvesztésnek az egyik legfontosabb összetevője. Társadalmi fejlődésünk ideológiai szférái is összekuszálódtak, hiszen korunk új kérdéseire rendre elmaradtak a válaszok. Így nem csoda hát, hogy egyre erőteljesebb és tömegesebb a követelés: ha egyszer a párt alkotmányosan is a társadalom vezető ereje, akkor mutasson végre a nemzet számára kivezető utat!

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak! Természetszerűen vetődik fel a kérdés, mit jelenthet ma megőrizni a meglevő és

visszanyerni az elvesztett bizalmat. Ez is rendkívül összetett és sokténvezős dolog, aminek csak egy-két összefüggését említeném meg.

Aki az elmúlt hónapokban figyelemmel kísérte a politikai közélet alakulását, ismeri a pártviták tapasztalatait, azt is érzékelhette, bizalmat keltő volt maga a folyamat, amelyben a párttagság a politika alakításának valóságos résztvevőjévé vált. Ezt a folyamatot erősíteni, ezt az érzést táplálni kell. Igenis érezzék, ha lehet a pártonkívüliekkel együtt is, hogy a nagy sorskérdések alakítása rajtuk, rajtunk is múlik! Csak így várható a tudatosság társadalmi méretű fejlődése, a bizalom erősödése, az, hogy a párttagok és az állampolgárok ne tőlük független szerencseként vagy sorscsapásként éljék át a különböző társadalmi eseményeket, hanem tudatosan cselekvő emberként.

További tennivalóink szempontjából ezért tartom én is helyesnek, hogy a pártértekezlet a politikai intézményrendszer kérdéseit és ezen belül is elsősorban a pártot állítja a középpontba. Sokszor hivatkoztunk a lenini elvekre, de teljes mélységig még nem gondoltuk végig, hogyan kellene érvényesítenünk ezeket az elveket, s korszerűsíteni a pártmunka mindennapi gyakorlatában azokat a működési mechanizmusokat, amelyeket Lenin annak idején megfogalmazott. Elgondolkodtam, vajon hat évtizeddel később, mai viszonyaink között ő maga ugyanígy értelmezné-e azokat? Lehetséges, hogy több mindent bírálna, amit ma a rá való hivatkozással emlegetünk.

A kérdés másik vetülete viszont, hogy sokszor az általa megfogalmazott intézményes garanciáktól és mechanizmusoktól is félünk, illetve eltérünk. Köztudott, hogy Lenin még a legmélyebb illegalitásban is a párt olyan demokratikus működésére törekedett, amitől a mai hatalmon levő kommunista pártok is sok vonatkozásban elmaradnak. A Pest megyei pártbizottság legutóbbi ülésén például joggal vetődött fel a hozzászólásokban: nem ártana végiggondolnunk, mennyire érvényesül nálunk az a lenini követelmény, hogy az összes funkciót a tagság tudatos mérlegelése alapján történő választásokkal töltsék be. Érvényesül-e a párt gyakorlatában az a lenini norma, hogy a párttagságnak legyen módja megismerni a vezetők tulajdonságait, azt, hogy milyen eredményeket értek el, és ne legyenek e vezetők

arcnélküli emberek? Megszüntettük-e a párt különböző szintű szerveinek és testületeinek működését övező misztikumot, a döntések túlzott centralizációját? Szakítottunk-e a kádermunka kontraszelektív mechanizmusával? El tudjuk-e kerülni, hogy ne az apparátus szubjektív véleményalkotása vezérelje a különböző testületi döntéseket, illetve a hatáskörükbe tartozó személyek megítélését? És sorolhatnám a kérdéseket, amelyekre ma korszerű és szocialista válaszokat kell találnunk, s nemcsak az elméletben, hanem a gyakorlati megvalósításban is. E tekintetben sem lehet megállni csak az óhajok szintjén. Mindez alapja lehetne egy újfajta értelemben felfogott, önmagát folyamatosan újrateremtő, a cselekvés alapjául szolgáló egységnek.

Ezek nem új kérdések, s szerepelnek az állásfoglalás tervezetében is. De ez csak akkor válik széles körben mozgósító erejű dokumentummá, amennyiben nemcsak elméletileg valljuk, ami benne van, hanem következetesen annak szellemében is cselekszünk.

Pozsgay Imre
a Központi Bizottság tagja.
a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára

Tisztelt pártértekezlet!

Annyi okos szó és fontos gondolat elhangzása után mind szűkebb térre szorulnak azok, akik még valami újat, fontosat akarnak mondani. Így aztán egyre többen leszünk, akik a változás szándékát megerősítő hitvallást vállaljuk inkább, mint újabb javaslatok megtételét. Hiszen tudjuk, hogy milyen keveset érnek azok a javaslatok, alternatívák, amelyek mögött szervezett erőket és szervezeteket nem tudnak felsorakoztatni. Éppen most van itt az ideje, hogy elkötelezzük magunkat az új szervezeti elvek mellett, amelyek az egység görcsös és bénító követelményei helyett a vitában, az áramlatok küzdelmében, a kisebbséget is védő, alkotó környezetben alakítják ki az új minőségű egységet. Ehhez elegendő, ám nélkülözhetetlen is a mély meggyőződés s annak a nagy önuralmat kívánó türelemnek a megteremtése, amely tiszteletben tartja mások jogát az önálló gondolkodásra.

Ahol az egység rituális és monolitikus, ott az nem a haladás, hanem a hatalom szolgája, ilyen helyen a vita a démon, mely az ellenség nevet kapta; ahol az egység alkotó, ott a vita a megújulás eszköze. Jussanak eszünkbe Engels szavai, aki azt mondta: „Minden párt életéhez és gyarapodásához hozzá tartozik, hogy kebelében mérsékeltebb és szélsőségesebb irányzatok fejlődjenek ki, sőt harcoljanak egymással, s aki a szélsőségesebbeket rövid úton kizárja, ezzel csak növekedésüket segíti elő."

Kedves elvtársak! Bajaink méreteit s azok legfőbb okait ismerjük. A tavaszi pártviták és a társadalom megnyilvánulásai tudósítottak bennünket arról, hogy nemcsak az elégedetlenség nőtt az országban, hanem a felelősségérzet és a cselekvőkészség is. A párttagok és a pártonkívüliek sajátos öntudatosodása ment végbe, amely negatív közmegegyezéssel kezdődött, éreztetve, hogy a dolgok a régi módon nem mehetnek tovább. Hamarosan folytatódott ez annak az igénynek a bejelentésével, hogy a párttagság és az állampolgárok részt akarnak venni a hatalom gyakorlásában. Nem puszta tárgyai kívánnak lenni az ügydöntésnek és csupán végrehajtói a rajtuk kívül, részvételük nélkül elhatározott feladatoknak. Ma az emberek elutasítják azokat a viszonyokat, amelyek között leginkább csak a végrehajtás felelősségét kérik számon, a döntését nem; különösen akkor nem, ha ezek a döntések központi eredetűek.

A magyar politikai élet a maga bonyolultságában ma a megosztottság jeleit mutatja. De éppen ezért tartalmazza a haladás lehetőségét. A fennálló viszonyok elutasításában ugyanis ma már nemcsak a népgazdasági és a háztartási veszteségek miatti elégedetlenség munkál, hanem az a hit is, hogy lehet ezt másképpen is csinálni. Persze, hogy ez a bírálat viharát is meghozta. Félreérthetetlenül kinyilvánították a bizalmatlanságot a rendszer hivatalos intézményeinek működőképessége iránt. Zengett az ország a felelős számonkérésétől, a garanciák követelésétől. De gondoljuk csak végig, hogy a rossz közérzetnek mi volt a valódi és általános oka. Úgy hiszem, legfőképpen a késlekedés és a tehetetlenség. Ezt erősítette meg a létbizonytalanság, a távlatnélküliség. Mégis, a gazdasági veszteségek, a morális lealacsonyodás miatti elkeseredés nem az önfeladás, hanem az öntudatosodás felé vitte társadalmunkat. A nép végrehajtotta a fordu-

latot! Most van megvalósulóban nálunk az a lenini alapgondolat, hogy a nép érdekeire hivatkozó kormányzást fel kell váltani a nép által való kormányzásnak.

Ebben a fordulatban semmivel nem helyettesíthető szerepe volt a párttagságnak, mert miközben a pártnak mint szervezetnek csökkent a tekintélye, megcsappant iránta a bizalom, a párttagság és a pártonkívüliek, a kommunisták és a nép, a nemzet egymásra találtak. Kiderült, mint annyiszor, hogy egymástól nincs mit félniük. Félni csak attól kell, hogy a politika a csendes, de mégis forradalmi értékű változásoknak csupán a hordalékát látja, és a kockáztatni is képes kezdeményező szellem helyett hatalomféltő reflexei lépnek működésbe. Azt remélem, hogy a pártértekezlet után alaptalannak bizonyul ez a félelem.

Tisztelt elvtársak! Mi az, amit Magyarországon párttagok és pártonkívüliek egyaránt tudnak? Tudják, hogy a XX. században a katasztrófák kezelésére szolgáló összes tartalékunkat kimerítettük. Nincs több tartalékunk katasztrófára: nekünk élni kell és előbb-utóbb ismét jól élni!

Ennek a célnak az eléréséhez új közmegegyezésre van szükség. A népfrontmozgalom történelmi feladata, egyben saját megújulásának is nagy esélye, részt venni ennek az új közmegegyezésnek a létrehozásában. Ehhez néhány fontos területen a szemléletmódban is fordulatra van szükség. Mindenekelőtt felismerni, hogy az állampolgárok – pártállásra való tekintet nélkül – hozzáláttak egy alulról építkező szocialista társadalom megteremtéséhez. Az a politika lesz a győztes, amelyik – Kossuth szavaival szólván – nem ellenáll az elkerülhetetlennek, hanem elébe megy annak. Ez azt is jelenti, hogy a megegyezést a mai világban nem lehet elérni néhány, a népet helyettesítő kiváló és szuverén személyiséggel megkötött kiegyezéssel. Az egész néppel folytatott ködösítés nélküli párbeszédre van szükség, amelyet autonóm szervezetekbe tagolt társadalom folytat a hatalommal. Ehhez tisztázni kell a megegyezés szociális tartalmát, egy olyan időszakban, amikor nem a nemzeti jövedelem folyamatos növekedéséből keletkezett többletjövedelem elosztása körül folyik a harc, hanem a veszteségek és az áldozatvállalás szétosztása körül. Nyíltan kell beszélni arról, hogy az osztozásban kik miért iesznek a nyertesek, s kik miért lesznek a vesztesek, és a

veszteseket mivel kárpótolja a társadalom vagy a kormány. Annyian fognak részt venni az új közmegegyezésben, ahányan felismerik programunkban saját gondjuk megoldásának közelebbi vagy távolabbi lehetőségét. Ebből következik, hogy a közmegegyezéshez olyan program kell, amely nem téveszti össze a vágyakat a valósággal, a tényeket akkor is tényeknek ismeri el, ha azok ellentmondanak reményeinknek, óhajainknak. Hiszen bajaink oka nemegyszer éppen az volt, hogy a valóság folyamának egyik partján közlekedtek a szavak, a másikon pedig a tények, és ezek nem találkoztak.

Az új közmegegyezés előkészítésében a népfront – hivatásának is megfelelően – támogathatná a közjogi viszonyok megújítását, az alkotmány, a választási törvény reformját, a népszavazásról, valamint az egyesületekről szóló törvény megalkotását, az Alkotmánybíróság és Közigazgatási Bíróság felállítását.

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak! Mindezek együtt biztosítanák a hatalom megosztását és ellenőrzését, hogy ezáltal szervezetileg és jogilag megszűnjön minden szinten az önkény és a hatalommal való visszaélés lehetősége. A közjogi viszonyok fejlesztésével együtt kell haladnia az állampolgári jogok kiteljesítésének, amelynek feltétele a szuverén törvényhozás, az önállóan politizáló kormány, az erős tanácsi önkormányzat és az önrendelkezésre képes, az ország felelős birtokosaként viselkedő érett állampolgár. Ezek között az alkotmányos keretek között nem csökkenő, hanem növekvő szerepe lesz a pártnak, s a vele autonóm módon partnerként együttműködő társadalmi szervezeteknek, mozgalmaknak és az egyesületi törvény alapján alkotmányosan működő állampolgári közösségeknek, érdekképviseleteknek. Vagyis – Mihail Gorbacsov szavait is idézve, hiszen azok nagy örömünkre egybecsengenek a mi törekvéseinkkel – a „szocialista jogállam" és a „szocialista pluralizmus" együtthatásával megteremthetjük az emberek közötti szolidaritásra, demokráciára és vállalkozó kedvre alapozó hatékony, vonzó szocializmust, amely ugyan nem lépett ki még a szükségszerűség birodalmából, de lépteit a szabadság birodalma felé irányítja.

Közjogi viszonyainknak a nemzeti hagyományokat is méltányoló megújítása, az állampolgári jogok kiteljesedése és szavatolása; a közszolgálat törvényes kereteinek megszigorítása nél-

kül nem lesznek biztonságos feltételei a kockázatvállalásnak, mindennemű vállalkozásnak a gazdaságtól a politikáig és a kultúráig. A szocialista jogállamiság, és egyáltalán a jogállamiság nem egyetlen társadalmi rendszer terméke és szükséglete, hanem az emberi civilizáció előrehaladásának eredménye. Csak ahol önkény és rémuralom van, beszélnek megvetően a törvényről; ahol a nép jóváhagyásával működik a hatalom, tehát legitim – mint nálunk – a rendszer, ott a törvényt akkor is betartják, ha az kellemetlen, időszerűtlen a hatalomnak. Mert egy társadalom csak így lehet szilárd. A marxi elmélet ezt az útmutatást hagyta ránk, a néphatalom képviselőire. Azt tartják, egy nemzet lesüllyedésének jele, ha tagjai semmibe veszik a törvényt. Ez többnyire ott szokott bekövetkezni, ahol az ellenőrizhetetlen állam mindig csak a maga javára, önkényesen értelmezi a törvényt. Mi „emelkedő nemzet" akarunk lenni! A szocialista jogállam közeledik ennek a feladatnak a teljesítéséhez. Másként reménytelen a gazdasági felzárkózás is a fejlettebbekhez, hiszen az ország, amely nem tud közállapotaiban a demokrácia és a szabadság eszközével rendet teremteni, az úgy közlekedik a világban, mint a falusi ember a nagyvárosban: megérkezése pillanatától zavarodott és magánkívül van, minden sarkon veszélyt sejt. Nekünk „falusi" létünk ellenére megvan a kulturális, civilizációs, jogi és erkölcsi előzményünk arra, hogy otthonosan mozogjunk a világban. A szocializmus kellő kritikával, de mégis biztonságosan kapcsolódhat ezekhez az előzményekhez.

Kedves elvtársak! Egy kis országot a világra való nyitottság éltet. Éppen ezért nekünk ismernünk kell a világot, de a világnak is ismernie kell minket. Ahhoz, hogy ebben a nagy forgásban el ne veszítsük egyensúlyunkat, meg kell erősödnünk nemzeti azonosságunkban. Önbecsülésünknek ma nem lehet alapja a gazdasági teljesítmény – egyelőre –, de alapja lehet egy átfogó reform teljesítése, a nagyobb szabadság megteremtése, a demokratikus szocializmus felépítése. Egy ilyen laboratóriumnak ismét meglenne a világtörténelmi jelentősége. S mellőzve minden hamis rátartiságot, üres fennhéjazást, egyszerűen csak azt érezhetnénk megint, hogy a világ szegényebb lenne nélkülünk. Mi, magyarországi magyarok azt erősítenénk a világ magyarságában, hogy érdemes magyarnak lenni. Csíkszeredán, Ungváron, Ga-

lántán, Kismartonban, Újvidéken, New Yorkban, Buenos Airesben és Canberrában . . .

Ritkán történik meg, hogy Magyarország és a világtörténelem óramutatói együtt járjanak. Most itt van ez a kivételes alkalom. Jól kellene bánnunk az idővel. Ez esetben ne legyen igaza Kossuthnak, aki azt mondta: „A magyar történelmen vörös fonalként húzódik végig egy szó: késő."

Az értekezlet légkörében érzünk valami rendkívülit. Ez az érzés meghatározhatatlan, de izgalmas, és tele van meglepetésekkel. Korábban tilalmas szavak hangzanak el. Felkapjuk a fejünket, és látjuk, hogy a tiltók mondják, és ilyenkor hallgatni szeretnénk. De én inkább hiszek az igék változást hozó erejében. Azt tartják, hogy a kígyó belepusztul, ha nem vetheti le túlélt bőrét, az ember pedig abba pusztul bele, ha nem változtathatja meg a véleményét. A megújulásnak hívekre, együttműködő milliókra van szüksége, ehhez pedig hagyni kell megváltozni az embereket.

Érzünk a levegőben valami leszámolásfélét is, nemzedékváltás előszelét, gyötrelmét, kegyetlenségét. Hallunk félig kimondott gondolatokat, félreérthetetlen célzásokat. Hogy mindez ilyen felemás módon történik, azért ne a szavakat és ne a szószólókat hibáztassuk, hanem azokat a viszonyokat, amelyek miatt a dolgot ma még csak így lehet tenni. A nemzedékváltás és a felelősségérvényesítés nyelvén csak dadogva tudunk beszélni, mert amire nincs érvényes intézményes megoldásunk, arra nincs érvényes szavunk sem. A felelősség megállapítása minden fejlett politikai kultúrának része, az állampolgároknak és a pártok tagjainak jogos szükséglete. Én most azt javaslom mégis, hogy ezt a felelősségre vonást végezzük el együtt lélekben, ki-ki addig a mértékig, amíg saját felelősségével nem találkozik. S aztán így önmagunkkal megbékülve keressük az előttünk járó nemzedékben azt, ami abban nagy és tiszteletre méltó. Önbecsülésünkhöz és üdvösségünkhöz ez is hozzá tartozik.

Mindezt egy olyan középnemzedékbeli politikai munkás mondja önöknek, aki ugyan soha semmit nem kapott ingyen a politikában, s mindig megküzdött a maga valódi vagy vélt igazáért, de pályáját abban a három évtizedben járta be, amelyben az előtte járó nemzedék irányította az országot. Ezt megtagadni felérne egy öncsonkítással.

A feladat, amelyről itt majd határozunk, nem politikai. Több annál: történelmi. Most dől el, összetörjük-e magunkat saját korlátainkon, vagy mi törjük össze korlátainkat. A válasz nem lehet kétséges. Az értekezlet vitája megerősíti hitünket: újra élcsapat lehetünk - lesz magyar kibontakozás!

Izsák Gyula

a bátaszéki Búzakalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke

Tisztelt pártértekezlet!

A pártértekezlet gazdag témaköréből én a gazdaságpolitikai fejezetrészhez szeretnék kapcsolódni. Jóllehet a pártértekezlet elsősorban politikai kérdésekkel foglalkozik, azt azonban el kell ismernünk, hogy a politika, bár a társadalmi, gazdasági alakulatban felépítményt jelent, egy adott országon belül elsősorban a termelési viszonyok tartalmát, fejlődési irányát határozza meg. Tehát cselekvési szférájából nem zárhatja ki sohasem a gazdaságot, mert hiszen a politika osztályérdekeket, -viszonyokat fejez ki, s az osztályok alapvető érdekei gazdaságiak. Nem véletlenül nevezte Lenin a politikát a gazdaság koncentrált kifejezésének, azt is hangsúlyozva, hogy a gazdaság viszont erőteljesen visszahat a politikára.

Jelenlegi gondjaink döntő része éppen a gazdasághoz vezethető vissza, melyekből súlyos társadalmi feszültségek is keletkeztek. Csak egy példa ennek igazolására, mely látszólag távol áll a gazdaságtól.

Sokat beszélünk a mai fiatalok kiábrándultságáról, közömbösségéről, a KISZ nehéz helyzetéről. Tíz-tizenöt éve, amikor még legalábbis úgy gondoltuk, jól futott a szekér, nem voltak ilyen gondjaink. Sokkal könnyebben lehetett munkát találni, reálisabb esélyek voltak a lakáshoz jutáshoz; ma, amikor gazdaságunk nagyon komoly gondokkal küszködik, azonnal felerősödnek az ideológia, a társadalmi felépítmény többi elemének problémái is. Miért? Ha nem prosperál kellőképpen a gazdaság, akkor nincs elegendő pénz az oktatásra, az egészségügyre, fejlesztésre, új munkahelyek teremtésére.

Kulcskérdés a politika és a gazdaság kapcsolata. Szeretném

megfogalmazni, hogy mi, kommunista gazdasági vezetők, mit várunk a politikától: hogy eredményes, áldásos legyen együttgondolkodásunk, hogy hatékonyabb legyen az állami és a szövetkezeti tulajdon működése.

A társadalmi haladás és a gazdasági fejlődés kapcsolatát a politika képes és köteles megteremteni. A politikának elsőbbsége van a gazdasággal szemben, persze nem úgy, hogy az objektív gazdasági törvényeket figyelmen kívül hagyja. Ezért elvárjuk, hogy ez a politika adjon világos, érthető és értelmes programot. Ha a pártértekezlet elvégzi ezt a munkát, kidolgozza ezt a programot, akkor a végrehajtását keményen megkövetelheti a gazdasági vezetéstől, sőt követelje is meg. De ne feledkezzen meg arról sem, hogy „a gazdaságirányítás tegye lehetővé, hogy a gazdaság szereplői magas szintű jogszabályokban rögzített és hosszabb távra érvényes feltételek között dolgozhassanak".

Mi mondatja ezt velem? A felelősségérzet, az a régi megfogalmazás, amikor a szülő azt mondja a gyerekének: „Nem rád, érted haragszom!" Én azt mondom: „Párt, nem rád, érted haragszunk! Amikor bírálunk, érted tesszük, hogy ne következzenek be olyan hibák, amelyek ide vezettek, ahol most tartunk!" Túl sokat vállalt fel a párt a közelmúltban a társadalmi munkamegosztásból. Részletes programot adott a gazdaságnak, a KISZ-nek, a népfrontnak, a tudománynak és minden szervezetnek hazánkban. Ha minden részletkérdést a politikából kiindulva meghatároznak, könnyű kibújni a felelősség alól, mondván: rosszul döntött a politika, ezt csak rosszul lehet végrehajtani. Ilyen lesz az eredménye is. Egy-egy nagyobb horderejű döntés előtt feltétlenül alaposan meg kell vizsgálni, vajon a döntésnek mi lesz a politikai, gazdasági, közhangulati következménye. Ha ez megtörténik, nem következett volna be az a helyzet, ami tavasszal a mezőgazdaságban: egy kellően át nem gondolt, rossz döntés majdhogynem megbénította az ország termelőszövetkezeteinek működését.

A politika ne szégyelljen kérdezni, véleményt kérni egy-egy gazdasági döntés előtt, és fokozattabban támaszkodni a tudományra és a gazdasági szakemberekre. Az lenne a természetes, ha a politika nem szégyellné kimondani, ha téves volt a döntése. A tévedés jogát mindenkinek meg kell adni, de ha a döntések előkészítésében széles körű demokrácia érvényesül, akkor mini-

málisra csökkenthető a tévedés lehetősége, és sokkal nagyobb egység valósítható meg a végrehajtás során.

Ne ígérjen többet a politika, mint amit reálisan teljesíteni is tud. Ahogy mondani szokták: akit a kígyó megmart, az a gyíktól is fél. Ha egyszer valamit megígérünk, azt következetesen meg is kell valósítani, mert ellenkező esetben felüti fejét a bizonytalankodás, és ettől már csak egy kis lépés a párt, a politika iránti bizalmatlanság.

Tisztelt pártértekezlet! A mezőgazdaság a párt agrárpolitikájától azt várja, hogy adjon hosszabb távra szóló, világos, kiszámítható programot, és ennek alapján olyan állami szabályozás készüljön, amely figyelembe veszi a mezőgazdaság biológiai sajátosságait is. A mezőgazdaságban nehezebb a szerkezetváltást megvalósítani, mint a gazdasági élet más területein. Mi, ha szőlőt, gyümölcsöt telepítünk, azt tíz-tizenöt évre tesszük. Ha több marhahús kell, ahhoz öt-hat évre van szükség. Egy évvel ezelőtt még sok volt a sertés, ma a tények szerint kevés. Ilyen kiszámíthatatlan változásokhoz a mezőgazdaság – sajátos helyzete miatt – nem tud gyorsan alkalmazkodni.

A másik nagy gondunk az immár 180 fokra nyíló agrárolló, amelyet az ágazat már nem tud elviselni. 1987-ben 1254 tsz közül 460 veszteséggel vagy ötmillió forint alatti nyereséggel zárta az évet, ami – úgy kell fogalmaznunk, elnézést a kiszólásért – az éhenhaláshoz sok, a jóllakáshoz kevés! Ez döntő mértékben – elismerve az egy-egy gazdaság vezetésében meglevő negatív tényezőket is – az említett agrárolló elviselhetetlen nyitódásából ered.

Mit nem tud már az agrárágazat elviselni? Azt, hogy egy kombájn tavaly 2,8 millió forintba került, 1989-ben ez minimum 6,6 millió forintért szerezhető majd be, nem is beszélve a műtrágya és az ipari termékek árának az elmúlt években tapasztalt, hihetetlen mértékű emelkedéséről.

Tisztelt pártértekezlet! Eddig csak azt fogalmaztam meg, hogy mit kérünk és várunk a politikától. Jogos a politika kérdése, hogy mi mit tudunk adni. A jó program mellé felsorakozva, a biztosított mozgástér lehetőségei közepette szorgalmasan, eredményesen és nyereségesen dolgozunk. A minőség, a hatékonyság, az innovatív szemlélet, a rend, a fegyelem, a demokrácia széles körű kiterjesztése legfőbb vezérelveink.

Sipos Géza

a Magyar Néphadsereg 1. Hadtest pártbizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A hadtest személyi állománya körében szerzett tapasztalataimról kívánok beszélni, azért, hogy az állásfoglalás-tervezet megállapításait erősítsem, hogy kifejezzem egyetértésünket.

Segítette e vélemények kialakítását a párttagok, a hivatásos állomány elkötelezettsége, felelősségérzete, a mozgalmi fegyelem és az általános rend és szervezettség. Ezek mindegyike – úgy vélem – önmagában is hitet és erőt sugárzó.

Voltak munkánkban zavaró, gátló körülmények is. Ezek közül csak néhányat emelnék ki. A vitaanyagok ismert és sokat bírált fogyatékosságai, vezetőink ellentmondó véleményei, a társadalom ideológiai, értékrendbeli, erkölcsi zavarai.

Mint általában mindenki más, úgy mi sem, mint katonák pedig különösen nem szeretjük a kétértelműségeket. Igényünk az egység iránt egyértelmű és növekvő. Nehezítették munkánkat politikai, ideológiai felkészültségünk és vitakultúránk hiányosságai. Itt nem az volt a fő gond, hogy tanító, tisztázó érvényű, viták nélküli évek voltak mögöttünk, s ezért elszoktunk az ilyen vitáktól. Hogy úgy nőtt fel egy nemzedék, mintha a konfliktus nem lenne az élet része, hanem sokkal inkább az, hogy az elmúlt évek nagy hazai tanácskozásain elhangzottak és a párttagok megnyilvánulásai között igen nagyok az eltérések. Esetenként nem voltak érveink, mert azok megállapításai nem tudtak bekerülni a köztudatba, s ez a sokat bírált közvetítőrendszer rossz működését is megmutatta.

Természetesen mi is csak erőfeszítésekkel tudtuk a vitaanyagok megismertetését, azok feldolgozását, a tapasztalatok összegzését elvégezni a szűkre szabott határidő miatt. Oldotta azonban a feszültségeket, hogy a tézisek, az állásfoglalás-tervezet megjelenése azt az igényt elégítette ki, amely az utóbbi évek légkörében, hangulatában már régóta érzékelhető volt nálunk is.

Ezért érthető az a többségi vélemény, hogy helyes, ha a Központi Bizottság a nagy horderejű ügyekben a jövőben az egész párttagságra kiterjedő vita alapján dönt, ahogy az a mostani tervezetben is megfogalmazódott.

Nem akarom ismételni a mások által elmondottakat, de mégis megjegyzem: számunkra fontos dolog, hogy a hadtestnél, a hadseregnél elhangzott főbb megállapítások, kezdeményezések és javaslatok az állásfoglalás-tervezetben, az előadói beszédben visszatükröződnek. Ezek például, hogy legyen szó a párt feladatainak még pontosabban megfogalmazott tennivalóiról, hogy miben legyen döntési jogköre a Központi Bizottságnak, hogy a személyes felelősség terjedjen ki a döntést meghozókra is. Hogy szóljon az anyag a munkásosztályról, a marxizmus–leninizmusról, a szövetségi politikáról, és javaslatot tettünk munkabizottságok létrehozására. Így a javasolt döntés részeseinek érezzük magunkat, és ezért felelősségünk a végrehajtásban is növekvő mértékű lesz.

A viták fő tartalma abban foglalható össze, hogy párttagságunk támogatja a reformpolitikát. Céljaink elérésének, nélkülözhetetlen feltételének tartja a szocialista társadalmi rendszer demokratizmusának jelentős szélesítését, a párt vezető szerepének, a néphatalomnak az erősítését. Nem túlzás – elvtársak –, hogy ezen belül is a párt feladataival és a politikai intézményrendszer fejlesztésével kapcsolatos valamennyi fő kérdésben a tisztek és a tiszthelyettesek egyetértettek.

Számunkra például nem volt vitatéma, ma is egyértelmű és nyilvánvaló, hogy a reformfolyamat folytatását, meggyorsítását a szocialista társadalom felépítése érdekében a pártnak kell vezetnie. De az a véleményünk, hogy erre csak akkor lesz képes, ha változtatni tud – mert akarni már akar – munkastílusán már itt, a pártértekezleten is. Azt látom, hogy ez az eltökéltség jól tükröződik a tervezet pontjaiban és néhány hozzászólásban, amelyek fő megállapításaival ezért egyetértek.

A tervezett feladatok saját tennivalóinkra is jól lebonthatók: a pártszervek helyi politikát meghatározó, végrehajtást ellenőrző tevékenységének hatékonyabbá tételére, a demokratikus formák finomabb és jobb működtetésére, a parancsnokokkal szembeni követelmények érvényesítésére. Mert van mit javítani nálunk is. Vannak gondjaink, hogy csak az emberi kapcsolatok problémáit vagy demokratikus reflexeink gyengélkedéseit említsem.

A sorkatonák politikai, erkölcsi nevelésében is új, nyitottabb, ha úgy tetszik, toleránsabb magatartásra van szükség. Ez új

munkastílust, sokkal nagyobb felkészültséget, figyelmet, eligazodási készséget, műveltséget követel minden kommunistától, minden tiszttől és tiszthelyettestől. A kiképző-nevelő munka kereteit teremtette meg az ez évben bevezetett új alapszabály, amely nemcsak jogokat biztosít, hanem azok gyakorlásának feltételeit is. Tartalommal való megtöltésében – mert most már ez a feladatunk – azt az elvet képviseljük, hogy mindenki annyit vállaljon és annyit tegyen, amennyi a lehetősége és a felelőssége.

A politikai felelősség nálunk, akár párttag, akár nem, minden tisztre, tiszthelyettesre, parancsnokra és vezetőre megszabott, azt mindenkinek meg kell tanulnia. Az a véleményem, hogy e politikai felelősséget csak a legtermészetesebb módon gyakorolt, egyre nyitottabb és demokratikusabb belső élettel érhetjük el s ösztönözhetjük. Nincsenek illúzióink, ez sem lesz könnyű feladat.

Kedves elvtársnők, elvtársak! Az elmúlt hónapok vitái során mi erősebbek lettünk. Bizonyítottuk akarásunkat és képességünket a fontos kérdések megtárgyalására. Tanulságos, ahogy az ország, a nép, a párt, a honvédelem és az ifjúság sorsáért átérzett felelősség fokozódott. Erősödött hitünk, hovatartozásunk tudata. Mi, hivatásos katonák úgy érezzük: személyes sorsunkról is szó van.

A pártalapszervezetek egységesebbek, erősebbek lettek, s mindezt ott értük el, ahol eddig is szerettük volna, ahol erre a legnagyobb szükség is van, az alapszervezetek rendezvényein. A kételyek, a bírálatok, az ellenvélemények és néha a szélsőségességek nem a folyosókon hangzottak el, de nem is zárt ajtók mögött vitatkoztunk. A vitákban részt vettek a párton kívüli tisztek, tiszthelyettesek, a KISZ és a szakszervezeti szervek képviselői is. Eközben a helyi pártélet jó irányban változott. Másképp kezeltük a legkülönbözőbb véleményeket, másképp végeztük a vélemények gyűjtését és továbbítását, módosult a helyi politikai feladatokhoz való viszonyunk. De láttuk azt is, hogy nehéz lesz feloldani, megváltoztatni a merevséget, a rugalmatlanságot, a régihez való ragaszkodást és néhány illuzórikus felfogást.

Legfontosabb tapasztalatunk: a párttagság ma még egyértelműen kész a megújulást vállalni, és ezért ma még vállalják a nehézségeket is. Jelentős sikernek tartjuk, hogy a párttagok, az

alapszervezetek rádöbbentek saját felelősségükre, szerepükre, arra, hogy a megoldásokban ma még alulértékelik lehetőségeiket. Talán ezért is tekintenek várakozással a pártértekezlet döntései elé.

A többség véleménye szerint, s ezzel én is egyetértek, itt egy közérthető, megvalósítható, mozgósításra alkalmas állásfoglalást kell elfogadnunk, amely a párt jelentős megújulását fogja eredményezni. Erre a tervezetet alkalmasnak tartom, s a pártértekezlet teremtse meg a végrehajtás személyi feltételeit.

Mi azt várjuk, hogy pártszerű vitában minden meghozott döntés a jövő szempontjából a legfontosabbat, a párt egységének megteremtését szolgálja: megerősíti a párt vezető szerepét, bizonyítja képességét a megújulásra, és ebben példát mutat, növeli a párt iránti bizalmat, a végrehajtással pedig tekintélyt, követendő példát ad az állami és társadalmi szervek számára is. A pártértekezlet foglaljon állást abban a kérdésben, ami a bevezető előadásban elhangzott: a politikai intézményrendszer reformjának célja a népi hatalom erősítése, hogy ebben kulcskérdés a párt saját tevékenységének megújítása, hogy növekedjen a társadalom demokratizálódása, az állami és a társadalmi szervezetek szerepe.

Tisztelt pártértekezlet, kedves elvtársak! A nemzetközi helyzet néhány jellemző vonásáról, hazánk külpolitikai feladatairól Kádár és Szűrös elvtársak részletesen szóltak. Ehhez kapcsolódva engedjenek meg nekem egy megjegyzést. Az a véleményünk, hogy a szocialista társadalom jövője nagyrészt attól is függ, hogy mennyire tud megújulni, és ezáltal a világban végbemenő gyors változásokba bekapcsolódni, azokkal lépést tartani.

Ehhez béke kell. Nem több eszközzel, nem több katonával fenntartott béke, hanem a lehető legalacsonyabb szinten megvalósítható egyenlő és elégséges biztonság.

Ezzel azonosulunk, erre készülünk, és mindig csak ehhez kérjük a támogatást. A hadsereg személyi állománya nevében is biztosíthatom pártunkat, hogy a békéért és a belső nyugalomért készek vagyunk mindent megtenni, mert az ebben a hadseregben szolgáló hivatásos katonák a szocialista társadalom, a párt biztos pillérei, s a párt közvetlen irányításával továbbra is támaszai, védelmezői akarunk lenni a néphatalomnak, a Magyar

Népköztársaságnak. Azon leszünk, hogy a XIII. kongresszuson meghatározott, ma is helytálló feladataink közül kiemelt figyelmet fordítsunk a szolgálatot teljesítő fiatalok nevelésére, a szűkös anyagi keretek ellenére is erőfeszítéseket tegyünk a róluk való gondoskodásra. A parancsnokok a párt- és a KISZ-szervezetekkel együttműködve arra törekszenek, hogy erősödjenek a fiatalok olyan emberi vonásai, mint az állhatatosság, a fegyelmezettség, a megbízhatóság és a közösségért érzett fegyelem.

Összességében a pártértekezlet elé terjesztett dokumentummal, az előadói beszéddel a magyar néphadseregi küldöttcsoport nevében egyetértek, azt elfogadjuk és elfogadásra ajánljuk. Ahogy értjük és átérezzük a szocialista társadalmi rendszer védelme iránti felelősségünket, úgy készülünk a pártértekezlet döntéseinek végrehajtására is. Tetteinket, cselekedeteinket a hazaszeretet, a közös jövő iránti felelősség fogja vezérelni.

Németh Miklós
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A Központi Bizottság 1988. júliusi kibontakozási és az ezen alapuló kormányzati stabilizációs munkaprogramját a párttagság, a társadalom támogatta. Tudomásul kellett vennünk, hogy a célokat illetően nincs más alternatíva, e programokat kell következetesen megvalósítanunk, számolva azzal is, hogy a végrehajtás áldozatokat követel, feszültségeket is okoz, amelyek elől nem lehet kitérni.

Az eltelt közel egy év alatt az egyetértés és támogatás mellett erősödött a türelmetlenség is, mondván, hogy a gazdasági folyamatokban nem történt fordulat. Senkiben ne legyen kétség: a párt- és állami vezetésnek is az a meggyőződése, hogy a gazdaságban gyökeres változásra van szükség! Az ehhez szükséges feltételek kialakítását megkezdtük. De fel kellett mérnünk egy fordulat időbeli és tartalmi követelményeit. Ebből adódó következtetésünk egyértelmű: mindenben és egyszerre javulást eredményező, azonnali fordulatot nem remélhetünk. Ezt nem ígértük, s felelősen ma sem ígérhetjük. A társadalmi méretekben érezhető

fordulathoz társadalmi-gazdasági viszonyaink, a gazdasági mechanizmus, értékrendünk, ideológiai, tudati állapotunk megváltoztatása egyaránt szükséges.

Még mindig szembe kell néznünk az átvett szocializmusmodell gazdasági és társadalmi örökségével, annak máig nyúló következményeivel. Sajnos, ennek következtében is a hazai adottságokhoz nem illeszkedő termelési szerkezet alakult ki, aminek nemzetközi versenyképessége egyértelműen rossz, nem megfelelő, az ország perspektíváját veszélyezteti. Ezért tekintjük jövőnk kulcskérdésének a termelési szerkezet átalakítását, a világpiaci nyitást.

A magyar gazdaság évek óta visszatérő strukturális problémáit, egyensúlyzavarát a múlt öröksége, az elkövetett hibák és a tévedések együttesen okozzák. Ezek következménye a termelési tényezők alacsony hatékonyságú hasznosulása, az infrastruktúra általános elmaradottsága, a piac kiépítetlensége, a tőkepiac vagy a nagyobb teljesítményre serkentő verseny hiánya. Gondolni kell közgazdasági képességeink azon szerkezeti és szervezeti gyengeségeire is, amelyek az elzárkózás korában kialakult politikai-gazdasági gondolkodásmód eredői.

Szembe kell néznünk a társadalmi, emberi tényezőben mutatkozó gondokkal is: a népesedési folyamatok kedvezőtlen alakulásával, a lakosság egészségi állapotának romlásával, a társadalmi beilleszkedés zavaraival, a munkaerkölcs lazaságaival, a munkakultúra egyenetlenségeivel.

Vitathatatlan, hogy e problémák megoldásához, a feszültségek oldásához több pénzre lenne szükség. Sokat nyerhetünk azzal is, ha megszüntetjük gazdálkodásunkban a pazarlást, ha jobban megszervezzük a munkát, ha átcsoportosítjuk az eszközöket, de a bővebb anyagi forrásokat elsősorban nem a takarékoskodás, hanem a bátrabb, a szabadabb és főképpen az ésszerű vállalkozás biztosítja. Most nemcsak spórolni kell, hanem tudni kell megkeresni a több pénzt, a nagyobb jövedelmet!

Régóta foglalkoztat mindenkit, hogy a veszteséges tevékenységek, illetve vállalatok életben tartására igen nagy összegeket költünk. Nyilvánvaló, hogy ezt a jövőben nem folytathatjuk. De meggyőződéssel vallom: ez önmagában nem elég, mert a Magyar Népköztársaságban nagy jövedelemkiesés nem csupán a

veszteséges vállalatoknál, hanem azáltal keletkezik, hogy – részben gazdasági mechanizmusunk fogyatékosságai miatt, részben szubjektív hibák következtében – elszalasztjuk a nagyobb nyereség elérésének lehetőségét és megelégszünk a kisebb haszonnal. Ezért szakítanunk kell azzal a felfogással és gyakorlattal, amely a középszerűséget, a felszínen maradást honorálja anyagi és politikai értelemben egyaránt.

Nem folytathatjuk azt a gyakorlatot sem, amely a tőkés, a szocialista, valamint a belső piacot mesterségesen szétválasztja. Egy piaci mechanizmust ténylegesen akaró ország – különösen, ha olyan kicsi, mint hazánk – ilyen rendszert nem tarthat fenn. Ez az oka annak, hogy a forint még belföldön sem konvertibilis. Nálunk a pénz helyett vagy mellett, a hatósági engedélyezés és elosztás különféle rendszerei, a társadalmi-gazdasági folyamatokkal alá nem támasztható preferenciák és támogatások helyettesítik azt a szerepet, amit egy modern gazdaságban a pénznek kell betöltenie. Ilyen körülmények között vállalataink elvesztik a legfontosabbat, az igazi kapcsolatot a piaccal. Ez a gyakorlatban azt jelenti: több tekintetben lazák a pénzhez jutási feltételek és az ebből adódó egyensúlytalanságot úgy kíséreljük meg helyrehozni, hogy a jövedelmek felhasználását rendkívüli mértékben korlátozzuk. Ezen a helyzeten mielőbb változtatni kell. A következő ötéves terv kezdetére olyan feltételeket akarunk létrehozni, amelyben már nem a hierarchikus függőség, a szubjektív kapcsolatok, hanem egyértelműen a pénz lesz a gazdálkodási érdekintegrálás meghatározó eszköze. Ahhoz, hogy a vállalati önállóság kiteljesedjen, s a szabályozás elfogadható stabilitását elérjük, a gazdálkodás feltételeit törvényekben kell meghatározni.

Minden lehetséges eszközzel segítenünk kell a versenyképesség nemzetközi szintre emelését, az exportorientáció erősítését. Az ország jövője függ attól, hogy sikerül-e a nemzetközi versenyben lemaradásunkat megállítani, majd a felzárkózást megindítani.

Szocialista múltunk, jelenünk és jövőnk egyik legnagyobb ellentmondása, hogy miközben eszmerendszerünkre, ideológiánkra az internacionalizmus a jellemző, addig ez a gazdaságra sajnos még nem mondható el. Óriási, mondhatnám nemzetközi feladat ebből az ellentmondásból kikerülni. Feloldása a KGST-or-

ságok közötti együttműködés új alapokra helyezését parancsoló szükségszerűséggé teszi. Ugyanakkor igényli az intézményes kapcsolati formák megteremtését is más gazdasági integrációs szervezetekkel is, elsősorban az Európai Gazdasági Közösséggel.

Gazdaságunk számára a nemzetközi együttműködésben minden irányban egyre magasabbra kerül a mérce. A kihívás elől nem térhetünk ki, de nem is akarunk!

A magyar gazdaság fejlesztéséhez hosszabb távon is szükség lesz külső források bevonására. A jövőben az eddiginél sokkal inkább a működőtőkére, az ahhoz kapcsolódó fejlett technika és technológia behozatalára kell támaszkodnunk. Az új társasági törvény keretei között olyan megoldásokat is szorgalmaznunk kell, hogy fennálló adósságunk egy részét át tudjuk alakítani a külföldi fél vállalkozási érdekeltségévé.

Mind hazai erőforrásaink jobb hasznosítása, mind a külföldi működőtőke bevonása azt igényli, hogy összehangoltan fejlesszük a belföldi áru-, pénz-, tőke- és munkaerőpiacot. Nagy tartalék és szervezőerő rejlik a szocialista tulajdonviszonyok fejlesztésében, a vállalkozások formáinak gazdagításában, a tulajdonosi érdekeltség erősítésében, a társadalmi tőke mobilitásának javításában. Ezért támogatjuk egy korszerű, a mai kor követelményeinek megfelelő társasági törvény megalkotását, amely az eddigieknél jobb lehetőséget teremt a különféle szocialista tulajdonformák, a magántulajdon, valamint a külföldi tulajdon működéséhez. Hiszen tőkeerős, nemzetközileg versenyképes nagyvállalatokra éppúgy szükségünk van, mint a különböző méretű, kis- és közepes vállalkozásokra, amelyek gyorsan tudnak alkalmazkodni a változó szükségletekhez.

A fogyasztás- és jövedelemkorlátozó politika helyett a teljesítményelv kemény érvényesítése az az út, melyet járnunk kell. De nemcsak a teljesítménynek megfelelő jövedelmet kell hangsúlyozni, hanem az adott jövedelemhez tartozó munkát mindenkitől meg is kell követelni. Enélkül felborul az egyensúly.

Kedves elvtársak! Az átfogó politikai-gazdasági reform megvalósítása igen sok, még korántsem tisztázott kérdést is felvet. Ma minden gondolkodó ember beleütközik a rövid, illetve hosszú távon megoldható és megoldandó kérdések ellentmondásai-

ba. Megoldandó kérdés a részvénytársaság, a tőzsde beillesztése a szocialista tulajdonviszonyok működésébe, az ésszerűen elviselhető infláció vagy az állami adósságvállalás mértéke. Mindez – rövid és hosszú távon – különböző érdekeket érint, és a megoldás csak a gazdasági és társadalmi előnyök és hátrányok nyilvános mérlegelése alapján alakítható ki.

A mai kor sokféle válságára az elmélet sehol sem talál biztonságos magyarázatot és még kevésbé biztos megoldást. A tudomány nálunk sem alkotott még olyan, az élet által hitelesített eszmerendszert, amelynek alapján a jövőbeni fejlődés számára az irányadó útjelzők egyértelműen kialakulhattak volna. Úgy kell tehát pártunknak mélyreható reformokat megvalósítania, hogy csak a gyakorlati tapasztalatok elemzése és általánosítása alapján lesz képes sok kérdésre válaszolni. A fejlődés általános alapja csak a demokratikus intézményekbe vetett mélységes bizalom lehet, mert azok képesek a tömegek egyéni érdekeltségi alapon történő mozgósítására, megvalósítják a társadalmi rendszerű és méretű kontrollt és segítik a párt-, valamint a kormányzati tevékenység javítását is.

Nem vagyunk mindenben biztosak. De abban igen: nem tehetjük azt, hogy a bizonytalanság és a problémák bonyolultsága miatt vonakodva, önbizalom nélkül kezdjünk a feladatok megoldásához. A politikai vezetés számára mai helyzetünk komoly kihívást jelent, és rendkívüli erőfeszítéseket igényel. Az ellentmondó érdekek és körülmények közepette kell megtalálnunk a társadalmi fejlődés számára összességében optimumot jelentő, elfogadható megoldásokat. Számolnunk kell azzal is, hogy e folyamatban nemcsak nyertesek, de vesztesek is lesznek.

A politikai vezetésnek ilyen körülmények között feladata: egyrészt olyan intézményi kereteket, nyilvánosságot, mechanizmusokat kiépíteni és működtetni, amely garancia arra, hogy ne ismételjük meg a múlt hibáit; másrészt magában a reformfolyamatban gondoskodnia kell arról, hogy – egy hasonlattal élve – a reform számára a „házépítéshez szükséges terv" és a hozzáértő, felelős „építésvezető" is rendelkezésre álljon. Politikai intézményrendszerünk reformja lehetőséget ad arra, hogy a gazdaságirányítás terén az építésvezető szerepét a kormányra bízzuk, s a kormánytól a parlament kérje számon a megvalósítást.

A párt pedig a koncepcióért, azaz a platformért tartozzon felelősséggel tagságunknak, a társadalomnak.

Politikai felelősségünk az előttünk álló néhány évben rendkívül nagy, ha arra is gondolunk, hogy a reformpolitikával az erkölcsi zavarok és torzulások szövevényéből való kilábalást is el kell érnünk. A gazdálkodás stabil értékbázisát, a piac működtetéséhez szükséges késztetést és kényszert csak alulról – a család, a kisközösségek, az egymásért dolgozó és tevékenykedőket összefogó egyesületek épülése alapján – biztosíthatjuk. A politikának az ehhez szükséges formákat támogatnia kell, hiszen a történelem sokszor igazolta már, hogy a közömbösségből, az irigységből, az önkizsákmányoló és a humánum szempontjából megalázó munkából csak akkor lehet kikerülni, ha az egyén számára is értelmet nyer egymásért munkálkodni, és a nép igazságérzetével találkozó politika válik a mindennapok gyakorlatává. Nemzetközileg elfogadott és érvényesíthető fejlődés nélkül csak a „szegények szocializmusa" építhető fel. Mi ennek ellenkezőjét akarjuk, azt, hogy a szocializmus megújuljon, aminek eszköze a piacgazdaság kiépítése.

Mindez új felfogást, más gyakorlatot és erre alkalmas káderekét kíván. A modern kor egyik jellemzője, hogy a vezetés minden szinten szakmává is vált, s ez komoly tudást, konstruktivitást, az életpályán elismert teljesítményeket igényel. Ez nem helyettesíthető uralkodással. A demokráciára párton belül és kívül többek között éppen azért van szükség, hogy a felkészült, a kor tudásszintjével lépést tartó megfelelő személyiségű, tiszta erkölcsű vezetők kerüljenek minden szinten pozicióba. Ehhez a nyilvánosság növelésére, a korrekt elszámolás, a számadás és elszámoltatás meghonosítására is szükség van.

Az ezredfordulóhoz közeledve a történelem újból komoly leckét adott fel népünknek. S akárcsak az előző ezredfordulón, most is sorsmeghatározó, beilleszkedési és felzárkózási jellegű feladatok előtt állunk. Úgy kell tevékenykednünk, hogy nemzetünknek perspektívát teremtsünk, és ebben a pártnak meghatározó szerepet kell betöltenie. Csak a megújulás eltökélt szándéka és gyakorlata lehet garancia arra, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt – a nemzet vezető erejeként – történelmi feldatát e nehéz szakaszban is sikerrel teljesítse.

Schmidt Ernő

a szombathelyi Falco Fakombinát vezérigazgatója

Tisztelt pártértekezlet!

Sokszor, sokan és hosszú ideje mondják már, hogy gazdasági bajaink és ebből származó társadalmi gondjaink az országos méretűvé vált teljesítményhiányból adódnak. Mindenütt, ahol munkának kellene folynia, a fejlett nemzetközi mércéhez mérve teljesítményhiánnyal találkozhatunk. Ez alapvetően az emberi magatartás következménye. A szervezetlenség, a kooperációs zavar, az anyaghiány okáért valahol valakinek a mulasztását lehet tetten érni, csakúgy, mint amikor nemtörődömség, szakmai igénytelenség tapasztalható munkapadnál és íróasztalnál egyaránt. Nem nehéz kitalálni, hogy a teljesítményhiányt, ha nem is teljes mértékben, de leginkább az érdekeltség hiánya okozza. Az érdekeltség hiányának teljes láncolatával van dolgunk a szolgálati lépcsők alsó fokától a csúcsokig.

Nálunk az érdekeltség fogalma mindig az anyagi érdekeltséget jelenti. Az anyagi érdekeltség valójában és pontosabban: bérérdekeltség. A bérérdekeltséget a bérmunkás testesíti meg, s megvan a maga filozófiája: minél magasabb fizetés, minél kisebb teljesítményért. És ha a bérmunkás főnökei is bérmunkások, akkor hamar kialakul az érdekazonosság láncolata, a szinte mindenütt fellelhető lojalitás. Az a lojalitás, amely összemossa az objektivitást és a szubjektivitást, kiirtja a gazdatudatot, és helyébe a „neked is legyen, nekem is legyen" elvet állítja. Az a lojalitás, amelynek nyomán kialakult nálunk az össznépi irigység, és amely a legnagyobb hajtóerő az egyenlősdi felé. Ebben a környezetben a munkának csak anyagi, pénzben kifejezett értéke marad, és eltűnnek olyan, igen fontos erkölcsi értékek, mint a tehetség, a szaktudás, az intelligencia és a műveltségből fakadó széles látókör. Pedig ma mekkora szükség lenne az előbb felsorolt erkölcsi értékekre! Egyre gyakrabban hangzanak el aggódó szavak: nehogy kiiktassuk magunkat a fejlődésből, ki Európából – valahová a harmadik világba. És ha tényleg van ilyen veszély, azt legyűrni csak magasabb erkölcsi értékrendre alapozott munkával lehet. A bérérdekeltség helyébe, ahol csak lehet, egy igazi, valóságos érdekeltséget, a vállalkozást kellene állítani.

Magától értetődő, hogy a vállalkozást nem lehet olyan országos méretűvé tenni, mint amilyen ma a bérérdekeltség, már csak azért sem, mert nem mindenki akar vállalkozó lenni. Tudom azt is, hogy a vállalkozás napjainkban még éppen hogy megtűrt fogalom nálunk. Legfeljebb a nyolcórás munkaidő után végzett vállalkozást fogadjuk el, a több tízmilliós értékek termelése vállalkozás keretei között még nem szokványos. De nem látszik más megoldás a számunkra, mint megbarátkozni ezzel a dologgal. Javaslom: adjunk nagyobb mértékben lehetőséget a vállalkozásra azoknak, akik kellő szaktudást és tehetséget éreznek magukban, s akik vállalják a bukás veszélyét csakúgy, mint a gyarapodás lehetőségét.

Érdemes megismerni, mit tartott Churchill a vállalkozó emberről: „Vannak, akik a vállalkozót rühes farkasnak tartják, amelyet agyon kell verni. Mások úgy vélik, hogy a vállalkozó egy tehén, amelyet éjjel-nappal fejni lehet. Csak kevesen látják benne a lovat, amely az igát húzza." Tudom, hogy készül a társasági törvény, amely elsősorban az állami tőke és a magánemberek tőkéjének együttműködését szabályozza. A kisvállalkozót én olyannak képzelem el, akinek nincs tőkéje, vagyona, hanem csak szaktudása, képessége, vállalkozókedve van. Az ilyen embereknek kellene az elindulás lehetőségét megteremteni. A szükség, a kényszer már kierőszakolt egy figyelemre méltó megoldást azok számára, akik napjainkban foglalkoztatási gondokkal küzdő térségeinkben munka nélkül maradtak. Nekik létrehozott a kormány egy úgynevezett újrakezdési támogatási alapot.

A vállalkozási kezdeményezések támogatására nem kell mást tenni, mint az egész országot foglalkoztatási gondokkal birkózó térséggé nyilvánítani, s az újrakezdési támogatás kasszájában – a jó befektetés reményében – a pénzösszeget meg kell növelni. Nem új dolog ez egyébként a világban. A nyugati fejlett országokban éppen a szerkezetváltás érdekében és a munkanélküliség gondjának egyik megoldásaként már jól ismert az úgynevezett kockázati tőke szerepe, éppen a kisvállalkozásban. Ott az erre szakosodott bankok nem a hagyományos banki garanciák mellett adnak hitelt. Nem adnak annak hitelt, aki egyébként is gazdag, hanem a vállalkozó ötletét finanszírozzák, haszonrészesedés kikötése mellett. És akkor is finanszírozzák, ha a vállalko-

zónak nincs garanciája a hitel visszafizetésére. Az úgynevezett kockázati tőkét működtető bank igen széles körű szolgáltatásokat vállal magára: ajánl vállalkozási területeket, ötleteket, foglalkozik gépek, berendezések kölcsönzésével, és összehoz vállalkozókat.

A kisvállalkozási forma nálunk is megtette a kezdeti botladozó lépéseit, azután össztűz zúdult rá – az össznépi irigység megtette a magáét. Rögtön kezdtük félteni a főmunkaidő becsületét. Adatok keringtek a vállalkozásból származó nyereségek nagyságáról. Nem lehetett azonban hallani a már sokkal halkabb össznépi kárörömnek a híresztelése nyomán csődbe ment kezdeményezésekről és a nyomukban megjelenő anyagi veszteségekről. A vállalkozás nyomán törvényszerűen megjelennek a társadalomban a jövedelemkülönbségek, az egyéni gyarapodás. Ez ellentmond a szocializmus egyenlőségelvének.

Állásfoglalás-tervezetünkben a következő olvasható: „A szocialista gazdaság árutermelő gazdaság." Az árutermelő gazdaságban viszont – akár akarjuk, akár nem – a legnagyobb mozgatórugó az egyéni gyarapodás lehetősége. Ha az egyéni gyarapodást nem engedjük, vagy korlátok közé szorítjuk, akkor árutermelő gazdaságunk motorját kapcsoljuk ki.

A vállalkozásról, az egyéni gyarapodásról, a vagyonról szólván a tulajdonviszonyokról is kell néhány gondolatot mondani. Ideológiánk világosan fogalmaz a tulajdonviszonyok dolgában. Szocialista társadalmunk alapja az alapvető termelési eszközök döntő többségének társadalmi tulajdona. Nagyon nagy gondunk, hogy a társadalmi tulajdonban levő termelőeszközöket igen kis hatékonysággal működtetik.

A gazdaság teljesítőképessége napjainkban nem elég a társadalom igényeinek kielégítésére. Az életszínvonal csökkenése mellett is növekszenek adósságaink. Sürgős áttörésre van szükség a gazdaság teljesítőképességében. Ha ez rövid néhány év alatt nem következik be, akkor saját magunk bizonyítjuk, hogy a társadalmi tulajdon magasabbrendűsége nem igaz.

Sok évet veszítettünk azokkal a terméketlen vitákkal, amelyek a társadalmi tulajdon ésszerű működtetéséről folytak. Most már be kell látni, hogy az állam alkalmatlan arra, hogy tulajdonos is és az eszközök működtetője, vállalkozó is legyen.

A termelés mindig vállalkozás. A tulajdonosi és a vállalkozási feladatok hovatartozása terén fennálló rendezetlenség miatt sok az ütközés az állam és a termelő vállalatok között. Korábban ezen ütközések miatt bizalmi válságról beszéltünk. Ma már ennél sokkal többről van szó.

A társadalmi tulajdon hatékony működtetése csak úgy képzelhető el, ha a tulajdonosi és a vállalkozói funkciók egymástól határozottan elkülönülnek. Ma még kidolgozatlan ennek az elvnek a gyakorlati útja.

Bármilyen elvet választunk is, a változás iránya csak a vállalkozás elvének fejlesztése irányába volna kívánatos. Az állam mint tulajdonos ne apró részletügyekkel foglalkozzék, ne olyan előírásokat hozzon, hogy miként kell megszerkeszteni egy vállalati tanácsülés jegyzőkönyvét, hogy hogyan kell kiadni a fizetett szabadságot, vagy hogy hány személygépkocsi üzemeltethető egy vállalatnál – sorolhatnám ezeket.

Az ilyenfajta ügyekkel egy közepes vállalatnál biztosan csak azért foglalkozik az igazgató, mert a minisztérium rákényszeríti.

Az államnak a monetáris politikát, a piac működtetését és a gazdaságpolitika alakítását kell végeznie; ugyanakkor az összes termelési tényező, a bér, az ár, az import, a tőke a vállalkozás hatásköre. A vállalkozó nagyobb mozgástere, a hozzá tartozó nagyobb felelőssége is biztosan lendületet ad a gazdasági munkának. Hogy lesznek kudarcok is? Biztos lesznek. De ma nincsenek? Csak ma teljesen eltűnik a felelősség.

Én nem féltem a szocializmust a vállalkozástól. Inkább attól féltem, hogy a társadalmi tulajdon működtetésének már hosszú ideje tartó krízise lassan visszafordíthatatlanná válik. A pártnak a sok egyéb között a társadalmi tulajdon hatékony működtetésére vonatkozóan is politikai döntést kell hoznia.

Ezek a döntések sürgősek. Megvalósításuk nem látszik egyszerűnek, ezért csak az egész társadalom összefogásától várható eredmény. A magyar ember munkaszerető. Ki ne látta volna már velem együtt a nyolcórás munkaidő után, a szombaton és vasárnap szorgoskodók táborát? Ez a munka, ez a nagy-nagy szorgalom és fáradozás ma nagyrészt szétszórt, nem a fő népgazdasági célok irányába mutat.

Mekkora biztatás lehet az ország vezetői részére az, hogy az

ország népe hadra fogható, csak lássa a nép a célt, az érdekeket, és biztos, hogy odaadja erejét, szívét és tudását.

A Vas megyei küldöttcsoport tagjainak nevében szeretnék egy javaslatot tenni. A pártértekezlet az állásfoglaláson kívül fogadjon el egy, a magyar társadalom egészéhez szóló felhívást vagy nyilatkozatot. Ennek lényege az lehetne, hogy milyen szándékok és célok vezérlik a pártot a közmegegyezés megújításában, és mit kér és vár ehhez a társadalomtól.

Katona Béla
az MSZMP XVIII. Kerületi Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

Aki részt vett az előkészítő vitákban az alapszervezeteknél, az üzemi és kerületi pártbizottságoknál, az érzékelhette, hogy milyen markánsan jelentkezett ezeken a párt életereje. A kritikus, felelősségteljes vélemények és javaslatok százai tanúsították, hogy a párt tagjaiban, sőt az állampolgárok többségében is elemi erővel tört fel az aggodalom és a változtatás igénye, s ezzel párhuzamosan a tenni akarás, a cselekedni vágyás. A budapesti pártbizottság áprilisi ülésén a vélemények valódi sokszínűségén alapuló, élénk és eredményes vita, úgy hiszem, valamennyi résztvevő számára sok tanulságot hozott, és példát mutatott a közös véleményformálás demokratikus módszerére.

A párttagok most azt várják tőlünk, hogy hasonló őszinteséggel adjunk számot az ország sorsáról, a párt helyzetének alakulásáról. A kihívás azonban óriási. A következő években ugyanis azt kell népünk és a világ számára bizonyítani, hogy az elmúlt évtizedben felhalmozódott megoldatlan társadalmi és gazdasági problémák nem azért jelentkeztek, mert a szocialista rendszer elérkezett valódi korlátaihoz. Hanem azért, mert ma már a harmincas években a Szovjetunióban kialakult és lényegében minden szocialista ország által átvett gazdasági, társadalmi, politikai modell részegységeinek mégoly bátor módosítása sem hozhat tartós eredményt.

A mi pártunk évtizedeken keresztül úttörő szerepet játszott az új módszerek keresésében, és ez jelentős sikereket is eredménye-

zett. Most azonban el kell döntenünk, hogy ragaszkodunk-e a kialakult modell kisebb változtatásokkal való további fenntartásához, ami egyre inkább a fejlődés peremére sodor minket, vagy vállaljuk a rövid távon nehezebb, de hosszabb távon egyedül célravezető megoldást: a rendszer átfogó minőségi megújítását olyan stratégiai változtatások segítségével, melyek egyértelműen szocialista jellegűek és biztosítják a modell elemeinek strukturális átrendeződését. Úgy gondolom, hogy ezt az utat kell választanunk. Abban pedig biztos vagyok, hogy a pártban megvan az a szellemi, politikai, erkölcsi erő, amely a változtatás végrehajtásához szükséges. Mindezek alapján javaslom: a politikai folyamatosság vállalása mellett határozottan rögzítsük és tudatosítsuk mindenkiben, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt elkötelezte magát az alapvető változások végrehajtására, és ez képezi programnyilatkozata alapját.

Tudjuk azonban, hogy az ilyen horderejű változtatások nem egyszeri beavatkozást jelentenek, hanem olyan folyamatot, amely a cselekvések sorát tartalmazza. Szerintem a most megválasztandó Központi Bizottság legfontosabb feladata ennek a folyamatnak az állandó fenntartása lesz. Ez nem egyszerű feladat, hiszen nálunk is jelentkeznek a változtatástól félő, attól esetenként saját kicsinyes személyi hatalmukat óvó konzervatív erők. Csakhogy, amíg a Szovetunióban a peresztrojka kapcsán az utóbbi időben egyre jobban tisztázódnak az arcvonalak, és a reform hívei és ellenzői nyílt politikai csatát folytatnak, addig nálunk a legkonzervatívabb erők is a reform nevében lépnek fel, akadályozó munkájukat a színfalak mögött rejtve végzik, és hatásukat csak a gyakorlatban érzékelhetjük.

Ezért tartom nagyon fontosnak, hogy az elmúlt évek folyamatainak tudományos szintű elemzését minél gyorsabban elvégezzük. Számomra az egyik legfontosabb kérdés ebben az, hogy mi okozta közelmúltbeli kudarcainkat. A szakértők hozzá nem értése, téves koncepciójuk vagy a sokszor politikailag bonyolult, kellemetlen intézkedések vállalásához szükséges egységes politikai akarat hiánya? Ennek megnyugtató elemzése további intézkedéseink irányait is meghatározhatja. Hiszen a tanulságok levonásához a valódi felelősségi viszonyok feltárásán és nem a felelősök keresésén keresztül vezet az út.

Kedves elvtársak! Akár akarjuk, akár nem, egy kormányzó párt sikerességét a hazai és nemzetközi közvélemény főként azon keresztül méri, hogy milyen gazdaságpolitikai irányvonalat képes kidolgozni és az őt képviselő kormány ezt hogyan tudja megvalósítani. Véleményem szerint az elmúlt tizenöt év gazdaságpolitikájának talán legalapvetőbb hibája az volt, hogy – a sok valóban új és hatékony kezdeményezés mellett – egymást váltakozva követő időszakokban hol a valódi tényeket nem kellően ismerő vagy azok hatását lebecsülő politikai szándék, hol a merev pénzügyi szemléletmód volt irányvonalának egyedüli meghatározója. A politikai igény gazdasági koncepcióvá válása jellemezte az 1975 és 1979 közötti és a XIII. kongresszust követő időszakot, viszont a merev pénzügyi szemlélet uralkodott 1980 és 1984 között, és tulajdonképpen ez jellemzi mostani stabilizációs programunkat is. Az első irányvonal két ízben is nagymértékű eladósodáshoz vezetett. A második pedig mindkét esetben drasztikus restrikciós intézkedéseket hozott. A kizárólag külső pénzügyi egyensúly javítására és a költségvetési hiány mérséklésére koncentráló gazdságpolitika hatását viszont már ismerjük. Azon kívül, hogy lassítja a cselekvést és defenzív hatású, nem segíti elő a makro szintű struktúraváltást sem, a meghirdetett céllal ellentétben szűkíti a vállalatok mozgásterét és rövid időn belül felemészti a jól működő vállalatok meglevő tartalékait is. Jellemző példa erre, hogy 1988 első negyedévében az egyébként örvendetes tőkésexport-növekedés döntően nem a világszínvonal közelében levő, hanem a legjobban dotált iparágakban következett be. Ez pedig a nemzeti jövedelem egy részének az országból való kiszivattyúzását jelenti.

Ezért javaslom, hogy az említett két célkitűzés meghagyása mellett már most ezekkel legalább egyenrangú prioritásként kezeljük a szerkezetváltást valóban elősegítő műszaki, technológiai fejlesztés felgyorsítását és az ehhez szükséges tőkeátcsoportosítás kikényszerítését, illetve a tőkebevonások lehetőségének megteremtését. Ebből már lehet mozgósító erejű programot is képezni.

Tisztelt pártértekezlet! Az állásfoglalás káderpolitikával foglalkozó részét őszintén szólva legszívesebben kihagynám. Hiszen ezzel azt valljuk be, hogy megint nem valósítottunk meg

egy jó határozatot, pedig erre igazán nem hatottak objektív külső körülmények. Kihagynám, és csöndben dolgoznék a megvalósításán. De ha már szólunk róla, akkor elsősorban a politikai vezetőkre vonatkozóan mondjuk ki: már nem hisszük azt, hogy a kommunisták különleges emberek, azt meg főleg nem, hogy tökéletesek. De azt joggal elvárják tőlünk, hogy erkölcsi tekintetben valóban példamutatóak legyünk. Az ország folyamatosan romló erkölcsi helyzetében ezért javaslom, hogy innen, a pártértekezlet fórumáról hirdessük meg nyilvánosan a kíméletlen harcot a jogtalan kiváltságok felszámolására, a szerénytelenség, a személyi összefonódás, a korrupció és a hatalommal való visszaélés minden formája ellen. Ez legyen kötelessége minden párttestületnek, párttagnak; hívjuk szövetségesül valamennyi tisztességes magyar állampolgárt és mindenekelőtt a saját portánkat söpörjük tisztára!

Fontos lenne végiggondolnunk, hogy a formailag meglévő lehetőségek ellenére miért nem volt jellemző mindeddig a szabad véleménynyilvánítás és a vita még testületeink munkájára sem. Arra a következtetésre jutottam, hogy a véleménynyilvánítások elmaradásának legdöntőbb oka a veszélyérzet hiánya volt. Nem volt veszélyérzetük a testületek tagjainak, mert éveken keresztül senki sem kérte tőlük számon, hogyan és kiknek az érdekeit képviselik az adott testületben. Így választott testületi tagságuk teljes passzivitás esetén sem került veszélybe. Nem volt veszélyérzetük a testület vezetőinek sem, mert meg voltak győződve arról, hogy a politikai hatalom és a párt vezető szerepe széles körű véleménynyilvánítás és viták nélkül fenntartható. Szerencsére ezt a tespedt állapotot az élet már elsodorta. A testületi tagok nagyobb részének közvetlen delegálása és visszahívhatósága egyértelműen biztosítani fogja, hogy akár mandátumukkal is felelnek a küldő pártszervezetek által helyesnek tartott politikai irányvonal képviseletéért. A párt vezető szervei pedig maguk döbbenhettek rá, hogy egy szűk csoport által hozott döntésekben sok a hibalehetőség, és a valóban helyes döntésekhez valódi vitákra van szükség, mert ezek hiányában a hatalom ugyan megmarad, de a bizalom gyorsan fogy. Formálódó új szocializmusképünkben tehát nincs helye az egyén felelősségvállalását szükségtelennek tartó, minden megoldást felülről váró, paternalista magatar-

tásnak. Helyette minél előbb ki kell alakítanunk a valódi részvételi demokráciát.

Most veszélyes útszakaszon vagyunk, ezért nyitott szemű kommunistákra és állampolgárokra van szükségünk. Olyanokra, akik nemcsak néznek, de látnak is, akik velünk együtt figyelik az utat, akik akarnak és tudnak segíteni abban, hogy megtaláljuk azt az átjárót, ahol a legkevesebb sérüléssel átjutunk történelmünk eme nehéz szakaszán. Sokan vannak ilyenek. Ezt bizonyították az elmúlt hónapok vitasorozatában párttagjaink, akik őszintén, kertelés nélkül, többségükben szélsőségektől mentesen sorolták, hogy milyen pártot akarnak. Olyat, amely a változó helyzethez rugalmasan tud alkalmazkodni. Olyat, amely politikájának képviseletéhez minden időszakban tud megfelelő ideológiai segítséget adni a párt tagjainak. Olyat, amely döntései előtt igényt tart tagságának véleményére. Olyat, amely a demokratikus centralizmust soha többé nem téveszti össze a bürokratikus centralizmussal. Olyat, amely nemcsak jelszavaiban ifjúságpárti, nem ígéretekkel próbálja maga mellé állítani a fiatalokat, hanem azzal, hogy felnőttnek tekintve őket, saját sorsuk és az ország dolgaiba való beleszólásra valódi lehetőséget teremt számukra. Olyat, amely képes a hatékony önkorrekció végrehajtására. Olyat, amely a korábbi monolitikus pártegység helyett alkalmas egy dinamikus, a folyamatos érdekegyeztetésen alapuló új egység létrehozására, és mindezek alapján képes a társadalom megingott bizalmának helyreállítására.

Így szól a párttagság programigénye, és nekünk ezt döntéseinknél figyelembe kell vennünk.

Gráf József

az MSZMP Szigetvár Városi Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet!

A kérdések mindig úgy fogalmazódnak meg bennem, hogy vajon mennyiben oka társadalmi zavarainknak, tartós gazdasági visszaesésünknek, gyenge alkalmazkodóképességünknek, a fontos döntések évtizedes halogatásának a párt önmaga, a párton belüli viszonyok, a döntésmechanizmus, és mit lehet tenni, hogy

ez változzék. Mindannyiunk számára világos – a dokumentumtervezet is megfogalmazza –, hogy a gazdasági reform a politikai intézményrendszer reformja nélkül nem lehet életképes; ennek alapja pedig a párt. Ezért a siker elsősorban attól függ, hogy a párt mennyire képes megújítani önmagát.

Abban többé-kevésbé minden párttag egyetért, és a vita is megerősített ebben, hogy a párt működésének vezérelve a demokratikus centralizmus legyen, hogy ebben erősödjék a demokratikus elem, hogy a párt elvi-politikai jelleggel irányítson, fejlődjék a párton belüli demokrácia, a vita, a döntéshozatal, a fegyelem a végrehajtásban és így tovább. De jól látjuk és érezzük, hogy a párton belül ezek és az általam most fel nem sorolt helyes elvek többsége már jó néhányszor megfogalmazódott, ám a gyakorlat mégsem ennek megfelelően alakult. A társadalmi, de főként a gazdasági élet változásai nem igazán érintették a párt belső életét, ám néhány területen évtizedek óta változatlan, s úgy érzem, több elemében elavult.

Amennyiben a Magyar Szocialista Munkáspárt a szocializmust építő magyar nép vezető ereje, és ez irányú tevékenységét szolgálatnak tekinti – mint ezt többször deklarálta is –, úgy meg kell teremteni a párt tevékenységének ellenőrzését, az egész társadalom s a párt vezető szerveinek ellenőrzését az egész párttagság által.

Ennek feltétele a párt tevékenységének nyilvánossága. Csak ez vezethet a mostani bizalmatlansági láncolat feloldásához, melyben a pártonkívüliek a párttagokat, a párttagok – okkal és ok nélkül is – a központi vezetést okolják a kialakult helyzetért.

Tovább kell keresnünk és nemcsak országos léptékben és keretek között, hanem szűkebb helyi közösségekben is az előzetes véleménykérés formáit, hogy a társadalom minden alkotni akaró tagja érezze, hogy nemcsak végrehajtója lehet a politikának, hanem formálója is.

Ez a követelmény még inkább igaz a pártvezetés és a párttagság viszonyában. A gazdasági élet alapvető feladata az extenzív fejlődési szakaszról áttérni az intenzívre, ezt ma a politikában, a párt működésében sem nélkülözhetjük. A látványos, a külsőségekben megnyilvánuló, az adminisztrálgató politizálás helyett a hatékony, a közérthetőbb mozgalmi politizálást kell előtérbe he-

lyezni. A többségében ma felülről szervezett politikai rendszert, beleértem meghatározó elemét, a pártot is, végérvényesen el kell indítanunk a kétirányú: az alulról és felülről szervezett modell irányába, amelyben egyre jelentősebb szerepet kap az alulról jövő kezdeményezés, vélemény és információ.

Nem jó, hogy a döntések egy jelentős része egy-két lépcsővel feljebb születik, mint ahol az szükséges lenne. Ebben a folyamatban mindannyiunk által ismert, hogy gyakran a Központi Bizottság vagy szervei döntenek a megye, a megye a város, a város az alapszervezetek helyett. Mivel a döntések egy része tehát nem ott születik, ahol a legtöbb az ismeret, az információ, és főleg, ahol érzik a döntések hatását — és ez a leglényegesebb elem —, az ilyen módon hozott döntést el sem fogadják, nem érzik magukra nézve kötelezőnek, s előbb-utóbb kialakul a minden rossz, ami felülről jön elmélet, melynek lazító hatása a pártfegyelemre, a pártegységre mindannyiunk számára ismert.

Mindezekből kiindulva rendszeressé kell tenni a párton belül annak a lehetőségét, hogy a legfontosabb kérdésekben a döntés előtt mondhasson a párttagság véleményt.

Miért dolgozunk sokszor ezekkel az extenzív módszerekkel? Mert ez a legkönnyebb, és ezt szoktuk meg. Az elmúlt időszak néhány próbálkozása ugyan már biztató kezdet a változások útján, de 1988-ban ez már kevés.

A párton belüli nyilvánosság másik fontos eleme az a lenini elv, hogy a párttagság mindent tudjon az irányító szervek tevékenységéről, a választott testületi tagok munkájáról. Az ország, a párt sorsát alapvetően érintő kérdéseknél még a jegyzőkönyv párton belüli nyilvánosságra hozása sem volt idegen Lenintől. Őszintén megmondom: az ilyen lehetőség eloszlathatná az olyan súlyos vádakat, hogy a politikai testületek néhány tagja mást mond a testületi ülésen, mást egy nagygyűlésen vagy mást a külföldi sajtó képviselőinek.

Elismerem és sokra értékelem a Központi Bizottság és a KEB konstruktív, reális és erkölcsi tartásáról tanúbizonyságot tevő lépését, hogy a csökkenő bizalom kapcsán lehetőséget nyújt a testület teljes újjáválasztására. A dilemmám abban áll, hogy a Központi Bizottság tagjainak jelentős részét, politikai tevékenységüket, arculatukat, agitatív készségüket, népszerűségüket, azaz po-

litikusi alaptulajdonságaikat, amelyek ma egyre fontosabbak, nem ismerem. Ugyanezzel a problémával a megyei, a városi párttestületek újjáválasztásánál is találkozunk. Ezért lehetnek formálisak – a jelölőbizottság tisztes szándékát kétségbe nem vonva – az esetek többségében az ilyen típusú választások. Mi lehet a megoldás? A közvetlen delegálás nagymértékű, meghatározó nagyságrendű kiterjesztése. A választottnak tudnia kell, hogy ki küldte, kit képvisel, ki hívhatja vissza, kinek tartozik beszámolási kötelezettséggel és felelősséggel.

Ezeket az elveket szeretnénk már a közeljövőben saját munkánkban is hasznosítani, vagy legalább lehetőséget kapni arra, hogy kísérleti jelleggel kipróbáljuk. Erre megfelelő alkalom a pártvezetőségek helyett megalakuló végrehajtó bizottság nélküli pártbizottság létrehozása. Ez ugyanis nem lehet egyszerű cégtáblaváltozás. Mert így semmi értelme nincs. Tartalmi változást kell hoznia. Lehetőleg több jelölt közül válasszák ki önállóan a helyi pártszervek a pártbizottsági titkárokat, akikben bíznak, akikben hisznek. A tagfelvételi, pártfegyelmi jog leadásával, az új testületek önállóságának fokozásával együtt kell járnia a városi pártbizottság létszáma csökkenésének. Ezt mi ma 20 százalékban tervezzük. Mindennek célja és értelme a munka színvonalának, mozgalmi jellegének érezhető emelkedése. A városi hatáskörök több mint a felét le szeretnénk adni az új pártbizottságoknak. Működésüknek elő kell segítenie és készítenie a párton belüli kétszintes irányítási mód megvalósítását, egy eredményesebb, demokratikusabb helyi pártmunka feltételeinek és valóságának megteremtését.

Reggel kézhez kaptam a pártértekezlet első napi munkájáról szóló Baranya megyei információs jelentéseket. Általában elfogadva a főtitkári beszámolót, nézetkülönbség mutatkozik az információs jelentések és a beszámoló között a pártegység megítélésében. Ez ma a párton belül a legfontosabb kérdés, ez van a legnagyobb veszélyben. Hiánya éppen akkor béníthat meg bennünket, amikor a legnagyobb szükség lenne az egységes kiállásra, a cselekvésre. Abból indulnék ki, hogy a legfontosabb mai s főleg a jövőnket illető kérdésekben nem egységes párttagságunk véleménye. Ezt tükrözte a befejezetlen ideológiai vita vagy a párt vezető szerepéről folytatott eszmecsere is. A párttagság

döntő többsége sürgeti a reformot általában, de ha konkretizáljuk, hogy mit értünk ezen, vagy sorra vesszük a részfeladatokat, azonnal látjuk, hogy ez a nagy reformot kívánó egység elemeire esik szét.

Két példát szeretnék megemlíteni. A párton belüli korlátozott idejű választhatóság kérdését, melyről, bár a tervezet tartalmazza a korlátozott időtartamú funkcióbetöltést, mégis tudomásul kell vennünk, hogy párttagságunk egy igen jelentős része továbbra is az alkalmasságot tartja kizárólagos kritériumnak a vezetői szerepkör betöltésekor, időtartam-korlátozás nélkül. Pedig ez egy olyan elv, ami a párton belül mindig létezett. A gyakorlatban pedig, ahogy ismerjük, sajátságosan érvényesült.

Másik példa: tudomásul kell vennünk, hogy tulajdonviszonyaink hazánkban kialakuló formái ideológiailag egyelőre idegenek a párttagság jelentős része számára. Persze erre mondhatjuk, hogy ne közelítsük ideológiai alapon ezt a kérdést. De a többség már azt is nehezen tudja elfogadni, hogy az elmúlt három évtized gazdaságfejlesztési útkeresése a tulajdonviszonyok terén is új tapasztalatokat halmozott fel, és a megszokott tulajdonmodellhez képest új utakat kitaposva most már elméleti következtetések levonásához is lehetőséget adott. De akkor most már próbáljuk meg levonni ezeket az elméleti következtetéseket! Mert egy ideig toleráns a párttagság, és elfogadja, hogy a fejlődésnek két alapvető módja van. Az egyik, hogy előzetes ideológiai feltételezésekből, ideológiai alapelvekből formáljuk a gyakorlatot, ami vagy visszaigazolja vagy nem az elméleti tételeket. Ez a népszerű módszer – ezt szereti a párttagság.

A másik, hogy a gyakorlatban felvetődött, elméletileg nem kellően megalapozott kérdéseket pragmatikusan megoldjuk, majd, mint a kialakult tulajdonformáknál tettük, elméleti következtetéseket levonva belőlük, megpróbáljuk beépíteni a szocializmus megvalósításának magyar gyakorlatába. Ma a politikai munkánk egyik igen gyenge területe a tulajdonról szóló elméletek kiforratlansága, magyarázatuk fogyatékossága. Azt is tudjuk azonban, hogy itt a legmélyebbek a dogmák gyökerei. Napjainkban fontos erről beszélni azért is, mert egy igen nagy jelentőségű törvény, a társasági törvény vitája és bevezetésének előkészítése folyik. Itt most már egyértelműen meg kell fogalmaznunk, mit

akarunk, miért s mit várunk tőle. El kell mondanunk, hogy a magyar gazdaságban eddig sem elsősorban a 6 százalékos magánszektor, hanem a kiegészítő tevékenységek, főleg a közösségi vállalkozással kombinált formák voltak igen jelentősek, és nélkülük a magyar gazdaság már nem tud létezni.

De tovább kell lépnünk, ha azt akarjuk, hogy a szerkezetátalakítás – ami tovább nem halasztható – ne csak visszafejlesztéssel, ne csak munkanélküliséggel járjon, hanem növekedjék az úgynevezett húzóágazatok szerepe, legyen minél több munkaalkalom. Ennek megteremtését segíti a szabad tőkeáramlás, hiszen a szerény állami, vállalati forrásokon túl a lakosság megtakarításai, a magántőke és a külföldi tőke adhat esélyt az ilyen jellegű beruházások megindítására. Azaz egy szocialista többszektorú piacgazdaság létrejötte ma igen fontos, nélkülözhetetlen számunkra. Azonban, ha érveink nem lesznek pontosak, megalapozottak, meggyőzőek, sokan azt mondhatják majd: ez már nem az én szocializmusom, nem az én pártom, nem ezért harcoltam. A fájó pedig az, hogy ezek azok az emberek, akik érzelmileg erősen kötődnek a párthoz, annak kipróbált és odaadó harcosai voltak mindig, és azok ma is. Itt nem szabad hibázni, nem szabad a kérdést elnagyolni. Okos, világos érvekkel kell bemutatni, hogy miként tudjuk a társadalom ellenőrzésével a társadalom javára működtetni az idegen és magántőkét, s mi ezek jelentősége céljaink elérésében.

Úgy érzem, mint küldöttek, rendkívül fontos feladatot teljesítünk, megpróbálunk egy olyan állásfoglalást kialakítani, ami mögé fel tudjuk sorakoztatni a párttagságot. Meg kell teremtenünk a végrehajtás személyi feltételeit, s a legfontosabb kérdésekben egységre kell jutnunk a párttagsággal, hogy a XIV. kongresszusig eredményes munkát tudjunk folytatni.

Kovács András
filmrendező

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Az első, amit említenék, egy szubjektív érzés. Valahogy az az érzésem, hogy most barátokkal találkoztam, akikkel nagyon régen

beszélgettem. Gondolom, másoknak ugyanilyen érzésük lehet. Ebben azonban számomra van egy aggasztó dolog. Ez tudniillik nálunk nem mai, hanem legalább húszéves szituáció. A Falak című filmem egyik jelenete jut eszembe – aki látta, talán emlékszik rá –, ahol egy baráti társaságban régi ismerősök beszélgetnek. És akkor Latinovits Zoltán, aki egy izgága értelmiségit alakít, azt mondja: az ilyen beszélgetéseket be kellene tiltani, mert csak arra jók, hogy levezessék a bennünk lévő felszültségeket, és eloszlassák a rossz érzést amiatt, hogy nem csinálunk semmit.

Tehát aggodalmaskodásom lényege: mit tudunk realizálni azokból az értékes gondolatokból, amelyek a pártszervezetek vitáiban és ezen az értekezleten felhalmozódtak? Az állásfoglalástervezetről ugyancsak az a véleményem, hogy rengeteg hasznosítható gondolatot tartalmaz, s nem is lehet ez másképpen, hiszen ez volt kiindulópontja eszmecserénknek. Az állásfoglalástervezet – és ezért szavazok mellette – lehetővé teszi a változásokat, de nem fogalmazza meg nyíltan ezeket. Vitáinkban ugyancsak tükröződött ez a kettősség: az ellenvélemények árnyalatokban fogalmazódtak meg, tehát részben ismerni kell, hogy ki mondja azokat, másrészt ismerni kell a témát. Holott mindannyian tudjuk, az éles fogalmazásnak az az előnye, hogy világossá, félreérthetetlenné teszi az ütközést, és ezzel önmagában is gondolatokat ébreszt.

Én most szeretnék élesen fogalmazni. Ennek a pártértekezletnek a ténye önmagában történelmi jelentőségű, mert lehetőséget teremtett a közös gondolkodásra, megvalósíthatóvá teszi a generációváltást, amely szintén feladatunk. De – és ezért van szükség az éles szavakra – egy lépéssel még tartozunk. Lukács György gondolata volt, 21 esztendeje a Népszabadságnak adott nyilatkozatában fogalmazta ezt meg, hogy nem lehet eredményes a gazdasági reform, ha nem párosul politikai reformmal. És mint ideológus hozzátette: szükséges a visszatérés Marxhoz.

E nyilatkozat óta két évtized telt el, s ezalatt hozzászokhattunk, hogy remek szövegeink vannak, de mintha az alkalmazásról, a végrehajtásról kevésbé egyértelműen beszélnénk. Ez arról tanúskodik, hogy a politikai mechanizmus struktúrájában aligha nem valamilyen hiba rejlik. És azt is jelzi: mintha nem lennénk tudatában annak a felelősségnek, amit az egypártrendszer

jelent, hiszen minden a mi vitáinkban dől el. Tehát az is a párt vitáiban dől el, hogy a jövőben nem a párton belül kell minden kérdésről dönteni, hanem az államapparátusban, a társadalmi szervezetekben.

A felszólalók közül többen utaltak a lenini normákra. Megint csak szeretnénk élesebb megfogalmazást használni: Lenin idejében miként működött a hatalom, a politika mechanizmusa – ez a kérdés. A húszas évek Szovjetuniójáról van szó! Manapság sokat olvashatunk a szovjetekről: tragikus és keserű élmény a harmincas évek pereiről, a sztálini korszakról olvasni. Ám véleményem szerint meglehetősen keveset olvashatunk a húszas évekről, noha tíz évig, 1917 és 1927 között a Szovjetunió, a kommunista párt működésének egy sor olyan tapasztalata halmozódott fel, amelyet manapság nagyon is hasznosíthatnánk, átvehetnénk.

Leninnek az volt az álláspontja, hogy a pártot a pártonkívüliek ellenőrzése alá kell helyezni. Ez nagyon szép gondolat, és véleményem szerint ezt kellene megvalósítanunk. A módja ennek az, hogy a párt nyilvánosan működjék. Ma annyira áthatja a párt működését a titkosság, hogy a budapesti pártbizottság állásfoglalását még akkor is „szigorúan bizalmas" jelzéssel juttatták el az érintetteknek, amikor az már három nappal korábban, a televízióban elhangzott nyilatkozat útján ismertté vált. Ezen változtatnunk kell. A nyilvánosságot minden pártszerv, így a Központi Bizottság munkájára is ki kellene terjeszteni, beleértve ülései jegyzőkönyvének hozzáférhetőségét is. Tovább kellene lépnünk a párton belüli viták módját illetően is. Nem elegendő téziseket kiküldeni és azokról véleményt kérni, amit, ha akarnak, figyelembe vesznek, ha nem akarnak, nem. Szerintem – a szakmai szervezetekkel, tömegszervezetekkel folytatott konzultáció mellett – a párton belül szavazásra kellene feltenni bizonyos alapvető kérdéseket, vagyis meg kellene szavaztatnunk az egész párttagságot.

Kedves elvtársak! Sok szó esik mostanában a gazdaság már meglévő, illetve tervezett új elemeiről, például tőkeáramlásról, tőzsdéről, magánvállalkozásról. Ezekkel kapcsolatban a művészet nehéz helyzetben van, hiszen a pénzvilág figurái soha nem szerepeltek az irodalom vagy a színpad világának pozitív hősei

között Shakespeare óta, vagy még annál is régebben. Ezt azonban tisztázni kell, s ezt a vitát is le kell folytatni, mert különben most ellenkező előjellel azt csináljuk, mint 1945 után, amikor meggyőztük az embereket arról, hogy a tulajdon rossz dolog. Nem ismételhetjük meg, hogy társadalmi vita nélkül valamit föntről kigondoljanak, s arról majdnem hogy kioktassák az embereket, hogy „nem elég progresszívek", mert nem értik.

Tisztelt pártértekezlet! Még egy fontos problémáról szeretnék szólni. Nincs tisztázva, hogy milyen legyen a párttagok viszonya azokhoz a társadalmi szervezetekhez, amelyek alakulóban vannak, meg fognak alakulni. Az a konfliktus, amely a Magyar Demokrata Fórummal kapcsolatban kialakult, s amelyre nem szeretnék részletesen kitérni, jellegzetesen demonstrálta a kialakult szituációt. Szerintem rossz magatartás lesz, ha bezárkózunk, ha elhatározzuk, hogy párttagok ne vegyenek részt ezeknek az egyesületeknek, szervezeteknek a munkájában. Mert mi lehet az eredménye? Dialógust csak akkor folytathatunk, ha jelen vagyunk, ha vállaljuk a vitát, ha eszmét cserélünk, ha kontaktusban vagyunk. Ahhoz is hozzá kell szoknunk, hogy nem értenek egyet velünk, sőt esetleg le is szavaznak minket. Jelentős erkölcsi és politikai tőke halmozódott fel az országos pártértekezletet megelőző vitákban és ezen a tanácskozáson is. Fontos dolog, hogy ezt a tőkét kamatoztassuk. Ez akkor következhet be, ha véglegesen elvágjuk a sztálinizmus köldökzsinórját, és kimondjuk, hogy a párt tagsága alulról építkezve választja vezetőit. Továbbá erősítjük az államélet, benne a választási rendszer demokratizmusát is, fokozzuk a jelölésben a különböző szervezetek szerepét, s ezt már a legközelebbi választások során megtesszük.

Farkas Kálmánné
a hatvani Bajza József Gimnázium igazgatója

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Otthonról az elvtársak úgy engedtek el minket, hogy kérték, ne csak hosszú távra, hanem a XIV. kongresszusig határozzuk meg a párt feladatait. Javaslom a pártértekezletnek, hogy hatalmazzuk fel a megválasztandó Központi Bizottságot, hogy dolgozzon

ki feladattervet az elkövetkezendő két, két és fél évre, s munkája eredményéről számoljon majd be a párt XIV. kongresszusán.

A párt vezető szerepének egyik fontos eleme a szó és tett egysége. Ha ez megbomlik, akkor elveszítjük a párttagok és a pártonkívüliek bizalmát. Vissza kell nyernünk a bizalmat. Ezért olvastuk örömmel és hallgattuk Kádár elvtárstól is, hogy a legfontosabb feladat a párton belüli demokrácia erősítése, a pártalapszervezetek munkájának fejlesztése. Ezzel azért nem kívánok foglalkozni, mert nagyon sok felszólaló foglalkozott vele. Azt én is hangsúlyozni kívánom, hogy a Központi Bizottság és az alapszervezetek között nőtt a távolság, amit a jövőben feltétlenül fel kell számolni.

Előttem többen foglalkoztak azzal, hogy a párttagság miként ismerhetné meg pontosabban a vezető testületek ülésein elhangzottakat. Javaslom, hogy a Központi Bizottság a pártértekezlet után valamennyi üléséről adjon ki egy-három hónapon belül jegyzőkönyvet, és az elhangzottakra az alapszervezetek írásban is reagáljanak. Milyen indok alapján tartom ezt fontosnak? Mert növelné a párton belüli nyilvánosságot, mert a párttagok megismernék a testület munkáját, vitáit, azt, hogy hány alternatív anyagot ismert meg a testület, s a Központi Bizottság tagsága egyhangúlag foglalt-e állást vagy volt-e ellenvélemény is, megismernénk az esetleges kisebbségi álláspontot is.

A pártalapszervezetek pedig véleményezhetnék az anyagot, s így a KB gyorsabb reagálást kapna döntéseinek fogadtatásáról. Ez szerintem élénkítené az információáramlást is.

A pártdemokrácia fejlesztését szolgálja a választási rendszer megújítása is. Miután ezt korszerűnek tartjuk, én azzal a felszólalóval értek egyet, hogy a pártértekezlet után rögtön alkalmazni kellene, és nem kellene várnunk bevezetésével a XIV. kongresszusig.

A párt vezető szerepének erősítését is szolgálja, ha a párttagok elméletileg felkészültebbek. Korszerű marxista műveltség kell, olyan, amelyet meggyőződéssel hirdetünk, és amelynek birtokában vitába is tudunk szállni az ellenséges nézetekkel. Ehhez azonban az szükséges, hogy a párttagokat erre felkészítsük. Ehhez „tanulhatóbb" időszerű tankönyvek és megfelelő szöveggyűjtemények kellenek, olyanok, melyek az eddiginél lényege-

sen több XX. századi marxista és polgári gondolkodó nézeteit idézik. A marxista gondolkodók közül csak kettőt szeretnék kiemelni, Lukács Györgyöt és Antonio Gramscit. Elgondolkodtatónak tartom, hogy Lukács György 1968-ban német nyelven megjelent, „A demokratizálódás jelene és jövője" című írása még húsz év múlva sem jelent meg magyarul. Úgy tudom, most tervezi a Magvető kiadni. Kérdésem: miért nem a Kossuth?

Ennek az írásnak szerintem a pártoktatás szöveggyűjteményében kellene megjelennie, úgy, hogy mellette esetleg Lukács egyes gondolataival vitázó írások jelennének meg. Bízzuk az előadóra, a propagandistára, hogy a szemináriumon hogyan, miképpen dolgozza fel ezeket az írásokat. Vitázni csak úgy tanithatjuk meg az embereket, ha megismertetjük velük az egymással ellentétes nézeteket is.

Kedves elvtársak! Felszólalásom második részében az értelmiség néhány problémájával szeretnék foglalkozni. A tervezet második változatából kimaradt az a megállapítás, hogy „az értelmiség egyre jelentősebb szerepet tölt be társadalmunkban". Ugyanakkor benne hagytuk a szellemi munka, a tudás megbecsülését. Úgy gondolom, hogy a tudást és a szellemi munkát hordozó „szubjektumokat" igenis meg kellene becsülni társadalmi szerepük szerint is, már csak azért is, mert az értelmiség növekvő társadalmi szerepét nem az egyes társadalmi osztályok és rétegek ellenében kívánja gyakorolni, hanem velük együtt.

Tisztelt pártértekezlet! Pedagóguskollégáimmal nagy érdeklődéssel figyeltük, hogy az állásfoglalás-tervezet hogyan foglal állást az oktatásüggyel kapcsolatos kérdésekben. Örömmel olvastuk, hogy valamivel konkrétabban fogalmaz a második változat, mint az első. Ugyanis az első úgy fogalmazott, hogy a megnehezedett időkben is az oktatásra nagyobb figyelmet kell fordítani. Úgy gondoltuk, hogy a nagy figyelem az sok minden lehet. Az már konkrétabb, hogy az anyagi eszközöket biztosítani kell. Az én javaslatom még konkrétabb: a Központi Bizottság az 1989. évi költségvetési irányelvek tárgyalásakor legyen tekintettel az állásfoglalásban megfogalmazottakra. Elvi döntést hozzon, hogy a nemzeti jövedelem hány százalékát fordítsák a jövőben az oktatásra, s ezt évenként ellenőrizze, hogy e téma kapcsán legyen miről beszámolnia a XIV. kongresszuson.

Tisztelt pártértekezlet! Budapesti születésű vagyok, de már két évtizede kisvárosban dolgozom, és úgy érzem, hogy a párttag-értelmiséginek döntő szerepe lehet a kisvárosi közélet kialakításában. De ezt csak akkor teheti meg, ha ő akkor is olvas, ha másnak nincs is ideje erre, megnézi a filmeket – gondolok itt például a legújabb, sok vitát kiváltó dokumentumfilmekre –, elmegy a politikai fórumokra.

Kedves elvtársak! Ha az emberek látják, hogy minden kérdésükre tájékozottan és őszintén felelünk, akkor ők is úgy reagálnak. Legfontosabb, hogy valamennyien fortélyos félelmek nélküli közegben dolgozhassunk. József Attila álláspontján vagyok, aki a szabadság és a rend kölcsönösségét vallotta. Meggyőződésem, hogy pártunk fórumait az eddigieknél jobban kell működtetni ahhoz, hogy ez a légkör kialakuljon.

Szabó István

a Politikai Bizottság tagja,
a TOT elnöke, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet elnöke

Tisztelt pártértekezlet!

Magam is úgy látom, hogy a mögöttünk álló időszakban követett ideológiánk néhány tételét, politikai céljaink egy részének időszerűségét, intézményeink, irányítási módszereink és eszköztárunk hatékonyságát kikezdte az idő, illetve nem igazolta vissza a szocialista építés gyakorlata. Pártunk elhivatottsága ebben a helyzetben azon múlik, tudunk-e nehéz helyzetünkből kivezető, járható utat mutatni, mint a felszabadulás után, vagy 1956–1957 fordulóján. Meg tudjuk-e fogalmazni, s tettekre tudjuk-e váltani internacionalista kötelezettségeinkkel összhangban a munkásosztály és szövetségesei valódi érdekeit? Meggyőződésem: képesek vagyunk erre.

Kádár János elvtárs szóbeli kiegészítésével egyetértek, az állásfoglalás-tervezetet támogatom. Támogatom, mert a párt jelenleg még nincs felkészülve ennél hosszabb távú vissza- és előretekintésre, egy új, reális és mozgósító jövőkép kivetítésére. Az országot pedig addig is vezetni kell, amíg ez kialakul. Támogatom, mert szemléletében a hagyománykövető és ideologikus cse-

lekvést a célra irányuló eredményközpontú cselekvés igénye váltja fel.

Azt már nagyjából tudjuk, hogy mit, illetve min kell változtatnunk. Azt is érzékeljük, merre kell mozdulnunk, rövid távon mi mindent kell megoldanunk. Mindez a tervezetben kifejezésre is jut. Akiket nem elégít ki az állásfoglalás-tervezet konkrétsága, netán hiányolja annak radikalizmusát, annak van némi igazsága. Ne veszítsék azonban szem elől: nem kísérletezhetünk, hanem meg kell tennünk, éspedig haladék nélkül, aminek helyességéről meggyőződhetünk. Tudnunk kell azt is, hogy nagyon keveset hibázhatunk!

Nem vagyunk az egyetlen igazság letéteményesei, ahogy azt egyes elődeink hitték. Kész receptek hiányában a magunk erejére kell támaszkodnunk. Új programunkat, új rendünket sokoldalú tájékozódás után nagy felelősséggel, igazi össznépi erőfeszítéssel kell kikovácsolnunk. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ehhez meg kell nyernünk a jövő században érdekelt nemzedéket, a fiatalokat is.

Az elmúlt időszakról én nem tudok kívülállóként beszélni. Sokan vannak mások is ilyenek ebben a teremben. Számosan és joggal firtatják a hibák, gondok okát, nem kevesen a felelősség kérdését is. Ezek feltárását, elemzését, a tapasztalatok megfogalmazását el kell végezni. A szokásos minősítés, hogy saját tévedéseink és a tőlünk független külső körülmények kedvezőtlen alakulása nagy szerepet játszottak, úgy gondolom, helytálló. Nem árt azonban, ha emlékezetünkben tartjuk azt is: pártunkban és annak vezetésében mindvégig jelen voltak azok az erők, amelyek az ideológiát készek voltak a gyakorlat próbájának alávetni, elveinket, gyakorlatunkat a tapasztalati felismerésnek megfelelően reformálni. Ezeknek a felismeréseknek az érvényesítésében, a nemzeti érdekek képviseletében a párt esetenként elment barátaink és szövetségeseink ideológiai tűrőképességének határáig, s ha tőlük nem akartunk elszigetelődni, érzékenységüket figyelembe kellett venni. A külső tényezők folytán a helyesnek talált és a szükséges politika nem mindig esett egybe a lehetséges és a gyakorolható politikával.

Talán nem merészség kijelenteni, hogy a hibák jó része – az egyenlősdi, a túlelosztás, ami nem egyenlő az életszínvonal elfu-

tásával, a költségérzékenység alacsony foka, az önállótlanság és az érdektelenség, a külpiaci érzékenység hiánya és még más ok is – az adott szocialista modell lényegéből, sajátosságaiból származtathatók.

Pártunk politikai mozgástere tehát szűkebb volt a szükségesnél, és annál, mint amit arról sokan feltételeznek. A kérdés valószínűleg csak az lehet, hogy rendelkezésünkre álló mozgásterünkben megtettünk-e minden lehetségest és szükségest. Mai fejjel – két évtized tapasztalatai alapján – én is úgy gondolom, hogy a reformintézkedések részlegessége, lassú folyamata, netán elakadása vagy visszarendeződése drámai módon csökkentené a magyar társadalom cselekvőképességét, a gazdaság életerejét.

Komplex jellegű, a politikai és társadalmi intézményrendszerre egyaránt kiterjedő, részelemeiben egységes szemléletű, összehangolt változásokra van szükség szerintem is, olyanokra, amelyek munkára szorítanak, az alkotókedv és az alkotási lehetőség felszabadítását, össznépi lehetőséggé válását szolgálják és ösztönzik.

Agrártermelésünk – természeti adottságaink folytán és agrárpolitikánk rugalmas, sajátos vonásai következtében – nagymértékben járult hozzá annak idején az életszínvonal növekedéséhez, a belső stabilitáshoz és az eredmények nemzetközi elismerésének kivívásához. Erősítette az osztályok és rétegek szövetségét, a közmegegyezést. Nem csekély mértékben szolgálta az utóbbi évek nehézségeinek elviselését, áthidalását. Mindenekelőtt az tette ezt lehetővé, hogy sohasem mondtunk le – értetlenség, viták, kritika ellenére sem – a különböző tulajdonformák és szektorok együttes működtetéséről. A rugalmas szövetkezeti forma meghatározó szerepe jó találmányunk, mint ahogy a nagyüzem és a kisüzem, a közös és a háztáji célszerű ötvözése is. Ez a munkamegosztás kedvező hatást gyakorolt a teljesítőképességekre, segítette a tényleges szükségletek jobb kielégítését, hozzájárult a paraszti érdekeltség életben tartásához. Jó irányban hatott az átlagosnál ösztönzőbb anyagi érdekeltség, a nagyobb döntési szabadság, a kockázatvállalási és vállalkozási lehetőség is. Többek között kézzel fogható eredményeket hozott a különbözőfajta tevékenységek szabadabb társításában, az eszközök némileg kötetlenebb áramlásában.

A hatvanas, de különösen a hetvenes években a termelési rendszerek életre hívásával is lehetőséget teremtettünk a legfejlettebb nagyüzemi mezőgazdasági technika és technológia importjához, az iparszerűség elindításához. Egyes termékeknél a hazai ipar is jó hátteret biztosított, néhány területen kínálati piacot teremtett. A hozamok és a termelékenység javítása, a mezőgazdasági munkakultúra ezzel nagy lendületet kapott. Az alapvető szükségletek – de nem a valós igények – minimumának szintjén rendelkezésre állottak a tőkés valutáért importált beruházási javak is. Hasonló a helyzet a termeléshez szükséges anyagokkal, műtrágyákkal, növényvédő szerekkel, fehérjetakarmányokkal, alkatrészekkel és másokkal. Szaporodtak ugyan a hiánygazdálkodás jelenségei, de az ellátás viszonylagos rendezettségét sikerült megőrizni.

Más kérdés, hogy a magunk teremtette lehetőséget nem mindig és nem mindenütt használtuk ki kellő hatásfokkal. A hazai gazdaság ismert korlátai, illetve negatív jellemzői bennünket sem kerültek el. Így a mennyiségi fejlődéshez képest elmaradtunk a minőségi és a hatékonysági követelmények teljesítésében. Nem igazán kielégítő az agrárágazat versenyképessége. Nem vált uralkodóvá az alapanyag-termelés és -feldolgozás korszerű, közös érdekeltségű, integrált kapcsolata. Szóvá kell tenni ezen a fórumon is a minőség, a szerződési készség és fegyelem, az üzleti kultúra hiányosságait.

Utána kell járnunk: milyen forrásokból táplálkozik a vállalatközi kapcsolatokban oly gyakran érezhető igénytelenség és közöny. Mit jelent a gyakorlatban az a szó: határidő? Miért kapunk sorra-rendre elnagyolt kiviteli terveket, hibás ipari anyagokat, gyenge minőségű gépeket, miért gyenge az építőipari teljesítmény, s kifogásolhatóak a számlák? És – hogy ne fogalmazzak erősen – miért érdektelen gyakran a kereskedelem a zöldség- és gyümölcsforgalmazásban? A nyolcvanas években az előző évtizedek alapozó munkájából éltünk. Minden eddiginél tágabbra nyílt az agrárolló, csökkent a nyereségérdekeltség, és ez a termelésfejlesztés gátjává válhat. Változatlan eszközállománnyal, kisebb létszámmal és nem kielégítő nagyüzemi érdekeltséggel kell egyre többet produkálnunk ebben az ágazatban.

Napjainkban a mezőgazdaságot sem hagyják érintetlenül

azok a működési zavarok, amelyek a magyar gazdaságot általában jellemzik, és ezek veszélyeztethetik a kibontakozás sikerét. Így törekvéseink ellenére sem szűnt meg az a gyakorlat, hogy a jól gazdálkodó szervezetek jövedelmét a költségvetés átcsoportosítja; több száz az egyik napról a másikra élő gazdálkodó szervezet száma; egyes helyeken megtorpant, máshol még el sem kezdődött a jó vezetői képességek, az igényesség, a korszerű szaktudás, a munkakultúra számonkérése, általánossá tétele, megbecsülése. Ehhez járul, hogy a szövetkezeti parasztság közösből származó jövedelme elmarad a más szektorokban dolgozókétól. Én nem a másokét tartom soknak és a mienkét kevésnek, hanem az a baj, hogy a személyi jövedelmek gazdaságunk legkülönbözőbb területein nagyon sok esetben elszakadtak és elszakadnak a teljesítményektől.

A mezőgazdaságot széles körű gazdaságpolitikai összefüggéseiben vizsgálva, új érvényes választ kell adni arra a kérdésre, hogy mit, mennyit, hogyan és kinek termeljünk. Meg kell erősíteni az élelmiszer-termelés reális távlatait, megvalósítható céljait. A szerkezet átalakításának igénye a mezőgazdaságot illetően sajátos. Itt a szerkezet nem szakítható el a gazdaságföldrajzi adottságoktól. Azt sem feledhetjük, hogy az agrártermékek szinte teljes összességükben – ha nyomott áron is – viszonylag jól értékesíthetők. Ezt tudva kell alakítanunk az agrártermelés fejlesztésének korszerű, a versenyképességet megalapozó feltételrendszerét és tárgyi feltételeit. Nagyobb teret kell nyitnunk az értéktörvény érvényesülésének, a piaci erők működésének, az egyenlő esélyeken alapuló versenynek. Tudomásul kell vennünk, ha ez nehéz is, hogy a fejlődés differenciál. Tovább kell oldani az ágazati és szektorális kötöttségeket, fel kell hagynunk a tulajdonformák és a szektorok önkényes rangsorolásával.

Mint gazdasági vezető is teljes mértékben egyetértek azzal, hogy szabaddá kell tennünk az eszközök, a tőkék áramlását, együttműködését. Különösen nagy szükség van erre az élelmiszer-ipari vertikumok fejlődéséhez, a kapcsolatok átformálásához. Ezért üdvözlöm a társasági viszonyok új törvényi szabályozását. Számomra is vonzó, hogy szorgalmazzuk a fejlett technológiát kínáló és az általában feszesebb fegyelmet követelő külföldi tőke hasznosítását. Az állam nem mondhat le arról a lehe-

tőségről, hogy a gazdálkodást irányítsa, a gazdálkodókat befolyásolja a céljainak megfelelő magatartásra. De a szabályozórendszer bürokráciáját le kell építeni ahhoz, hogy a felelős, hatékony vállalkozói gazdaság kibontakozhasson.

Agrárgazdaságunk jövője társadalmunk és gazdaságunk fejlődésének függvénye és annak egyik alakító tényezője. Agrár- és szövetkezetpolitikánk már régen megnyerte az állami gazdaságokat, a termelő- és szakszövetkezeteket, a háztáji gazdaságokat és a kistermelőket, az élelmiszeripart. Rájuk számíthat, termelési kedvükre és érdekeltségükre hosszú távon alapozhat. E fontos ágazat egésze érdekelt a demokrácia fejlesztésében, gazdaságunk rendezett viszonyok közötti dinamizálódásában, egy vonzó, sikeres, versenyképes szocialista rend megvalósításában.

Pintér Imre
a Tiszai Vegyi Kombinát pártbizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet!

Hozzászólásomban vállalatunk, a Tiszai Vegyi Kombinát példájával azt szeretném bizonyítani, hogy a mai nehéz társadalmi, gazdasági viszonyok között is lehet nemzetközi szinten is figyelemre méltó eredményeket elérni, ha a vállalati viszonyokat a szervezettség, a rend és fegyelem, a kellő vezetői előrelátás és vállalkozókészség, a dolgozók öntudatos, jó hozzáállása, a politikai és gazdasági munka jó összhangja, az értékteremtő szellemi munka megfelelő erkölcsi és anyagi megbecsülése jellemzi.

Kedves elvtársak! Az, hogy a Tiszai Vegyi Kombinát a nyolcvanas években is évről évre tudta növelni gazdasági eredményeit, a gazdasági munka hatékonyságát, abban meghatározó volt az is, hogy időben felismertük: az értéket teremtő szellemi munka előrehaladásunk döntő tényezője. A nyolcvanas évek elejétől fokozatosan megoldottuk a vállalatnál dolgozó műszakiak és közgazdászok fokozottabb, differenciáltabb anyagi elismerését, hogy az egyértelműen kötődjön a hatékony, korszerű termeléshez, gazdálkodáshoz, a fejlesztési és beruházási tevékenységhez.

Az előrelátó vezetői munkán, a vállalati kollektíva jó hozzáállásán túl mérnökeink, közgazdászaink, marketing-szakembere-

ink kreatív, felelősségteljes munkájának is köszönhető, hogy termékeink jelentős része tőkés piacokon is versenyképes, és a vállalati eredmény jelentős hányada a tőkés világpiacon elért árbevételből származik.

A magyar beruházási gyakorlatban ma még szokatlannak számító beruházási ütem mellett 28 hónap alatt saját fővállalkozásban felépítettük a lineárispolietilén-gyárat, amely már az első teljes termelési évben, 1987-ben, termékeinek tőkés piacokon való értékesítésével hatvanmillió dollár tőkés exportot teljesített. A jelenleg folyamatban levő polipropilén III. vállalati nagyberuházásnál pedig annak a pénzügyi konstrukciónak az újdonságát emelném ki, amelynek lényege, hogy a devizát a Magyar Nemzeti Bankkal és több külföldi bankkal megkötött szerződés alapján a gyár termékeinek értékesítéséből fedezzük, s így ez a beruházás nem növeli az ország adósságállományát.

Ezzel a néhány példával azt szerettem volna érzékeltetni, hogy ez is a mai magyar valóság része.

Tisztelt pártértekezlet! Fontosnak tartom, hogy az eredményeink elérésében nagy szerepet játszó műszaki dolgozóink fokozottabb megbecsülését úgy tudtuk elérni, hogy közben munkástörzsgárdánk jövedelmi viszonyai is jelentősen javultak. Meggyőződésem, az értelmiség munkájának jobb elismerésén keresztül megvalósítható a munkásosztály és az egész társadalom helyzetének javítása is.

A gazdasági kérdésekkel, szabályzókkal összefüggésben egy sor fontos kérdésre szeretném felhívni a figyelmet. Arra, hogy az átlagosnál gyorsabban haladó vállalatok hamarabb észreveszik, ha az út, amelyen haladnak, göröngyös, ha sok a közlekedési lámpa, ha a közlekedésért felelősök a zöld hullám helyett kézi vezérlésre állítják át a lámpát.

Tudom, Németh Miklós elvtárs figyelmeztetett rá, hogy kevés a pénzünk arra, hogy mindenütt jó utunk legyen, de a főutakat rendbe kellene tenni, és végre a közlekedési lámpákat be kellene szabályozni.

Kedves elvtársak! Párttagjaink egybehangzó véleménye, hogy a magyar népgazdaság felemelkedésének egyetlen lehetősége, ha a meglevő szűkös forrásainkat a jelenleginél nagyobb arányban fordítjuk a hatékonyan dolgozó vállalataink fejlesztésére,

mert az itt megtermelt jövedelem tudja biztosítani azt, hogy a nemzetközi élmezőnytől való lemaradásunk ne nőjön, s a népgazdaság különböző területein feszítő gondjaink enyhüljenek.

Borsodi tapasztalatok alapján jól tudom, hogy ez más területek visszafejlesztésének nehéz gondjait veti fel. Valamennyiünk érdeke azonban, hogy a szelektív fejlesztéspolitika ne csak határozatainkban megfogalmazott célkitűzés, hanem minél előbb mindennapos gyakorlat legyen.

Tisztelt pártértekezlet! A mostani tanácskozást megelőző eszmecsere során sok szó esett arról, hogy a mai gazdasági viszonyok között az üzemi pártszervek és alapszervezetek hogyan tudják feladatukat ellátni, munkastílusuk, munkamódszerük mennyire felel meg a mai követelményeknek. Megmondom őszintén, nem egységes a kép ezzel kapcsolatban területünkön sem. Bár jelentős a fejlődés az elvi politikai irányítás eszközeiben, módszereiben, sokszor vitatkozunk még az elvi és operatív irányítás határain, esetenként jellemző munkánkban a párhuzamosság, az elbizonytalanodás.

Az elmúlt években sok új kérdés, körülmény tette próbára pártbizottságainkat, alapszervezeteinket. Sok feladatot önállóan megoldottunk. Úgy érzem azonban, hogy még eredményesebb munkát tudtunk volna végezni, ha a párt egész tevékenységében jobban a figyelem középpontjában áll az üzemi pártszervek informálása, véleményének figyelembevétele a döntések előkészítésében, a végrehajtás megszervezésében, ellenőrzésében.

Több fórumon észrevételeztük már, hogy amíg az Ipari Minisztérium és a Gazdasági Kamara évente többször közvetlen eszmecserét folytat a vállalat gazdasági vezetőivel, a Központi Bizottság részéről ezt az érdeklődést nem tapasztaljuk a nagyüzemek pártszervezetei iránt. Megjegyzem, a megyei pártbizottságok már rendszeresen kikérik véleményünket.

A jelenleg működő információs rendszer az élő, közvetlen kapcsolatot nem tudja helyettesíteni. A párttagság jelzéseit, észrevételeit felelősségteljesebben kell kezelni a pártmunka minden szintjén.

Párttagjaink megfogalmazták: sok problémának elejét tudtuk volna venni, ha ilyen gyorsan és érzékenyen reagál a felsőbb pártvezetés a pártszervek, illetve a párttagság jelzéseire, mint

most, a pártértekezlet előkészítése során. Ezért javasoljuk, a szervezeti szabályzat is rögzítse, hogy a pártszervek minden szintjén rendszeresen elemezzék a párttagság jelzéseit, és érdemi válasz, illetve intézkedés történjen minden felvetésre.

Párttagjaink azt is észrevételezték, hogy a döntések jelentős része felülről indul ki, és ezeket a párttagság már csak mint kész tényt veheti tudomásul. Sokszor olyan központi döntés mellett kell kiállnia, amellyel kapcsolatban a véleményét előzetesen nem kérték ki.

Úgy gondolom, olyan időket élünk, olyan bonyolult feladatokat kell megoldani, hogy döntéseink előtt nemcsak a párttagság, az alsóbb pártszervek, hanem a szélesebb dolgozói rétegek véleményét is tervszerűen ki kell kérni és figyelembe kell venni.

A viták során megfogalmazták párttagjaink, hogy ne csak azok véleménye érvényesüljön a döntések előkészítésében, akik hozzáférnek a „nagypolitika" alakításához. Tisztában vagyunk azzal, hogy ez a felfogás az üzemi pártszervektől és alapszervezetektől is rugalmasabb munkamódszert, igényesebb, élő politizálást követel. Jobban együtt kell élni, együtt lélegezni mindenekelőtt a párttagsággal, de a vállalati kollektívákkal is.

Kedves elvtársak! Ma a párt iránti bizalom növelése kulcskérdés. Ezért a pártértekezlet alapvető feladatának azt tartom, hogy reagáljon az elmúlt hónapok során a párttagságtól beérkezett véleményekre, javaslatokra, ezek akár a társadalmi, gazdasági jelenségeket, akár a személyi kérdéseket érintik. Csak így tudjuk a párttagság és az ország bizalmát megtartani.

Medgyessy Péter

a Központi Bizottság tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese

Tisztelt pártértekezlet!

Valószínű, hogy az elmúlt néhány esztendőben kritikus útelágazáshoz érkeztünk. Van esélyünk felzárkózni a fejlettebb országokhoz és gazdasági teljesítményeinket hozzáigazítani az elképesztő gyorsasággal változó feltételek és követelmények rendszeréhez, de ma még nem zárható ki a leszakadás sem. Az elmúlt másfél évtized változásai polarizálták a világot. Viharos

gyorsaságú tudományos fejlődés indult meg. Az, hogy a gazdasági illeszkedési folyamatban sikerül-e összeegyeztetni a pillanatnyi kényszereket és a stratégiai célokat, sok mindentől függ. Talán mindenekelőtt attól, hogy létrejöjjön egy olyan széles társadalmi bázis, amely a modernizációt akkor is támogatja, ha ez átmenetileg fájdalmas következményekkel jár. Különben a gazdaságpolitika könnyen belesodródhat a defenzív lépések egymásutánjába. El kell kerülni, hogy olyan nézetek fékezzék a változásokat, melyek csak az értékvesztést, a korábban nem volt konfliktusok kiéleződését látják.

A magyar gazdaságot egy évtizede a stagnálás, a romló versenyképesség jellemzi. A gazdaság gyors fejlődéséhez szükséges korábbi hajtóerők ma már kimerültek. Így korábban a beruházások, de most már mindinkább a fogyasztás korlátozásával kényszerültünk megakadályozni az eladósodási folyamatot.

Ezzel a közvetlen veszélyt sikerült elhárítani, de a szükséges struktúraváltozások, főként a gazdaságtalan tevékenység visszaszorítása, a jövő megalapozása elmaradt. A reformprogram megvalósítását következetlenség jellemezte. Sajnos nem tudtunk új társadalmi energiákat – mint az alkotó- és kezdeményezőkészség, a vállalkozó szellem – mozgásba hozni. Növekedett a bizonytalanságérzet, az idegesség. Eredményeinket alaposan túlértékelve és a felfokozott társadalmi várakozások hatására fogalmazódott meg 1985-ben a növekedés élénkítésének a programja, amely azt a reményt tükrözte, hogy a gazdálkodás korlátainak részleges lazítása majd a teljesítmények ugrásszerű emelkedéséhez vezet, ezzel mintegy megteremtve saját forrásait. Ez a várakozás azonban megalapozatlannak bizonyult. Ismét bebizonyosodott, hogy a gazdasági törvényeket figyelmen kívül hagyó gazdaságpolitika mennyire kétélű fegyver.

Kár lenne persze, a korábban nemegyszer előfordult önigazolás után most az ellenkező végletbe esni, s a hamis illúziókkal együtt feladni azt az önbecsülést is, amelynek alapjait elsősorban a változásokra, a reformokra való képességünk teremtette meg annak idején.

A nyolcvanas években, különösen az évtized közepe óta, ígéretes reformlépésekre került sor, olyanokra, amelyeknek nem pusztán a szabályozás kiigazítása, az irányítási rendszer szapo-

rodó torzulásainak a feloldása volt a céljuk, hanem arra irányultak, hogy a fejlődés hiányzó hajtóerejét hozzák mozgásba.

A kisvállalkozások intézményesítése, a tőkepiac fejlesztése, a bankreform, az adóreform és a most napirenden lévő társasági törvény a gazdaság önszervező-képességét, a vállalkozó szellemet kívánják erősíteni, s a részletekbe menő állami irányítás visszaszorítására, a piac működését gátló korlátok leépítésére törekednek. Részei ezek egy átfogó, a párt- és kormányprogramban körvonalazott stratégiának.

E változások azonban ez idáig nem voltak átütő erejűek, mert a társadalom nem győződött meg a párt és a kormányzat megújulási eltökéltségéről, nem alakult ki az a szellemi pezsgés, nem formálódott széles körű vitákban az az egység, ami pedig a reformperiódusok nélkülözhetetlen élesztője.

Kétségkívül nehezítette a helyzetet, hogy a változásokra „leszálló ágban" került sor, ami lerontotta a társadalmi értéküket. Ilyen körülmények között a széles körű támogatás megszerzése jóval nehezebb. Egyre többen vélekedtek úgy, hogy voltaképpen nem is reformlépésekről, hanem csupán a korábbi gazdaságpolitikai hibák számláinak a társadalommal való kifizettetéséről van szó.

A helyzet ilyen megítélésében szerepet játszik a párt, az intézmények és a vezetők iránti bizalom gyengülése. Ráadásul a reform értékű változásokkal párhuzamosan a reform logikájával ellentétes változásokra is szép számmal sor került.

Gondjainkat növeli az is, hogy az elmúlt évtizedben végbement egy társadalmi eróziós folyamat, sokak szemében megkérdőjeleződtek a szocializmusnak tulajdonított értékek: a gyors fejlődési képesség, a társadalmi egyenlőtlenségek, esélykülönbségek fokozatos kiküszöbölése, a biztonság garanciái, a szolidaritás. Kérdéses, hogy ezek közül melyek egy hosszú időszak szocialista építésének valóságos értékei, mi az, amit másképpen, de meg kell valósítani, és mit tekinthetünk csupán illúziónak.

Már tudjuk, hogy politikánkat nem építhetjük az érdekek, sőt a nézetek, értékrendek feltétlen egybeesésére, de az eltérések toreláns kezelésére alkalmas intézményrendszer és társadalmi légkör kialakításáért keveset tettünk még. Gyakori a látszategyetértés, a szavak és tettek különbségét szentesítő farizeusság. A nem

munkából származó jövedelmeket, ha suba alatt marad, elviseljük – lásd ingatlanforgalom, lakáspiac, borravaló –, de nehéz elfogadni a vállalkozásból származó nagyobb jövedelmet akkor is, ha az szabályozott, és ezért korlátozott is.

Túlértékelődik a folytonosság. Az idejét múlttal való szakítás, a megújulás, az innovatív hajlam, a vállalkozás viszont még mindig nehezen elfogadható. A nehéz helyzet nem okvetlenül bénító erő, ha képesek vagyunk következetes demokratizálással, az eltérő érdekek, vélemények valóságos ütközésén alapuló platform kialakításával aktivizáló erővé transzformálni azt az elégedetlenséget, amely most gyakran tehetetlenségérzetben, közömbösségben, néha parttalan kritikában és indulatokban jut kifejezésre. Ez korántsem lehetetlen, de igényli a reformfolyamat következetes felgyorsítását, átfogó társadalmi programmá formálását. A kormányzat ezt tekinti alapvető feladatának. Reformpárti, programadó kormány kíván lenni. Ehhez kérjük a pártértekezlet támogatását. Azt, hogy a párt mozgalmi eszközeivel biztosítsa a változásokat bátorító, nyílt politikai légkört. Ehhez szükséges a politikai intézményrendszer fejlesztése és magának a pártnak a megújulása, az érdekképviseleti szervek aktivizálása, a társadalmi kezdeményezés, az önszerveződés feltételeinek javítása.

Eltökélt szándékunk, hogy a reformot következetesen végigvisszük. Megteremtjük azokat a szervezeti kereteket, amelyek lehetővé teszik a valóban átfogó gazdasági reformprogram kialakítását. A munkába bevonunk kiváló tudósokat, nagy tapasztalatokkal rendelkező vállalati, szövetkezeti vezetőket, gazdaságpolitikusokat és társadalompolitikusokat. Az ő nézetkülönbségeik szervezett szintézise révén valóban egy minőségileg új társadalmi, gazdasági viszonyrendszer, nem egyszerűen új állapotok, de új mozgásformák, konfliktuskezelő mechanizmusok keretei alakíthatók ki.

Biztosítani fogjuk a formálódó alternatív elképzelések társadalmi megméretését, valóságos társadalmi vitáját. Ez a feladat az 1968-as reform előkészítéséhez hasonló horderejű, az akkorihoz hasonló munkaszervezést is igényel. Létrehozzuk azokat a fórumokat, amelyek alkalmasak a munkának – nem dirigálására, hanem – valóságos szellemi összehangolására, valamennyi résztvevő önálló munkájának és felelősségének megtartása mel-

lett. Ezért a kormány gazdaságirányítási konzultatív testületet hoz létre, amely mögött munkacsoportok, munkabizottságok állnak majd. Ez nem döntési hatáskörrel rendelkező államigazgatási szervezet, hanem a véleményütközés és a koordináció fóruma, a kormányzati munka nagy autonómiával rendelkező segítője lesz.

A reform és a szükséges gazdaságpolitikai változások előkészítése folyik. A legnehezebb feladat az, hogy egyidejűleg egymással párhuzamosan kell stabilizálni – vagyis megfékezni az egyensúlyhiányt – és megindítani azokat a strukturális változásokat, amelyek a későbbi fellendülés szilárd bázisát jelentik. A múltban a strukturális változások rendre háttérbe szorultak a nyomasztó, rövid távú feszültségek következtében. A komplex és programszerű gondolkodásra, tervezésre éppen azért van szükség, hogy ezt a veszélyt a jövőben elkerülhessük.

Már 1989-től az állami költségvetésben erőnkhöz mérten relatív előnyt kell biztosítani a jövő szempontjából legfontosabb tudományos kutatásoknak, valamint az oktatás egyes területeinek. Ezt azonban ma csak más feladatok rovására tudjuk teljesíteni.

A stabilizáció pozitív gazdasági mozgatóerőt, bizakodó politikai légkört, kormányzati eltökéltséget feltételez. Ez a mozgatóerő csak a vállalkozások előtt álló korlátok tudatos lebontása és egy sikeres gazdaságpolitikai fordulat lehet. A gazdasági mechanizmusban, az intézményrendszerben tett lépéseink csak akkor fejtik ki hatásukat, ha erősítjük a piaci viszonyokat, ha a jövedelmező gazdálkodás, a tőke megőrzése és gyarapítása, a vagyonérdekeltség, a tulajdonosi motiváció nem egyszerűen a gazdaságirányító apparátusok által számon kért mutatók lesznek, de belső hajtóerővé, a siker legfontosabb mércéjévé válnak. Különben az új bankok, az adó- és árrendszer hatása elerőtlenedik, a régi viszonyok visszarendeződése következhet be.

Működőképes mechanizmusok kellenek, nem egyszerűen a korábbinál jobb állapotok. Ez igaz a gazdaságra, de igaz a társadalom egészére is. Gazdaságpolitikai fordulatot a termelésben elsősorban a bátrabb importpolitika, a szabadabb bérgazdálkodás, az árak merev szabályozásának megszüntetése és a szabad tőkeáramlás hozhat. Bizonyosan gazdasági pezsgést eredményez, ha biztosítjuk a vállalatalapítás, a társulás, a felszámolás,

a piaci versenyegyenlőség törvény által garantált szélesebb lehetőségeit. Szükséges, hogy a versenyképes vállalatok számára a tőkéhez jutás esélyét biztosító pénz- és tőkepiac működjön, továbbá, hogy a magán- és kisvállalkozásokat egyenrangúan kezeljük a gazdaság egyes szektoraiban. Mindez teret ad annak, hogy az erőforrások és a pénz oda áramoljon, ahol valóban jól hasznosul.

Programunk kulcskérdése a vállalkozói autonómia rövid idő alatti, éppen ezért kétségkívül nagy kockázattal járó megteremtése, a gazdálkodás liberalizálása. Ennek azonban feltételei is vannak. Nélkülözhetetlen a szigorú, protekcionizmustól mentes bankpolitika, a kereslet főként banki eszközökkel való kézben tartása, amely a kínálat növelésére serkentő feltételek mellett az inflációs feszültségek enyhítésének alapvető eszköze. Működniük kell azoknak a szabályozóerő-egyensúlyoknak, gondolok itt a tulajdonosi és munkavállalói érdekek szabályozott egyeztetésére, amelyek adminisztratív korlátozások nélkül képesek a súlyos egyensúlyzavarokat elkerülni, miközben nem gátolják, sőt bátorítják, mi több, kikényszerítik a vállalatok, az egyének teljesítményének növelését, az újszerű kezdeményezéseket és mindezek reális piaci viszonyokon alapuló megítélését. Elengedhetetlenül szükséges a következetes gazdaságpolitika kiegészítőjeként az erős szociálpolitika érvényesítése, amely a hátrányos helyzetűeknek esélyt ad, az igazságtalanságokat szocialista elveink szerint kiküszöböli, miközben teret ad a jövedelmek valós és társadalmilag elfogadható differenciálásának.

A piac működésének korlátai csak akkor szüntethetők meg, ha a vállalatok, szövetkezetek szigorúan saját erőforrásaikból élnek. A támogatások és kedvezmények szövevényes rendszerét rövid idő alatt le kell építeni, hiszen e téren stabilitást soha nem ígértünk. A társadalmi élet egyes területein – például a kultúrában, egészségügyben – a piacon túlmutató értékrendnek is érvényre kell jutnia.

A gazdaságpolitika kockázatát a társadalom jelentős része bizonyára vállalja, ha problémáit, feszültségeit, kedvező, de elkerülhetetlen negatív hatásait is nyíltan megvitatja, ha világossá válik a közvéleményben, hogy a túlzott óvatosság, a halogatás nagyobb kockázattal jár, mint az egyetértésen alapuló, bár ne-

hézségekkel járó cselekvés. A kormány ilyen párbeszédet kíván folytatni.

Tisztelt pártértekezlet! Azzal szeretném befejezni, amivel kezdtem. Megvan az esély a felzárkózásra, van koncepciónk, tudjuk, hogy mit akarunk. A sikerhez azonban több kell: önbecsülés, méltóság és elszántság. Mert lehet vitázni a jelenről, bár ez néha már-már a döntést, a cselekvés vállalását helyettesíti. Lehet kétkedni a múltban, hogy tanuljunk hibáinkból, bár olykor már sikereinket, eredményeinket is megkérdőjelezzük. Saját újrateremtő képességeinkben kételkedni azonban bűn, mert értelmetlenné tesz minden erőfeszítést. Vissza kell szerezni az önbizalmat, a meggyőződést. Ehhez kell, hogy hozzásegítsen politikánk mostani és folyamatos megújulása is.

Prokop Zoltán

a Belügyminisztérium 2. számú pártbizottságának titkára

Tisztelt országos pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Az Országos Rendőr-főkapitányság népgazdaság- és társadalmitulajdon-védelmi osztályának kommunistái választottak meg alapszervezetük titkárának. Olyan területen végzem munkámat, ahol munkatársaimmal együtt az élet árnyékos oldalaival gyakrabban találkozunk. Ennélfogva érthető, ha alapszervezetünk kommunistái körében az állásfoglalás-tervezet tárgyalása során széles körű vita bontakozott ki a közélet tisztaságáról, a korrupcióról, a láthatatlan jövedelmekről.

A párt iránti bizalom erősítése érdekében úgy látjuk, hogy az e területen tapasztalható negatív jelenségek megelőzéséből, visszaszorításából nagyobb részt kell vállalniuk a párttagoknak, a pártszervezeteknek. A mai tanácskozáson Katona Béla elvtárs, a XVIII. kerületi pártbizottság titkára szólt a vesztegetésről, a korrupcióról. Hozzászólásomban a rendőrség, a Belügyminisztérium kommunistáinak látószögéből szándékozom a jelenségeket megvilágítani.

Az állásfoglalás-tervezet úgy fogalmaz: „Az állami szervek, pártszervek és -szervezetek támogatásával tegyenek intézkedéseket a társadalmi élet minden területén a törvényesség, az állami

és az állampolgári fegyelem erősítéséért. Jogos igény a közélet tisztaságának védelme, a hatásos fellépés a hatalommal való visszaélés, a jogtalan haszonszerzés, a protekció ellen."

A rendőri bűnüldöző munka tapasztalatai is egyértelműen alátámasztják e sorokat.

Eljárásaink során találkozunk olyan gazdasági vezetőkkel, ügyintézőkkel, akik nem riadnak vissza, hogy egyéni érdekeik érvényesítéséért jogtalan előnyhöz juttassák üzleti partnereiket. Másodállást, mellékfoglalkozást konstruálnak a megvesztegetett személy vagy hozzátartozója részére, az anyagbeszerzésre azért tűznek ki jutalmat, célprémiumot, hogy azt korrupciós kapcsolat kiépítésére fordítsák.

Tapasztalataink igazolják: amíg a szerződéses fegyelem nem szilárdabb, amíg a kereskedelemben lépten-nyomon áruhiánnyal találkozunk, addig e jelenségek léteznek. Ebben közrejátszik az is, hogy az emberek sem mindig ítélik el súlyának megfelelően ezeket a magatartásokat. Megfigyelhető, hogy a társadalom úgy általában felháborodik a jelenségek miatt, de az egyes konkrét esetek megítélése már nem egyértelmű. Nem kevesen bocsánatos bűnnek tekintik a csúszópénzt, amit a hiánycikknek számító áruért vagy nehezen elérhető szolgáltatásért adnak, vagy amikor ügyeik intézésénél protekciókat keresnek.

A közélet tisztaságát sértő cselekményeknél szinte mindig jelen vannak a gazdaságunkban tapasztalható hiányosságok, az emberi gyengeségek, a gyors meggazdagodás vágya. Akadnak olyanok, akik munkaköri kötelességük teljesítéséért várnak, néha erőszakosan követelnek előnyöket, anyagi ellenszolgáltatást. Nemegyszer a kéz kezet mos elv alapján intézik az ügyeket.

Erkölcsi értékrendszerünkben nemkívánatos változások is megfigyelhetők. Felerősödtek szocialista alapelveinkkel ellentétes tendenciák: a harácsolás, a jövedelemmel arányban nem álló költekezés, a túlzott anyagi előnyökre való törekvés. Pedig a közélet tisztaságát sértő jelenségek, a jogtalan haszonszerzés nem csupán erkölcsi és anyagi, hanem politikai kárt is okoz a társadalomnak, veszélyezteti az intézményrendszerbe vetett bizalmat. Esetenként sajnos előfordul, hogy a közélet tisztaságát párttagok, vezetők is megsértik. Emlékeztetek rá, hogy az utóbbi időben a Belügyminisztérium két főtisztje súlyosan megsértette

a kommunista erkölcsi normákat. Cselekményükért megkapták méltó büntetésüket. Elítéljük magatartásukat, határozottan fellépünk a hasonló esetek megelőzése érdekében, az ilyen magatartás terjedése ellen.

Tudjuk, hogy a párttagokra is hatnak a társadalom kedvezőtlen jelenségei, de a párt tagjaitól jogosan elvárható, hogy az ilyen cselekményeket ne nézzék el, hanem fedjék fel, és követeljék meg a felelősségre vonást. Ehhez azonban természetesen az is szükséges, hogy bejelentéseiket a kivizsgálásra illetékesek érdemben bírálják el, biztosítsák a bejelentő védelmét, és az elkövetőkkel szemben szigorúan járjanak el.

A vezetők, a párttagok, az állampolgáraink döntő többsége azonban tisztességes, becsületes ember, ezért nem szabad mindenkit egy kalap alá venni, nem szabad az egyes esetekből általánosítani. Sajnos ilyen tendenciák is tapasztalhatók. Ezek ellen csak szélesebb nyilvánossággal, a gyors és alapos tájékoztatással tudunk fellépni.

Ismertek a korrupció területén jelentkező társadalmi gondjaink. Tudjuk, hogy elválaszthatatlan kísérője a bürokráciának, összefügg többek között a kereset- és jövedelemviszonyok torzulásával, a kereslet és kínálat egyensúlyának megbomlásával. A jelenségek alakulására szinte ösztönzőleg hat az állampolgári fegyelem lazasága, az elnéző magatartás, a megszerzésben való érdekeltség, a nyílt és következetes fellépés hiánya. Az ilyen típusú káros jelenségek elleni hatékonyabb fellépés feltételeinek biztosításában is központi kérdés a gazdaság és az intézményrendszer fejlesztése. A korrupció akkor szorul vissza, ha a gazdaság jól funkcionál, és az ügyek intézése nagyobb nyilvánosság előtt folyik.

A közélet tisztaságát sértő jelenségek elleni fellépésben természetesen a rendőrségnek is fontos, mással nem helyettesíthető feladatai vannak, de az eredményes fellépéshez kérjük a párttagok, az egész társadalom együttműködését.

Feladataink sorában a legfontosabb a jogalkalmazás jogpolitikai elveinek érvényesítése, a feltárt visszaélések esetén személyre és beosztásra való tekintet nélkül a cselekmény társadalmi veszélyességével arányos, differenciált felelősségre vonás

kezdeményezése, a bűncselekményből származó értékek felkutatása és elvonása.

A felelősségre vonást némely esetben akadályozza a vesztegetők közötti sajátos összefonódás, az érdekegyezség, és nemegyszer felelős vezetők, tisztségviselők részéről a jogtalan beavatkozás, úgynevezett mentőakciók, amelyekkel a munkánk során találkozunk, és ez nem kevés zavart okoz.

A közélet tisztaságának megszilárdítása, az e téren jelentkező kedvezőtlen tendenciák megállításának talán legfontosabb eszköze a törvényesség. Tudatosítani kell a közéletben, hogy a törvények mindenkire egyaránt kötelezőek, és az állampolgároknak azonos jogaik vannak. Nem lehet ez alól kivétel a jogi személyek kapcsolatrendszere sem. A törvények tisztelete, szellemének érvényesülése, következetes betartása és betartatása lehet a továbblépés alapja. Látnia kell mindenkinek, hogy nincs és nem is lehet mód a törvények büntetlen kijátszására, a közélet tisztaságának megzavarására. Ennek érdekében az eddigieknél nagyobb szerepet kell vállalnia az egész társadalomnak, a politikai és társadalmi vezetőknek is. Erősíteni kell úgy a belső, mint a külső ellenőrzéseket.

Különböző vitafórumokon, a tömegtájékoztatásban sok szó esik a főmunkaidő becsületének visszaállításáról. Az itt termelt értékek a bérekben és jövedelmekben fejeződjenek ki társadalmi hasznosságuk arányában. A keresetek biztosítsák a tisztességes megélhetést, senki ne kényszerüljön különböző pénzkeresési manőverekre. Káderpolitikai határozatunk következetes végrehajtása biztosítsa a személyi előmenetelt, ennek során a megítélés a szakértelemre, a hozzáértésre épüljön. Legyen a mérce a politikánk iránti elkötelezettség, és következetesen zárjuk ki ebből az elvtelen személyes kapcsolatokat.

A társadalmi torzulások elleni fellépés egyik hatékony eszközének azt tartom, ha ezeket a nyilvánosság elé tárjuk. A tömegkommunikációs eszközök többször is, az utóbbi időben egyre gyakrabban a nyilvánosság elé vitték a jelentősebb korrupciós és vesztegetéses ügyeket. Ezzel fontos szerepet töltenek be egyrészt a társadami tudat alakításában, a közvélemény formálásában, másrészt a közéleti demokrácia erősítésében, a törvény előtti egyenlőség szemléltetésében. Az öntisztulási folyamatnak

nyíltnak, őszintének és a széles tömegek előtt lejátszódónak kell lennie. Ez a folyamat már megindult.

Kedves elvtársak! Párttagságunk a tagkönyvcserével kapcsolatos beszélgetésen és az állásfoglalás-tervezet vitáján bizonyságot tett arról, hogy egységesen kiáll a párt politikája mellett, és cselekvő részese kíván lenni a végrehajtásnak. Bízunk abban, hogy a pártértekezlet állásfoglalása eredményesen járul hozzá a közéleti tisztaság erősítéséhez, az e területen tapasztalható negatív jelenségek visszaszorításához is.

Aczél György

a Politikai Bizottság tagja,
az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének főigazgatója

Tisztelt pártértekezlet!

Én a konferencia dicséretével szeretném kezdeni. Három esztendővel ezelőtt, a XIII. kongresszuson úgy fogalmaztam, hogy más országban él ez a nép, és más nép él e hazában. Most szeretném azt is megfogalmazni, hogy más pártot ismer meg az ország.

Sok, a miénkhez hasonló ország van ma környezetünkben és Európa-szerte, ahol hozzánk hasonló vagy ennél nehezebb a helyzet. Miért itt ilyen nagy a feszültség, miért itt ilyen nagy a zavar? Véleményem szerint azért, mert itt mentünk el messze a demokráciában, a szabadságjogokban, a reformokban, ez adta meg a lehetőséget arra, hogy ilyen szabadon és nyíltan, ilyen történelmi felelősséggel fogalmazzanak itt az emberek.

A mi pártunk történetében – tudományos alaposság nélkül mondom – jó néhány döntő fordulatot jelentő központi bizottsági ülés volt, és ez a harmadik pártértekezlet.

Az első pártértekezlet a termelés, az ország életének újjáindítása volt. Az indulás rövid időre sikerült, majd befulladt az ötvenes években. Jelentős volt a Központi Vezetőség ülése 1953 júniusában, utána elkezdődött a huzavona, a személyi torzsalkodás, az egységhiány az 1956-os tragédiába fulladt. Az 1956. decemberi központi bizottsági ülésen és az 1957-es pártkonferencián megindult az a fejlődés, amely idáig vezetett. Véleményem sze-

rint ezek a döntő fordulatot jelentő központi bizottsági ülések és pártkonferenciák azzal a tanulsággal is szolgálnak számunkra, hogy olyan döntést nem szabad hozni, amely aztán halasztódik; arra van szükség, hogy a döntéseket végrehajtsák. Az azonnali cselekvésre kell szavazni, és úgy érzem, arra szavaztak itt a felszólalók is.

Tisztelt elvtársak! Harminckét éve vagyok tagja a Központi Bizottságnak, ebben az értelemben harminckét év óta felelősséget viselek mindenért, ami ebben az országban, a pártban történik. Azokért a hibákért, tévedésekért, késlekedésekért, amelyeket a párttagság és most a pártértekezlet joggal bírál.

Ezekről ma már általánosságban nem szabad beszélni. Ha megengedik, saját felelősségemről szeretnék – a teljesség igénye nélkül – néhány szót szólni. Felelős vagyok azért, mert vallottam és vallom, hogy a hatalom szolgálat, de nem harcoltam elég következetesen a pártdemokráciáért, amely intézményesen biztosítja, hogy a párt politikája, 800 000 párttag véleménye, akarata a döntésben jobban érvényesüljön. Felelős vagyok azért, mert későn ismertem fel, hogy a kétségeket, a nézetkülönbségeket nem ismerő egység az nem jó egység. Félrevezető, akadályozza, hogy élő, a mainál elevenebb mozgalom legyen. És felelős vagyok azért, hogy nem kamatoztattuk kellőképpen egyik legnagyobb kincsünket, a szellemi tőkét, nemcsak az értelmiség munkáját, hanem minden párttag, minden magyar állampolgár minden ügyünkért született gondolatát.

Mindezt összefoglalhatnám azzal, amit Lukács György egyszer mondott nekem: hogy a „legyen"-t és a „van"-t gyakran összetévesztem. És talán felelős vagyok azért, hogy a kontinuitást túl nagy súllyal képviseltem és túl kevés erővel a diszkontinuitást, éppen a Lukács Györggyel folytatott vitában.

Mégis tegyük fel a kérdést, mi történt ez alatt a harminckét év alatt. Engedjék meg, hogy Keresztury Dezső barátomhoz csatlakozva hadd mondjak erről én is valamit. Ez a harminckét esztendő az elmúlt évszázadok történetében Magyarország legnagyobb szabású történelmi vállalkozása. Ez juttatott el bennünket odáig, hogy évszázadok óta először nem a bukás, hanem a siker, az eredmény vitt a nemzetközi élet megbecsülésének középpontjába. Nemcsak a fogyasztás legitimálta ezt a harminckét

évet, nemcsak a reálbérek emelkedése, nemcsak a falu változása, hanem az a szellemi pezsgés, ami ebben az országban megindult. Úgyhogy meg szeretném ismételni: ne tagadjuk meg ezt, mert az önök saját munkáját, évek, évtizedek tevékenységét, az ország dolgozóinak, munkásainak, parasztjainak, értelmiségének a harminckét évét a mai hibákért nem lehet letagadni.

De szeretnék még valamit mondani erről a harminckét évről. Valamit, amiről szeméremből nem szoktunk beszélni: hogy ez a korszak a szocializmus megújulásának és nemzetközi képviseletének legjelentősebb korszaka, s ezt nagymértékben történelmi személyiségnek köszönhetjük, a valóság józan fanatikusának, s ahogy egyszer ő nevezte magát: „a jó kompromisszumok robotosának", Kádár János elvtársnak.

Ezt mindenekelőtt annak az ifjúságnak mondom, amely ezt a harminckét évet személyesen nem ismeri és nem élte meg. És ma sem részese még sajnos kellő arányban a közéletnek. Ennek az értekezletnek sem. Nézzenek körül az elvtársak! Hány küldött van ebben a teremben, aki annyi idős, mint Petőfi Sándor volt akkor, amikor örök életű mű birtokában áldozta életét a szabadságért?

Nekünk, akik megettük kenyerünk nagy részét, legyen nagyobb felelősségünk abban, hogy bevonjuk őket a közéletbe. Legyen nagyobb felelősségünk abban, hogy olyan pártot, olyan országot adjunk át a jövő nemzedéknek, amely az ő alkotóerejüket, önálló gondolkodásukat, szemléletüket nem korlátozza, hanem a részvételükkel épül.

Kedves elvtársak! Ezért az eszméért, amit szocializmusnak neveznek, aminél – meggyőződésem szerint – jobbat még az emberiség nem talált ki magának, ezért milliók haltak meg. Egy burzsoá lexikon azt írja, hogy ez az az eszme, amiért az emberiség történetében a legtöbben áldozták életüket. Nem a termelőeszközök állami tulajdonáért, nem is csak a közösségi tulajdonért küzdöttek, hanem mert tudták: ez az eszme biztosíthatja az embereknek – ha jól csinálják, nem úgy, mint eddig, ennél jobban – az emelkedést, az emberi életet, az otthonosságot a világban, a több, felelősebb demokráciát, a több, rendet is teremtő szabadságot, mindazt, amire az emberek vágytak és mindazt, amiért éltek.

Mit hoz a jövő? – tették fel itt többen a kérdést. Semmit magától! A jövőt nekünk kell hoznunk, a perspektívát, a bizalmat vissza kell adnunk az embereknek, olyan jövőt kell hozni, ami érdemessé teszi arra, hogy ne csak a szót adjuk át, hanem valódi, szocialista országot adjunk át utódainknak.

Tavaszi József

a Pestvidéki Gépgyár fődiszpécsere

Tisztelt pártértekezlet, kedves elvtársak!

Az utóbbi hónapok eseményei, a kétnapos vita értékes tanulságul szolgálhatnak a politika alakítói és végrehajtói számára. Az egyik: néhány kérdésről – mind demokrácia, reform, nyilvánosság, megújulás, pártegység, személyi felelősség – többen is szólunk, mert nem szeretnénk, ha egyedi, egyéni véleménynek tűnnének.

A másik: a változó, nehezedő helyzet hatására megpezsdült a közélet. Az emberek megérezték, hogy nem lehet tovább halogatni a kérdések megoldását. Az alapszervezetekben, de a párton kívül is a vita már egyre nyíltabb. Egyrészt a működés, a végrehajtás zavaráról s azok javításáról beszélnek. Másrészt viszont határozott meggyőződéssé erősödött, hogy a gazdasági reform – maga az elgondolás is – a társadalmi élet reformja nélkül korlátozott és ellentmondásos marad.

Mivel a központi szervek a felvetődött – olykor egymásnak is ellentmondó – nézetekre nem reagáltak időben, érthetően megingott a bizalom. Az alapszervezetekben lezajlott nyílt, olykor túlfűtött viták bizonyították: a párttagság igényli, jogot formál arra, hogy részt vegyen a politika közvetlen alakításában.

A változás alapvető követelménye a nyitottság, a nyilvánosság, a testületi döntéseket megelőző széles körű vita, a döntéselőkészítés demokratizmusa. Ennek pedig feltétele a mai központosított, sokszor totális irányítás mérséklése, a munkahelyi, lakóhelyi pártszervek, alapszervezetek szerepének növelése.

Szükséges a párt belső életének megújítása, a pártdemokrácia fejlesztése, az új választási rendszer kidolgozása, a döntési és felelősségi viszonyok tisztázása. Egyetértek az állásfoglalás-terve-

zet erre vonatkozó gondolataival, de a tartalmi, módszertani kidolgozást rendkívül fontosnak tartom.

Kovács András elvtárs délelőtti hozzászólását Leninnek az 1908-ban írt gondolatával szeretném kiegészíteni. „Látnunk kell, hogy a párttagság csak akkor tudja igazán és érdemben megvitatni és befolyásolni a készülő döntéseket, ha egyúttal tisztában van a párt egyes vezetőinek véleményével, állásfoglalásával is. Csak akkor tud felelősséggel részt venni a vitában, ha a politika egésze nyitva áll mindenki előtt. Csak akkor képes valóban demokratikus módon választani, ha ismeri azt, hogy ki támogatja vagy ki ellenzi az egyik vagy a másik programot."

Érdemes lenne ennek tükrében végiggondolni, hogy mennyire érvényesül nálunk a párt életének teljes nyilvánossága, akárcsak a tagság előtt is. Ehhez képest a többes jelölés önmagában nem túl nagy előrelépés.

Javaslom, legalább azt kíséreljük meg, hogy a megvalósításhoz kidolgozott alternatív programok kapcsolódjanak konkrét személyekhez, és ezek legalább a párton belül kapjanak nyilvánosságot.

Támogatom az állásfoglalás-tervezet azon elképzelését, hogy az új elveken alapuló tájékoztatási és választási rendet már a pártértekezletet követően és a XIV. kongresszus előkészítése során is alkalmazzuk. Ami pedig a párt és a társadalom más intézményeinek, szervezeteinek, csoportjainak viszonyát illeti, a törvényekben megfogalmazott önállóságra van szükség. Olyan szabadságfokot kell biztosítani, amely kizárja a bürokratikus beavatkozást. Ugyanakkor olyan politizálási kényszermechanizmust, amelyben a párttag nem teheti meg, hogy nem politizál.

Kedves elvtársak! Az állásfoglalás-tervezetben véleményem szerint nem kapott megfelelő hangsúlyt néhány olyan kérdés, amely a közhangulatot jelentősen befolyásolja, a közvéleményt rendkívüli mértékben foglalkoztatja. Jobban örültem volna annak, ha az elemzés részletesebb, annál is inkább, mivel a megoldást döntően társadalmi-gazdasági viszonyaink megváltoztatása hozza.

Az emberek rendet, fegyelmet és következetes végrehajtást akarnak, s ebben az esetben a nehezebb körülményeket is vállalják. De a jogtalan haszonszerzést, a korrupciót, a rendeletek el-

térő értelmezését és szubjektív alapon történő alkalmazását sokszor még azok sem fogadják el, akik e magatartás egy-egy részének haszonélvezői. Amikor a bizalom válságáról beszélünk, a lassú alkalmazkodás, a kényelmes végrehajtás mellett alapvetően ezeket rójuk fel a legfőbb hibaként a vezetésnek. Gyakran nem alaptalanul. S ez sokakat arra ösztönöz, hogy keressék a kiskapukat. Javaslom: fontolja meg a szerkesztőbizottság, kiegészíti-e az állásfoglalás-tervezet ezzel kapcsolatos gondolatait.

Végül a személyes felelősség kérdéséről is szeretnék szólni. Sok helyütt bírálták a helyi vezetést, az irányító testületeket. Alkalmanként név szerint sorolták a vélt vagy valós felelősöket. Az önkritika – sajnos – azért korántsem volt egyértelműen határozott és következetes. Eléggé általánosnak tekinthető azonban, hogy a párttagság személyi változást elsősorban a legfelsőbb pártvezetésben vár. Ennek több oka is van. Egyrészt az, hogy a különböző viták, elképzelések, alternatívák még párton belül sem kaptak nyilvánosságot. Így természetes, hogy elsősorban azokat éri a kritika, akik megjelenítik és testületi vezetőként érvényre juttatják akár a jó, akár a rossz koncepciót. Másrészt az, hogy a különböző döntések, határozatok, vészjelzések után sem következett be a szükséges fordulat. Harmadrészt az a vélemény, hogy ha a vezetők munkája megítélésének mércéje munkájuk eredményessége kell legyen, akkor eredménytelenség, hibás, zavarokkal tarkított működés esetén is következetesnek kell lenni és levonni a szükséges konzekvenciákat. Nemcsak arról van szó, hogy a tagság új arcokat kíván látni a Központi Bizottságban, a Politikai Bizottságban. Alapvető stílus- és módszerváltásra van szükség. A kor szellemének megfelelő, dinamikus, a progresszív gondolatokat gerjesztő, az eltérő véleményeket toleráló, de határozott és következetes vezetésre! Mindezt nem a tiszteletlenség, a múlt értékeinek lebecsülése, hanem a múlt eredményeire alapozott továbblépés igénye mondatja velem.

Több pártcsoport-értekezleten, taggyűlésen vettem részt. Szinte mindenütt megfogalmazódott és általánosnak tekinthető a vélemény: őszinte tisztelettel és becsülettel köszönjük meg azok tevékenységét, akik munkájukkal hozzájárultak a nyugodt, konszolidált viszonyok megteremtéséhez, az országban elért eredmények megvalósításához. Köszönjük meg, amit ezért a népért

eddig tettek, s kívánjunk nekik hosszú, boldog nyugdíjas életet. Fontos ez a kérdés, mert ha a vezetéssel szembeni bizalmi válság nem oldódik, úgy az állásfoglalás elfogadtatása és végrehajtása is kétséges lesz.

Tisztelt elvtársak! A párttagok egy része változatlanul nem látja biztosítottnak, hogy a korábbi hibák nem ismétlődnek meg. Félnek attól, hogy ez a program is az előzőek sorsára jut. Ezért a pártértekezlet határozatában törvényes és személyi garanciákat kell adnunk arra, hogy ne legyen lehetőség a politikai-társadalmi reformok visszarendeződésére, hogy megakadályozzuk, hogy egyesek vagy egyes csoportok kényelemszeretetből, az újtól való félelemből, a hatalomhoz való ragaszkodás miatt az egy lépést előre kettőt hátra elvet képviseljék.

Mit várok én a pártértekezlettől? Felfogásában, módszerében megújult Központi Bizottságot; konkrét példamutatást; olyan munkaprogramot, amelynek alapján a Központi Bizottság valóban folyamatosan és egyúttal nyilvánosan elemzi a belpolitikai helyzetet. A párttagság pedig ténylegesen részt vesz a politikai döntések előkészítésében, végrehajtásában és ellenőrzésében; s ezáltal valóban vitaképes lesz a pártfórumokon és a pártonkívüliekkel folytatott eszmecserében.

Faragó Mészáros Vilmos
Zsombó Községi Tanács elnöke

Tisztelt pártértekezlet!
A Szeged melletti községből, Zsombóról jöttem kilenc község képviseletében, amely nemrég még nemcsak a betűrendben állt az utolsó helyen, hanem ténylegesen is az elhalás, az elsorvadás közeli veszélye fenyegette. A természet mostohasága miatt rossz minőségű földjeinken még termelőszövetkezetet sem volt érdemes alakítani.

A hatvanas évek elején alakult szakszövetkezet tagságának életét bizonytalanság kísérte. Aki csak tehette, továbbtanult. Elvándoroltak a legtehetségesebbek községünkből, ifjúságunk vágyait, álmait az elvágyódás hangulata lengte körül. Nincs kegyetlenebb és lesújtóbb érzés sem az egyén, sem a közösség szá-

mára, mint amikor csupán egy állomásnak tekinti szülőföldjét, biztonságérzetének gerincét, mindennapi küzdelemben erőt adó hagyományait és tapasztalatait.

A városba bejáróknak nemcsak az igényei nőttek, de magukkal hozták a helyi életkörülmények gyökeres javítása iránti türelmetlenséget is. Nem maradt más hátra, mint összefogni. Összefogni a lakossággal, a szomszédos településekkel, az eljáró dolgozók munkahelyeivel. Úgy kellett számításba venni lehetőségeinket, hogy a hátrányos adottságainkból előnyt kovácsoljunk. Ezért az idős lakosság által nem művelt földterületeken csaknem 500 építési telket alakítottunk ki. A fiatalok letelepítése, az értelmiség megnyerése csak minőségi változással volt elérhető. Mindent megtettünk, hogy fejlesszük az intézményhálózatot, a szolgáltatásokat, bővítsük a szórakozási lehetőségeket. Zsombó és a szomszédos települések lakosainak közös akaratával csak a mi községünkben 52 kilométer gázvezeték, 12 kilométer vízvezeték, 10 kilométer portalanított út, 32 kilométer villanyvezeték épült, állami támogatás nélkül. A Szeged várostól ingyen kapott 15 tanárépületet lebontottuk, s anyagából tornatermet, iskolát építettünk. A településfejlesztési hozzájárulást öt év helyett két év alatt befizette lakosságunk, amiből egészségházat és vízművet építettünk. A házasságkötő terem, a művelődési ház, a telefon korszerűsítése, a csónakázótó, a szabadidőközpont már csak ráadás.

S megfordult a sorsunk!

Jelenleg több mint 300 család építkezik, a lakosság létszáma emelkedik. Több mint harminc mérnököt és technikust, négy egyetemi, főiskolai tanárt, négy művészt, több mint húsz pedagógust és hatvan kisiparost sikerült megnyerni községünknek. A művészek egy részének ingyen adtunk telket. Az iparosok kötődését a jelentős építkezéssel együtt járó munkalehetőség is erősíti.

Rá kellett jönnünk: nem biztos, hogy jó az az út, amely a kistelepüléseket szembefordítja az izmosabbakkal, inkább a magunk szintjén kell mindent megtennünk a továbblépésért. Nem engedhetjük meg, hogy panaszkodással, siránkozással tovább halványítsuk a még meglévő vonzerőnket. A kevésből is adnunk kell, méghozzá még többet, mint eddig. Az önszerveződés, a he-

lyi erők mozgósítása nemcsak anyagi életkörülményeinkre hat kedvezően, hanem közérzetünkre is.

Felmerül a kérdés: mi lesz szüleink, nagyszüleink hagyatékával, hagyhatjuk-e, hogy megkeseredett szívvel, a hiábavaló munka tudatával fejezzék be életüket. Van-e jogunk ahhoz, hogy siránkozással, tehetetlenségünkkel gyermekeink, unokáink előtt egy riasztó, sötét jövőt villantsunk fel?

Válaszként Csongrád megye párttagsága, a megyei pártbizottság egyértelmű és határozott fordulat igényét fogalmazta meg a pártértekezlet állásfoglalás-tervezetének tárgyalása során. Égető szükség van a reform megerősítésére és továbbfejlesztésére, a visszarendeződési folyamatok és törekvések megállítására. Az biztos, hogy kemény küzdelem vár ránk, erőt csak az adhat, ha népünk továbbélését garantáljuk munkánkkal, kitartásunkkal.

Szövetségesekre van szükségünk, akiket nem elég csak várni, keresnünk kell az együttműködésre kész embereket és kollektívákat. Falvainkban a helyi értékeinket újra fel kell kutatnunk. Meggyőződésem, hogy a viszonylagos csend, a jó levegő, az évszakok rabul ejtő természeti változása, a gondban és örömben is jelenlevő emberközelség ma is érték.

Az általam képviselt kilenc község párttagsága, lakossága szeretné, ha itt olyan döntések születnének és a végrehajtás úgy alakulna, hogy az idős embernek ezután is legyen kedve diófát ültetni, hogy az ország derékhadát jelentő fizikai-szellemi munkát végzők örömüket leljék a munkában. Szeretnénk, ha a továbbélésünket jelentő ifjúság úgy tudna tervezni, az életre készülni, hogy az előbbi két generációnak is erőt adjon.

A Szeged környéki tanyákon is szeretnék, ha a párt bizakodást sugárzó szava, mint évszázadokon át a harangszó, úgy jutna el, hogy a jövőbe vetett hitet erősítse. Mi, falusiak, amikor elkeseredünk, azzal vigasztaljuk magunkat, a fő dolog nem az, alacsony vagy magas-e az ember. Az a lényeg, hogy a lába a földig érjen! A földön járjunk, a valóság talaján álljunk!

Huszti Lászóné

a Vörös Október Ruhagyár vásárosnaményi gyárának csoportvezetője

Tisztelt pártértekezlet!

A párt működésének megújítása, ahogy az állásfoglalás-tervezet is fogalmaz, mindenkitől megújulást követel – az egyszerű párttagtól a vezetés legfelsőbb szintjéig – szemléletben, módszerben és felelősségvállalásban egyaránt.

Mint fiatal, gyakorló alapszervezeti titkár fontosnak tartom, hogyan tudjuk a felsőbb szintű határozatokat életközelbe hozni, a gyakorlati munkába átültetni. Mikor jó a mi szintünkön egy határozat? Ha konkrét, érthető a párttag számára, mozgásteret ad és ellenőrizhető.

A jelenlegi mechanizmusunk bonyolult. A Központi Bizottság határozatát megtárgyalja a megyei, majd a városi-községi pártbizottság, és mindegyikben szerepelnek az utolsó fejezetben az alapszervezetek feladatai. Ezután kerül az alapszervezetekhez. Így nagy az időbeni eltolódás, nem gondolkodunk önállóan, tudomásul veszünk – s én kihangsúlyoznám –, úgy-ahogy végrehajtunk. Gyakori alapszervezeti szinten a felsőbb határozatok másolása, a helyi sajátosságok, a konkrét feladatok figyelembevétele nélkül. Ez gátolja a párttagok feladatainak meghatározását s az ellenőrzés eredményességét. Úgy gondolom, nem ilyen irányításra van szükség.

A továbblépéshez nélkülözhetetlen mindaz, ami ma már sokszor elhangzott: véleményezzük mi is az elgondolásokat, ismerjük meg a javaslatokat, vegyünk jobban részt a döntések előkészítésében. Sokrétűbb, érvelő tájékoztatást igénylünk. Ez lehet továbbgondolkodásunk, mindennapi munkánk alapja.

Ilyen irányítást tartok szükségesnek a párt és az ifjúsági szervezet kapcsolatában is. Nem szabad elfelednünk: ez a szervezet az aranytartalékunk.

Munkánk másik fontos elemének tartom a felesleges, formális vonások megszüntetését. Régóta mondjuk ezt, de a gyakorlatban mégsem érződik igazán. Ideje megszabadulni attól a szemlélettől, hogy a szó elszáll, az írás megmarad. Mire gondolok? Munkatervünkben egy évre meghatározzuk a taggyűlések napirendjeit, holott a februárban elfogadott téma júliusra aktualitá-

sát veszítheti. A tervtől ugyan rugalmasan eltérhetünk, de kérjük, hogy akkor a minősítések se így kezdődjenek: „A munkatervnek megfelelően dolgoztunk." De említeném a propagandistanapló vezetését, a pártcsoportbizalmi bosszankodását, amikor a tagdíjelszámolás bonyolult adminisztrációja közeledik vagy a tagfelvétel statisztikai szemléletét.

Nyomasztóak ezek az előírt kötelezettségek. Legnagyobb veszélynek azt tartom, hogy elvonják a tartalmi munkától energiánk és időnk nagy részét.

Annak ellenére kérem a nagyobb önállóságot, hogy tudom, ez nagyobb felelősséggel is jár. Miben látom a mi felelősségünket? Tudjuk megmondani környezetünkben, mik a cselekvési lehetőségeink, legyünk képesek feltárni tartalékainkat. Az eddiginél bátrabban és megalapozottabban mondjunk véleményt a helyi politikáról is, ne csak az országosról. A nyíltság és a nyilvánosság legalább olyan fontos a helyi kérdéseknél, mint országos ügyekben. Rendkívül zavaró, hogy párttagjaink egy része sokszor másként beszél ugyanarról a kérdésről a taggyűlésen, mint baráti körében vagy a családjában.

Tisztelt elvtársak! A mi felelősségünk is, hogy a taggyűléseinken a tagságot foglalkoztató kérdéseket vitassunk meg. Ezek gyakoriságát ne a szervezeti szabályzat, hanem az élet, az időszerűség diktálja. Nagyon lényeges: amiben állást foglaltunk, abban történjen is változás. Ennek legnagyobb biztosítéka a tennivalók megszemélyesítése. Véleményem szerint a pártmegbízatás rangjára lehetne emelni bármilyen munkakörön túli feladatot, ha az jó helyi politikai célokat szolgál. Pártmegbízatásnak, politikai munkának ma már nem lehet csupán a szocialista brigádvezetők, a bizalmihelyettes, a Kossuth-könyvterjesztő és egyéb társadalmi megbízatásokat tekinteni. Ezek is fontosak, de fel kell vállalnunk az újakat is.

Alapszervezeti szinten is ki kell emelni a rendszeres ellenőrzés fontosságát. Ne évente értékeljük egymás munkáját. A folyamatos eszmecsere időben felszínre hozza a problémákat, mulasztásokat, a kudarcokat is. Talán még azt is elérnénk, hogy aki önállóan dolgozik, kezdeményez, tévedhet is. De a tévedés nem jelentheti az elvtárs „leírását".

Csak vitázó, nyílt pártszervezetek képesek az eseményeket ha-

tékonyan irányítani. Ismert és igaz gondolat: „Mi annyian vagyunk, ahány embert a mi igazunkról meg tudunk győzni." Az én korosztályom azonban hozzá sem szokott a vitához, a meggyőző munkához. Beleszülettünk a jóba, hiszen hosszú időn keresztül gyors és viszonylag gondmentes volt a szocializmus építése. Ez nyilván az előttünk járó korosztályok érdeme. De mára kiderült, hogy ez bizonyos fokú elkényelmesedéshez is vezetett. A társadalmat vezető pártnak csak addig szabad megpihennie, amíg az ünnep tart. S ma, amikor nem ünnep, hanem nagyon is kemény hétköznapjaink vannak, nem vagyunk érvekkel felkészítve a politizálásra. Kijelentő mondatokkal nem tudunk érvelni. Hitelesebb, gyorsabb, őszintébb tájékoztatást és információt várunk. A döntések várható kihatásairól is kapjunk háttérinformációt.

Még egy dologról szeretnék szólni. Nagyon fontosnak tartom, hogy pártmunkánk legyen mozgalmi jellegű és emberközpontú. Hogyan? Mi magunk is erősítsük az emberi és elvtársi kapcsolatokat, törődjünk többet egymással, érezzünk egymás iránt nagyobb felelősséget. Ne öt percet szánjunk arra, hogy megkérdezzük a másiktól: hogy van, netán nincs-e valami gondja. Tudunk-e segíteni? Ez alapvetően rajtunk múlik, és még dollárhitel sem szükséges hozzá. De olykor nagyon sokat jelent a bizalom, a hit visszanyerésében. Meggyőződésem, hogy ebben a szellemben kell dolgoznunk.

Javaslom, hogy az állásfoglalásban kapjon még nagyobb hangsúlyt az alapszervezetekben végzett munka, az alapszervezeti tisztségviselők tevékenysége. Mi vagyunk a közkatonák, akiknek a helytállása nélkül még egy tábornoknak sem sikerül csatát nyernie.

Sándor László
az MSZMP Salgótarján Városi Bizottságának első titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
A pártértekezlet előtt egy idős párttag keresett fel és azt mondta: „Sándor elvtárs, közel hatvan éve veszek részt a pártmozgalomban, de ritkán tapasztaltam ilyen nagy érdeklődést, pedig sok

kongresszust, sok fontos pártfórumot megéltem." Ezután megkérdezte: „Mondja, maguk küldöttek, átérzik ezt a felelősséget? Elég jól felkészültek?" Végezetül hozzátette: „Végezzenek eredményes munkát, de egy dologra nagyon vigyázzanak: az indulatok rossz tanácsadók. Legyőzhetik a józan észt is."

Úgy gondolom, hogy a múlt kritikája nem jelentheti az értékek elvetését, a jövő is csak a generációk alkotó együttműködésével valósítható meg. Azt már a salgótarjáni kommunisták mondták, hogy mondjuk el a pártértekezleten: várják, hogy gyorsítsuk meg, szélesítsük ki a reformot, tegyük visszafordíthatatlanná ezt a folyamatot, jussunk egységre a fő tennivalókban, fogadjunk el mozgósító programot, teremtsünk az emberek hitét, bizalmát erősítő személyi feltételeket, tartózkodjunk a félmegoldásoktól.

Én, fiatal emberként olyan döntések részese szeretnék lenni, melyeket évek múltán is felemelt fejjel, jó lelkiismerettel vállalhatok, nem kell szégyenkeznem miatta. Úgy érzem, ehhez megfelelőek most a feltételek. Bár a mai helyzet nem könnyű. Én mégis optimista vagyok, mert az itt eltöltött másfél nap is arról győzött meg, hogy pártunkban igenis van elég erő, van elég elhatározás a megújulásra, ahogyan ezt Kádár elvtárs fogalmazta: „Határozottan elkötelezte magát a párt, hogy a demokratizálás és a reformok útján jár." Úgy gondolom, hogy a változásra és a változtatásra is felkészültünk.

Meggyőződésem, hogy egy reform a társadalomban csak komplex reformként lehet eredményes. Ezért a gazdasági stabilizáció és kibontakozás csak akkor lehet sikeres, ha a gazdasági reform szellemével összhangban álló megújulás megy végbe a társadalom más szféráiban is, mindenekelőtt a politikai intézményrendszer működésében, az emberek tudatában, gondolkodásmódjában. Ez megköveteli, hogy új módon gondoljuk végig a pártnak a társadalom irányításában betöltött szerepét, annak érvényesítési módját.

A vitában többször is felvetődött a felelősség kérdése. Én azt vallom, hogy a párt a szocialista építőmunka minden részletéért nem felelhet, de a társadalom egészéért osztatlan felelősség terheli. Ezért elsősorban saját munkánkban keresem a jobbítás, a megújulás lehetőségét, a továbbhaladás garanciáit.

Abból indulok ki – gazdasági hasonlattal élve –, hogy pártunk is erős versenyhelyzetben van. Nekünk a dolgozó tömegek megnyerése, a párt befolyásának növelése, a megcsappant bizalom visszaszerzése jelenti a verseny tétjét. Halaszthatatlan, hogy vonzóbbá tegyük a párt tevékenységét párttagoknak, pártonkívülieknek egyaránt. Nem olcsó népszerűségre van szükség, hanem mindenekelőtt arra, hogy az emberekkel együttgondolkodva alakítsuk politikánkat, a társadalom minden rétege érzékelje a párt gondoskodását, és időről időre bizonyítsuk, hogy kiérdemeljük a bizalmat.

A nép ugyanis nem a szándékokat, nem a törekvéseket, hanem a végeredményt minősíti. Nagyon fontosnak tartom, hogy a párttagság jól érezze magát az alapszervezeteiben, vonzódjon, érzelmileg is kötődjön ehhez a közösséghez. A legprogresszívebb erők, főleg a fiatalok megnyeréséhez nélkülözhetetlen, hogy a párt tevékenysége nyitottabb, nyilvánosabb, megismerhetőbb legyen. Jobban kell láttatnunk, mivel foglalkozunk, milyen viták zajlanak a pártban, mit támogatunk, mit ellenzünk s milyen érvek alapján alakítjuk ki álláspontunkat.

Úgy gondolom: közösségi értékeinket, belső normáinkat is jobban meg kell ismertetni az emberekkel. A legfontosabb vonzerőnek azonban azt tartom, hogy hirdetett elveink következetesebben tükröződjenek gyakorlatunkban, magatartásunkban és életvitelünkben. Azt hiszem, jogos igénye a párttagságnak, hogy nem elégséges csak utólag megmagyarázni intézkedéseinket. Az ezek között fellelhető ellentmondások bizonytalanságot keltenek, rontják hitelünket, csökkentik a politikánk iránti bizalmat. Indokolt, hogy tegyük világosabbá, közérthetőbbé stratégiánkat, a közeljövő céljait, és hogy mit kell szolgálniuk a napi taktikai döntéseknek. Ezért helyeslem a vitákban is felvetett igényt, hogy javítsuk ideológiai munkánkat, s támogatom azt a javaslatot is, hogy a Központi Bizottság által megbízott munkacsoport készítse el a párt új programnyilatkozatát. Időpontra nem teszek javaslatot, de felhívom a figyelmet arra: ebben sem lehet késlekedni.

Tisztelt pártértekezlet! A párt tevékenységével kapcsolatban az állásfoglalás-tervezet is kiemeli, hogy erősíteni kell munkánk politikai – én hozzátenném kiegészítésképpen – és mozgalmi jel-

legét. Azt tapasztalom, hogy üzemekben, szövetkezetekben, intézményekben fokozódó ellenérzés kíséri azt a gyakorlatot, ha a pártszervezetek, a párt tisztségviselői olykor kinyilatkoztatásokkal, hatalmi szóval, hivatalnokként, helyenként még fellelhető gőggel dolgoznak. Ugyanakkor számolnunk kell azzal, hogy a társadalom minden rétegében él még a párt mindenhatóságába vetett hit, a csalhatatlanságérzet. Ezért időről időre felerősödik az operatív beavatkozás igénye, főleg a gazdaságban és várospolitikai kérdésekben. „A párt vegye jobban kézbe a dolgokat" – követelés mögött sokszor a régi módszerekhez való nosztalgikus ragaszkodás húzódik meg.

Több esetben tapasztalható, hogy még nincs elég bizalom a politikai eszközökkel történő irányítás iránt, sokaknál az önbizalom is hiányzik. Hozzá kell tenni: ennek módszertana megfelelően kidolgozott. Olyan kételyek is megfogalmazódnak: a párttagság egyáltalán alkalmas-e, elég felkészült-e a politikai-mozgalmi eszközökkel történő irányításra. Engem a városunkban lezajlott viták arról győztek meg, hogy a párttagság igenis képes meghatározó módon hallatni hangját, a város közhangulatát formálni, közvéleményét befolyásolni. A folyamatos, igényes politizálásra azonban csak az a párttag lehet alkalmas, aki a párt fórumain felvérteződik ismeretekkel, érvekkel, megtanul kulturáltan vitázni. Ehhez azonban pártéletünkben gyökeres változásokra van szükség. Jobban kell alapozni az emberi képességek hasznosítására, az ehhez szükséges feltételek megteremtésére; kulcsfontosságú kérdés a pártdemokrácia szélesítése és a jogkörök decentralizációjának továbbfolytatása.

Úgy gondolom, a párt munkájában szükség van egy nagyon jó Központi Bizottságra, jó területi szervekre, de hiszem, hogy következetesebben érvényre kell juttatnunk, hogy a pártnak alapszervezeteiben és tagjain keresztül kell erősnek lennie. A legcsekélyebb mértékben sem becsülöm le az irányító szervek testületeit, az ott hozott döntéseket. De az irányítás hatékonysága egyedüli fokmérőjének a hozott döntések megvalósítását, az eredményességet tekintem. Szemléletünkben azonban még mindig jelen van a „jó határozat–rossz végrehajtás" alapszervezeteket sértő teóriája. Vagy az a kifejezés, hogy „jobban be kell vonni a párttagságot a politika kialakításába". Úgy hangzik ez,

mintha az irányító szerv ezzel szívességet tenne. Vissza kell térnünk ahhoz a lenini gondolathoz, hogy a párt közös ügyeit a tagság közösen intézze, az alapszervezet legyen a politikai élet főszereplője. Én alapvető követelménynek tartom, hogy a párttag érezze saját fontosságát, saját szerepét, tudja, hogy szükség van az ő tapasztalataira, véleményére, mert ez is kell a közös akaratképzéshez, a cselekvéshez. Nyílt, őszinte légkörű közösségekre van igény, amelyekben folyamatos a párbeszéd, kölcsönös a bizalom, a megbecsülés, a tolerancia.

Nálunk, a városi pártbizottságon is központi kérdés, hogyan lehetne még közvetlenebb kapcsolatot teremteni a pártszervezetekkel, hogyan tudnánk kedvezőbb feltételeket biztosítani munkájukhoz. Úgy látjuk, hogy az értékrendünkben nagyobb megbecsülést kell adni a pártszervezetekben végzett munkának, a helyszíni segítségnyújtásnak, hogy ne csak formális jegyek alapján ítéljük meg az ott folyó tevékenységet. A párttagság kezdeményezéseire jobban építő, sablonoktól mentesebb pártélet kialakítása azzal is gyorsítható, ha a pártszervezeteket jobban érdekeltté tesszük saját ügyeik intézésében, ha önállóan dönthetnek, és – ami nem közömbös – jobban viselik döntéseik következményeit, a jót és a rosszat egyaránt. A színesebb gyakorlat, az ajánlottól vagy a megszokottól eltérő módszerek ne jelentsenek megbélyegzést, előítéletet. Az irányító szervek legyenek lényegesen toleránsabbak, ne korlátozzák eleve a kezdeményezéseket, segítsék a hatékony módszerek közreadását.

Megmagyarázhatatlan, hogy egy felelős testület minden lényeges kérdésben dönthet, csak abban nem, hogy kit hívjon meg a saját üléseire. Ezt egy szinttel följebb jobban tudják. Nem gyakorolhat fontos hatásköröket, mert, úgymond, erre még nem elég felkészült, de ugyanez a testület megválaszthatja saját vezetőjét.

Sokat töprengünk mi is: helyes-e, hogy a városi pártbizottságok is nagyon ragaszkodnak bizonyos hatáskörök gyakorlásához. Nem volna-e célszerű, ha a vállalat- és intézményvezetők nagyobb körét sorolnák az üzemi, munkahelyi pártszervezetek hatáskörébe? Úgy gondolom, hogy a demokratikus centralizmus elvétől nem idegen az alulról építkezés, az önszerveződés.

Ennek azonban megfelelő eszközökkel, jogkörrel és ezzel arányos felelősséggel kell párosulnia.

Az önálló helyi kezdeményezések, a felelősségvállalás jelentik az alapvető garanciát az emberi képességek kiaknázásához, a gazdaságban, a kultúrában, a közéletben is annyira igényelt vállalkozókedvhez. Bizom abban, hogy a pártértekezlet újabb lendületet ad a kibontakozáshoz, a megújuláshoz, de önkritikusan be kell ismernem azt is, hogy az eddigi cselekvési lehetőségünk is nagyobb volt annál, mint amit tettünk.

A Központi Bizottság újjáválasztásától azt várom, hogy a reformok iránt elkötelezett, azokat végrehajtani kész, az elkerülhetetlen feszültségeket is vállalók kapnak bizalmat, és e követelmények szellemében újulnak meg a Központi Bizottság szervei is.

Schreiner László
a Győr-Sopron Megyei Tanács Kórház-Rendelőintézetének főorvosa

Tisztelt pártértekezlet!

Lukács György Lenin munkáinak elemzésekor a következőket írta: „Minden konkrét helyzetnek megvan a maga középponti problémája, és az ezzel együtt jelentkező többi probléma megoldása, valamint az összes társadalmi tendencia továbbfejlődése is ennek a problémának az eldöntésétől függ."

Mint pártvezetőségi titkár különböző szintű párttestületek vitáin vettem részt, és azt a következtetést kellett levonnom, hogy a mostani konkrét helyzetünkben – minden lényeges tendenciát figyelembe véve – gazdasági helyzetünk javítása, a stabilizáció, a kibontakozás megvalósítása mellett a párt vezető szerepének biztosítása, cselekvési egységének újrateremtése a legfontosabb feladat, mert ettől függ szocialista társadalmi rendünk sorsa.

Csak az eredményes gazdálkodás teszi lehetővé mai feszítő problémáink megoldását. Ennek eredményeképpen lesz mód több pénzt fordítani a nyugdíjak emelésére, a pályakezdők gondjainak megoldására, lakásépítésre, kultúrára, tudományra – és nagyon remélem –, szociálpolitikára és egészségügyre is.

Ott, ahol én dolgozom, egyetértés van abban, hogy a pártnak

meg kell újítania tevékenységét, fordulatra van szükség. Ide tartozónak érzem a következő gondolatot: A legjobb, amit valamiről elmondani lehet, az az, hogy meg kell azt reformálni, mert az azt jelenti, hogy a kérdéses dolog nélkülözhetetlen és az új életre alkalmas. Egyértelműnek tűnik, hogy a demokratikus centralizmus alapján felépülő és működő pártunknak a demokratizmust kell erősítenie a politikai munka minden szintjén.

Párttagságunk nyíltságot, gyors és őszinte tájékoztatást kíván, mert kellő informáltság nélkül nem bontakozhat ki alkotó jellegű vita, amelynek legfontosabb színterét én az alapszervezeti munkában látom. A párttag nemcsak végrehajtó, de a gyakorlati politikát, a döntéseket formáló és befolyásoló is akar lenni. Ha a döntés-előkészítésben részt vehet, ha a véleménye fellelhető a döntésekben, erősödik a bizalom, erősödik a „szólni érdemes", az „én pártom" tudata. Ezzel felértékelődik, azt is mondhatnám, helyére kerül a párttag szava.

A demokratizmus gyakorlásához felkészült, ideológiailag és erkölcsileg szilárd, fegyelmezett párttagságra van szükség. A demokratizmus gyakorlása nagyobb személyes felelősséget, nem pedig felelőtlenséget, szabadosságot jelent.

Az előkészületi viták arra figyelmeztettek, hogy politikai munkánkban fel kell lépni a régi, az eredménytelen, a megszokott módszerekhez ragaszkodók, a politikai intézményrendszer korszerűsítésének végrehajtását gátlókkal szemben. Fel kell lépni azok ellen is, akik a politikai intézményrendszer korszerűsítése ürügyén a párt szerepét, a szocialista társadalmi rendet kérdőjelezik meg.

Bonyolult és nehéz helyzetünkben népünk alkotóerejére, szorgalmára, munkájára számíthatunk elsősorban. Ezért nélkülözhetetlen a párt cselekvési egysége mellett a nemzeti egység és közmegegyezés megteremtése.

Veszélyesnek és igazságtalannak tartom a felelősség olyanfajta megfogalmazását, értelmezését, amely a népet marasztalja el, megkérdőjelezi munkaszeretetét, igyekezetét, szorgalmát. Nem élhet egy nép bűntudatban, le kell ezt a terhet emelni róla, mert közömbössé válik, elveszti lelkesedését és lendületét.

Történelmi példa van rá, hogy kilátástalan helyzetben hogyan

emelte fel népünket a „lesz magyar újjászületés", vagy „aki nincs ellenünk, az velünk van" politikai jelszó.

Meggyőződésem, pártértekezletünknek döntéseivel, állásfoglalásával hitet és reményt kell adnia a párttagságnak és a pártonkívülieknek egyaránt. A párt erre akkor lesz képes, ha a konkrét helyzetből indul ki, olyan tennivalókat határoz meg, amelyek végrehajthatók és minden lényeges tendenciát figyelembe véve elsődlegesek, mert ezektől függ számos feszítő gondunk megoldása, népünk jövője, társadalmi rendünk és pártunk sorsa.

Olajos Imre

a kardoskúti Rákóczi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Termelőszövetkezetben dolgozom, és azt tapasztalom, hogy éleződnek az érdekviszonyok a gazdaságban. Ahogyan kezdenek a költségvetés csatornái elapadni, úgy jelennek meg az erőfölényben lévő gazdálkodási szervezetek, tömörülések – nagy divatjuk van –, és bevetik változatos eszközeiket az érdekérvényesítésre, az anyagi előnyszerzésre.

Többen beszéltek arról is, hogy nem megnyugtató az agrárágazat, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek helyzete. Hátrányos a helyzetük a népgazdaság értékrendjében. A termelőszövetkezetek jelentős része termelőalapjának felélésére kényszerül. Ez ma még a mozgalom belső ügyének látszik, de ha nem figyelünk fel rá időben, ha nem ügyelünk a helyes arányok megtartására, fenntartására, holnapra esetleg áruhiány lesz, és ez már népgazdasági gonddá válhat.

Az állásfoglalás-tervezet úgy fogalmaz, hogy a párt továbbra is megtartja hatáskörében a helyes népgazdasági arányok meghatározását, a fejlődés fő irányainak kijelölését. Ahhoz, hogy ezt jól el is lássa, feltétlenül támaszkodnia kell a szövetkezeti mozgalom és a társadalom egyéb érdekképviseleti szerveinek közvetítő munkájára. Hiszen az érdekképviselet alapos ismeretekkel rendelkezik a mozgalom sajátosságairól, belső életéről. Időben felismeri a fejlődés menetét, a szükséges lépések megtételét, és

kellő időben érzékeli az ellentmondásokat, a hibákat is. Képes a káros tendenciákat időben jelezni, felelősséggel rendszerbe foglalni és időben közvetíteni a párt, a kormány felé.

Grósz elvtárs nagy meggyőző erővel vázolta a kormány álláspontját az esélyegyenlőségről, a valós teljesítményt, a valódi értékeket elismerő rendről. Ez jó politika. Ezt akarjuk még akkor is, ha egyikünknek eredményt, sikert, másikunknak pedig bukást hoz. Mert ahhoz, hogy egyensúly legyen és ahhoz, hogy sikerük legyen azoknak, akik jól dolgoznak, feltétlenül a bukás a sorsuk azoknak, akik nem jól sáfárkodnak a népgazdaság erőforrásaival.

Ahhoz, hogy a mindennapi gyakorlatban az esélyegyenlőség csorbítatlanul jusson el a termelőszövetkezetekhez és másokhoz is, az eddigieknél differenciáltabb, körültekintőbb érdekképviseleti munkára, a mozgalom egésze – a 800 000 termelőszövetkezeti tag – iránt elkötelezett érdekképviseletre van szükség.

Szükség van arra, hogy az egypártrendszer tartós fennmaradása hatékony érdekképviselettel, annak elismerésével párosuljon, az esélyegyenlőség csorbítatlan megvalósítása ezt szükségessé teszi. A szövetség, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa erre a munkára az eddigieknél még differenciáltabban, még mélyrehatóbban figyeljen oda.

Tisztelt pártértekezlet! Az állásfoglalás-tervezet alapszervezeti vitái során a párttagság legalább annyira vitakész volt, mint itt a küldöttek. Talán egy kicsit egyszerűbb szavakkal, talán egy kicsit a mindennapi érdekekhez kapcsoltabban mondták el mondanivalójukat. Talán kevesebb kiélezettséggel, kevesebb személyre szóló éllel. Mégis nagyon határozottan fogalmazza meg már a párttagság, hogy olyan politikára van szükség, amely a valóság talaján áll.

Hogy a párttagság kiálljon a párttestületek döntései mellett, ahhoz nemcsak az kell, hogy a párttag ezt meggyőződésből tegye, hanem az is, hogy ez a politika jó, megvalósítható legyen, a valóság talaján álljon. És még valami: ezt a politikát olyan politikusok közvetítsék a társadalomnak, a párttagságnak, akiknek hitelük van.

Nagy Gábor

a Debreceni Tartósítóipari Kombinát vezérigazgatója

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!

Örülök annak, hogy a dokumentum jobbító szándékkal fogalmazta meg a politikai intézményrendszer elkerülhetetlen megújítását is.

Szeretném azonban felhívni a figyelmet arra, hogy ennek végrehajtásakor ne feledkezzünk meg egyrészt a párt apparátusában, másrészt különböző olyan intézményekben dolgozó emberek anyagi és erkölcsi megbecsüléséről, akiknek tevékenysége kihat az egész ország munkájára. Minden társadalom megbecsüli és megfizeti a hatalom képviseletében dolgozókat, az apparátusokat, mert így tudja a legjobbak tudását hasznosítani. Miért gondoljuk mi, hogy kevesebb pénzért örömmel mennek a legjobbak ezekre a helyekre? Egyetértek azzal, hogy létszámukat a szükséges mértékig csökkenteni kell, de a létszámcsökkentésből felszabaduló bért adják oda az ott maradó kvalifikált embereknek. A fölösleges apparátusokat szüntessék meg. Ezt csak határozottan, felülről lehet kezdeményezni, mert az apparátusok soha nem fogják magukat megszüntetni. Ha nem figyelünk rá, az egyik szervezet szüli a másikat, és mire észrevesszük, duzzad az improduktív létszám. Ez a kétirányú folyamat – a létszámcsökkentés és a kvalifikált munka megbecsülése – járjon együtt megfelelő új emberek beállításával. Jó lenne, ha a nagy fontosságú döntéseket hozó vezető testületek tagjai csak olyan emberek lehetnének, akik már a gyakorlati munkában részt vettek és bizonyítottak.

Várjuk, hogy a pártértekezlet után a demokrácia tovább szélesedik az országban. Ehhez azonban feltétlenül szemléletváltás szükséges, az, hogy fel tudjunk nőni a demokrácia gyakorlásához, s el tudjuk viselni, ha nem nekünk adnak igazat. Gátat kell szabni a névtelen levélírás és feljelentgetés áradatának. A demokrácia szégyene, hogy jogos észrevételeket tevő, problémákat feltáró embereknek névtelennek kell maradniuk ahhoz, hogy ne érje őket retorzió. De az is tűrhetetlen, hogy egyes emberek minden felelősség és következmény nélkül vádaskodhatnak. Egy névtelen levél alapján köztiszteletben álló embereket hurcolhat-

nak meg, és nekik kell bizonyítaniuk igazukat. Úgy vélem, hogy a szocialista társadalmi rendszerben a jogos kritikát gyakorlónak nem lenne szabad félnie a megtorlástól. Úgy gondolom, a szemléletváltás folyamatában ez is elengedhetetlen.

A szemléletváltás jelei most már tapasztalhatók a gazdasági életben. A gazdasági vezetők felfogása, munkastílusa, munkájuk minősége az utóbbi időben sokat változott. A gazdaságban végbement folyamat előtérbe helyezte azokat a kollektívákat és gazdasági vezetőket, amelyekben és akikben van kurázsi a változtatásra, a kezdeményezésre, a nagyobb felelősségvállalásra. Ez nagyobb önállósággal tovább növelhető. A szemléletváltásra persze nem csak a vezetőknek van szükségük. Fontos például a főmunkaidőben végzett munka megbecsülése, a megfelelő érdekeltség megteremtése, a munkaidőalap jobb kihasználása, a 40 órás munkahét 40 órai munkával való kitöltése. Elviselhetetlen, hogy hétfőn a vállalatinál jóval nagyobb hatékonysággal végzett szabad szombati és vasárnapi – jobban is megfizetett – munka után az üzemekben pihennek az emberek, pénteken pedig már délben a hétvégi munkára készülnek. Ez alól nem kivételek a különböző apparátusok és intézmények sem, ahol pénteken délután az ügyintézésre érkező vállalati vezetőt még ki is nevetik. Úgy gondolom, most már nemcsak beszélni kell a főmunkaidőben végzett munkáról, hanem meg is kellene azt követelni. Ne legyen senkinek soha alkalma munkaidőben mással foglalkozni, mint a feladatával, és mindenki, aki ez alól felmentést kér, legyen bárki vagy legyen bármilyen szervezet, fizesse meg a kieső munkaidőt.

Meggyőződésem, hogy egy ország gazdasága akkor tud jól működni, ha helyes munkamegosztás van a kormányzat és a vállalatvezetés között. Ehhez pedig elengedhetetlenül szükséges a bizalom. Ma ennek még mindig nagy hiányát érzem. A vezetés nem bízik kellően a vállalatokban, a vállalatok pedig a vezetésben. Emiatt a vállalatok tartalékolnak, nem használják ki lehetőségeiket, nem vállalkoznak, a máról holnapra való élés taktikáját választják. A szabályozás jelenlegi gyakorlata látszatra átadta a döntési szabadságot a vállalati szférába, ténylegesen viszont minden apró kérdésbe beleavatkozik, gátat szab az önálló munkának, a hosszú távon való gondolkodásnak. Nagyon jó

példája ennek a jelenlegi hitelpolitika, amely azokat a vállalatokat sújtja könyörtelenül, akik újat akarnak, fejlesztésbe fognak, akik pedig nem fejlesztenek, lemaradnak a világ élvonalától, ezek nagyobb eredményt könyvelhetnek el maguknak.

Gondjaink egy részét külgazdasági hatásokra vezetjük vissza. Látnunk kell világosan, hogy a két világrendszer közötti harc mindenekelőtt gazdasági síkra terelődött. A tőkés világ nem adta fel ezt a stratégiát a politikai enyhülés időszakában sem. És nekünk, akik sajnos a gazdasági fegyverzet terén enyhén szólva korszerűtlen eszközökkel rendelkezünk, védekeznünk kell. Népgazdaságunk versenyképességének növelése érdekében elengedhetetlenül szükséges a termelési szerkezetváltás, a piacképes áruk gyártása, a gazdaságtalan termékek visszaszorítása. Ennek végrehajtásához teljesítményünket más nemzetgazdaságok produktumaival kell összevetni. A jelenleg uralkodó, irányított árfolyam-politika és az értéktől elrugaszkodott árarányok azonban nem teszik lehetővé még országon belül sem a vállalati teljesítmények értékelését és összehasonlítását.

Az áru- és pénzviszonyok ma már nem idegenek szocialista gazdaságunktól. Ezek érvényesüléséhez azonban sürgősen fel kell szedni az útjukban levő korlátokat és akadályokat, mert a piaci viszonyok spontán is utat törnek maguknak. A két folyamat ára azonban nem ugyanaz. A spontán úttaposás eltorzult jelei már mutatkoznak, nemcsak a magánszférában, de most már a vállalati gazdálkodásban is. Korábban csak a magánszférában beszéltünk feketepiacról, jelenleg a vállalatoknál is van. Ezzel függ össze az infláció, a teljesítmény nélküli bérek kifizetése, a gazdaság alacsony hatékonysága. Egyetértünk a kormány szándékával, hogy gátat kellene szabni a jogtalan áremeléseknek. Megértettük azt is, hogy elkerülhetetlen bizonyos áremelés, de ami ebben az évben megindult, az ésszerűtlen, fegyelmezetlen. Egyszerűen lehetetlenné teszi, hogy a vállalatok tervezni tudják költségeiket, eredményüket. Szinte naponta kapjuk az értesítést az árak emeléséről, s nem tudjuk kiszámolni, hogy a termeléshez szükséges alap- és segédanyagokat holnap milyen áron fogjuk megkapni.

A kormány meghirdette ugyan álláspontját a jogalap nélküli áremelések megszüntetéséről, ennek ellenére – például vállala-

tunk esetében – az üvegipar, a csomagolóanyag-ipar, a műanyagipar, az alumíniumipar stb. jogos érvekre hivatkozva árat emel.

Vállalatunk 86 százalékban exportra termel, s végterméket állít elő, az exportárakban nem tudja érvényesíteni az alap- és segédanyagok árának emelését. Ha viszont az áremelést nem fogadnák el, nem tudnánk dolgozni, munkát adni az embereknek, s ennek beláthatatlan következményei lennének politikai szempontból is.

Gazdaságunkban meghatározó szerepe van a szocialista országokkal való együttműködésnek. Az elmúlt évek hibás döntéseiben szerepet játszott az is, hogy a KGST-együttműködésben vágyaink fogalmazódtak meg, elhittük, hogy azok meg is valósulnak. Nem így történt. Ma ez a realitás, és ehhez kellene mielőbb alkalmazkodnunk. Az ország érdeke a KGST-ben való együttműködés, hiszen onnan szerezzük be nyersanyagaink és energiahordozóink jelentős részét, amelyet nem nélkülözhetünk. Ezekért olyan termékeket kell szállítanunk, amit a vevő kér. Jelenleg az élelmiszer-termékeket kéri a Szovjetunió, erre fel vagyunk készülve, vállalati, élelmiszer-gazdasági szinten tudnánk többet szállítani, erre azonban különböző okok miatt nincs módunk.

Viszonylag fejlett élelmiszer-termelésünk a népgazdaság dollárbevételének mintegy 30 százalékát biztosítja. A népgazdaságnak pedig létkérdés, hogy eladósodásunk ne növekedjen. Amíg az iparban létrejön a termékszerkezet-váltás, és biztosítható lesz a dollárbevétel fokozása, az országnak addig is szüksége van az élelmiszer-ipari termékek növekvő tőkés exportjára. Jól példázza ezt, hogy vállalatunk az elmúlt időszakban minden évben 30-40 százalékkal tudta növelni tőkés kivitelét. Úgy látjuk, hogy ez a dinamikus növekedés a következő években is fenntartható, a vállalat további fejlődése biztosítható.

Vállalatunk öt éve rendelkezik önálló exportjoggal. Ez idő alatt azt tapasztaltuk, hogy a nyugati piaci sikerek érdekében az egész kollektíva szemléletét meg kellett változtatni. Gondolom, ez más vállalatokra is érvényes.

Az elmúlt években elosztási és nem kereskedelmi szemlélet uralkodott az országban. Azok próbáltak meg kereskedni, akik

valamilyen idegen nyelvet beszélnek. Meg kell tanítani az embereket a nyelvtudás mellett a kereskedelmi szemléletre is. Ahhoz azonban, hogy az élelmiszer-gazdaság dollárexportja növekedjen, nem szabad lemaradnunk a nyugati technikától és minőségtől, sőt inkább fel kell hozzá zárkóznunk. Meg kell érteni, hogy olyan termékeket kell gyártanunk, amilyeneket a piac igényel. Nem a piac fog hozzánk alkalmazkodni, hanem nekünk kell a piachoz. Hibás döntés lenne, ha az élelmiszer-termelést és annak tőkés exportját gazdaságtalanságra hivatkozva visszafognánk, illetve nem segítenénk növekedését.

Az élelmiszer-gazdaság továbbfejlesztése, úgy hiszem, hogy kevesebb tőkebefektetést igényelne, mint amennyit más népgazdasági ágazatok fejlesztésére kell fordítani. Véleményem szerint csak az lehet a népgazdaság érdeke, hogy növeljük az élelmiszer-termelést, hiszen ezt kínálják az ország adottságai is. Meggyőződésem, hogy élelmiszeriparunk, szoros együttműködésben a mezőgazdasággal, szolgálni tudja céljainkat. Ma az ésszerű, hatékony munka a legjobb gyógyszer társadalmunk betegségére.

Török Zoltán

a Tungsram zalaegerszegi gyárának művezetője

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Közvetlen termelésirányítóként dolgozom egy zalai gyárban, környezetem kommunistái bizalmából pártalapszervezeti titkárként is tevékenykedem.

A pártértekezlet előtti viták sorozata alapján is megerősíthetem, hogy napjainkban párttisztséget betölteni gondterhes feladat. Nemegyszer mintha a kommunisták tehetetlenül szemlélnék az eseményeket, nem tudnák, mit lehet és mit kell csinálni.

A környezetemben is elhangzó kritikus munkásvélemények ezt megerősítik. A nemritkán szélsőséges véleményeket hallva, a tevékenységért felelősséget érző vezető, alapszervezeti tisztségviselő kellemetlen helyzetben érzi magát. Úgy gondolom, ez is hozzájárult ahhoz, hogy az utóbbi időben többször tettük fel a kérdést magunknak, vajon hol húzható meg igazán saját felelősségünk határa, mi az, amit másképp kellene csinálnunk.

Az általam képviselt munkáskollektíva véleményét is bírva, hozzászólásomban a felelősségérvényesítés egyik nagyon fontos területéről, a pártfegyelem néhány összefüggéséről szeretnék szólni. Az elhangzott hozzászólások is megerősítenek abban, hogy fegyelem nélkül nem beszélhetünk pártegységről. Talán nem tűnik szélsőséges kijelentésnek, ha megállapítom: napjainkban a fegyelem párton belül nem egy esetben csak kívánalom. Sokszor hallom: Mire vár a párt, miért nem bünteti a mulasztásokat? Más esetben pedig egy-egy indulatos megjegyzés is elhangzik, amely a máshol kiszabott büntetés mértékét vitatja. És a reagálás még ingerültebb, ha vezetőről van szó.

A vélemények azt is sugallják, mintha a fegyelem betartásáért a párt egésze lenne a felelős, pedig valamennyien tudjuk, hogy az egyes párttagoknak és a kommunista kollektíváknak osztozniuk kell ebben a felelősségben. Csak így valósulhat meg a párton belüli fegyelem. A felelősségnek jelen kell lennie mindenekelőtt a pártalapszervezetekben, de a pártvezetés valamennyi szintjén is. De a felelősségvállalásban is nagyobb fokú differenciáltságra van szükség, melyben – úgy gondolom – a pártban elfoglalt hely a meghatározó. Nagyon fontos, hogy más mércével mérjük az alapszervezetek és más mércével a párt magasabb szintű tisztségviselőinek, vezetőinek felelősségét.

Kedves elvtársak! Napjainkban a pártfegyelem állapotára jelentős hatással vannak az érdekmozgások. Aggódva és sajnálattal tapasztaljuk, hogy a társadalmi kapcsolatokban a rossz értelemben vett személyes érdekek is megerősödtek. Szinte divattá lett lekicsinyelni a közösségért való tenniakarást. Az emberek között nem mindig érvényesül a kollektivitás, sokan kizárólag akkor vállalnak közösséget másokkal, ha ez szűk egyéni érdekeik érvényesítését szolgálja. A párton belül vizsgálva a kérdést – sajnos – hasonló megállapításokat tehetünk. Csökken a pártmunkát vállalók köre, pártrendezvényeinken – az utóbbi időszakot kivéve – erőtlen az aktivitás, többen elhanyagolják pártmegbízatásaikat. De folytathatjuk a sort: a kommunisták közötti viszony lazábbá vált, csökkent a konfliktustűrő képesség, a politikai munkára fordított idő.

A párt belső életében előforduló torzulások megszüntetésében a pártfegyelem csak úgy válhat hatékony eszközzé, ha az

párosul a nevelő munkával. Az a véleményem, hogy a pártalapszervezetekben csak a saját magunk által tudatosan teremtett politikai légkörrel érhetjük el, hogy megerősödjön a kommunisták kezdeményezőkészsége. Meggyőződésem, hogy ebben ma kulcskérdés az alapszervezeten belüli elvtársi, baráti viszony újrateremtése. Ennek szándékát már többször deklaráltuk, az elmúlt időszak viszont megmutatta, hogy csak konkrét lépésekkel haladhatunk előre. A határozott változtatáshoz szükséges a párt általános politikai irányvonalában megfogalmazódó biztatás, de a küzdelmet a pártalapszervezetekben kell megvívni. A tennivaló itt is közös.

Munkahelyemen, lakóhelyemen pártonkívüliek, párttagok gyakran a pártot bírálják a társadalmunkban előforduló negatív jelenségek felszámolásában tapasztalható liberalizmusért. Úgy fogják fel, mintha a lazaság, a vezetői példamutatás hiánya, az erkölcstelen magatartás a pártunk által megtűrt, kialakult normát jelentene. E felfogások meggyőző cáfolatát a pártszervezetekben komoly mértékben nehezíti, hogy a párttagok nap mint nap szembesülnek hosszú időn át tabuként kezelt ügyekkel. Továbbá a nyilvánosság erősödése ellenére a helyi jelenségek nem egy esetben ma is takarva maradnak. A pártfegyelmi ügyekben különösen a vezetők esetén sok a titkolódzás. A munkahelyeken előforduló apró szabálytalanságok, még inkább a rosszul értelmezett baráti szívességek, szolgáltatások kérése, adása napjainkban jelentősen irritálja a környezetet. Még inkább csökkenti a bizalmat, ha mindezekről tud a helyi közvélemény, de az ilyen ügyek felszámolását összefonódások, megalkuvások akadályozzák.

Ezért fontos hangsúlyozni, hogy ma a munkások még inkább igénylik a vezetői mértéktartást, a vezetői önmérsékletet, az egyszerűséget. Látják, ha szabálytalan a bruttósítás, ha a teljesítménnyel nem arányos a prémium, ha nem jellemző az őszinteség.

Az értekezletre készülve egy nálam tapasztaltabb munkatársam erről tömören, röviden így szólt: „Egy vezető magatartásában lehet olyan megnyilvánulás, cselekedet, ami bár jogos, nem is erkölcstelen, de mégse illő." Nagyon fontosnak tartom, hogy

erősödjék a vezetők morális érzékenysége, szerénysége még a törvényes lehetőségek kihasználásában is.

Kedves elvtársak! Az alapszervezeti viták során a párttagokkal beszélgetve többen elmondták: nem érzik jól magukat a pártban. Ennek okaként sok mindent megjelöltek. Sokan kifogásolták, hogy beavatásuk hiányos, hogy cselekvésüket, fellépésüket számos tényező akadályozza. Szóltak arról is, hogy a munkások körében csökken a vonzalom a párt iránt. Többen nyíltan szóvá is tették, hogy ma a párttagok, vezetők között vannak olyanok, akikkel nem szívesen vállalnak közösséget. Talán nem tűnik demagógiának, ha e kérdés kapcsán Lenintől idézek: „A dolgozó tömeg rendkívül finom ösztönnel érzi meg a különbséget a becsületes, odaadó kommunisták és azok között, akik ellenszenvet váltanak ki a kenyerét arca verítékével kereső emberből, abból az emberből, akinek semmiféle kiváltsága, semmiféle összeköttetése a magasabb körökkel nincsen." Példamutatásunk, kezdeményezőkészségünk, a pártonkívüliekhez való viszonyunk gyökeres megváltoztatása lehet a párthoz való kötődés egyedüli vonzereje. A megújulást az is elősegítheti, hogy minél kevesebb ellenszenvet kiváltó személy kerül sorainkba. A jövőben a pártfegyelem eszközeivel még többet kell tenni ennek elősegítéséért.

Bäranyai Lőrinc
a Dorogi Szénbányák Vállalat pártbizottságának titkára

Tisztelt pártértekezlet! Kedves elvtársak!
Megelégedéssel olvastam a pártértekezlet küldötteinek megküldött tervezetet, mely magában foglalja azokat a fontosabb észrevételeket, amelyeket párttagságunk a vita során megállapított. Az anyagot elfogadásra ajánlom, de mindenképpen továbbra is úgy érzem, hogy egyes területeken még konkrétabban kellett volna a feladatokat meghatározni és a végrehajtáshoz szükséges eszközrendszert felvázolni. A viták során felélénkült politikai hangulatban tagságunk közel 40 százaléka mondott véleményt. Párttagjaink szükségesnek és időszerűnek ítélték a pártértekezletet, bár sok kérdés merült fel szerepével, jogosítványával, a kül-

döttek megválasztásának módjával kapcsolatban. Úgy érezték nálunk is, hogy a küldöttek választásának most alkalmazott rendje nem felel meg az állásfoglalás-tervezet szellemének.

Párttagságunk nagyra értékelte viszont azt, hogy mindenkinek lehetősége nyílott a véleménynyilvánításra, és megerősítette, hogy a pártban gyakrabban kellene szélesebb körű vitát folytatni a határozat meghozatala előtt. Kedvező vélemény alakult ki arról is, hogy a párt vezető szerveihez fésületlenül jutott el a párttagok véleménye.

Az állásfoglalás-tervezet vitájának egyik kulcskérdése volt területünkön is, hogy csökkent a párt és vezető szervei iránti bizalom. Nagyon fontos e kérdés okainak elemzése, a hibák feltárása, a bizalom helyreállítása. Ezt csak részben oldja meg a Központi Bizottságnak és végrehajtó szerveinek újraválasztása, ha nem párosul a pártélet megújulásával minden területen.

Évek óta nem tudunk érvényt szerezni különböző döntéseknek és határozatoknak. Hiányzik az eszközrendszer, hogy a fontosabb politikai döntések állami eszközökkel is alátámasztást nyerjenek. Hiányzik az is, hogy testületi döntéseknél az egyéni felelősség nem konkretizálható, vagy nem követeltük meg. Ezért a végrehajtás is elmaradhatott.

A bizalomvesztés egyik meghatározó, fontos elemének tartjuk a felelősség kérdését. Párttagjaink egyetértenek a tervezetnek azzal a megállapításával, hogy felelősség terheli a kormányt, a Központi Bizottságot és annak végrehajtó szerveit, de úgy érezzük, ki kell szélesíteni a felelősség körét ránk is, az irányító pártbizottságokra is, a társadalmi szervezetekre és egyéb szervezetekre is, hiszen minden egyes fontos kérdést véleményezünk, s a sikeres végrehajtásért nagyobb szerepet kellett volna vállalnunk saját területünkön is.

Külön szeretném kiemelni a Központi Ellenőrző Bizottság felelősségét, mert úgy gondoljuk, hogy jogosítványánál fogva szükséges lett volna a felelősség kérdésében menet közben is ellenőrzéseket végezni a határozatok végrehajtásának elmulasztása észlelésekor. Mert sajnos olyan gyakorlat alakult ki, hogy minden párttagot felelősségre vontunk, aki például közlekedési balesetet okozott vagy vétséget követett el, vagy templomi szertartáson vett részt, de nem foglalkoztunk kellően azzal, hogy a

párthatározatok végrehajtásának elmaradása miatt kiket vagy mely testületeket terhel a felelősség.

Nem kívülállóként akarok bírálni, hiszen magamat is felelősnek tartom a kialakult helyzetért, mert a XIII. kongresszus küldötteként egyetértettem a határozat elfogadásával, de a végrehajtását saját területünkön sem tudtuk kellően megvalósítani. Bár területünkön a politikai munka eszközeivel, a pártalapszervezeti munka hatékonyabbá tételével sikerült dolgozóinkat ráhangolni a vállalati célok teljesítésére, aktív részvételükkel olyan feladatokat oldottunk meg a Dorogi Szénbányáknál az elmúlt években, mint a lencsehegyi bányaüzem és az új brikettgyár terv szerinti építése, üzembe helyezése és a termelés felfuttatása. Szén- és brikett-termelésünk 1985-től 30 százalékkal nőtt úgy, hogy veszteség nélküli gazdálkodást folytattunk, nem volt alaphiányunk, és nettó költségvetési befizetésünk ez időszakban a három év alatt megközelítette az egymilliárd forintot, miközben állami támogatást nem kaptunk. Ugyanez jellemző szerintem az egész magyar szénbányászatra is, ugyanis költségvetési egyenlege egy esztendőt kivéve minden évben pozitív volt, mégis a szénbányászatot nevezik egyesek válságágazatnak.

Természetesen ezek az eredmények nem maguktól születtek, hiszen olyan népszerűtlen feladatot is meg kellett oldanunk vállalatunknál, amelyet a mi párttagságunk is igen nehezen fogadott el, és csak sok vita és meggyőzés után értett meg, mint a gazdaságtalanul termelő üzemek megszüntetése, a munkaerő átcsoportosítása a hatékonyabb területekre. Nagyban hozzájárult ahhoz, hogy elkerültük a veszteséges vállalatok sorsát az, hogy vállalatunk az elmúlt évtizedben „több lábra" állt. Fő tevékenységünk mellett árbevételünknek közel a felét jól kifizetődő melléktevékenységből realizáltuk, és azzal pótolni tudtuk a gyenge minőségű széntermelésen képződött veszteségeinket.

Látjuk feladatainkat a pártélet területén is. Vannak feladataink a pártalapszervezet öntevékenységének növelésében, a mozgalmi élet erősítésében. Jobban kell építenünk párttagjaink kezdeményezőkészségére, véleményére. Ugyanakkor azt is el szeretnénk érni, hogy párttagjaink tekintélye példamutató munkájuk és magatartásuk révén erősödjön. Saját területünkön csak mi magunk tudjuk megteremteni a pártnak és tagjainak tekintélyét.

Munkánk eredményesebb végzéséhez, a pártmunka hatékonyságának javításához konkrét szervezeti változások is szükségesek. Tudjuk, nem könnyűek ezek a feladatok, de a bányászatra az elmúlt időszakban is jellemző politikai erő még megvan, van bizalom is, amit jól érzékeltet az is, hogy a tagkönyvcsere időszakában párttagságunknak csak 3 százaléka került ki a pártból, és a maradók aktív tenni akarásról nyilatkoztak.

Többen elmondták már, mindannyian tapasztaljuk is, hogy az országban a gazdasági és a politikai helyzet nehezíti minden társadalmi szerv, ezen belül a pártszervek munkáját is. Fokozottan érvényesül ez a bányászaink között végzendő politikai munkában, amit sújt az iparág megítélésével kapcsolatos negatív közhangulat is. Ez még fokozottabban követeli mindnyájunktól a napi politikai agitáció szükségességét.

Mi is egyetértünk azzal, hogy nem kell minden kérdésben a pártnak döntenie. Minden szervezet azzal foglalkozzék, ami a feladata. A párt eszmei-politikai irányítása ne váljék operatív irányítássá a területen sem, a helyi pártmunkában sem.

Egyetértünk azzal is, hogy társadalmunkban továbbra is meghatározó legyen az állami, szövetkezeti tulajdon, és emellett vonjuk be a magánerőt is. Párttagjaink véleménye szerint ennek alapvető feltétele, hogy a magántevékenység során szerzett jövedelem arányos legyen társadalmi hasznosságával, és ne borítsa fel a szocialista viszonyok között elfogadott értékrendeket. Itt mindenképpen említést kell tennem arról, amit bányászaink az állásfoglalás vitája során elmondtak: elismerik a magántőke bevonásának szükségességét, de nem tudják elfogadni azt, hogy ügyeskedéssel, mások munkájának kihasználásával, viszonteladással, a szabályozók kijátszásával a nehéz bányamunkával megszerzett jövedelem többszörösét is meg lehet keresni.

Bízunk benne, hogy az új bérreform megoldja azt a régi igényt, hogy a kereset a teljesítményt tükrözze, mértéke álljon összhangban társadalmi hasznosságával, és a szociálpolitikai feladatokat más formában oldják meg.

Pártbizottságunk véleménye szerint a népgazdaság különböző ágazataiban olyan szabályozóműködési feltételeket kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik a hosszú távú gondolkodást.

Kedves elvtársak! Hozzászólásomban szólni kívánok a bányásztársadalom gondjairól.

A bányászkollektívák ma is minden tőlük telhetőt elkövetnek, hogy becsülettel teljesítsék feladataikat. Nagy erőfeszítéseket tesznek a népgazdaság számára szükséges energiahordozók kitermelésére. Munkájuk hozzájárult ahhoz, hogy az elmúlt években viszonylag kis mértékű szénimportra volt szükség. A bányászok egyetértenek és vállalják a gazdasági stabilizációs és kibontakozási program rájuk háruló feladatait, de a föld mélyén dolgozók nem értik és visszautasítják azokat a napjainkban felerősödött nézeteket, hogy a bányászok eltartottak, és nem segítik, hanem nehezítik a népgazdasági gondok megoldását. Azt elviselik, hogy lent a bányában, a vágatokban néhol csak hétrét görnyedve lehet dolgozni, de hogy a külszínen szégyenkezve, lehajtott fővel kelljen járni, azt nem! Lehet, hogy a mai gazdaságpolitika újabb bányák visszafejlesztését, illetve bezárását igényli, bár számolnunk kell azzal is, hogy még a jelenlegi bányáinkat sem tudjuk üzemeltetni, mert egyre kevesebben vannak azok, akik vállalják e veszélyes bányamunkát a jelenlegi bérezés mellett.

Mielőtt döntés születik ezekről, gazdasági számításokkal meg kell vizsgálni, hogy milyen energiahordozóval lehet a kiesetteket pótolni, és mibe kerül az országnak. Azt is számításba kell venni, hogy a szénbányászat újbóli felfejlesztése mibe kerülne, mert ez az iparág nem tudja elviselni a gyakori koncepciómódosulásokat.

Mi, bányászok, azt várjuk, hogy a népgazdaság érdekeinek megfelelően fogalmazódjék meg a bányászat, ezen belül a szénbányászat hosszú távú feladata, hogy mennyit kell termelni, és az adott termelési szinthez milyen feltételeket tud biztosítani gazdaságunk. Azt várjuk, hogy pártunk követeljen meg egy korrekt, szavahihető gazdaságirányító gyakorlatot, amelyben a törvények, a szerződések nemcsak a vállalatokra, hanem a gazdaságot irányító felsőbb szervezetekre is kötelezőek. De ehhez a kormány részéről világos, megalapozott, hosszú távú iparpolitikai döntésekre van szükség.

Kedves elvtársak! E feladatok megoldásához párttagságunk, bányászatunk véleménye szerint is sürgető tennivaló a párt

munkamódszerének korszerűsítése, eszmei-politikai irányításának megújítása, a kollektív vezetés elvének érvényesítése.

Szeretnék arról az óriási várakozásról szólni, amely a pártértekezlettel kapcsolatban az országban kialakult. Így van ez nálunk is. A várakozást jogosnak tartjuk, hiszen hosszú távra meghatározhatja feladatainkat, jövőnket, és olyan kérdésekről kell dönteni, amelyeknek minőségi változást kell hozniuk a pártélet minden területén. Meggyőződésünk, hogy a pártértekezlet a személyi változásokat sem kerülheti meg.

Az biztos, hogy minden kérdést a pártértekezlet sem tisztázhat. Tudjuk azt is, hogy nem minden oldódik meg holnaptól egy csapásra. Egy azonban biztos; hogy olyan lehetőség és feladat áll pártértekezletünk előtt, mindnyájunk előtt, amellyel nagy felelősséggel élni kell, és minden erőnkkel, a pártmunka minden eszközével segítenünk kell a megújulási törekvéseket.

Kádár János vita-összefoglalója

Tisztelt pártértekezlet, kedves elvtársak!

Tanácskozásunk megkezdésekor a Központi Bizottság megbízásából vitaindító bevezetőt tartottam, így most nem térek ki az állásfoglalás-tervezetet érintő minden véleményre, észrevételre. Tanácskozásunkon 50 felszólalás hangzott el, s – idő hiányában – 200-nál is többen írásban adták be hozzászólásukat.

Megítélésem szerint – s ezzel a Politikai Bizottság is egyetért – a pártértekezlet vitájának fő jellemzője a nyíltság, a felelősségtudat, a kritikai szellem volt. Úgy gondoljuk, hogy ez a vita méltó befejezése annak a hosszú időn át folytatott általános eszmecserének, amely a pártban és a párton kívül is az állásfoglalás-tervezetet gazdagította. Szeretnék a vitában felszólaló valamennyi küldöttnek köszönetet mondani azért, hogy segítette a pártértekezlet munkáját, az állásfoglalás-tervezet végső formájának kialakítását. Külön köszönetet mondok Keresztury Dezső akadémikusnak, aki pártonkívüliként felszólalva hozzájárult tanácskozásunk sikeréhez. Megköszönöm azokat a méltató szavakat, amelyekkel a párt történelmi harcát értékelte, s azokat is, amelyekkel felhívta a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetőinek, egész tagságának figyelmét arra: a párt munkája a nemzet sorsában meghatározó. Megköszönöm az állásfoglalás kapcsán tett kritikai észrevételeit is, amelyek szintén segítséget nyújtottak számunkra.

A pártértekezlet ésszerűen határozott egy nem is egyszerű kérdésről, a vita lezárásáról. Összesen 245 küldött kért szót, de arra nem volt mód, hogy valamennyiüket végighallgassuk. Így 49 küldött és 1 meghívott szólalhatott fel. A párt lapjában közzétesszük azoknak a névsorát is, akik írásban nyújtották be felszó-

lalásukat, hogy ennek ne csak a jegyzőkönyvben, hanem a nyilvánosság előtt is nyoma legyen. Az írásos felszólalásoknak ugyanolyan súlyuk van, mint a szóban elhangzottaknak, s a gyakorlati munkában is kellő figyelmet érdemelnek.

A Központi Bizottság feladata biztosítani, hogy a jegyzőkönyvből, az elhangzott és az írásban benyújtott felszólalásokból gondos tanulmányozással kiemeljék azokat a kérdéseket, javasolt tennivalókat, módszereket, amelyek a gyakorlati munkában hasznosíthatók. Ezenkívül azt ajánlom, hogy a párt folyóiratai – a Pártélet, a Társadalmi Szemle – is térjenek vissza a hozzászólásokra.

Kedves elvtársak! A pártértekezlet a legaktuálisabb társadalmi kérdések politikai megközelítésével foglalkozott. Ezen belül sok szó esett a pártmunka továbbfejlesztéséről, a párt megújulásának és vezető szerepének korszerű értelmezéséről és gyakorlatáról, valamint a társadalmi szervezetek, mozgalmak munkájának továbbfejlesztéséről.

A pártértekezlet egységes volt abban az alapkérdésben, amely egyben a tanácskozás központi és legfontosabb témája volt, hogy a párt a megújulás, a demokratizálás, a reformok útján kíván haladni, a politikai kérdések szocialista megoldására törekszik, s azon munkálkodik, hogy a magyar nép előbbre jusson a szocializmus útján. Ez az egységes állásfoglalás a pártértekezlet legfontosabb eredménye, s egyben a további munka legfőbb feltétele.

Kedves elvtársak! A továbbiakban szeretném felhívni a figyelmet a pártot és a társadalmat érintő néhány kérdésre.

Emlékeztetek arra, hogy a szocialista országok pártjai közül a mi pártunk az elsők között mutatott rá: a szocializmus építésének nélkülözhetetlen eleme, hogy figyelembe vegyük az egész nép, az egyes csoportok és az egyének érdekeltségét az építőmunka eredményességében. Erre pártunk már korábban felhívta a figyelmet, s e helyes elv gyakorlati alkalmazására törekedett. Mély meggyőződésem, hogy ezt kell tennünk a jövőben is, mert ez a szocialista építés hajtóereje és motorja. Én a marxizmus felismeréseit, igazságait illetően mindig azt vallottam, hogy egy új, kizsákmányolásmentes, a népnek jólétet, emberi kibontakozást, szabadságot biztosító társadalmi rend felépítésénél abból kell

kiindulni: sohasem a nép való arra, hogy egy teóriát kipróbáljanak rajta, hanem az elméletnek kell szolgálnia a munkásosztály, a dolgozó nép sorsának jobbítását.

Az érdekeltség bizonyos fokig kapcsolódik a differenciálás elvéhez, az egyenlősdi felszámolásához. Az alapvető közérdek az, hogy az egész népgazdaság számára hasznosan, progresszív irányban dolgozó közösségek minden tekintetben zöld utat kapjanak, s az anyagiakból is nagyobb mértékben részesüljenek, mint azok, akik rosszul dolgoznak. A differenciálást az egyének esetében is alkalmazni kell, mert az ő érdekeiknek sem felel meg a teljesítménytől független egyenlősdiszemlélet. Aki eredményesen dolgozik, és munkájával hozzájárul az egész ország, az egész nép gyarapodásához, annak nagyobb mértékben kell részesülnie az anyagi javakból, mint aki nem ezt teszi.

Az egyenlősdi a szocializmus első éveiben született, és elég mélyen meggyökeresedett. Ennek számos oka van. Sok éven át, ha a különböző intézményekben, termelőüzemekben béremelést terveztek, akkor az volt a szempont, melyik részleg kapott tavaly, s melyiken van ma a sor. Az ilyen elosztás elszakad a valódi teljesítménytől, s ebben bizonyos vezetői gyengeség is szerepet játszik. „Rossz ember" egy vezető sem szeret lenni, ezért a differenciálást sokan nem szívesen vállalják. De meg kell szokniuk, mert csak úgy lehet előrehaladni, ha a szocializmus alapelvei mellett az érdekeltség is működik. Már kimondtuk – csak épp érvényesíteni kellene –, hogy a népgazdaságban nem folytatható az a gyakorlat, miszerint a költségvetés a jól dolgozó üzemektől lefölözi a nyereséget, és szétosztja az eredménytelenül dolgozók között. Ez nem folytatható tovább. Azoknak a kollektíváknak, amelyek valóban úgy dolgoznak, ahogyan a jelenlegi helyzet megköveteli, élvezniük kell ennek előnyeit. Azok a közösségek, amelyek viszont rosszul dolgoznak, e tekintetben szoruljanak hátrányba. Ez az egyénekre is vonatkozik.

A pártértekezleten is szóba került, hogy a társadalom közállapotaiban, erkölcsi helyzetében bizonyos lazulás következett be. Ez széles körben érzékelhető. Mire gondolok? Valamikor, a szocializmus építésének kezdetén volt egy olyan – látszatra teljes mértékben érvényesült – követelmény, hogy az első a közösség,

az egyén nem számít. Ez hibás gyakorlat volt, amelyen változtatni kellett.

Elhatároltuk magunkat attól a sztálini tételtől is, amely szerint a kommunisták különleges anyagból vannak gyúrva. A kommunisták ugyanolyan anyagból vannak, mint mindenki más, hiszen senki sem született párttagsági könyvvel a kezében. A kommunisták is emberek.

Mostanában elterjedt az önzés a társadalomban, s ez bizonyos mértékig a pártban is érezhető. Ez nem jó. Politikai fellépésekben is tapasztalható, hogy egyesek inkább saját érdemeiket domborítják ki, mintsem a párt álláspontjának határozott képviseletét. A közösségben való gondolkodás visszaszorul, az önzés – nem is anyagi értelemben – elég széles körben terjed, ami társadalmunknak nem normális állapota. Nem arról van szó, hogy az emberek ne törődjenek saját életükkel, ne viseljék családjuk gondját, ellenkezőleg: jó lenne tovább erősíteni a család helyzetét a társadalomban. Vissza kell azonban térni az egészséges társadalom etikai elveihez, a kommunistáktól meg kell követelni, hogy közösségben is gondolkodjanak.

A pártkonferencián is elhangzott egy nagyon határozott állásfoglalás arról, hogy lépjünk fel az egoizmussal szemben, a párttagok a párt követelményeit, a társadalom, a közösség érdekeit tartsák szem előtt, s minden állampolgártól megkövetelhető az egész társadalmat és önmagát egyaránt építő, gazdagító gondolkodás és magatartás.

A vitában nagyon sok bírálat érte a párt vezető szerveit. Jogosan, megalapozottan. A pártvezetés személyi összetételét javítani kell, s ez a pártkonferencia egyik feladata. De a vezetőség csodákat nem tud tenni. Önmaga, egyedül nem tudja megoldani a problémákat. Feladatainkat minél gyorsabban és minél eredményesebben akkor tudjuk teljesíteni, ha minden párttag – sőt minden állampolgár – egy akarattal és a közös célra tekintve dolgozik, s mindenki a maga helyén teszi, amit tennie kell.

A nép csak önmaga tudja megteremteni saját boldogulását, a szocialista építés csak milliók munkája nyomán haladhat előre. Különösen fontos ennek megértése most, amikor növelni akarjuk a helyi szervek hatáskörét, az egyes emberek – párttagok és

pártonkívüliek - felelősségét. Előrejutni egy akarattal és együttes cselekvéssel lehet.

Kedves elvtársak! A párt Központi Bizottsága az elmúlt években is nagyon fontos elveket, igen lényeges követelményeket fogalmazott meg. Mindezek azonban a gyakorlatban nem megfelelően érvényesültek, s ezért jogos a bírálat. Az alapelvekkel általában mindenütt egyetértenek, de amikor a megvalósulásra kerül a sor, akkor kiderül, hogy a Központi Bizottságon és a Minisztertanácson kívül a többi intézmény valamiféle sajátos érdekvédelmi szervként működik. Ha konkrétan valakinek az ágazatáról van szó, akkor már nem tartja érvényesnek a határozatot, ha egy-egy meghatározott üzem további értelmetlen támogatásának megszüntetése kerül napirendre, arra sem kívánja alkalmazni a megfogalmazott követelményeket.

Céljainkat akkor tudjuk elérni, határozatainkat akkor tudjuk megvalósítani, ha a társadalmunk elfogadja azokat. Sajnos az utóbbi időben sok népszerűtlen döntéssel kellett előállnunk, s nem is vártunk lelkes tapsokat. Nem hiszem, hogy sok olyan párt van a világon, amelyik nyíltan ki meri mondani: a legközelebbi öt évben életszínvonal-emelkedés nem lesz. Mi mégis ezt vállaltuk, mert alapvető követelménynek tartjuk, hogy az emberek megértsék: most ezt kellett tennünk. Ha ezt nem tudjuk elfogadni, hozhatunk akármilyen határozatot, aligha tudjuk végrehajtani.

Kedves elvtársak! Már sokszor beszéltünk arról, hogy nálunk az állampolgárok gyarapodnak, a vállalatok is léteznek, csak az ország szegény.

A kormánynak már van valamelyes áttekintése a vállalati gazdálkodásról. Jó részük nyereséggel zárta a múlt évet, de sokuknál a nyereség megszerzésének fő eszköze az áremelés volt. Ezt minden vállalatvezetés szívesen megszavazza, hiszen így könnyen lehet javítani a vállalati mérlegen, és több pénzt szerezni az elosztáshoz. Sokkal nehezebb út javítani, hatékonyabbá tenni a munkát. A megfelelő célok kitűzésével, a differenciálással, a rendteremtéssel, a munkafegyelem megszilárdításával kell foglalkozniuk a vállalati vezetőknek és a vezető testületek tagjainak, mert másképpen nem tudunk előrehaladni.

Meg kell tanulnunk, hogy szocialista viszonyok között az ész-

szerű gazdálkodás és a szükséges differenciálás az igazi érdekvédelem, az, ami egyszerre figyel a dolgozók mai és távlati érdekeire egyaránt.

Egyetértek azzal, hogy az állásfoglalásban, s ennek nyomán a párt egész gyakorlatában határozottan és erőteljesen fellépjünk az összeköttetések, az illetéktelen és tisztességtelen előnyök, a korrupció, a megvesztegetés, a befolyásolás, a csúszópénzek, a gazdasági bűncselekmények ellen, különösen a vezetők körében. S meg kell követelnünk, hogy mindenütt sokkal jobban óvják, őrizzék a társadalmi vagyont. Mert amikor a személyi tulajdonról van szó, akkor mindenki éber, de a közösségi tulajdonnál már lazul a figyelem és a fegyelem. Ez a káros magatartás sajnos a párttagok egy részénél is tapasztalható. Márpedig mély meggyőződésem, hogy a párt a maga erejével csak olyan társadalmi visszásságok ellen tud fellépni, amelyektől a párt és a párttag is mentes. Máskülönben nincs erkölcsi alapja, sem bátorsága a fellépéshez.

Nagyon igazuk volt azoknak a felszólalóknak, akik elmondották, hogy minél magasabb tisztségre jut valaki, annál messzebbről látható, tehát annál szigorúbb mércét kell alkalmazni vele szemben. Az emberek figyelik, hogy a vezető hogyan él, miként viselkedik. S a kommunistákkal szemben – különösen, ha magas tisztségben vannak – még szigorúbb követelményeket támasztanak. Én azt szoktam mondani a párttagoknak, s különösen a tisztségviselőknek, hogy ami a törvény szerint mindenkinek jár, az nekik is, de inkább kevesebbet vegyenek igénybe a megengedettnél, mint többet.

Mindez hozzá tartozik ahhoz, hogy a párt hatékonyabban dolgozzon. Ma nyíltan kell politizálni, és nehéz kérdéseket is képviselni kell. Ha a párttagságot nem tudjuk meggyőzni valamely feladat szükségességéről, akkor a párt nem lesz cselekvőképes, és a társadalom sem tud majd eredményesen dolgozni. Ez a sikeres pártmunka egyik kiindulópontja.

De nemcsak itthon, hanem nemzetközi téren is erősítenünk kell a politikánk iránti megértést. Ez egyaránt fontos a szocialista, a fejlődő és a fejlett tőkés országok vonatkozásában.

A párt feladatainak sikeres megoldásában jelentős erőforrás, hogy ápoljuk és fejlesztjük a barátságot és az együttműködést a

Szovjetunióval, a Varsói Szerződés többi országával, a KGST-tagállamokkal, erősítve velük az új vonásokat hordozó valódi partneri kapcsolatokat. Közös óhajunk, hogy a KGST munkáját még hatékonyabbá tegyük.

Igényeljük, hogy tőkés partnereink részéről is együttműködési készség nyilvánuljon meg, anélkül persze, hogy bárki is beleszólhatna országunk belső ügyeibe, intézkedéseibe. Nyugat-Európában, amellyel a legkiterjedtebbek a gazdasági kapcsolataink, vannak olyan erők, amelyek józanul gondolkodnak, és a békés egymás mellett élés alapján a jövőre tekintenek. Tisztában vannak azzal, hogy ha mindinkább érvényesül a kölcsönös biztonság, akkor a békés egymás mellett élés az egymás érdekeinek megfelelő, széles körű együttműködéssé fejlődhet. Ehhez vannak partnereink. A tőkés országokban nem kevesen érdekeltek abban, hogy Magyarországon a politikai és a gazdasági helyzet stabil legyen. Nemrégiben Thatcher asszony hívta fel egy magyar újságíró figyelmét arra, hogy ne legyünk már annyira peszszimisták, mert a magyar kormány reális politikát folytat, és jó irányban halad. Jó lenne, ha a magyar sajtó ilyen szemlélettel valóban növelné az emberek munkakedvét.

Építhetünk arra, hogy van munka- és harcképes, megújulásra kész pártunk, s nagyon sok párton kívüli híve és támogatója a szocialista építés magyarországi gyakorlatának. A minap egy egyházi személyiségtől hallottam: az a lényeg, hogy önöknél egység legyen, mert mindnyájunk sorsa ettől függ.

Néha azt hallani, hogy most nem az eredmények emlegetésének az idejét éljük. Rendben van, beszéljünk a hibákról. De azt nem feledhetjük, és ki is kell mondani, hogy munkánknak, erőfeszítésünknek van értelme és célja. Különben hogyan dolgozzanak, hogyan éljenek az emberek? Senkit sem szabad megfosztani a reményeitől, és mindenkinek szüksége van arra, hogy lássa munkájának eredményét. S ez az eredmény nem attól függ, nagyvállalatnál vagy kis üzemben dolgozik-e. Nem az üzem nagysága számít, hanem az, melyik dolgozik hatékonyan. Vannak nagyüzemeink, amelyeknek termékei Japánban és az Egyesült Államokban is versenyképesek. Az az üzem hasznos a magyar népgazdaságnak, amely – nagyságától függetlenül – hatékonyan és versenyképesen dolgozik.

Kedves elvtársak! Az együttműködés feltételei közös törekvéseink nyomán – bízvást mondhatjuk – javulni fognak a nemzetközi életben. Minden vonatkozásban ésszerűbb és hatékonyabb kapcsolatok épülhetnek ki a jövőben. Ennek érdekében – egyebek között – biztató tárgyalásokat folytatunk a Közös Piac képviselőivel, a különböző országok kormányainak megbízottaival. Ezen a téren együttműködési készséget tapasztalunk. Ez megfelel mindkét fél érdekeinek, s nem befolyásolja sem az egyik, sem a másik társadalmi-gazdasági rendszer elvi lényegét.

Úgy tűnik, hogy a nemzetközi kapcsolatokban most valamelyest teret hódít a realizmus, s erősödnek a biztonság elemei. Ez vezet el a jövő hét végén esedékes moszkvai csúcstalálkozóhoz is, amelynek e fórumról is sok sikert kívánok.

A nemzetközi helyzet pozitív mozzanata a Szovjetunióban és a többi szocialista országban zajló átalakítás. Ebben is megfigyelhető a kölcsönös érdekeltség e változások és a jelenlegi magyar gyakorlat között. Ha nálunk problémák vannak, akkor nehezítjük a többi szocialista ország dolgát, s mi is nagyon érdekeltek vagyunk a szovjet peresztrojka, valamint a más országokban zajló reformok sikerében. Bizonyosak vagyunk abban, hogy az átalakítás győzni fog, mert eleget tesz a kor követelményének és a realitásokból indul ki.

A továbbiakban a vitában felmerült néhány javaslatra térek vissza. Egyetértek azzal, hogy a pártértekezlet után készüljön végrehajtási program, kezdődjék meg a szervezeti szabályzat módosítását célzó munka, s a párt programnyilatkozatának egyes következtetéseit vessék össze a mai helyzet új elemeivel. Helyesnek tartom azt az elgondolást, hogy a jövőben a párttagság teljes és nyílt tájékoztatást kapjon a vezető testületek üléseiről. Fontos és szükséges, hogy a párt vezető testületei a jövőben is a kérdések sokoldalú vizsgálata, elemzése és megvitatása után, széles körű mérlegelés alapján hozzák meg döntéseiket.

Kedves elvtársak! Kérem a pártértekezletet, hogy fogadja el az állásfoglalást, amely nagyon fontos területeken pontosan megjelöli a cselekvés irányát, a párt feladatait, s lehetővé teszi, hogy a jövőben ennek megfelelően egységes szellemben dolgozzunk. Mély meggyőződésem, hogy a párt, az ország meg tud küzdeni a nehézségekkel, az egyikkel gyorsabban, a másikkal

csak hosszabb időn át. A legfontosabb, hogy egységesen lépjünk fel. Sok felszólaló mondotta itt az általa képviselt nagyüzemi munkások, szövetkezeti parasztok, értelmiségiek, fiatalok nevében: ha lesz követhető program, ha van világos perspektíva, akkor megoldjuk a párt és a társadalom előtt álló feladatokat. Többen kijelentették: működő szocializmust akarunk. Mivel ma is működik, a mi célunk a jól működő szocializmus. Ez a magyar nemzet érdekeinek legtisztességesebb szolgálata.

A szerkesztőbizottság jelentése

Berecz János
a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára,
a szerkesztőbizottság elnöke

Tisztelt pártértekezlet!

A szerkesztőbizottság megbízatásának eleget téve, befejezte munkáját. Figyelembe vette Kádár János elvtárs előadói beszédében, a 49 küldött és az egyik meghívott vendégünk felszólalásában elhangzottakat, valamint a 235 küldött írásban átadott észrevételeit.

A küldött elvtársak elé terjesztett állásfoglalás-tervezettel, a párton belül kibontakozó minden korábbinál élénkebb vitákkal kísért megújulási folyamat meghatározó jelentőségű állomásához érkeztünk: a döntéshez. Éppen ezért igazat kell adni Keresztury Dezső akadémikusnak, hogy a teljes igazság kimondására kell törekednünk.

Az önök elé terjesztett állásfoglalás-tervezetbe beépültek a párttagsággal folytatott beszélgetések, az ideológiai tézisek, a párt vezető szerepével és a politikai rendszer továbbfejlesztésével foglalkozó eszmecserék tapasztalatai is. Joggal állítható, hogy a pártértekezlet ezen dokumentuma megfelelő alapokra épít. Ez az alap nem más, mint a megújuló párt.

Kedves elvtársak! Pártunk az elmúlt hónapok vitái során alapvetően változott meg. A párttagság a válaszokat felülről váró, elbizonytalanodó, néha távlatokat is vesztett, a gyakorlatban végrehajtó szerepre kötelezett emberekből a válaszokat kereső, kritikai álláspontra helyezkedő és abból előremutató cselekvési igényeket megfogalmazni képes, a politika alakításában tevé-

keny részvételt igénylő párttá formálódik. Ennek markáns kifejeződése, hogy a pártértekezlet résztvevői az útkeresés alkotó igényével kértek szót, vagy ezzel a szándékkal adták be írásban javaslataikat.

A politika megújítása iránti elkötelezettségüket tükrözte, hogy a tervezethez kapcsolódó véleményüket többnyire átfogó elgondolások formájában fogalmazták meg. Közel 600 észrevételt, indítványt kaptunk. Ezt gazdagították az alapszervezetek, kollektívák és egyes személyek levélben eljuttatott javaslatai. A Baranya megyei küldöttcsoport közösen kidolgozott javaslatokat nyújtott át a szerkesztőbizottságnak.

Sok hozzászóló különböző témakörökben részletes politikai véleményt fejtett ki, amelyek szövegszerűen megfogalmazott, konkrét javaslatokat nem tartalmaztak, gondolataik azonban beépülhettek az állásfoglalás-tervezetbe, így hasznosíthatók a további munka során.

A bizottság nehéz helyzetben volt az állásfoglalás végleges szövegének elkészítésekor, mert számos igen értékes javaslatot, észrevételt kellett mérlegelnie, hogy azok beilleszthetők-e a szövegbe, vagy más módon kezelendők. Felvetettek olyan igényt is, amely pártprogram alkotását várta el az állásfoglalástól. Mások a társadalmi élet minden területére kiterjedő elemzést és a feladatok részletes kidolgozását hiányolták. A szerkesztőbizottság azonban úgy ítélte meg, hogy a jelenlegi helyzetben a pártértekezletnek a sorsdöntő társadalmi, gazdasági, politikai megújulás feltételeinek kialakítására kell összpontosítania. Ehhez pedig a párt és a politikai rendszer megújítása és a gazdasági reformfolyamat következetes továbbvitele szükséges. Ezért javasoljuk a küldötteknek, fogadják el, hogy a dokumentum e kérdésekre összpontosít, és elsősorban a párt soron levő feladatait fogalmazza meg. Ehhez kapcsolódva alakíthatják ki önállóan programjaikat az állami és a társadalmi szervezetek is.

Néhányan kezdeményezték: értekezletünk döntsön arról, hogy a XIV. kongresszusig készüljön el az új pártprogram. Úgy gondoljuk, nem lenne célszerű megkötni a kezét a következő kongresszusnak; előre eldönteni feladatait. A pártprogram előkészítésére a szükséges elemzéseket azonban el kell végezni. Ezt ajánljuk rögzíteni az állásfoglalásban.

Számos olyan javaslat érkezett, amely pontosabbá, árnyaltabbá, kifejezőbbé teheti az állásfoglalást. Ezek elsősorban a párt belső életének fejlesztésére, a pártdemokrácia erősítésére, a tömegszervezetek önállóságának növelésére, a KISZ helyzetére, az oktatás és a kultúra feladataira vonatkoznak.

A vitában egyértelművé vált, hogy a fordulat, a reform, a megújulás sikerre vitelének ma kulcskérdése a párt vezető szerepének korszerű értelmezése, belső viszonyainak és működésének megújítása. Így például Pataki Attila, Katona István és mások javaslatai hozzájárultak a párt belső élete demokratizmusának és a fejlesztéséhez szükséges garanciáknak az erősítéséhez. Igazuk van mindazoknak – mint például Huszti Lászlónénak –, akik ebből kiindulva részletesen elemezték az alapszervezetek szerepét a párt belső életének megújításában.

Többen a szervezeti szabályzatot érintő javaslatokat tettek: így például Farkas Kálmánné, Kmetovics Mária, Dévainé Seres Erzsébet, Somogy és Fejér megye küldöttei és mások. E javaslatok többsége mérlegelendő a további elemzéseknél. Kérem az értekezlet jóváhagyását, hogy a javaslatokat a megválasztandó Központi Bizottságnak rendelkezésére átadhassuk, hiszen annak feladata azon munkabizottság kiküldése, amely kidolgozza javaslatait az új szervezeti szabályzatra. Voltak azonban olyan javaslatok is, amelyek múltbeli ellentmondásainkat tükrözik, mégsem ajánljuk elfogadásukat. Ilyennek tekinthetők például azok a javaslatok, amelyek szerint közvetlenül a küldöttek válasszák a Politikai Bizottságot, a KB Titkárságot, alsóbb szinteken a végrehajtó bizottságot és a titkárokat. Ebben az esetben a testületek nem tudnák folyamatosan ellenőrizni a nem általuk választott tisztségviselőket, és még jobban megnehezülne a visszahívhatóságuk is.

Tisztelt elvtársak! A politikai intézményrendszer átfogó reformját sürgette és támogatta a vitában felszólalók és az írásban leadott hozzászólások többsége. Így például Sipos Géza, Ormos Mária, Karvalits Ferenc, Pozsgay Imre, Grósz Károly. Megerősítették az állásfoglalás-tervezet ez irányú törekvéseit. A vita tapasztalatai alapján a szerkesztőbizottság szükségesnek látja határozottabban megfogalmazni a politikai reformok fő irányát. Nem egyszerűen a mai politikai mechanizmus korszerűsítéséről

kell beszélnünk, hanem a politikai rendszer belső felépítésének és működésének átfogó megújításáról, reformjáról.

A megújítás alapvető tartalmát a szocialista pluralizmus működőképes intézményrendszerének kiépítése képezi. A szocialista pluralizmus az egypártrendszer keretei között, fejlődésünk jelenlegi szakaszában – és ezeket rögzíti az új javaslat – a néphatalom érvényesülésének és gyakorlásának egyszerre feltétele és eszköze. A néphatalom azt jelenti, hogy a szocializmus talaján jelentkező különböző tartalmú politikai érdekek, fejlődésünk jelenlegi szakaszában kompromisszumokon nyugvó, politikai érdekintegráció útján érvényesíthetők. A néphatalom érvényesítése feltételezi, hogy a politikai érdekek pluralizmusa a politikai intézményrendszerben is megjelenjen. Ha nincsenek meg a politikai érdekek kifejeződési lehetőségei és nincsenek meg a társadalmi partneri viszonyokon nyugvó egyeztetési eljárások, nem érvényesülhet torzulás nélkül a hatalom népi jellege sem.

Amikor néhányan – mint például Menyhárt Lajos, Pataki Attila és mások –, a munkásosztály vezető szerepének egyértelműbb megfogalmazását igénylik, akkor igazuk van abban, hogy a hatalom népi jellegének erősítése nem csorbíthatja a munkásosztály érdekeinek érvényesítését. Ezzel egyidejűleg rá kell azonban mutatnunk, hogy a szocializmus gazdasági, tulajdon- és érdekviszonyai hazánkban is összetettebbek, sokszínűbbek, mint amit le tud fedni az elmúlt évtizedekben kialakult politikai intézményrendszer.

Mára elodázhatatlan feladattá vált a politikai berendezkedés szerkezeti átrendezése. Reformokkal kell módosítani a politikai hatalmat megvalósító mechanizmust. Az átalakítás iránya a párt vezető szerepére épülő, törvénybe foglalt munkamegosztáson nyugvó, több döntési centrumú politikai rendszer kiépítése.

Az átdolgozott állásfoglalás-tervezet a politikai intézményrendszer szükséges átalakításának fő irányait jelöli ki. Kétségtelen, hogy nem határozhatja meg részletesen a feladatokat. Véleményünk szerint az ez irányú igények teljesítése meghaladja a pártértekezlet lehetőségeit és a dokumentum kereteit. A politikai intézményrendszer megújítása a magyar társadalom szerves fejlődésének eredménye lehet, nem követhetjük el a régi hibát, nem húzhatunk elméleti sémát a valóságra.

A miniszterelnök elvileg felvázolta, miként működhet a kormány önállóan a párt által megfogalmazott politikai fővonal erőterében. Ennek gyakorlati kidolgozása még előttünk van. A szocialista politikai rendszer demokratikus intézményeinek kiépítése, megerősítése nagyszabású és átfogó jogszabályalkotó tevékenységet igényel. Ezek olyan természetű gyakorlati politikai feladatok, amelyekhez az állásfoglalásnak a főbb elvi irányokat kell megjelölnie, s ezek a dokumentumban, a szerkesztőbizottság szerint, meg is fogalmazódnak.

Kedves elvtársak! A szocialista építés gyakorlatának megújításakor meg kell őriznünk mindazokat az elemeket, amelyek tartósnak bizonyultak. Mint ahogy Panker Mihály is hangsúlyozta, a szocializmusnak vannak valós, változatlanul érvényes alapelemei, amelyekre a társadalmi szükségleteket minden eddiginél következetesebben szolgáló, hatékony és demokratikus társadalomépítési gyakorlat szilárdan támaszkodhat.

A továbblépés feladatai csakis a szocializmus mindenkori jelenének meghaladási lehetőségeiből és szükségleteiből, a haladás irányába tett lépésekből összegeződhetnek. Napjainkban e szükségletek a szocializmus történelmileg kialakult felfogásának radikális megújítását tették halaszthatatlanná. Teljesítményorientált, az értékalkotó emberi tevékenységet a kultúrában, a gazdaságban, a köznapi életben egyaránt előtérbe állító, hatékony, demokratikus és működőképes szocialista társadalomépítésben vagyunk érdekeltek.

Az útkeresés együtt jár azzal, hogy az új jelenségek megközelítésében, értelmezésében alternatív, egymástól eltérő, többféle válasz születhet. Pártértekezletünk is bizonyság arra, hogy az útkeresés nehézségei nem térítenek el bennünket a társadalomépítés gyakorlatának megújítására irányuló szándékunktól, és csakis vitákban alakulhat ki a reformok fő iránya.

Antalóczy Albert, Dudla József, Farkas Kálmánné és mások hangsúlyozták a társadalom tudatfolyamatainak, a közgondolkodás és ideológiánk megújításának szükségességét. Nemcsak a vitákban tett észrevételek ösztönöznek a politikai ideológia szerepének újragondolására, hanem a radikálisan megváltozott társadalmi, politikai és gazdasági helyzet is.

Tudatában vagyunk annak, hogy az ideológia nem vállalkoz-

hat a jövőben elérni kívánt társadalmi állapotok és folyamatok részletekbe menő leírására, a társadalmi és politikai élet minden jelenségének magyarázatára. De segíthet és segítenie is kell abban, hogy megújulási törekvéseink történelmi léptékűek lehessenek. Az állásfoglalás-tervezetben foglaltakkal összhangban az ideológia feladata tehát az, hogy értelmezze a szocialista társadalom viszonyait, működési folyamatait, tárja fel a fejlődésben megnyilvánuló ellentmondások természetét és kritikailag értékelje azokat, legyen elgondolása azok feloldására, de a feloldás minden esetben a politikai vezetés feladata.

A politikai ideológia csak akkor hathat ösztönzően a társadalmi folyamatokra és a politikai cselekvésre, ha a mozgalom valóságos érdekeihez igazodik. A társadalmat és a politikai döntéseket orientáló szerepe akkor valósul meg, ha körülhatárolja az útválasztás kereteit, de nem írja elő a fejlődés menetének minden lépését. Egyetértünk Németh Miklós elvtárssal, miszerint a valóság változásaira érzékenyen reagáló, előítéletektől mentes gondolkodás jelentheti számunkra a szükséges hajtóerőt. Az ilyen gondolkodás meggyökerezésének és érvényesülésének elengedhetetlen feltétele a különböző választási lehetőségeket tükröző vélemények nyilvános megfogalmazása és vitákban való szembesülése. Most mégsem javasoljuk az ideológiai kérdések terének bővítését a dokumentumban. Kérjük azonban a pártértekezletet, bízza meg a Központi Bizottságot, hogy ösztönözzön a szocialista fejlődés legfőbb ideológiai kérdéseiben a politikai gondolkodás fő irányait megjelölő állásfoglalás kialakítására.

Kedves elvtársak! A szerkesztőbizottság egyetért Hámori Csaba elvtárssal abban, hogy az ifjúság helyzetének kérdései nem jelennek meg valóságos politikai súlyuknak megfelelően az állásfoglalásban. Társadalompolitikai, ifjúságpolitikai gyakorlatunk megújítására van szükség ahhoz, hogy az ifjúság helyzetében meglevő mai feszültségek egy része megoldódjék. A gazdaság hatékonyságában elérendő fordulat teremtheti meg az ifjúságpárti reformfolyamatok kibontakozásának alapelemeit. Mégis azt javasoljuk, hogy az ifjúság helyzetével való foglalkozást ne a dokumentumban elfoglalt terjedelmével mérjük. Most olyan politikai program alapjait kell megfogalmaznunk, amely

az ifjúság számára is vonzó jövőt jelenthet. Ennek fő elemeit — véleményünk szerint — az állásfoglalás tartalmazza.

Meg kell értenünk Fejesné Jenei Csillát és a vele egyetértőket, hogy ma nem könnyű párttag fiatalnak lenni, s ebben nem jelenthet számukra vigaszt, hogy ma az idősebb párttagok helyzete sem könnyebb. Offenzív fellépésükhöz érvet, támaszt csak reális programunk, szavaink és tetteink egysége, a politikába való folyamatos beavatottságuk, aktív részvételük jelenthet.

Barta György, Tényi Jenő, Kovács András és mások felszólalásukban jogosan észrevételezték az olyan területek nehezebb helyzetét, mint a tudományos kutatás, a művelődés, a közművelődés, az egészségügy. Támogatva az állásfoglalás-tervezet megállapításait, javasoljuk, hogy e területek halaszthatatlan fejlesztésének konkrét mértékét és technikáját a költségvetési reform keretében dolgozzák ki az érintett területek képviselőinek bevonásával.

A vitában számos hozzászóló foglalkozott a gazdaság problémáival, de nem kérdőjelezték meg az állásfoglalás megállapításait. Ezért jelentésünkben nem foglalkozom részletesebben e kérdésekkel. Az állásfoglalás-tervezet gazdaságra vonatkozó része a szocialista árutermelés törvényszerűségeiből indul ki. A vitában megerősítést nyert, hogy a legfontosabb feladatunk a Központi Bizottság 1987. július 2-án elfogadott kibontakozási, valamint a Minisztertanács parlament által jóváhagyott stabilizációs munkaprogramjának végrehajtása, s ezekkel összhangban van a dokumentum vonatkozó része. Köszönjük Gráf József fejtegetését és Szász Katalin írásban leadott véleményét arról, hogy a társasági törvény szükséges, de ideológiai összefüggéseivel komolyan kell foglalkoznunk a következő időszakban.

Kedves elvtársak! A bizottság gondos és körültekintő mérlegelés alapján nem tudta beépíteni azokat a javaslatokat, amelyek részletproblémákat vetettek fel, vagy olyan intézményekre vonatkoztak, amelyekre az MSZMP nem hozhat határozatot. Válogatásunk alapját következetesen a megújulás igénye képezte. A szerkesztőbizottság mérlegelte Schmidt Ernő és mások javaslatát, hogy a pártértekezlet felhívással forduljon a magyar néphez. Úgy ítéljük meg, hogy nincs olyan különleges helyzet, amely külön felhívás közzétételét tenné indokolttá. Az állásfog-

lalás-tervezet tartalmazza azokat a fő irányokat, amelyekben megújuló politikánk gyakorlati cselekvésre mozgósíthat. A propagandában azonban érdemes ezekre hangsúlyosan felhívni a figyelmet, és fogadjuk el, hogy a befejező rész felhívást is jelent a magyar közvéleményhez.

Való igaz, hogy elsősorban a kimondott szó befolyásolja az értekezlet hangulatát, mégis mindnyájunknak tudomásul kellett venni, hogy valamennyi szólásra jelentkezett elvtársunknak nem juthatott idő. Ezzel együtt biztosíthatom a pártértekezletet, hogy az írásban leadott véleményeket is komolyan tanulmányoztuk, a szerkesztőbizottság figyelembe vette az állásfoglalás-tervezet módosításánál a bennük levő értékeket. Javasoljuk, hogy – Kádár elvtárs zárószavaival egyetértésben – azoknak a teljes névsorát, akik nem jutottak szóhoz, de írásban leadták véleményüket, jelentesse meg a Népszabadság. Az illetékesség szerint, a pártszervezetekre bízzuk annak eldöntését, hogy a megyei, a városi, az üzemi lapokban közöljék küldötteik felszólalását. A pártértekezlet jegyzőkönyvéhez csatoljuk az írásban benyújtott hozzászólásokat, illetve kérjük, hogy a Társadalmi Szemle és a Pártélet is tematikusan dolgozza fel azok mondanivalóját.

Kádár elvtárs is szólt zárszavában arról, hogy számos olyan javaslat érkezett, amely konkrét feladatokat tartalmaz az elkövetkezendő rövid távú időszakra. A szerkesztőbizottság munkacsoportja feldolgozta ezeket a javaslatokat, és indokoltnak látja, hogy részletes munkaterv készüljön az állásfoglalásban megjelölt feladatokról is. Ezért kéri a küldötteket, hogy bízzák meg a megválasztandó Központi Bizottságot, mérlegelje egy munkaterv összeállítását az állásfoglalás teljesítésére, illetve mérlegelje azokat a konkrét, az állásfoglalásba nem belefoglalt javaslatokat, amelyek rendelkezésünkre állnak, hogy azok szintén a munkaterv részei legyenek. A teljes nyíltság jegyében én el tudom képzelni, hogy a Központi Bizottság majd úgy dönt, hogy közzé is teszi ezt a munkatervet. Javasoljuk, hogy a pártértekezlet ezzel bízza meg az új, a megválasztandó Központi Bizottságot. Az egyes intézményekre, szervezetekre vonatkozó feladatok megjelölését ajánljuk továbbítani a címzetteknek, az érintetteknek.

Kedves elvtársak! Pártunk megújulásának aligha túlértékelhető bizonysága, hogy az értekezlet a felelősség eszméjét nemcsak

a múltat illetően, hanem alapvetően a jelen és a jövő meghatározó fontosságú politikai elgondolásaiban vetette fel. Ezzel az értekezlet erkölcsi, politikai és történelmi elkötelezettségéről tett tanúságot. Mindez megmutatkozott az alkotó kritikában, a haladásunkat akadályozó tényezők felszámolásának igényében, a fordulat követelésének és kivívásának eltökéltségében. Ez azt mutatja, hogy a párt tagságának felfogásában a politika formálásában való részvétel és a felelősség vállalása ilyen módon kapcsolódhat össze.

A mögöttünk levő vitákból, a különböző véleményekben megmutatkozó azonosságokból, a megújulást kikényszerítő törekvésekből, az állásfoglalás-tervezet önök által módosított és remélhetőleg megerősített és határozattá emelt dokumentumából kirajzolódnak politikai vonalunk fő elvei és irányai. Ennek célja és tartalma a szükséges fordulat, reform, megújulás követelménye, vagyis az, hogy a társadalmi élet minden területén, ahol szükséges, radikálisan is felgyorsítsuk a reformfolyamatot. Összehangoltan, határozottan folytassuk a gazdasági és politikai intézményrendszer működésének és ideológiánknak a megújítását, segítsük a társadalom alkotóerejének kibontakozását. Mindezt annak érdekében tegyük, hogy hazánkban eredményesen folytatódjék a szocializmus építése.

Úgy gondolom, kijelenthetjük: ebben és ezen ügy iránti elkötelezettségünkben egység van, stratégiai kérdésekben egységesek vagyunk. Ez egyúttal minőségileg új, mindig a vitákban megszilárduló egység.

Látnunk kell azonban, hogy ez az egység egyelőre csak új kiindulópontot teremtett. Ahhoz, hogy képesek legyünk végigmenni a most kijelölt úton, meg kell tudnunk felelni annak az igénynek, amelyet Kádár János elvtárs az előadói beszédben ekképpen fogalmazott meg: „A pártban egységre, a politikában kiállásra, az országban összefogásra, a munkában helytállásra van szükség." Fogadjuk el ezt a gondolatot, mint a felelős politikusi élet bölcsességének összegzését. Meggyőződésem, mindnyájunk gondolatait és érzéseit fejezem ki, hogy Kádár János elvtárs tapasztalatai ezután is nélkülözhetetlenek pártunk számára.

Nincs is más választásunk, hiszen haladnunk kell a magunk választotta úton, és tettek sorozatával kell elérnünk, hogy dolga-

ink jobbra forduljanak, a társadalom és az állampolgár egyaránt céljához közeledjen, vagyis az ország boldoguljon. Ez az egység fennmaradásának próbaköve és záloga. Ehhez járulhat hozzá a pártértekezlet az állásfoglalás elfogadásával.

A szerkesztőbizottság nevében javaslom és kérem a küldött elvtársakat, döntéseikkel emeljék kötelezően végrehajtandó dokumentummá a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről alkotott állásfoglalást.

MÓDOSÍTÓ JAVASLATOK AZ ÁLLÁSFOGLALÁS-TERVEZETHEZ

Hoch Róbert akadémikus, közgazdász a megalakuló gazdasági reformbizottságokról szólva annak a kívánságának adott hangot, hogy ezek a Központi Bizottság irányításával működjenek, s munkájuk kapjon széles nyilvánosságot, 1989 második felében terjesszék a KB elé koncepciójukat. Az új szervezeti szabályzatot kidolgozó és azt a XIV. kongresszus elé terjesztő bizottság folyamatosan tájékoztassa munkájáról a párttagságot, a tagság pedig kapjon lehetőséget a rendszeres véleménynyilvánításra ezzel kapcsolatban is. Hoch akadémikus javasolta továbbá, hogy a párttagság számára tegyék lehetővé a vezető testületek jegyzőkönyveinek megismerését, valamint a platformokhoz való csatlakozás szabadságát.

Dr. Radics Ágnes, az Állami Fejlesztési Intézet párttitkára azt javasolta, hogy a XIV. kongresszusra a küldötteket – a jelenlegi pártértekezlettől eltérőleg – közvetlen módon válasszák.

Lepsényi István XVI. kerületi küldött azt vetette fel, hogy a vitatott kérdésekről külön-külön szavazzanak a pártértekezlet küldöttei.

Samu Mihály, az ELTE tanára azt javasolta, hogy az állásfoglalás ne az alkotmány módosítását, hanem új alkotmány kidolgozását tűzze ki feladatul.

Dr. Kiss István II. kerületi küldött javasolta, hogy az állásfoglalás írja elő: a tisztségükből távozó vezetők számára gondoskodni kell a tisztes visszavonulás feltételeiről.

Balogh Gábor, az újpesti Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti

Termékek Gyára Rt. dolgozója, idézte az állásfoglalás-tervezet alábbi mondatát: „A társadalom osztály- és rétegviszonyainak átalakulásával az MSZMP az egész nép pártjává válik." Ehelyett a következő megfogalmazást ajánlotta: „Az MSZMP a szocializmus építése érdekében a nép pártjává kíván válni."

Judik István olajipari munkás, Csongrád megyei küldött ajánlotta belefoglalni a dokumentumba, hogy az utóbbi tíz-egynéhány év hibás döntései is közrejátszottak a jelenlegi nehéz helyzet kialakulásában. Javasolta továbbá a tervezet alábbi mondatának módosítását: „Indokolt megvizsgálni, milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy az állam az anyagi ellátás minimális szintjét garantálhassa", mégpedig úgy, hogy a szocialista állam köteles ezt biztosítani.

Szilárd János, a szegedi Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem rektora, az ideológiai feladatok konkrétabb megfogalmazását kérte. Javasolta továbbá, hogy az állásfoglalás ne csak a szociálpolitika, hanem az egészségügy feladatát is rögzítse. Ajánlotta, hogy az oktatásról szóló megállapításhoz fűzzék hozzá: „Minőségileg jobbá és korszerűbbé kell tenni a felsőoktatási tevékenység feltételrendszerét." Javasolta: az új Központi Bizottság intézzen felhívást a magyar néphez, kérve együttműködését.

Bán Józsefné óbudai lakóterületi pártbizottsági titkár a közélet tisztaságának, a szocialista erkölcsi normák megtartásának erőteljesebb megfogalmazását szorgalmazta. Javasolta, hogy a választott politikai vezetőket akkor is vissza lehessen hívni, ha magatartásukkal, illetve életmódjukkal elégedetlenek választóik.

Gábor József, az Építőipari Gépesítő Vállalat vezérigazgatója az értelmiség és az ifjúság szerepének erőteljesebb megfogalmazását javasolta. Másik felvetése: meg kellene vizsgálni, hogyan válhat a fejlődés segítőjévé a jövedelemadó-rendszer.

Koszorús Ferenc, a vasutas-szakszervezet főtitkára a szakszervezetekről szóló megállapításokban pontosabb kifejezéseket kért, például hogy az állami szervek ne csupán „igényeljék", hanem „biztosítsák" a szakszervezetek részvételét a döntések előkészítésében.

A szerkesztőbizottság tanácskozása után Berecz János ismertette az elfogadásra ajánlott javaslatokat. Az elhangzottak többségét a szerkesztőbizottság elfogadta és beépítette a dokumentumba.

Ezután rátért azokra a javaslatokra, amelyeket a szerkesztőbizottság nem javasolt elfogadásra.

Szabó Józsefné elvtársnő javasolta: rögzítsük a határozattervezetben, hogy a törvényalkotás az Országgyűlés kizárólagos jogköre. De törvényt ma is csak az Országgyűlés alkothat, másfelől mi úgy értelmeztük, hogy a „legfőbb feladat" többet jelent, mint a „kizárólagos" megfogalmazás. A valóságban az Országgyűlés ma sem csak törvényeket alkot.

Hoch Róbert elvtárssal teljesen egyetértünk: a reform fő irányainak, céljainak meghatározása a Központi Bizottság, az országos értekezlet vagy a pártkongresszus feladata. És abban is egyezik véleményünk, hogy az ezzel foglalkozó munkabizottság a nyilvánosság előtt végezze munkáját. Mégis azt javasoljuk, hogy a kérdést bízzuk az újonnan megválasztandó Központi Bizottságra, amely majd ezeket a testületeket létrehozza. Természetesnek érzem, hogy ez a munka nyilvánosan folyjon. Ugyanez vonatkozik a szervezeti szabályzatot kidolgozó munkabizottságra is, hiszen elképzelhetetlen lenne, hogy a demokratikus centralizmusról, a párttagok jogairól, a párttagok magatartásáról, a párt szervezeti felépítéséről, a munkamódszerekről ne folytassunk vitát.

Ami a jegyzőkönyvek közzétételét illeti, úgy ítélem meg, hogy erre ma még nem vagyunk felkészülve, de feltétlenül szükségesnek tartom az eddiginél részletesebb tájékoztatást. Ennek érdekében vezettük be a szóvivői rendszert is. Ami a platformszabadságot illeti, úgy érzem, a szocialista pluralizmus fogalmában már benne foglaltatik ebből valami, de kiépítése szervezetileg és tartalmilag is még előttünk álló feladat. Ma a párton belül nem tartom időszerűnek. Ezzel egyetért a szerkesztőbizottság is. El tudom képzelni, hogy majd az a bizottság, amely a szervezeti szabályzat módosításán dolgozik, talál megfelelő formulát.

Radics Ágnes elvtársnőnek azt válaszolom, hogy javaslata az állásfoglalásban benne van. Egyébként is: a kongresszusra az

alapszervezetektől fölfelé és titkosan szoktuk választani a küldötteket.

A következő módosítási javaslat az alkotmányra vonatkozott. Kérem Samu Mihály elvtárs egyetértését: ne szabjuk meg a Parlamentnek, hogy köteles új alkotmányt létrehozni. Fogalmazzunk úgy, hogy az alkotmányt felül kell vizsgálni. A következtetéseket bízzuk az Országgyűlésre.

Kiss István elvtárs tette szóvá a tisztes visszavonulás kérdését. Nos, ehhez azt szeretném hozzátenni, hogy valakinek, akit 30 éves korában választanak egy tisztségbe, és két ciklus után, 40 éves korában ott kell azt hagynia, miért kellene visszavonulnia? Úgy gondolom, hogy legyen tisztességes munkája, erről kell gondoskodnunk, mert ötvenéves korában esetleg újra megválaszthatják.

Egyetértünk és ajánljuk az újonnan megválasztandó Központi Bizottságnak, hogy ha szükségesnek tartja, hívja fel a különböző társadalmi szervezeteket és az egész magyar lakosságot, támogassák e pártértekezlet állásfoglalását.

Végül reagált Gábor József javaslatára, arra, hogy vizsgálják meg a személyijövedelemadó-rendszer hatását. Kifejtette, hogy az Országgyűlés egyik ad hoc bizottsága éppen ezzel foglalkozik.

Ezután Berecz János kérte az országos értekezletet, hogy a szerkesztőbizottság által támogatott 11 módosítási javaslattal együtt fogadja el az állásfoglalást.

*

A pártértekezlet az állásfoglalást a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről 4 ellenszavazattal és 9 tartózkodással elfogadta.

A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletének állásfoglalása a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1985 márciusában tartott XIII. kongresszusa úgy határozott, hogy a szocialista rendszer erőforrásainak jobb hasznosításával, a népgazdaság teljesítőképességének növelésével teremtsük meg a gazdasági egyensúly javításának, az életszínvonal érzékelhető emelésének feltételeit; a tudomány, a kultúra és a művelődés fellendítésével segítsük a társadalom alkotóképességének kibontakozását; demokratikus intézményeink fejlesztésével erősítsük a nemzeti egységet.

A kongresszuson elfogadott helyzetértékelés, valamint az ennek alapján kitűzött gazdaságpolitikai és életszínvonal-fejlesztési célok nem bizonyultak megalapozottnak. A hetedik ötéves tervben több cél kapott egyidejűleg elsőbbséget, mint amennyi reálisan megvalósítható. Gazdasági helyzetünk nem javult, nőtt az ország konvertibilis valutában fennálló adóssága, erősödött az infláció, növekedtek a lakosság terhei, csökkent az életszínvonal.

Ezt a helyzetet részben tőlünk független tényezők, nagyrészt azonban belső okok, tevékenységünk fogyatékosságai idézték elő.

A világgazdaságban végbement, máig is tartó átrendeződésnek a magyar gazdaságra gyakorolt hatását a Központi Bizottság és a kormány tévesen ítélte meg, ezért gazdaságpolitikai reagálása sem volt megfelelő. Nem vállaltuk, elkerülhetőnek véltük a gazdaságtalan termelés visszaszorításával, a támogatások leépítésével mindenképpen együtt járó konfliktusokat. Az elosztás nem a ténylegesen megtermelt jövedelemhez igazodott. Mindez a külső és a belső egyensúly további romlását okozta, növekvő eladósodáshoz vezetett.

Világossá vált, hogy tartós eredményeket a magyar gazdaság csak akkor érhet el, ha folytatódik a megkezdett reform, kialakul a szocialista árutermelő gazdaság – fejlettségünknek és adottságainknak megfelelő – működési és irányítási rendszere. Megnehezítette ennek megvalósítását, hogy a gazdaságban megkezdett reform nem terjedt ki kellő időben a társadalmi élet más területeire. A gazdaságban kiéleződött ellentmondások részben okozói, részben következményei a társadalmi viszonyokban, a politikai intézményrendszer működésében mutatkozó zavaroknak. A gazdasági fejlődést fékezik olyan társadalmi körülmények is, mint az iskolázottság, a szaktudás, a műveltség szintjének elmaradása a kor követelményeitől. A lakosság – különösen a munkaképesek – számának csökkenése, nem kielégítő egészségi állapota kedvezőtlenül befolyásolja a társadalom teljesítőképességét.

A közvélemény ezeket az ellentmondásokat tükrözi, a lakosság növekvő elégedetlenséget tanúsít a gazdasági és társadalmi fejlődés megtorpanása, a nehézségek megszaporodása miatt. Romlott a közhangulat, csökkent a párt és a vezetők iránti bizalom. A reális helyzetértékelés, a cselekvőkészség mellett van pesszimizmus, kiábrándultság, és teret nyernek megalapozatlan, irreális elgondolások.

A kialakult helyzetért felelősség terheli a Központi Bizottságot és végrehajtó szerveit, továbbá a kormányt és intézményeit is. A döntések egy része nem volt megalapozott, több fontos kérdésben nem tudtak érvényt szerezni a határozatoknak. A párt-, az állami szervek és a társadalmi szervezetek gyakorlata és munkastílusa nem a követelményeknek megfelelően változott.

A Központi Bizottság 1986. novemberi határozatában kimondta: fordulatra van szükség. Ezt követően – a pártaktíva, a tudományos intézmények és a társadalmi szervezetek javaslatait figyelembe véve – 1987 júliusában kidolgozta a gazdasági-társadalmi kibontakozás programját.

Ennek alapján a kormány stabilizációs munkaprogramot készített, amelyet az Országgyűlés jóváhagyott. Elkezdődött a kormányzati munka megújulása. A gazdaságban kisebb mértékű javulás jelei mutatkoznak, a szükséges fordulat azonban még nem

következett be; feltételei csak hosszabb idő alatt teremthetők meg.

Előrehaladásunk, a nemzet boldogulása azt követeli, hogy a társadalmi élet minden területén fordulatot hajtsunk végre: felgyorsítsuk a reformfolyamatokat, összehangoltan folytassuk a gazdaság és a politikai intézményrendszer működésének megújítását, segítsük a társadalom alkotóképességének kibontakoztatását.

A gazdálkodás, a szocialista demokrácia fejlesztésével érhető el, hogy teljesüljön a társadalom jogos igénye: maradjon fenn a létbiztonság, a jövedelmek a teljesítmények szerint alakuljanak, csökkenjen az infláció, könnyebbé váljon a fiatalok pályakezdése, a gyermekek eltartása és nevelése, általánossá váljon a gondoskodás az idősekről, az önhibájukon kívül nehéz helyzetbe kerülő emberekről. Ezáltal tehetünk eleget mindenkori kötelezettségünknek, hogy megőrizzük és gyarapítsuk a nemzet kulturális értékeit, erősítsük a társadalmi szolidaritást, magasabbra emeljük a társadalom erkölcsi színvonalát.

Céljaink elérésének legfőbb biztosítéka a szocialista társadalmi rendszer, amelynek alapja a munkásosztály vezetésével, a munkás-paraszt szövetség erejével, az értelmiség támogatásával kiépített népi hatalom, a termelőeszközök meghatározó részének társadalmi tulajdona, a marxista–leninista párt vezető szerepe, társadalmunk alapintézményeinek megerősítése és fejlesztése. A kommunistáknak és a szocializmus párton kívüli híveinek részvétele a politika alakításában, a vezető testületek személyi összetételének megújulása, a politikai intézményrendszer korszerűsítése, a politika nyíltsága és nyilvánossága teszi visszafordíthatatlanná társadalmi és gazdasági életünk reformjának folyamatát.

A pártértekezlet szükségesnek tartja, hogy a Központi Bizottság alakítson munkabizottságot, amely elvégzi a helyzet mélyebb elemzését, az okok feltárását, s a közelmúltban folytatott viták tapasztalatait is hasznosítva felvázolja a szocializmus építésének távlati programját. Ennek keretében vizsgálni kell egy új programnyilatkozat elkészítésének a szükségességét.

I

1. A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezlete szükségesnek tartja a társadalmi és gazdasági reformfolyamat összehangolt folytatását és meggyorsítását. Mivel az MSZMP a történelmileg kialakult egypártrendszer körülményei között tölti be vezető szerepét, így az átfogó reform folytatásának kiindulópontja a párt működésének megújítása.

a) A párt erősítse tevékenységének politikai jellegét. A politika kidolgozása során támaszkodjon jobban a tudomány eredményeire, a gyakorlati tapasztalatokra. Javítsa a párthatározatok politikai előkészítését és a döntések után a meggyőző, szervező és ellenőrző munkát.

A párt összpontosítsa tevékenységét a társadalmi viszonyok fejlesztésére, a szocialista rendszer védelmét és a törvényességet szolgáló alapelvek meghatározására, a népgazdaság fejlesztési irányainak kijelölésére, a társadalom szellemi, ideológiai életének befolyásolására, erkölcsi állapotának javítására, külpolitikai elveink és céljaink kialakítására, a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésére. Ne vállalja át az állam és a társadalmi szervezetek feladatkörét, hanem a törvényes keretek között, tagjainak, szervezeteinek és testületeinek tevékenysége révén, széles körű támogatás megszerzésére törekedve, elvi, politikai iránymutatással érvényesítse vezető szerepét.

b) A párt a demokratikus centralizmus elve alapján épül fel és működik. A jelenlegi helyzetben a fő feladat a pártdemokrácia erősítése, minél teljesebb kibontakoztatása.

A kongresszusok között a Központi Bizottság dönt a párt egészét érintő ügyekről, állást foglal a társadalmat és a gazdaságot érintő kérdésekben. A nagy horderejű ügyekben a Központi Bizottság előzetesen lefolytatott, az egész tagságra kiterjedő pártvita alapján döntsön, a fontosabb javaslatokat pedig a területi, intézményi, üzemi pártbizottságok előzetesen véleményezzék.

A Központi Bizottság és szükség szerint a területi pártszervek mellett működtethetők tanácsadó testületek a döntések, állásfoglalások sokoldalú megalapozása céljából.

A központi irányítás javításával egyidejűleg biztosítani kell a területi és munkahelyi pártszervek, alapszervezetek, a párttagok

részvételét a politika alakításában, növelni önállóságukat és felelősségüket a párt politikájának képviseletében, a politikai tevékenység megszervezésében és ellenőrzésében.

A párt alapszervezeteinek, szerveinek joguk és kötelességük, hogy kezdeményezzék a felsőbb pártszerveknél az általuk szükségesnek tartott kérdések megtárgyalását, illetve vitára bocsátását. A felsőbb pártszerv testületi ülésén köteles a kezdeményezéseket mérlegelni. A döntésről, annak indokairól a kezdeményező pártszervezet kapjon tájékoztatást. Az alapszervezetek hatáskörét úgy kell bővíteni, hogy az összhangban legyen a működési területükön levő állami szervek, vállalatok, intézmények önállóságával. Kapják meg a munkájukhoz szükséges információkat. Erősödjön az élőszó szerepe, az emberi, elvtársi kapcsolat.

A pártmunka megújulásának fontos eleme a döntési rendszer módosítása, a döntési folyamat gyorsítása. A politikai döntések előkészítésekor a vezető testületek mérlegeljék a társadalmi szervezetek, az érdekképviseleti szervek, a nyilvános fórumok véleményét és javaslatait. Lehetőleg több változatot tartalmazó tervezetek készüljenek, figyelemmel a társadalmi összefüggésekre és hatásokra. A döntésre hivatott pártszerv ülésén ismertessék a javasolttól eltérő elgondolásokat is, és a testület foglaljon állást azokról.

A pártban a kollektív vezetés elve érvényesül. A döntésekben és azok végrehajtásában részt vevők személyes politikai felelősséggel tartoznak. A végrehajtás ellenőrzése a pártmunka minden szintjén váljon rendszeressé. Terjedjen ki arra is, hogy a gyakorlat igazolja-e a politika és az egyes határozatok helyességét. Az ellenőrzés tapasztalatait hozzák nyilvánosságra, kitérve szükség szerint a döntés-előkészítők, a döntéshozók és a végrehajtásban részt vevők személyes felelősségére is.

A pártdemokrácia fejlesztése indokolja a párton belüli választási rendszer módosítását. Lehetővé kell tenni, hogy az irányító testületek tagjainak meghatározott hányadát az alapszervezetek, illetve az alsóbb szintű pártszervek közvetlenül választhassák, s ha munkájukkal, magatartásukkal elégedetlenek, őket visszahívhassák. A választások minden szinten titkosak legyenek. Mindenütt, ahol igénylik, több személyt kell jelölni. A pártértekezletek küldötteinek és a testületek tagjainak megválasztásában ne sta-

tisztikai szempontok érvényesüljenek. Az irányító pártbizottságok ne befolyásolják az alapszervezeti vezetőségek és tisztségviselők, a közbenső párttestületek választását.

A párt új választási rendjét 1988-tól folyamatosan be kell vezetni.

Az irányítást mindenütt a választott testület, az alapszervezetekben a taggyűlés gyakorolja. Az apparátusok feladata, hogy a testületek útmutatása szerint szervezzék és segítsék a döntések előkészítését, a határozatok megismertetését, alkalmazását, megvalósítását, a tapasztalatok összegezését. A választott testületek irányításával működő apparátusok szakmai összetétele és szervezete, tagjainak felkészültsége a pártszervek módosuló feladatkörének megfelelően alakuljon.

c) A párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységét folyamatosan újra kell teremteni. A kommunisták minden fórumon nyíltan és felelősségtudattal mondjanak véleményt, kételyeiket pedig a párt fórumain vessék fel. Mind az alapszervezetekben, mind az irányító testületekben általánossá kell tenni a tárgyszerű és türelmes politikai vitát, amelyben az érveknek és nem a beosztásnak van szerepe.

A párt tagjai kötelesek a párt testületeinek álláspontját nyilvánosan képviselni. A vezetők ebben is mutassanak példát. A párttagok az illetékes pártfórumokon kívül nem nyilatkozhatnak az elfogadott határozatoktól eltérő szellemben; különvéleményük támogatására frakciókat nem szervezhetnek. A véleményükkel kisebbségben maradottak álláspontjukat a pártszervek tanácskozásain, a párt elméleti fórumain kifejthetik, illetve joguk van ahhoz, hogy saját alapszervezetükhöz, testületükhöz vagy felsőbb pártszervhez forduljanak a vitatott ügy újratárgyalása érdekében. Amíg azonban a határozat érvényben van, kötelesek magukat ahhoz tartani, illetve azt végrehajtani. A párttagok döntés előtt, illetve döntés hiányában képviselhetik saját álláspontjukat.

A cselekvési egység erősítése céljából olyan gyakorlatra és tájékoztatási rendszerre van szükség, amely a párttagokkal folyamatosan megismerteti a döntések, határozatok indokait és a feladatokat. A tájékoztatás terjedjen ki a döntések előkészítése során felmerült változatokra is.

A párt tagjait folyamatosan tájékoztatni kell a Központi Bizottság és végrehajtó szervei, valamint a Központi Ellenőrző Bizottság munkájáról és határozatairól. A Központi Bizottság tagjai, a párt minden szintű választott és kinevezett tisztségviselői gyakrabban találkozzanak az alapszervezetekkel, legyen közvetlen és kötetlen a vezetők és a tagság kapcsolata.

d) A párt vezető szerepének érvényesítésében meghatározó jelentősége van a káderpolitikának. A párt káderpolitikai elveinek érvényt kell szerezni. A pártszervek a választók véleményét mérlegelve tegyenek javaslatokat a politikailag fontos vezető tisztségek betöltésére. Lépjenek fel a választások és a kinevezések tisztaságáért, törvényességéért, a protekció, az elvtelen összefonódás ellen. A jelöltek megítélésének fő mércéje az alkalmasság, a hivatalban levő vezetők esetében teljesítményük, munkájuk eredményessége és emberi tisztességük legyen. Az erkölcsi normák megtartását, a közélet tisztaságának védelmét minden vezetőtől, minden párttagtól szigorúan meg kell követelni.

Bővüljön a pályázat útján és a meghatározott időtartamú megbízatással betölthető funkciók köre. A politikai és a társadalmi élet minden területén lényegesen nagyobb számban jelöljenek tehetséges fiatal embereket vezető tisztségekre. Csökkenjen a párt-, az állami szervek és a társadalmi szervezetek vezető testületeiben a kölcsönös képviselet. Folytatódjon a káderhatáskörök decentralizálása, csökkenjen a felettes pártszervek hatáskörébe tartozó párt-, gazdasági és társadalmi tisztségek száma.

A Politikai Bizottság és a Titkárság tagjai, a Központi Ellenőrző Bizottság elnöke és titkára, a budapesti, a megyei, a megyei jogú, a városi és a budapesti kerületi pártbizottságok titkárai — ha munkájuk alapján erre alkalmasak — ugyanarra a tisztségre legfeljebb két ciklusra választhatók meg. A Központi Bizottság ezt az elvet érvényesíti osztályvezetőinek kinevezésénél is. Gondoskodni kell a tisztségükből távozó vezetők megfelelő elhelyezéséről.

A párt belső működésében bekövetkezett, valamint a tervezett változások új szervezeti szabályzat kidolgozását indokolják. A Központi Bizottság e célból hozzon létre munkabizottságot, amely javaslatát terjessze a XIV. kongresszus elé.

e) A szocializmus építésének nélkülözhetetlen feltétele a szövetségi politika következetes folytatása és megújítása.

A társadalom osztály- és rétegviszonyainak átalakulásával, a párt politikájának gazdagodásával, a szocializmus építésének kiteljesedésével az MSZMP a nép pártjává válik. Továbbra is legfontosabb feladatának tartja a munkásosztály történelmi céljainak megvalósítását, amelyek nemzeti érdekeket fejeznek ki. A munkások és parasztok szövetségének jól bevált hagyományait folytatja és alkalmazza a jelenlegi viszonyokra, épít és számít az értelmiség, valamint az ifjúság támogatására és cselekvő részvételére. Fontos feladatának tartja a különböző világnézetű embereknek, a nemzet alkotó erőinek összefogását.

Együttműködünk mindazokkal a más felfogású, más világnézetű állampolgárokkal, akik tevékenyen dolgoznak szocialista hazánk javára, tiszteletben tartják alkotmányos rendünket és nemzetközi kötelezettségeinket.

Meggyőződéssel hirdetjük a párt álláspontját, de figyelembe vesszük az attól eltérő nézeteket. Előrehaladásunk fontos hajtóerejének tekintjük az építő szándékú bírálatokat, javaslatokat. A különböző elgondolásokat tartalmuk szerint ítéljük meg. A párt szervei, a néphatalom intézményei és a társadalmi szervezetek testületei vizsgálják meg a sajátjuktól eltérő elgondolásokat is, gazdagítsák programjaikat a hasznosítható javaslatokkal, de nyíltan, érvelve határolják el magukat attól, ami nem egyeztethető össze szocialista elveinkkel és nemzeti érdekeinkkel.

f) A magyar nép döntő többsége a szocializmusban látja a nemzet jövőjét, cselekvően részt kíván venni a munkában. A közgondolkodásban ugyanakkor teret nyertek polgári, valamint szocializmusellenes nézetek, terjed a politikai, világnézeti közömbösség.

Az előttünk álló feladatok megoldása igényli az ideológiai munka folyamatos megújítását, a marxista gondolkodás élénkítését. Az elméleti alkotóműhelyek, a tudományos kutatók elemezzék a gazdasági, társadalmi folyamatokat, tárják fel a jelenségek, tendenciák okait, mélyebb gyökereit, kísérjék figyelemmel a szocialista fejlődés hazai és nemzetközi tapasztalatait, és vonják le az általánosítható elvi következtetéseket. Intenzívebb ideológiai, tudatformáló munkával segítsük a társadalmi fejlő-

dés új jelenségeinek felismerését és megértését, a valóság által igazolt értékrend kialakítását.

A pártszervek és -szervezetek rendszeresen tűzzék napirendre a párttagságot foglalkoztató kérdéseket, és adjanak választ azokra. Segítsék elő a szocializmus fejlődését szolgáló új gondolatok befogadását.

A párt szervezetei, intézményei és tagjai érvekkel lépjenek fel a túlzó és a konzervatív, a szocialista reformok szükségességét tagadó, illetve az elveinket és politikánkat bármely oldalról támadó, eltorzító nézetekkel szemben. Mutassák be a szocializmussal szemben álló eszmék és törekvések valóságos természetét. Ösztönözzük a szocializmus melletti kiállást, tegyük elmélyültebbé a tudományosan megalapozott, reális nemzeti önismeretet, erősítsük a nemzeti érzést és önbecsülést.

A szocializmus befogadja, őrzi és gazdagítja az emberiség értékeit. A párt feladatának tekinti a történelmi örökség ápolását, a nemzeti öntudat, a magyarsághoz való kötődés, a cselekvésre kész hazaszeretet és az internacionalista gondolkodás, a népek barátsága eszméjének erősítését. A párt erőfeszítéseket tesz a munkaerkölcs megszilárdításáért, a közösségi magatartás terjedéséért, a munkaszeretet, a helytállás, a tisztesség, a tehetség, a műveltség, a szaktudás nagyobb megbecsüléséért. Céljaink megvalósításában növekszik a szerepük és jelentőségük olyan értékeknek, mint az egyéni kezdeményezőkészség, a felelősségvállalás, a vállalkozó, újító szellem.

2. A néphatalom érvényesülésének és gyakorlásának feltétele és eszköze a párt vezető szerepére épülő szocialista pluralizmus. Ez teremt lehetőséget a különböző érdekek intézményes kifejezésére, egyeztetésére és politikai akarattá formálására. A szocialista állam tevékenysége meghatározó tényező a társadalomban. A Magyar Szocialista Munkáspárt súlyos történelmi helyzetben, a társadalom széles körű támogatását megnyerve, nagy és eredményes harcot folytatott a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjének helyreállításáért, és továbbra is legfőbb feladatának tekinti az ország alaptörvényének megtartását, megtartatását, a szocialista törvényesség védelmét.

A társadalmi, politikai fejlődés szükségessé teszi az alkotmány felülvizsgálatát.

A szocialista államszervezet önállóan, jobb hatásfokkal működjön, tisztázott legyen feladatköre és felelőssége.

Korszerűsíteni szükséges a párt és a kormány munkamegosztását, a pártnak az államéletre gyakorolt befolyása elveit, eszközeit és módszereit. A párt elsősorban az államszervezetben dolgozó kommunisták révén érvényesítse politikai állásfoglalásait, illetve hasson az állami szervek működésére.

A népképviseleti testületek legyenek a nyílt politizálás fórumai. Az Országgyűlés legfőbb feladata a törvényalkotás. Ebben kizárólagos jogköre van. Ugyanakkor legyen nagyobb szerepe a társadalmi érdekegyeztetésben, a közös érdekek képviseletében, a törvények megtartásának ellenőrzésében, a kormányzati munka kereteinek meghatározásában és a kormány ellenőrzésében. A párttag képviselők a népképviseleti testületekben meggyőző érvekkel érvényesítsék a párt politikáját.

A Minisztertanácsban megkezdett átszervezést folytatva észszerűsíteni és javítani kell az államigazgatási munkát országos, területi és helyi szinten egyaránt.

A tanácsok váljanak a lakóhelyek valóságos önkormányzati intézményeivé, s ezzel együtt töltsék be hatékonyan a szocialista állam helyi végrehajtó szervének szerepkörét. A központi forrásokból törvényben szabályozott arányban részesedjenek. A kormányzati szervek növeljék a tanácsok gazdasági és döntési önállóságát, érdekeltségét bevételeik gyarapításában. A tanácsi munka feltételei azáltal is javuljanak, hogy egyszerűsödjön a különféle hatósági eljárások rendje. Indokolt, hogy az Országgyűlés új törvényt alkosson a tanácsok feladatairól, szervezetéről és működéséről.

Az állam és az állampolgárok kapcsolatában demokratikus, bürokratizmustól mentes, a kötelességek teljesítésére, a jogok kölcsönös tiszteletben tartására épülő, törvényekkel szabályozott viszonyokra van szükség.

Rendezni kell az állampolgárok és az állami szervek jogai gyakorlásának és kötelességei teljesítésének módját. Ki kell alakítani a társadalmi viták szervezésének rendjét. Törvényben kell szabályozni az öntevékeny szerveződés, a gyülekezés, az egyesü-

lés, a lelkiismereti és vallásszabadság jogát, a nemzetiségek jogait, valamint az egyéni és közösségi jogok védelmének garanciáit. Létre kell hozni az alkotmánybíróság és a közigazgatási bíráskodás intézményeit.

A választási rendszert tovább kell fejleszteni. A választási törvény módosítása tegye lehetővé a különféle szervezetek, állampolgári közösségek, érdekképviseletek, munkaszervezetek érdemi részvételét a jelöltek kiválasztásában és megismertetésében. Törvényt kell alkotni az országos és a helyi népszavazás alkalmazásáról.

Az állami szervek tegyenek intézkedéseket a társadalmi élet minden területén a törvényesség, az állami és az állampolgári fegyelem erősítéséért. Jogos igény a közélet tisztaságának védelme, a törvény szigorának alkalmazása a hatalommal való visszaélés, a jogtalan haszonszerzés, a protekció ellen.

3. Növekedjen a társadalmi szervezetek, mozgalmak önállósága. Töltsenek be nagyobb szerepet a politikai és az állami döntésekben, a törvények és más jogszabályok előkészítésében, megvitatásában, megtartásuk ellenőrzésében, a politikai kultúra fejlesztésében, a demokratikus közösségi élet intézményes, öntevékeny formáinak megteremtésében. A tagságukat érintő legfontosabb kérdésekben dolgozzanak ki önálló megoldási javaslatokat.

A jövőben is nagy felelősség hárul a történelmi hagyományokat hordozó, a dolgozók túlnyomó többségét tömörítő szakszervezetekre. A párt politikai vezető szerepét elismerő partneri viszony kapjon nagyobb hangsúlyt. Az ennek keretében önállóan dolgozó szakszervezetek tagságuk érdekeit képviselve cselekedjenek, tegyék meg javaslataikat, és alakítsák ki önálló véleményüket. Tagságukkal, az állampolgárokkal ismertessék meg állásfoglalásaikat, a szervezett dolgozók törekvéseit. Növeljék munkájuk nyitottságát, nyilvánosságát. Az állami szervek vonják be a szakszervezeteket a politikai, társadalmi és gazdasági döntések előkészítésébe. Támogatjuk azokat a kezdeményezéseket, amelyek a szakszervezetek érdekképviseleti tevékenysége politikai és jogi feltételeinek javítására és a mozgalom korszerűsítésére irányulnak.

A Hazafias Népfront a szocialista pluralizmus fontos intéz-

ménye. Továbbra is munkálkodjon a nemzeti közmegegyezésért, a társadalom különböző erőinek tartós szövetségéért. Teremtsen mozgalmi kereteket, politikai fórumokat mindazok számára, akik elfogadják a szocialista építés nemzeti programját, és aktívan részt kívánnak venni a közéletben.

A Hazafias Népfront tevékenységét a párt elvi irányításával és közreműködésével, önállóan végezze. Kezdeményezze a társadalmi szervezetek, állampolgári egyesületek közös fellépését fontos társadalmi célok megvalósításáért. Segítse elő a párttagok és pártonkívüliek kapcsolatait és együttműködését. Közjogi funkciójának ellátásával, a választások, a népszavazás lebonyolításában betöltött szerepével erősítse az állampolgárok befolyását a népképviseleti, államigazgatási szervekre. Mozgalmi munkájával szolgálja a különböző közösségek érdekeinek egyeztetését, a társadalom politikai kultúrájának gazdagodását, az emberi jogok érvényesülését. A pártszervek – álláspontjuk, politikai elgondolásaik kialakítása és ismertetése során – nagyobb mértékben éljenek a népfrontmozgalom fórumainak lehetőségeivel.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség a magyar ifjúság egységes politikai tömegszervezete. Az ifjúsági szövetséget – szervezeti önállóságát tiszteletben tartva – a párt irányítja.

A KISZ erősítse a fiatalok körében kifejtett politikai tevékenységének az utóbbi időben kialakuló új gyakorlatát. Képviselje nyilvánosan a fiatalok érdekeit, vegyen részt a társadalompolitikai döntések előkészítésében. Alakítson ki folyamatos párbeszédet a különböző ifjúsági csoportokkal, körökkel, egyesületekkel, és saját keretei között hozzon létre az ifjúság tagoltságát jobban megjelenítő szerveződési formákat.

Szükség van az ifjúság szerveződési lehetőségeinek bővítésére; támogatjuk és segítjük az egyes ifjúsági rétegek és csoportok érdeklődési körének és sajátos érdekeinek megfelelő, önkormányzó ifjúsági körök, klubok, egyesületek létrehozását.

Fokozottan építünk azokra a társadalmi szervezetekre, mozgalmakra, szövetkezetekre, szövetségekre és egyesületekre, amelyek alkotmányos keretek között, a társadalmi élet különböző területein, a gazdaságban, a kultúrában, az egészségügyben, a környezetvédelemben, a sportban fejtik ki tevékenységüket.

A párt tagjai kezdeményezően vegyenek részt a társadalmi szervezetek és mozgalmak munkájában, segítsék azok hatékony és szocialista célú működését.

4. A szocialista demokrácia kiteljesítésének fontos része a társadalmi nyilvánosság, amely jó lehetőségeket teremt a közéleti tájékozódáshoz, az érdekek különbségének és azonosságának felismeréséhez, a közmegegyezés létrehozásához, a társadalmi ellenőrzéshez. A politikai nyilvánosság terjedjen ki a párt-, az állami, a társadalmi életre, az állampolgári jogokra és gyakorlásuk módjára is.

Gyors, pontos és rendszeres tájékoztatást kell adni az állami és politikai döntésekről. A Központi Bizottságnak és végrehajtó szerveinek a társadalmat érintő állásfoglalásairól, a különböző szintű pártbizottságok tanácskozásairól tájékoztatni kell a lakosságot.

A pártszervek bővítsék tevékenységük nyilvánosságát. A párt lapjai és folyóiratai meggyőzően képviseljék a párt testületeinek, szerveinek álláspontját, adjanak helyet a vitáknak.

A párt az elvi irányítás eszközeivel és módszereivel erősítse politikai befolyását a tömegtájékoztatásban. A lapalapító és lapfenntartó párt- és állami szervek, társadalmi szervezetek és egyesületek teljes politikai, szakmai, erkölcsi és anyagi felelősséget viseljenek lapjaikért.

A tömegtájékoztatásban dolgozók elkötelezetten és felelősséggel lássák el feladataikat, adjanak hű képet a valóságról, támogassák a szocialista építőmunkát, népszerűsítsék a gazdasági, tudományos és kulturális tevékenység jó példáit, konstruktívan bírálják az előrehaladás útjában álló jelenségeket. Nyújtsanak segítséget a közérzetet rontó, a közélet tisztaságát, a társadalom igazságérzetét sértő jelenségek elleni harchoz.

II

1. A gazdaságban legfontosabb feladatunk a Központi Bizottság 1987. július 2-án elfogadott kibontakozási, valamint a Minisztertanács stabilizációs munkaprogramjának végrehajtása.

A gazdaság stabilizálásának alapfeltétele a külső adósság növekedésének fékezése, majd megállítása és a belső pénzügyi egyensúly helyreállítása. E megkerülhetetlen követelményeknek úgy kell – és eredményesen csak úgy lehet – eleget tenni, hogy minden eszközzel növeljük a gazdálkodás hatékonyságát, aminek a piaci versenyképesség javulásában kell megmutatkoznia. Ezt kell szolgálnia a rend és a fegyelem megszilárdításának, a műszaki fejlesztés gyorsításának, a termelési és termékszerkezet korszerűsítésének. A stabilizáció és a kibontakozás nemzeti, össztársadalmi érdek, megvalósításuktól nem tántoríthat el az sem, hogy bizonyos lépések, intézkedések ütköznek egyes gazdálkodó szervezeteknek vagy a lakosság egy részének rövid távú érdekeivel.

Abból kiindulva, hogy a szocialista gazdaság árutermelő gazdaság, támogatjuk mindazoknak az eszközöknek az alkalmazását, amelyek a gazdasági szervezeteket a piac törvényeinek figyelembevételére kényszerítik, és amelyek segítik a társadalmi tőke és a munkaerő megfelelő áramlását a hatékonyabban dolgozó területekre.

Többszektorú népgazdaságunkban a jövőben is meghatározó a szocialista, közösségi tulajdon. Fontos feladatunk az állami és a szövetkezeti tulajdon működésének hatékonyabbá tétele, a tulajdonosi rendelkezési jogok és felelősség érvényre juttatása. Szükség van a közösségi tulajdon formáinak gazdagítására.

A szocializmus építésének jelenlegi szakaszában és hosszabb távon is szükség van arra, hogy a lakosság megtakarított pénzeszközei bekerüljenek a gazdasági vérkeringésbe, s arra is, hogy a külföldi működőtőkét bevonjuk a hazai termelésbe. Támogatunk minden olyan kezdeményezést – beleértve a vegyes tulajdonú vállalkozások meghonosítását és a magántevékenység élénkítését –, amely a nemzeti jövedelem növekedését és a lakosság életviszonyainak javítását szolgálja.

Valamennyi gazdálkodó szervezetet – tulajdonformájától, méretétől és tevékenységi területétől függetlenül – érdekeltté kell tenni a gazdasági teljesítmény növelésében. Bővíteni kell a különféle tulajdonformák működésének lehetőségeit, változatos kombinációkhoz ki kell alakítani a megfelelő szervezeti kereteket. A gazdálkodásban olyan működési feltételeket kell létre-

hozni, amelyek a teljesítménnyel, a befektetéssel arányos jövedelmet tesznek lehetővé, utat nyitnak a társadalom számára is hasznos és eredményes vállalkozások fejlődéséhez. Ennek érdekében szükség van új társasági törvényre, amely lehetővé teszi a gazdálkodás szervezeti kereteinek bővítését, a kollektív tulajdonosi érdekeltség erősítését, ösztönzi közös vállalkozások létrehozását, a magánvállalkozások és a külföldi működőtőke fokozott bevonását.

2. Tovább kell folytatni a gazdasági reformot, amely egy szocialista piacgazdaság működési feltételeinek kialakítását szolgálja. A gazdaságirányításban egyszerű, áttekinthető megoldásokra és gyakorlatra van szükség. A gazdaságirányítás tegye lehetővé, hogy a gazdaság szereplői magas szintű jogszabályokban rögzített és hosszabb távra érvényes feltételek között dolgozhassanak; segítse, hogy gyorsan és rugalmasan alkalmazkodjanak a változásokhoz. A nagyobb gazdálkodói önállósághoz, bővülő jogkörökhöz és felelősséghez igazodóan kell fejleszteni a központi irányítás intézményeit, munkamegosztását és kapcsolatrendszerét.

A népgazdasági terv váljon az alapvető gazdaságpolitikai célok összehangolásának, a kívánatos arányok érvényesítésének, a fő gazdasági folyamatok prognosztizálásának, befolyásolásának eszközévé. Ezt kell szolgálnia a népgazdasági tervezés és a költségvetés reformjának.

A gazdasági reform egyéb elemeihez igazodva átfogóan módosítani kell a bérpolitikát és a bérrendszert. A bérreform vezessen a keresetszabályozás kötöttségeinek feloldásához, a munka társadalmi hasznosságának, eredményességének megfelelő bérarányok kialakulásához. A vállalati belső érdekeltségi rendszerek segítsék elő a főmunkaidőben végzett tevékenység kellő anyagi és erkölcsi elismerését.

Vállalni kell azokat a társadalmi következményeket, amelyekkel a kibontakozási program gazdasági feltételeinek megteremtése, elsősorban a szerkezetátalakítás, a támogatások leépítése jár.

A gazdaság szerkezetének átalakítása elkerülhetetlenné teszi a munkaerő nagyobb arányú mozgását a dinamikusan fejlődő

ágazatok, vállalatok irányába. Az átmeneti elhelyezkedési nehézségeket átképzéssel, állami támogatással kell mérsékelni. A munkahely nélkül maradó emberek sorsa intézményes segítséget igényel. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű emberek, csoportok, a pályakezdők foglalkoztatási problémáinak megoldására. Ezek enyhítése, méltányos kezelése elsősorban állami eszközökkel történjen.

Indokolt megvizsgálni, milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy az állam a létfenntartás minimális szintjét garantálhassa.

Ki kell alakítani a szociálpolitika és az egészségügy egységes rendszerét. Ez álljon összhangban a korszerűsített társadalombiztosítással és a nyugdíjrendszer reformjával. Mérsékelni kell a nyugdíjak reálértékének csökkenését. Gondoskodni kell az önhibájukon kívül nehéz helyzetbe kerültekről. A szociálpolitikai eszközökkel elsősorban a családokat támogassuk. Kapjanak támogatást a szociális problémák felelősségteljes megoldását segítő öntevékeny állampolgári és társadalmi kezdeményezések.

Nemzeti érdekünk, hogy a nők jobb feltételek között tölthessék be munkavállalói szerepüket és anyai hivatásukat, fokozatos és konkrét lépések szükségesek a gyermeknevelés családi terheinek enyhítésére, az ifjúság egyes rétegeinek helyzetét kedvezőtlenül érintő folyamatok ellensúlyozására, a társadalmi esélyegyenlőtlenség csökkentésére.

Egyéni és társadalmi érdek, hogy a lakosság egészségi állapota javuljon. Meg kell teremtenünk az egészségmegőrzés társadalmi-nemzeti programja megvalósításának feltételeit.

A lakásépítésben és a lakásgazdálkodásban átfogó korszerűsítés révén mindinkább érvényesüljenek a reális érték- és költségviszonyok. Javítani kell – a területfejlesztés, a szerkezetátalakítás, a munkaerőmozgás figyelembevételével – a lakáshelyzetet. Intézkedések szükségesek a lakáskínálat bővítésére. Kapjanak nagyobb támogatást azok, akik önerőből nem képesek rossz lakáshelyzetükön javítani, és akik szeretnének első önálló lakáshoz jutni.

Arányos területfejlesztés keretében növelni kell a kisebb települések népességmegtartó képességét. Az országos és megyei programok alapján folytatódjon az elmaradott térségek gazdasági alapjainak erősítése.

3. Az értéket teremtő szellemi munka döntő tényezője a társadalmi és gazdasági előrehaladásnak, növekvő mértékben részese a javak előállításának, a társadalmi erőforrások újrateremtésének, az új folyamatok feltárásának. Ennek ki kell fejeződnie a szellemi munka, a tudás, a teljesítmény értékelésében, az értelmiség méltó politikai, anyagi és erkölcsi megbecsülésében.

A tudományos kutatás a társadalom előtt álló feladatok megoldásában, a népgazdaság műszaki megújulásában meghatározó szerepet tölt be. Támogatni kell mind a fontos alapkutatásokat, mind az előremutató, magas színvonalú, a gazdasági és társadalmi fejlődés szempontjából hasznos alkalmazott kutatásokat, a műszaki fejlesztést. Elő kell segíteni a tudományos eredmények gyakorlati hasznosítását. Ehhez megfelelő közgazdasági, jogi, pénzügyi és szervezeti feltételeket kell kialakítani.

Az emberek műveltségének, iskolázottságának, szakképzettségének színvonala meghatározó tényezője a társadalmi-gazdasági haladásnak, a reformok sikerének. Az oktatás és a közművelődés feltételeinek javításához, az esélykülönbségek csökkentéséhez most, a központi források szűkösségének időszakában is biztosítani kell az anyagi eszközöket.

A társadalmi és politikai célok megvalósításának alapvető feltétele az oktatási rendszer fejlesztése, az oktatás színvonalának emelése. Az oktatási intézmények adjanak szilárd általános műveltséget és korszerű szakmai ismereteket, fordítsanak nagyobb figyelmet az ifjúság nevelésére, erkölcsi értékrendjének kialakítására, személyiségének fejlesztésére.

Az oktatás korszerűsítése során különösen a műveltséget megalapozó általános iskola és a középfokú képzés fejlesztésére kell gondot fordítani. A gazdálkodó szervezetek vállaljanak nagyobb részt a szakképzésben, alakuljon ki megfelelő munkamegosztás az iskolai képzés és a vállalatoknál folyó vagy általuk kezdeményezett át- és továbbképzés között.

A népgazdaság feladataival összhangban a kilencvenes évek elejére növelni szükséges az érettségit adó középfokú képzésben és a felsőoktatásban tanulók létszámát. Az ehhez és a képzés korszerűsítéséhez szükséges feltételek megteremtését meg kell kezdeni, jobbá és korszerűbbé kell tenni a felsőoktatást.

4. Az irodalmi, művészeti életet nyitottság és sokszínűség jellemzi, de nem érvényesül kellőképpen az egészséges kritikai szellem. Hiányoznak a tisztázó viták, ami megnehezíti az értékek kiválasztódását. A kulturális intézményrendszer tevékenységében zavarok mutatkoznak, részben a gazdasági élet piaci vonásainak mechanikus érvényesítése, részben a kulturális terület átfogó reformjának késlekedése miatt. Az értékek rovására teret nyertek az ízlésromboló, erőszakot hirdető, silány, eszmeileg zavaros művek és produkciók.

A kultúra értékeinek térhódítását az igények formálása, az ízlés fejlesztése, az oktatási intézmények kulturális nevelő hatása, az értékes alkotások kínálatának növekedése eredményezze. A szükséges reformok tegyék lehetővé az intézmények önállóságának növekedését, a különböző közösségek művészetpártoló szándékának érvényesülését. Állami támogatásban az értékes kezdeményezések és alkotások részesüljenek.

A művészetek, az irodalom értékeinek megismertetésében nagy jelentőségű az országos hatókörű kulturális és tömegtájékoztató intézmények – elsősorban a televízió és a rádió – kulturális kínálatának további javítása és irányítóinak felelős tevékenysége.

III

Hazánk kedvező nemzetközi megítélését mindenekelőtt szocialista országépítő munkánk eredményeivel és reformpolitikánkkal, az erre épülő nemzetközi tevékenységünkkel vívtuk ki, s ezzel őrizhetjük meg a jövőben is.

Belső építőmunkánk alapvető feltétele a béke, a különböző társadalmi berendezkedésű országok együttműködése. Erre a felismerésre épül pártunk és a Magyar Népköztársaság aktív nemzetközi tevékenysége. Külpolitikánk, amelyet társadalmunk legkülönbözőbb rétegei támogatnak, a nemzetközi összefogás egyik fontos tényezőjévé vált.

A Szovjetunióban és más szocialista országokban folyó átalakítás kedvező feltételeket biztosít társadalmi és gazdasági megújulási programunk megvalósításához. A társadalmi rendszerek

békés versenyében a megújulási folyamatok erősítik a szocializmus pozícióit, segítik az enyhülés kiteljesedését. Hazánk elismert részese ennek a folyamatnak, egyik kezdeményezője és résztvevője a nemzetközi párbeszédnek.

Ugyancsak javuló nemzetközi feltételeket jelent és növeli hazánk külpolitikai mozgásterét, hogy elsősorban a szovjet külpolitika rugalmasságának, új szemléletének és kezdeményezéseinek hatására – a nyolcvanas évek közepétől – a világban felerősödtek a kedvező irányzatok, felújult a szovjet–amerikai párbeszéd, megélénkültek a kelet–nyugati kapcsolatok, enyhült a nemzetközi légkör, összességében szilárdult a béke és a biztonság. Ehhez hozzájárult, hogy a tőkés országok vezető köreiben is erősödött a realista szemlélet, a tárgyalási készség.

Növelte hazánk nemzetközi tekintélyét a magyar diplomácia érdemi részvétele a békés egymás mellett élés elveinek érvényesítésében, a kelet–nyugati párbeszédben, a nagyhatalmak, a szövetségi rendszerek, az eltérő társadalmi berendezkedésű országok közötti bizalmatlanság oldásában.

Hazánk számára létkérdés a nemzetközi folyamatokban, a nemzetközi munkamegosztásban, a tudományos-műszaki és a pénzügyi együttműködésben való fokozott és hatékony részvétel.

Hazai munkánk nemzetközi hátterének legfontosabb összetevője a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés és a KGST tagországaival, általában a szocialista országokkal kialakított baráti, internacionalista kapcsolataink közös érdekeken alapuló fejlesztése, egyenjogú együttműködésünk új minőségi szintre emelése. A velük fenntartott két- és többoldalú együttműködés tartalmi és szervezeti korszerűsítésére, megújítására, a tartalékok mozgósítására törekszünk, merítünk tapasztalataikból. A KGST-együttműködés elodázhatatlan korszerűsítése érdekében megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk az áru- és pénzviszonyok, a közgazdasági eszközrendszer továbbfejlesztésének.

A Magyar Népköztársaság alapvető érdeke, hogy az élet minden területén rendezett, baráti viszonyt és szoros együttműködést alakítson ki közvetlen szomszédaival és tágabb, európai környezetével, valamennyi állammal.

A magyarság mintegy harmada határainkon kívül él, közülük

legtöbben a szomszédos szocialista országokban. Szocialista viszonyok között természetesnek tartjuk az egyéni és kollektív nemzetiségi jogok érvényesítését. A nemzetiségek, bármely országban éljenek is, joggal igényelnek támogatást anyanyelvük megőrzéséhez, kultúrájuk fejlesztéséhez, az anyanemzethez fűződő kapcsolataik ápolásához. A helyzetükkel kapcsolatban felmerülő problémákat csakis a humanizmus érvényesítésével, az egyetemes emberi jogok és a demokrácia szavatolásával lehet rendezni. Mindehhez szükséges az is, hogy oldódjanak a múltból öröklött előítéletek. Törekvésünk, hogy minden szomszédos néppel erősödjön a megértés, a bizalom és az együttműködés.

Meggyőződésünk, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek és a szomszédos országokban élő magyarság kettős kötődése jól szolgálhatja a szomszéd népek közötti megértés és bizalom erősödését.

A kölcsönös előnyök, a békés együttműködés elvei alapján a fejlett tőkés országokkal tovább bővítjük politikai, gazdasági, tudományos-műszaki, kulturális és humanitárius kapcsolatainkat. Rendezett, szerződésekkel szabályozott kapcsolatokra törekszünk az Európai Gazdasági Közösséggel.

Érdekeltek vagyunk a fejlődő világ egyre súlyosabb társadalmi-gazdasági gondjainak enyhítésében, a veszélyes helyi válságok békés rendezésében. Népünk szolidáris a függetlenségük megszilárdításáért, az igazságos nemzetközi gazdasági kapcsolatok megteremtéséért küzdő fejlődő országokkal, a diktatórikus, fajüldöző rendszerek ellen harcoló nemzeti mozgalmakkal.

Az internacionalista szolidaritás jegyében szorosan együttműködünk a kommunista és munkáspártokkal. Fejlesztjük kapcsolatainkat a szocialista és szociáldemokrata pártokkal, a baloldali erőkkel, a haladó és nemzeti felszabadító mozgalmakkal.

Hazánk a jövőben is tevékeny szerepet vállal a biztonságosabb világ megteremtésének, a béke és a haladás ügyének szolgálatában. Fokozzuk erőfeszítéseinket a kelet–nyugati feszültségek csökkentése, a fegyverzetek alacsonyabb szintjén kialakuló erőegyensúly, a párbeszéd és az együttműködés elősegítése, megosztott, de egymásra utalt világunk egyetemes gondjainak enyhítése érdekében.

*

A szocializmus építése hosszú történelmi folyamat. A párt elhatározott szándéka, hogy eleget tesz a magyar társadalom fejlődéséért vállalt történelmi küldetésének.

Megtett utunk tanulsága, hogy a párt akkor tudja betölteni szerepét, akkor ébreszt bizalmat, ha érzékenyen reagál a valóság új jelenségeire, és képes kezdeményezően cselekedni. Így van ez most is, amikor részben örökölt, részben új keletű gondok nehezítik a haladást. Az MSZMP cselekvésre hív mindekit, aki felelősséget érez a magyar nemzet jövőjéért, aki tettekkel képes segíteni közös célunk, a szocialista Magyarország építését.

Nemzetünk sorskérdése, hogy társadalmi rendszerünk működését ésszerűvé, hatékonnyá, eredményessé tegyük, és korszerű, a magyarországi viszonyoknak megfelelő szocialista megoldásokat találjunk a fejlődés új problémáira.

A családok, az egyének jobb életét csak az egész nemzet felemelkedésétől várhatjuk. Döntően az egységes akarattól, erőink mozgósításától, munkánktól, képességeinktől, tudásunk kamatoztatásától függ, hogyan és mikor jutunk túl a nehézségekkel terhes mostani időszakon, és lépünk előbbre a jobb jövő felé. Tetteinket, cselekedeteinket a hazaszeretet, a közös jövőnk iránti felelősség vezérelje.

A párt központi vezető szervei

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAI

ACZÉL GYÖRGY
az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének főigazgatója

ANTALÓCZY ALBERT
az MSZMP Komárom Megyei Bizottságának első titkára

BARANYAI TIBOR
a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtitkára

BARTHA FERENC
kereskedelmi minisztériumi államtitkár

BARTS OSZKÁRNÉ
az MSZMP Fejér Megyei Bizottságának első titkára

BECK TAMÁS
a Magyar Gazdasági Kamara elnöke, a Budaflax Lenfonó és Szövőipari Vállalat vezérigazgatója

BECZE FERENC
a Szekszárdi Húsipari Vállalat tmk-csoportvezetője

BERECZ FRIGYES
ipari miniszter

BERECZ JÁNOS
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

BERECZKY GYULA
a Magyar Televízió elnöke

BEREND T. IVÁN
a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, akadémikus

BOCSÁK LÁSZLÓ
a Novotel Szalloda és a Budapest Kongresszusi Központ igazgatója

BÓNYAI ISTVÁN
a Mátra Volán Vállalat telepfenntartó művezetője

BORBÉLY GÁBOR
a Népszabadság főszerkesztője

BORBÉLY SÁNDOR
a Munkásőrség országos parancsnoka

BOROS LÁSZLÓ
a Győr-Sopron Megyei Állami Építőipari Vállalat soproni fő-építésvezetőségének művezetője

BURGERT RÓBERT
a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát vezérigazgatója

CSÁKI CSABA
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora

CSEHÁK JUDIT
szociális és egészségügyi miniszter

CSIKÁSZ JÁNOSNÉ
a Kecskeméti Konzervgyár műszaki vezetője

DEÁK LÁSZLÓ
a Mecseki Ércbanyaszati Vallalat vajara

DUDLA JÓZSEF
az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplen Megyei Bizottsaganak elso titkara

DUSCHEK LAJOSNÉ
a Magyar Nok Orszagos Tanacsanak elnoke

FEJTI GYÖRGY
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

FOCK JENŐ
a Minisztertanacs nyugalmazott elnoke

FODORNÉ
BIRGÉS KATALIN
a Szakszervezetek Békes Megyei Tanacsanak vezeto titkara

GÁSPÁR ANTALNÉ
a Budapesti Finomkotottarugyar balassagyarmati gyaregysegenek varronoje

GLANZ LÁSZLÓNÉ
a Felsoszolnoki Altalanos Iskola igazgatoja

GRÓSZ KÁROLY
az MSZMP fotitkara, a Minisztertanacs elnoke

GUBICZA FERENC
a balatonfuredi Csopak Taja Mezogazdasagi Termeloszovetkezet elnoke

GYURICZA LÁSZLÓ
az MSZMP Veszprem Megyei Bizottsaganak elso titkara

HÁMORI CSABA
a KISZ Kozponti Bizottsaganak elso titkara

HEGEDŰS LAJOS
a hartai Erdei Ferenc Mezogazdasagi Termeloszovetkezet elnoke

HOLLÁN ZSUZSA
az Orszagos Haematologiai es Vertranszfuzios Intezet forigazgato-foorvosa

HOÓS JÁNOS
az Orszagos Tervhivatal elnoke

HORN GYULA
kulugyminiszteriumi allamtitkar

HORVÁTH EDE
a Raba Magyar Vagon- es Gepgyar vezerigazgatoja

HORVÁTH ISTVÁN
belugyminiszter

HORVÁTH JÓZSEF
a Csepel Autogyar szereloje

HUSZÁR ISTVÁN
az MSZMP KB Parttorteneti Intezetenek igazgatoja

ILLEI GYÖRGY
a Vas Megyei Tanacs Markusovszky Korhaz-Rendelointezet forigazgato-helyettese, osztalyvezeto foorvos

IVÁNYI PÁL
Budapest Fovaros Tanacsanak elnoke

JASSÓ MIHÁLY
az MSZMP Budapesti Bizottsaganak titkara

JÓKAY ENDRE
a Villamosszigetelo- es Muanyaggyar szervszamkeszitoje

JUDIK ISTVÁN
a Nagyalfoldi Koolaj- es Foldgaztermelo Vallalat szegedi uzemenek termelomestere

JUSCSÁK GYÖRGY
a Matraaljai Allami Gazdasag igazgatoja

KATONA BÉLA
az MSZMP XVIII. Keruleti Bizottsaganak elso titkara

KATONA IMRE
az Elnoki Tanacs titkara

KÁDÁR JÁNOS
az MSZMP elnoke

KÁLLAI GYULA
az Orszaggyules nyugalmazott elnoke

KÁRPÁTI FERENC
honvedelmi miniszter

KÁZSMÉR JÁNOS
a Videoton Elektronikai Vállalat vezérigazgatója

KISS ISTVÁN
szobrász, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora

KLENOVICS IMRE
az MSZMP Somogy Megyei Bizottságának első titkára

KOI TIBOR
a MÁV Záhonyi Üzemigazgatóságának pályamestere

KOROM MIHÁLY
az MSZMP Központi Bizottságának nyugalmazott titkára

KÓTAI GÉZA
az MSZMP KB külügyi osztályának vezetője

KOVÁCS FERENC
a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem rektora

KOVÁCS IMRE
az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának vezetője

KOVÁCS LÁSZLÓ
a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára

KÖVESKUTI LAJOS
az OKISZ elnöke, a Híradástechnika Szövetkezet elnöke

KRASZNAI LAJOS
az MSZMP Pest Megyei Bizottságának első titkára

KUNOS SÁNDOR
az orosházi Mezőgép Vállalat művezetője

LOSONCZI PÁL
az Elnöki Tanács nyugalmazott elnöke

LUKÁCS JÁNOS
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

MAGYAR KÁLMÁN
a Semmelweis Orvostudományi Egyetem pártbizottságának titkára, egyetemi tanár

MARJAI JÓZSEF
a Minisztertanács elnökhelyettese, kereskedelmi miniszter

MARÓTHY LÁSZLÓ
környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter

MEDGYESSY PÉTER
a Minisztertanács elnökhelyettese

MOLNÁR MAGDA
a Helikon Kiadó igazgatója

MÓROCZ LAJOS
honvédelmi minisztériumi államtitkár

NAGY IMRE
a KISZ Központi Bizottságának titkára

NAGY SÁNDOR
a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkára

NÉMETH MIKLÓS
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

NYERS REZSŐ
az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének tudományos tanácsadója

ORBÁN ISTVÁN
az Egis Gyógyszergyár vezérigazgatója

ORMOS MÁRIA
a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem rektora

OSZTAFI BÉLA
az Ózdi Kohászati Üzemek kohásza

ÖRDÖGH SZILVESZTER
író, az Új Írás rovatvezetője

PÁL LÉNÁRD
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

PERÉNYI JÁNOS
a szegedi Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola igazgatója

PETROVSZKI ISTVÁN
az MSZMP KB párt- és tömegszervezetek osztályának vezetője

PÓNYA JÓZSEF
a Paksi Atomeromu Vallalat vezerigazgatoja

POZSGAY IMRE
a Hazafias Nepfront Orszagos Tanacsanak fotitkara

RAJKI SÁNDORNÉ
a Gagarin Hoeromu Vallalat partbizottsaganak titkara

RAJNAI SÁNDOR
a Magyar Nepkoztarsasag moszkvai nagykovete

RÉVÉSZNÉ KÉRI ANNA
a Tungsram kaposvari elektroncsogyaranak csoportvezetoje

RIMÓCZI SÁNDORNÉ
a Kontakta mezoturi gyaranak csoportvezetoje

ROMÁNY PÁL
az MSZMP Politikai Foiskolajanak rektora

SARLÓS ISTVÁN
az Orszaggyules elnoke

SZABÓ ISTVÁN
a Termeloszovetkezetek Orszagos Tanacsanak elnoke a nadudvari Voros Csillag Mezogazdasagi Termeloszovetkezet elnoke

SZABÓ ISTVÁN
az MSZMP Szolnok Megyei Bizottsaganak elso titkara

SZÉPE ÁGNES
a Zalaegerszegi Hutoipari Vallalat minosegi ellenore

SZILÁGYI JÁNOSNÉ
a Biogal Gyogyszergyar laboransa

SZILÁGYI TIBOR
a Vigszinhaz szinmuvesze

SZLAMENICKY ISTVÁN
a SZÖVOSZ fotitkara

SZŰRÖS MÁTYÁS
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

TAKÁCS IMRÉNÉ
az Ajkai Uveggyar technologusa

TATAI ILONA
a Taurus Gumipari Vallalat vezérigazgatoja

TÉTÉNYI PÁL
az Orszagos Muszaki Fejlesztési Bizottsag elnoke, akademikus

TÓTHNÉ KISS MÁRIA
a Minosegi Cipogyar nyirbatori gyaregysegének személyzeti vezetoje

TŐKEI FERENC
az MTA Nyelvtudomanyi Intézetenek tudomanyos tanacsadoja, az MTA Orientalisztikai Munkakozossegének vezetoje, akadémikus

TÖMPE ISTVÁN
az Allami Radio es Televizio Bizottsag nyugalmazott elnoke

VAJDA GYÖRGY
a Villamosenergia-ipari Kutato Intézet igazgatoja

VARGA LÁSZLÓ
a Magyar Úttorok Szovetsege Orszagos Tanacsanak fotitkara

VÁNCSA JENŐ
mezogazdasagi es élelmezésugyi miniszter

VÁRKONYI PÉTER
kulugyminiszter

VERES JÓZSEF
nyugalmazott munkaügyi miniszter

A KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG TAGJAI

APÁTI NAGY GÁBOR
a nagyszenasi Oktober 6 Mezogazdasagi Termeloszovetkezet elnokhelyettese

BORBÁNDI JÁNOS
a Minisztertanacs nyugalmazott elnokhelyettese

CSENTE JENŐ
a Tatahanyai Szenbanyak Vallalat frontmestere

CSILLIK ANDRÁS
a Belugyminiszterium partbizottsaganak elso titkara

DÁNYI PÁL
az MSZMP Baranya Megyei Bizottsaganak elso titkara

DÉRFALVI ISTVÁN
az MSZMP II Keruleti Bizottsaganak elso titkara

FARKAS JÓZSEF
a Lenin Kohaszati Muvek muvezetoje

FARKAS LAJOSNÉ
a Vas- Fem- es Villamosenergia ipari Dolgozok Szakszervezete kozponti vezetosegenek nyugalmazott titkara

FARKASINSZKY LAJOS
Budapest Fovaros Tanacsanak nyugalmazott altalanos elnokhelyettese

FEHÉR JÓZSEFNÉ
az MSZMP I Keruleti Bizottsaganak elso titkara

GYENES ANDRÁS
az MSZMP Kozponti Ellenorzo Bizottsaganak elnoke

JUHÁSZ JÁNOS
a KÉV Metro muvezetoje

KOSZORÚS FERENC
a Vasutasok Szakszervezetenek fotitkara

KOVÁCS ÁRPÁD
a foti Beke Mezogazdasagi Termeloszovetkezet elnoke

KOVÁTS FLÓRIÁN
a Zalaegerszegi Varosi Muvelodesi Kozpont igazgatoja

MÁRTA FERENC
a Központi Kémiai Kutato Intezet foigazgatoja akadémikus

NÉMETH LÁSZLÓ
az MSZMP Eger Varosi Bizottsaganak elso titkara

NÉMETHNÉ KÁNYA ERZSÉBET
a Székesfehérvari Konnyufemmu muszakvezeto fomuvezetoje

PETRÁK FERENC
a Boripari Dolgozok Szakszervezetenek nyugalmazott fotitkara

POSTÁS SÁNDOR
az MSZMP Hajdu-Bihar Megyei Bizottsaganak elso titkara

RÁCZ SÁNDOR
nyugallomanyu honvedelmi miniszterhelyettes

RÉV LAJOS
az OKISZ nyugalmazott elnoke

RUMPF KÁROLY
a Csepel Muvek szakoktatoja

SEBES SÁNDOR
nyugalmazott belkereskedelmi miniszterhelyettes

SOMOGYI IMRE
az MSZMP Kozponti Ellenorzo Bizottsaganak titkara

SZERÉNYI SÁNDOR
az MSZMP Politikai Foiskolajanak nyugalmazott igazgatoja

TAUSZ JÁNOS
az IBUSZ nyugalmazott vezerigazgatoja

VARGA PÉTER
az MSZMP KB kozigazgatasi es adminisztrativ osztalyanak vezetoje

ZSUFFA MIKLÓS
a Nogradi Szenbanyak Vallalat vezerigazgatoja

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSE

A Központi Bizottság első ülésén megválasztotta
a párt elnökévé: *Kádár Jánost;*
a párt főtitkárává: *Grósz Károlyt;*
a Politikai Bizottság tagjaivá: *Berecz Jánost, Csehák Juditot, Grósz Károlyt, Hámori Csabát, Iványi Pált, Lukács Jánost, Németh Miklóst, Nyers Rezsőt, Pozsgay Imrét, Szabó Istvánt* és *Tatai Ilonát;*
a Központi Bizottság titkáraivá: *Berecz Jánost, Fejti Györgyöt, Lukács Jánost, Németh Miklóst, Pál Lénárdot* és *Szűrös Mátyást.*

A KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSE

A Központi Ellenőrző Bizottság első ülésén megválasztotta tisztségviselőit:
a KEB elnöke: *Gyenes András;*
a KEB titkára: *Somogyi Imre;*
a KEB titkárságának tagjai: *Borbándi János, Farkas Lajosné, Kovács Árpád, Petrák Ferenc, Postás Sándor, Rév Lajos, Varga Péter.*

Kádár János zárszava

Kedves elvtársnők, elvtársak!

Megítélésem szerint a pártértekezlet háromnapi kemény munkával eredményesen elvégezte feladatát. Határozattá emelte útmutató állásfoglalását a párt feladatairól, politikai intézményrendszerünk továbbfejlesztéséről, s újjáválasztotta a párt vezető szerveit.

Köszönetet mondok a vezető testületekből most kiváló elvtársaknak hosszú időn át becsülettel és tisztességgel végzett munkájukért, s magam is szeretnék szívből gratulálni a párt vezető szerveibe újonnan megválasztott elvtársaknak. Egészséget, sikereket kívánok mindnyájuknak.

Kedves elvtársnők, elvtársak! Tennivalóinkat meghatározza a párt tavaly júliusi gazdasági-társadalmi kibontakozási programja, a kormány múlt év szeptemberében elfogadott hároméves stabilizációs munkaprogramja, s a pártértekezlet irányt mutató állásfoglalása. Nagy és nehéz feladatok várnak ránk. Teljesítésükhöz egységes akarat, összefogás kell a pártban s az országban egyaránt.

A párt eleget kíván tenni történelmi küldetésének, és a mai napon tanúsította, hogy képes erre. Ennek érdekében megújítja a pártéletet, az új követelményeknek megfelelően alakítja a pártmunka módszereit, s továbbhalad a demokratizálás, a reformok útján. Folytatja szövetségi politikáját. Összefogásra törekszik a szocialista társadalom minden magyar hívével, pártállásra, ideológiai hovatartozásra való tekintet nélkül. Tömöríti a nemzet minden alkotóerejét nagy történelmi céljaink elérésére, népünk boldogulására.

A nemzetközi életben együtt akarunk működni szövetségese-

inkkel, mindazokkal, akik partnereink a béke és a biztonság megszilárdításában, az országok és a népek gyümölcsöző kapcsolatainak erősítésében.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani a pártértekezlet küldötteinek, a szervezőknek, a hírközlő szervek tudósítóinak, a pártértekezlet munkájának technikai feltételeket biztosító, ellátó szerveknek és más intézmények dolgozóinak. Jó egészséget, minden jót, sikereket kívánok mindnyájuknak.

Mély meggyőződésem, hogy közös akarattal boldogulni fogunk. Tovább haladunk a szocializmus építésének útján, egy szebb, jobb, biztatóbb jövő felé.

Ezzel a pártértekezlet munkáját befejezettnek nyilvánítom, az ülést bezárom, és kérem, hogy énekeljük el az Internacionálét!

A Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletén részt vett küldöttek névsora

BUDAPEST

DR. CSÁKI CSABA
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora

ERNSZT ANTAL
az MSZMP XXI. Kerületi Bizottságának első titkára

FALUVÉGI LAJOS
a Minisztertanács nyugalmazott elnökhelyettese

FARKASINSZKY LAJOS
Budapest Főváros Tanácsának nyugalmazott általános elnökhelyettese

FEHÉR JÓZSEFNÉ
az MSZMP I. Kerületi Bizottságának első titkára

FOCK JENŐ
a Minisztertanács nyugalmazott elnöke, az MTESZ elnöke

FORRÓ DEZSŐ
a Munkásőrség budapesti parancsnoka

DR. FUKÁSZ GYÖRGY
az MSZMP Budapesti Bizottsága Oktatási Igazgatóságának vezetője

DR. FÜLÖP JÓZSEF
az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektora

GÁL JÁNOS
a Szakszervezetek Budapesti Tanácsának vezető titkára

GYEBRÓSZKI ANDRÁSNÉ
a Habselyem Kötöttárugyár vezérigazgatója

HAJDÚ ISTVÁN
az MSZMP Budapesti Bizottságának titkára

HAVASI FERENC
az MSZMP Budapesti Bizottságának első titkára

IVÁNYI PÁL
Budapest Főváros Tanácsának elnöke

JASSÓ MIHÁLY
az MSZMP Budapesti Bizottságának titkára

JÓKAY ENDRE
a Villamosszigetelő- és Műanyaggyár szerszámkészítője

KATONA ISTVÁN
az MSZMP KB Irodájának nyugalmazott vezetője

KÁDÁR JÁNOS
az MSZMP főtitkára

KELEN BÉLA
az Esti Hírlap nyugalmazott főszerkesztője

KISS ISTVÁN
a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora

KISS PÉTER
a KISZ Budapesti Bizottságának első titkára

KOLTAY GÁBOR
a Budapesti Művészeti Hetek és Szabadtéri Színpadok művészeti igazgatója

DR. KONCZ KÁROLY
a Telefongyar vezerigazgatoja

DR. KONCZER ISTVÁN
a Budapesti Rendorfokapitanysag vezetoje

KÖTELES ZOLTÁN
az MSZMP Budapesti Bizottsaganak titkara

KÖVESKUTI LAJOS
az OKISZ elnoke a Hiradastechnika Szovetkezet elnoke

DR. KURUCZ IMRE
a Tudomanyos Ismeretterjeszto Tarsulat nyugalmazott fotitkara

MARJAI JÓZSEF
a Miniszterelnoki Hivatal elnokhelyettese, kereskedelmi miniszter

MARKOVICS FERENC
az MSZMP Budapesti Bizottsaganak titkara

PAIZS GÁBOR
az Esti Hirlap foszerkesztoje

PEJÁK EMIL
a Hazafias Nepfront Budapesti Bizottsaganak vezeto titkara

RÉNYI PÉTER
a Nepszabadsag nyugalmazott foszerkeszto-helyettese

RUMPF KÁROLY
a Csepel Muvek Vas- es Acelontodejenek szakoktatoja

STADINGER ISTVÁN
Budapest Fovaros Tanacsanak altalanos elnokhelyettese

SUHAJDA JÓZSEF
a VIII. Kerületi Tanacs nyugalmazott elnoke

SZABÓ KÁROLY
az MSZMP Budapesti Bizottsaganak osztalyvezetoje

SZERÉNYI SÁNDOR
az MSZMP Politikai Foiskolajanak nyugalmazott igazgatoja

SZÉPVÖLGYI ZOLTÁN
Budapest Fovaros Tanacsanak nyugalmazott elnoke

SZŰCS ISTVÁNNÉ
az MSZMP V. Kerületi Bizottsaganak elso titkara

DR. TATAI ILONA
a Taurus Gumiipari Vallalat vezerigazgatoja

TÖMPE ISTVÁN
az Allami Radio es Televizio Bizottsag nyugalmazott elnoke

VAJDA GYÖRGY
a Villamosenergia-ipari Kutato Intezet igazgatoja

VARGA LÁSZLÓ
a Magyar Televizio budapesti regionalis adas felelos szerkesztoje

VERES JÓZSEF
nyugalmazott munkaugyi miniszter

ZATHURECZKY TIBOR
az MSZMP Budapesti Bizottsaganak osztalyvezetoje

I. kerület

BUGA ISTVÁN
a Magyar Tavirati Iroda partbizottsaganak titkara

DR. HALÁSZ JÓZSEF
az MTA Allam- es Jogtudomanyi Intezetenek igazgatohelyettese

LENGYEL GYULA
a Magyar Villamos Muvek Troszt vezerigazgato-helyettese

SZÁSZ KATALIN
a Petofi Sandor Gimnazium tanara

TÓTH SÁNDOR
nyugdijas

II. kerület

DR. DÉRFALVI ISTVÁN
az MSZMP II Kerületi Bizottságának első titkára

DR. GELENCSÉR ÉVA
a Központi Élelmiszer-ipari Kutatóintézet
főosztályvezetője

HAZAI JENŐ
nyugalmazott igazgató

DR. KISS ISTVÁN
a Távközlési Kutató Intézet vezérigazgatója

DR. KRASZNAI LÁSZLÓ
a Fővárosi Tanács János Kórház
és Rendelőintézet körzeti főorvosa

SZŐDY FERENCNÉ
a Than Károly Vegyipari Szakközépiskola
gyakorlati oktatás vezetője

DR. TAJTI SÁNDOR
nyugalmazott határőrtiszt

TÁTRAI JÓZSEF
a Ganz Villamossági Művek pártbizottságának
titkára

III. kerület

BÁN JÓZSEFNÉ DR.
nyugalmazott BM főtiszt

HAISCH KÁROLYNÉ
a III. Kerületi Pedagógus Pártbizottság titkára

KISS IMRE
a III. Kerületi Tanács elnöke

MELHA ISTVÁN
a Gép- és Felvonószerelő Vállalat
pártbizottságának titkára

ROTTLER ANTAL
a BRG Mechanikai Vállalat csoportvezetője

DR. STEINER ARNOLD
az MSZMP III. Kerületi Bizottságának
első titkára

VESZELY MIKLÓSNÉ
a Budapesti Pamut Goldberger Textilművek
pártbizottságának titkára

IV. kerület

DR. BALOGH BÉLA
a Mikroelektronikai Vállalat vezérigazgatója

BALOGH GÁBOR
a Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek
Gyára Rt. szakmunkása

EGRESI KÁROLY
nyugalmazott személyzeti és szociális igazgató

DR. FOGARASI JÓZSEFNÉ
a Langlet Valdemar Általános Iskola igazgatója

DR. KÁDER GYULA
az MSZMP IV. Kerületi Bizottságának
első titkára

KOVÁCS ÁRPÁDNÉ
az Újpesti Gyapjúszövőgyár betanított munkása

SIMON FERENC
a Metefém Kisszövetkezet szakmunkása

ZENTAI GÁBOR
a Tungsram Rt. pártbizottságának titkára

V. kerület

BAKÓ EDÉNÉ
a Magyar Nemzeti Bank főosztályvezetője

BAUMANN PÉTERNÉ
az V. Kerületi Pedagógus Pártbizottság titkára

DR. BECK KÁROLY
a Legfőbb Ügyészség főosztályvezető-helyettese
ügyész

BENKŐ TIBORNÉ
a Fovarosi Tanacs Gyogyszertari Kozpont raktarvezetoje

BERCSÉNYI BOTOND
a Minisztertanacs Hivatalanak helyettes vezetoje

DR. EITERER FERENC
nyugdijas

ELEK JÓZSEF
a KISZ V. Keruleti Bizottsaganak titkara

KALMÁR LÁSZLÓNÉ
az MSZMP V. Keruleti Bizottsaganak titkara

KOVÁCS JÁNOS
a Rakoczi Suto- es Édesipari Szovetkezet muvezetoje

KURUCZ JUDIT
az Anilin Festek- es Vegyianyag forgalmi Vallalat osztalyvezetoje

MENGYEL JÁNOS
a 31. sz. Allami Épitoipari Vallalat partbizottsaganak titkara

MOLNÁR MAGDA
a Helikon Konyvkiado igazgatoja

NEMES PÉTER
a Magyar Televizio elnokhelyettese

PÁL LÁSZLÓ
az Orszagos Muszaki Fejlesztesi Bizottsag focsoportfonoke

PÁL MIKLÓS
a Volan Tefu Vallalat meosa

PRIESZOL JÓZSEF
a Melyepito Vallalat igazgatoja

DR. RADICS ÁGNES
az Allami Fejlesztesi Intezet osztalyvezeto helyettese

RAPSZKY JÓZSEF
a Penzjegynyomda muvezetoje

SIFT SÁNDORNÉ
a Volantourist Vallalat partvezetosegenek titkara

SZABÓ JÓZSEFNÉ
a Hungarotex Textil-kulkereskedelmi Vallalat vezerigazgatoja

DR. SZEKERES LÁSZLÓ
az V. Keruleti Tanacs elnoke

DR. VISSI FERENC
az Orszagos Arhivatal elnokhelyettese

VI. kerület

BARSI TOMAJ
az MSZMP VI. Keruleti Bizottsaganak elso titkara

GYÖRGY ELEMÉR
a Mineralimpex Kulkereskedelmi Vallalat osztalyvezetoje

KESZLER PÁL
a Fovarosi Operett Szinhaz igazgatoja

OROSZ ALBERT BÉLA
a Globus Nyomda muvezetoje

PUSZTASZERI ISTVÁNNÉ
a Diamant Finomkonfekcio Ipari Szovetkezet muvezetoje

SÁGHI ISTVÁNNÉ
a MAV Nyugati Palyaudvar partbizottsaganak titkara

DR. SÁNDOR GYULA
nyugalmazott vezerigazgato

SÓS LÁSZLÓ
szabadfoglalkozasu grafikus

DR. VIRÁG SÁNDORNÉ
a Gabor Ignac Altalanos Iskola igazgatoja

VII. kerület

KÁRPÁTI LIPÓT
a Budapesti Kozlekedesi Vallalat autobusz-vezetoje

KIN JENŐ
a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének főmunkatársa

KOSZTA KÁROLY
a Villanyszerelő-ipari Vállalat szerelésvezetője

DR. KOVÁCS FERENC
az Állatorvostudományi Egyetem rektora

DR. NÁDASDI JÓZSEF
az MSZMP VII. Kerületi Bizottságának első titkára

SHMIDT MIKLÓS
az Órások Szövetkezet óras üzletvezetője

TOKAJI IMRE
a Budapesti Közlekedési Vállalat pártbizottságának titkára

DR. TORONYI ATTILA
a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat főszerkesztő-helyettese

DR. VÁRNAI JUDIT
a Compack Kereskedelmi Csomagoló Vállalat főosztályvezetője

DR. ZAHUMENSZKY JÓZSEF
a Budapesti Közlekedési Vállalat vezérigazgatója

VIII. kerület

ABONYI LÁSZLÓ
a Taurus Gumiipari Vállalat csoportvezetője

BALÁZS JÓZSEF
a Fővárosi Autótaxi Vállalat igazgatója

BERNÁT GYÖRGY
a Magyar Rádió rovatvezetője

BIHARINÉ KREKÓ ILONA
a Bem József Óvónő Szakközépiskola tanára

FEKETE PÁL
a Ruhaipari Szövetkezet elnöke

FONÓ ANDOR
nyugdíjas

GARACZI GYULA
a Levélfeldolgozó Üzem postai irányítási ellenőre

JASZOVSZKI ISTVÁN
az Állami Pénzverő pártbizottságának titkára

KÉKEDI GYÖRGY
az MSZMP VIII. Kerületi Bizottságának első titkára

LIPPAY PIROSKA
a Május 1. Ruhagyár osztályvezetője

DR. NAGY IVÁN
a Heim Pál Gyermekkórház osztályvezető főorvosa

DR. RUDAS IMRE
a Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola igazgatója

SOMOGYI JENŐ
a Pannónia Szálloda- és Vendéglátó Vállalat vezérigazgatója

SZABÓ SÁNDOR
a Fővárosi Gázművek díszpécsere

IX. kerület

DR. ADAMIS ZOLTÁN
az Országos Munka- és Üzemegészségügyi Intézet főosztályvezetője

CSÁNYI KLÁRA
az MSZMP IX. Kerületi Bizottságának első titkára

GÁL GYÖRGY
a MÁV Ferencvárosi Csomópont pártbizottságának titkára

GÖNCZY ZSUZSANNA
a IX. Kerületi Pedagógus Pártbizottság titkára

DR. NAGY ERNŐ
a IX. Kerületi Tanács elnöke

RÉTI ANTAL
nyugdíjas

STEINMÜLLER FERENC
a Belkereskedelmi Szállítási Vállalat gépkocsivezetője

VARGA IMRE
a Budapesti Vegyiművek vezérigazgatója

X. kerület

CZILINKÓ JÓZSEF
az Orion Rádió- és Villamossági Vállalat vezérigazgatója

ELEKES BALÁZSNÉ
a Hazafias Népfront X. Kerületi Bizottságának titkára

DR. HERMANN ANTAL
a Bajcsy-Zsilinszky Kórház és Rendelőintézet főigazgató főorvosa

LÁSZLÓ ZOLTÁN
a GVM Tüzelestechnikai Leányvállalat csoportvezetője

MÁTÉ LÁSZLÓ
a Budapesti Vegyipari Gépgyár pártbizottságának titkára

DR. ORBÁN ISTVÁN
az Egis Gyógyszergyár vezérigazgatója

PÁLVÖLGYI TIBORNÉ
a Finommechanikai Vállalat műszerésze

PIGNER KÁROLY
nyugdíjas művezető

RÉZ GÁBORNÉ
a X. Kerületi Pedagógus Pártbizottság titkára

SOMLYÓDI CSABA
a KISZ X. Kerületi Bizottságának titkára

SZERENCSE ERVINNÉ
a Budapesti Konzervgyár pártbizottságának titkára

WEINHOFER GYÖRGYNÉ
az Évig Villamos Kismotor- és Gépgyár meosa

ZARNÓCZI JÓZSEF
az MSZMP X. Kerületi Bizottságának első titkára

XI. kerület

FELFÖLDI LÁSZLÓ
a KISZ XI. Kerületi Bizottságának titkára

DR. HOCH RÓBERT
az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének igazgatóhelyettese

HORVÁTH JÓZSEFNÉ
a Vitamin Skála KLV általános igazgatóhelyettese

KELEMEN ISTVÁN
az Acélipari Sinus Kisszövetkezet szerszámkészítője

KERÉNYI GYULA
a Fővárosi Távfűtő Művek igazgatója

DR. KEVICZKY LÁSZLÓ
az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézetének igazgatója

KOVÁCS JÓZSEFNÉ
a Hazafias Népfront XI. Kerületi Bizottságának titkára

LAJTAI VERA
nyugalmazott főszerkesztő

MIKICS LÁSZLÓ
a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár Fejlesztési Intézetének igazgatója

DR. NAGY ISTVÁN
nyugalmazott jogász

NAGY JÓZSEF
a 43. sz. Állami Építőipari Vállalat gépkocsivezetője

DR. SZATMÁRI ISTVÁN
az MSZMP XI. Kerületi Bizottságának első titkára

TAPOLCZAI LÁSZLÓNÉ
a Baranyai Utcai Általános Iskola igazgatója

VARGA JÓZSEF
a Hajtomuvek es Festoberendezesek Gyára I. sz gyaregyseg lakatosa

VITÉZ HÉDI
nyugalmazott tanar

XII. kerület

DR. BODÓ MIKLÓS
az Orszagos Onkologiai Intezet osztalyvezető foorvosa

BUTOR KLÁRA
a Kos Karoly Ének-Zene tagozatos Általanos Iskola tanara

KÉRI LÁSZLÓ
a Magyar Optikai Muvek KISZ-bizottsagának titkara

RÓNAI MIKLÓSNÉ
DR. HANGA MÁRIA
az MSZMP XII. Kerületi Bizottsagának elso titkara

SOMOGYI SÁNDOR
nyugalmazott partmunkas

DR. SZABÓ FERENC
az MTA Kozponti Fizikai Kutato Intezetének fóigazgatoja

SZITA ERNŐ
a Magyar Optikai Muvek partbizottsaganak titkara

XIII. kerület

BALÁZS ERNŐ
a Spiral Autojavito Vallalat autoszerelője

DR. BORNEMISSZA SÁNDOR
az MSZMP XIII. Kerületi Bizottságának első titkára

BÓDIS FERENCNÉ
a Kender, Juta és Politextil Vállalat szövőnője

BÓTA GÉZA
nyugalmazott alezredes

DÉVAI ENDRE
a Medicor Műszaki-Fejlesztő Rt. fejlesztőmérnöke

FIRNIGL ZOLTÁNNÉ
BAK MARGIT
a XIII. Kerületi Pedagogus Partbizottság titkára

HEGEDŰS D. GÉZA
a Vigszinhaz szinmüvesze

KISS ZOLTÁN
a XIII. Kerületi Tanács elnoke

KOLLÁT PÁL
a Ganz Danubius Hajó- és Darugyár csoportvezetője

MIKE ISTVÁN
a Ganz Danubius Hajo- és Darugyár pártbizottságának titkara

MÜLLER RÓBERT
a Fővárosi Vizmüvek csóhalózati szerelője

DR. RÓZSA IMRE
az Orvostovábbképző Egyetem rektorhelyettese

SZABÓ GYULA
a Láng Gépgyar főmüvezetoje

TÓTH IMRE
a Fémmunkas Vallalat vezerigazgatoja

TÓTH MISA JÓZSEF
a Budapesti Elektromos Művek csoportvezetője

ZAJKÓ FERENC
a Femfeldolgozó Ipari Szovetkezet szerszamkeszitője

XIV. kerület

DR DERKAY ÉVA
az Apathy Istvan Gyermekkorhaz es Rendelointezet foorvosa

GAJDOS FERENC
a Danuvia leanyvallalat marosa

HARA LÁSZLÓNÉ DR.
nyugdijas

JÓNÁS ISTVÁN
a Telefongyar csoportvezetője

KISS JÁNOS
nyugdijas

KOVÁCS ANDRÁS
filmrendezo

MÉHÉSZ LAJOS
az Egressy Gabor Szakkozepiskola igazgatoja

MORVA JÓZSEF
az Aluminiumaru-gyar partbizottsaganak titkara

DR MÜLLER PÁL
a Magyar Allami Eotvös Lorand Geofizikai Intezet igazgatoja

SÁROSDINÉ
SZÜLEK MÁRIA
a Hazafias Nepfront XIV Keruleti Bizottsaganak titkara

SZKOKÁN FERENC
az MSZMP XIV Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

VACSI MIKLÓSNÉ DR.
a Hungaroszerviz Auto- es Motorkerékpar-javito Szovetkezet jogtanacsosa

VICHA SÁNDOR
a MAV Tavkozlesi es Biztositoberendezesi Epitesi Fonoksegenek osztalyvezeto-helyettese

XV. kerület

BAI ZOLTÁN
az Eromujavito es Karbantarto Vallalat muvezetoje

DR. ODOR JÓZSEF
nyugdijas

SEBESTYÉN JÓZSEF
a MAV Landler Jeno Jarmujavito Üzem partbizottsaganak titkara

SZABÓ LÁSZLÓ
az MSZMP XV Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

XVI. kerület

ALMÁSY FERENC
nyugdijas

LEPSÉNYI ISTVÁN
az Ikarus Karosszéria- és Jarmugyar muszaki igazgatoja

MÉSZÁROS JÓZSEF
az MSZMP XVI Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

XVII. kerület

FELTER ANDRÁSNÉ
a Pesti Barnabas U 80 Sz Altalanos Iskola tanitoja

DR. GREGOR GÁBOR
az MSZMP XVII Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

TORMA IMRE
a Hungarocamion Nemzetkozi Autokozlekedesi Vallalat vezerigazgatoja

XVIII. kerület

CSÖMÖR LÁSZLÓ
a Lorinci Muanyagipari Kisszovetkezet
reszlegvezetoje

HORVÁTH
MAY LÁSZLÓNÉ
a XVIII Keruleti Pedagogus Partbizottsag titkara

KATONA BÉLA
az MSZMP XVIII keruleti Bizottsaganak
elso titkara

ÓDOR TAMÁS
a Magyar Legikozlekedesi Vallalat
partbizottsaganak titkara

VARGÁNÉ
DR. JOÓ MÁRIA
a Lorinci Textilipari Vallalat igazgatoja

XIX. kerület

FABRICZKI ANDRÁS
az MSZMP XIX Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

FARKAS JÓZSEF
a Granit Csiszoloszerszam- es Koedenygyarto
Vallalat csoportvezetoje

JELINEK FÜLÖPNÉ
nyugalmazott szemelyzeti vezeto

XX. kerület

FÉLIX MIHÁLY
a Papiripari Vallalat pesterzsebeti papirgyara
uzemvezetoje

GÁBOR JÓZSEF
az Epitoipari Gepesito Vallalat vezerigazgatoja

GYULAI GUSZTÁV
a XX Keruleti Tanacs elnoke

SUBICZ ISTVÁN
nyugdijas

SZANDTNER IVÁN
az MSZMP XX Keruleti Bizottsagának
elso titkara

XXI. kerület

BENKŐ VIKTORNÉ
nyugalmazott szemelyzetiosztaly-vezeto

CSIDA FERENC
a Csepel Muvek Kommunalis Kozos Vállalat
asztalosa

CSÖRÖGI JÓZSEFNÉ
a Gombos Teri Általanos Iskola igazgatoja

JORDÁN KÁROLY
a Csepel Muvek Egyedi Gepgyar
lakatoscsoport-vezetoje

RÁKÓCZI GYÖRGYNÉ
a Magyar Posztogyar muszovoje

SÜTŐ IMRE
a Csepel Muvek Szerszamgepgyar esztergalyosa

TELEK JÁNOS
a Csepel Művek Femmu csoportvezetoje

TÓTH ERNŐ
a Csepel Muvek Vasmu partbizottságának titkara

VARGA LÁSZLÓ
a Csepeli Papirgyar gyarreszlegvezetoje

XXII. kerület

CZANK JÁNOS
az MSZMP XXII Keruleti Bizottsaganak
elso titkara

DR. HOLLAND JÓZSEF
az Orszagos FJ Curie Sugarbiologiai
Sugar-egeszsegugyi Kutato Intezet szakorvos
munkatarsa

SOMOGYI ANNA
a Pava Ruhagyar szabaszati normatechnologusa

Budapest Főváros Tanácsa

VARGA SÁNDOR
az MSZMP Budapest Fovaros Tanacsa Apparatusi Bizottsaganak elso titkara

Budapesti Rendőr-főkapitányság

DR. TUZA SÁNDOR
a Budapesti Rendor fokapitanysag partbizottsaganak elso titkara

Eötvös Loránd Tudományegyetem

DR. SAMU MIHÁLY
az Eotvos Lorand Tudomanyegyetem Allam- es Jogtudomanyi Karanak tanszekvezeto egyetemi tanara

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem

FEJESNÉ JENEI CSILLA
a Marx Karoly Kozgazdasag-tudomanyi Egyetem hallgatoja

DR. SZARVAS LÁSZLÓ
a Marx Karoly Kozgazdasag-tudomanyi Egyetem partbizottsaganak titkara

Semmelweis Orvostudományi Egyetem

DR. MAGYAR KÁLMÁN
a Semmelweis Orvostudomanyi Egyetem partbizottsaganak titkara

DR. SOMOGYI ENDRE
a Semmelweis Orvostudomanyi Egyetem rektora

Budapesti Műszaki Egyetem

DR. BARTA GYÖRGY
a Budapesti Muszaki Egyetem partbizottsaganak titkara

DR. KERÉKGYÁRTÓ GYÖRGY
a Budapesti Muszaki Egyetem dekanja

BARANYA MEGYE

ACZÉL GYÖRGY
az MSZMP Kozponti Bizottsaga Tarsadalomtudomanyi Intezetenek foigazgatoja

BAUHOFFER JÓZSEF
a mohacsi Park Utcai Altalanos Iskola igazgatoja

BENCSIK LÁSZLÓ
a Mechanikai Laboratorium pecsi gyaregysegenek osztalyvezetoje

BISCHOF ANTAL
a Mecseki Szenbanyak komloi banyauzemenek vajara

BODA MIKLÓS
a MAV Pecsi Igazgatosaganak mozdonyvezetoje

CSÁSZÁR ISTVÁN
a siklosi Tenkes Butorgyar igazgatoja

CZIGLER JÁNOS
a villanyi Uj Alkotmany Mgtsz partvezetosegenek titkara

DR. DÁNYI PÁL
az MSZMP Baranya Megyei Bizottsaganak
elso titkara

DEÁK LÁSZLÓ
a Mecseki Ércbanyaszati Vallalat csapatvezeto
vajara

DURUCZ ISTVÁN
a Kozepfoku Oktatasi Intezmenyek
Partbizottsaganak titkara

DR. FODOR LÁSZLÓ
a KISZ Baranya Megyei Bizottsaganak
elso titkara

GELLÉRT JÓZSEF
a Baranya Megyei Állatforgalmi es Husipari
Vallalat csoportvezetoje

GRÁF JÓZSEF
az MSZMP Szigetvar Varosi Bizottsaganak
elso titkara

HÓDOSI MÁTYÁSNÉ
a pécsi Hunor Keszty u és Borruhazati Vallalat
partbizottsaganak titkara

HORVÁTH LAJOS
a Baranya Megyei Tanacs elnoke

IVÁN LÁSZLÓ
a komlói 501 szamu Szakmunkaskepzo Intézet
igazgatoja

DR. JERSZI ISTVÁN
az MSZMP Baranya Megyei Bizottsaganak titkara

KABLÁR JÁNOS
a Mecseki Ércbanyaszati Vallalat
partbizottsaganak munkatarsa

KISS JÓZSEF
nyugdijas vajar

LUKÁCS JÁNOS
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

MÉHES LAJOS
a SZOT nyugalmazott fotitkara

MISCHL RÓBERT
a Bazis Del-dunantuli Epitoipari Vallalat
vezerigazgatoja

DR. ORMOS MÁRIA
a pecsi Janus Pannonius Tudomanyegyetem
rektora

ŐSI JÁNOS
a Szek- es Karpitosipari Vallalat mohacsi
gyaranak igazgatoja

PALLÓS PÉTERNÉ
a Zsolnay Porcelangyar porcelanfestoje

PITI ZOLTÁN
Pecs Megyei Varos Tanacsanak elnoke

SÁRDI JENŐNÉ
a Baranya Megyei Zoldert Vallalat osztalyvezetoje

SZABÓ IMRE
a Mozsgoi Termeloszovetkezet elnoke

SZENTIRÁNYI JÓZSEF
az MSZMP Pecs Varosi Bizottsaganak elso titkara

TARRÓSI JÓZSEF
a Mecseki Szenbanyak vasas banyauzemenek
brigadvezeto vajara

DR. TÉNYI JENŐ
a Pecsi Orvostudomanyi Egyetem intezetvezeto
egyetemi tanara

TÉTÉNYI PÁL
az Országos Muszaki Fejlesztesi Bizottsag elnoke

DR. VASS JÁNOS
az Egyhazaskozari Mezogazdasagi
Termeloszovetkezet elnoke

VOJNICS JÁNOS
a komlói Banyaszati Aknamelyito Vallalat
robbantomestere

BÁCS-KISKUN MEGYE

DR. BABINYECZ FERENC
az MSZMP Bacs-Kiskun Megyei Bizottsaganak
titkara

BALOGH GYÁRFÁS
a Hajosi Altalanos Iskola igazgatoja

BESZEDICS KÁROLYNÉ
a kalocsai Agráripari Egyesülés pártbizottságának titkára

BÉKÉSI GYŐZŐ
a Textilhulladék és Feldolgozó Vállalat osztályvezetője

DR. BODÓCZKY LÁSZLÓ
az MSZMP Kecskemét Városi Bizottságának első titkára

DR. CSANÁDI LÁSZLÓ
a vaskúti Bacska Termelőszövetkezet elnöke

FARKAS JÁNOSNÉ
a kerekegyházi Kossuth Szakszövetkezet elnöke

DR. GAJDÓCSI ISTVÁN
a Bács-Kiskun Megyei Tanács elnöke

GARACZI KÁROLY
a Szerszámipari Művek kecskeméti gyárának művezetője

GÁLL VILMOSNÉ
a bajai Általános Művelődési Központ tanítónője

HEGEDŰS LAJOS
a hartai Erdei Ferenc Mgtsz elnöke

HORVÁTH GÉZA
a Bácsalmási Állami Gazdaság osztályvezetője

KOROM MIHÁLY
az MSZMP KB nyugalmazott titkára

KOVÁCS IMRÉNÉ
a bajai Nett Konfekcióipari Vállalat díszpécsére

KOZMA ISTVÁN
a nagybaracskai Haladás Mgtsz független-ített párttitkára

DR. KŐRÖS GÁSPÁR
a Szakszervezetek Bács-Kiskun Megyei Tanácsának vezető titkára

LEHOCZKI ANDRÁS
a soltvadkerti Szőlőskert Szakszövetkezet elnökhelyettese

MOLNÁR MIHÁLY
a KISZ Bács-Kiskun Megyei Bizottságának első titkára

NOVÁK LAJOS
a Tiszaalpár Nagyközségi Tanács elnöke

NYERS REZSŐ
az MTA Közgazdaság-tudományi Intézetének tudományos tanácsadója

PAPP GYÖRGY
az MSZMP Baja Városi Bizottságának első titkára

PÉTERVÁRI JÁNOSNÉ
a kiskőrösi Vegyesipari Szövetkezet műszakiosztály-vezetője

POZSGAY IMRE
a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára

RÁDI JÓZSEF
a Kunép Vállalat osztályvezetője Kiskunhalas

ROMÁNY PÁL
az MSZMP Politikai Főiskolájának rektora

SINKA MIHÁLY
a Kecskemét–Szikrai Állami Gazdaság üzemgazdásza

SZABÓ LAJOS
az Április 4 Gépipari Művek vezérigazgatója

DR. SZABÓ MIKLÓS
az MSZMP Bács-Kiskun Megyei bizottságának első titkára

SZABÓ TAMÁSNÉ
az Országos Kereskedelmi és Hitelbank fiókvezetője. Kiskunhalas

DR. TAPODI JÁNOS
nyugdíjas

TERBE DEZSŐ
a Hazafias Népfront Bács-Kiskun Megyei Bizottságának titkára

DR. TOBAK ISTVÁN
a kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat vezérigazgatója

DR. TÓTH JÁNOS
a kalocsai korhaz igazgató foorvosa

VARGA LÁSZLÓ
a Vegyépszer Tiszakécskei Gyaranak fomérnoke

VÁCZI LÁSZLÓ
a kunfehertoi Elore Mgtsz elnoke

VÁGÓ GYÖRGY
a szanki Haladas Mgtsz elnoke

VÉRVÖLGYI JÓZSEF
a katymari Egyetértes Mgtsz agazatvezetoje

BÉKÉS MEGYE

DR. AMBRUS ZOLTÁN
a Bekes Megyei Konyvtar igazgatoja

APÁTI NAGY GÁBOR
a nagyszenasi Oktober 6 Mgtsz elnokhelyettese

AVRAMUCZ MIHÁLY
a Gyulai Huskombinat osztalyvezetoje

BÁNFI ANTAL
az Oroshazi Üveggyar olvasztara

BÉKÉSINÉ
BOLDIZSÁR ELLA
a Békescsabai Kötöttárugyar eloadoja

DR. BÓDI PIROSKA
a Bekes Megyei Korhaz gyermekgyogyasz orvosa

BOROS MIHÁLY
a Csepel Autogyar igazgatoja, Szeghalom

CSEPI JÓZSEF
a Szellozo Muvek 3 sz gyaregységének csoportvezetoje, Sarkad

CSÓTI JÁNOS
a mezokovacshazi afész elnoke

DALNOKI SÁNDORNÉ
a Plastolus Szovetkezet részlegvezetoje Szarvas

FODORNÉ
BIRGÉS KATALIN
a Szakszervezetek Bekes Megyei Tanacsanak vezeto titkara

FRANK FERENC
nyugalmazott megyei elso titkar

GYETVAI JÁNOS
a gyomaendrodi Szabo Ipari Szovetkezet villanyszereloje

GYŐRI MARGIT
a battonyai Petofi Mgtsz fokonyveloje

GYULAVÁRI PÁL
a Békés Megyei Tanacs elnoke

HEGEDŰS ISTVÁNNÉ
a Totkomlos és Vidéke Afesz csoportvezetoje

KELEMEN SÁNDOR
a Del-magyarorszagi Áramszolgaltato Vallalat igazgatoja

KIRÁLY JÓZSEF
az okanyi Haladas Mgtsz brigadvezetoje

KISS SÁNDOR
az MSZMP Békés Megyei Bizottsaganak titkara

KUNOS SÁNDOR
az oroshazi Mezogép Vallalat muvezetoje

KUTAS GYULA
az MSZMP Békescsabai Varosi Bizottsaganak elso titkara

LISZTÓCZKY MIHÁLYNÉ
a bekescsabai Centrum Áruhaz uzletvezetoje

DR. LOVÁSZ MATILD
az MSZMP Békés Megyei Bizottsaganak titkara

MARÓTHY LÁSZLÓ
kornyezetvedelmi es vizgazdalkodasi miniszter

OLAJOS IMRE
a kardoskuti Rakoczi Mgtsz elnoke

OLÁH TIBOR
a mezokovacshazi Uj Alkotmany Mgtsz telepvezetoje

OROSZ KÁROLY
a devavanyai Aranykalász Mgtsz partitkára

PATAKI ISTVÁN
az MSZMP Békés Városi Bizottságának
első titkára

POZSONYI GYÖRGY
a Mezőhegyesi Mezőgazdasági Kombinat
müvezetője

RUSZNÁK PÁL
a Békés Megyei Állami Építőipari Vállalat
brigádvezetője

SEBES SÁNDOR
nyugalmazott belkereskedelmi miniszterhelyettes

DR. SONKOLY JÁNOS
az MSZMP Szarvas Városi Bizottságának
első titkára

SZABÓ BÉLA
a KISZ Békés Megyei Bizottságának első titkára

SZABÓ LAJOS
a vésztői Körösmenti Mgtsz brigádvezetője

SZABÓ MIKLÓS
az MSZMP Békés Megyei Bizottságának
első titkára

SZIKSZAI FERENC
a Hazafias Népfront Békés Megyei Bizottságának
titkára

DR. TÍMÁR JUDIT
az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi
Kutatócsoportjának tudományos munkatársa

DR. TÓTH TAMÁS
a Békés Megyei Ügyészség ügyészcsoport-vezetője.
Gyula

ZOLNAI LÁSZLÓ
az MSZMP Mezőberény Nagyközségi
Bizottságának titkára

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE

AZARI ISTVÁN
az MSZMP Göncz Községi Bizottságának titkára

BALÁZS ERNŐ
a Kohászati Gyárépítő Vállalat kemencekomüvese

BALOGH LAJOSNÉ
a halmaji Aranykalász Mgtsz brigádvezetője

BARCZI JÁNOSNÉ
a Debreceni Ruhagyár ózdi gyáregységének
raktárosa

BÁSTI JÁNOS
a Szakszervezetek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Tanácsának vezető titkára

DR. BENKŐ PÉTER
a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház főorvosa

BÉNYEI MIKLÓS
a tiszaladányi Magyar Róna Mgtsz elnöke

BÓTA CSABA
a Borsodi Szénbányák Vállalat bükkaljai
bányaüzemének vájára

BUTELLA LÁSZLÓ
a Tokaj-hegyaljai Állami Gazdaság Borkombinat
telepvezetője

CSERÉP JÁNOS
a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság
vezérigazgatója

DOBOZY ZSOLT
a Lenin Kohászati Müvek pártbizottságának
titkára

DUDLA JÓZSEF
az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Bizottságának első titkára

FARKAS JÓZSEF
A Lenin Kohászati Müvek Központi Karbantartó
Gyára müvezetője

FEDORKÓ IMRÉNÉ
a sátoraljaújhelyi Eötvös Tamás Általános Iskola
tanára

GRÓSZ KÁROLY
a Minisztertanacs elnoke

GUTI ÁRPÁD
az Autovillamossagi Felszerelések Gyara mezokovesdi gyaregységének villanyszereloje

DR. HAVASI BÉLA
nyugdijas

HEGEDŰS ÁGNES
a miskolci Fényképész Szövetkezet fenykepésze

HUSZÁR ISTVÁN
az MSZMP Kozponti Bizottsaga Partiortenneti Intezetének igazgatoja

JEDDI JÓZSEF
a Kontakta Alkatreszgyar ozdi gyaranak meosa

JUHÁSZ PÉTER
az MSZMP Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Bizottsaganak titkara

KEREKES ILDIKÓ
a Borsod-Abauj-Zemplen Megyei Fodrasz Szovetkezet noi fodrasza

KISS DEZSŐ
a Borsodi Szénhanyak Vallalat vezerigazgatoja

KISS IMRÉNÉ
a Szerencsi Édesipari Vallalat csoportvezetője

KISS ZOLTÁN
a Borsodi Állami Épitoipari Vallalat szobafesto-mazoloja

KOLESZÁR DÉNES
a tiszakaradi Uj Élet Mgtsz elnoke

KOSZORÚS FERENC
a Vasutasok Szakszervezetének fotitkara

KOSZTY LAJOS
nyugdijas

KOVÁCS ATTILA
az Ózdi Kohaszati Uzemek elohengeresze

DR. KOVÁCS FERENC
a Miskolci Nehezipari Muszaki Egyetem rektora tanszekvezető egyetemi tanar

KOVÁCS JÓZSEF
a Borsod-Volan muvezetoje

KOVÁCS LÁSZLÓNÉ
a Masterfill Pamutfonoipari Vallalat miskolci gyaranak fononoje

KOVÁCS ZOLTÁN
a Diosgyori Gepgyar vezerigazgatoja

KULCSÁR IMRE
a Miskolci Nemzeti Szinhaz szinmuvesze

DR. LADÁNYI JÓZSEF
a Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Tanacs elnoke

LAKATOS ERNŐ
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak osztalyvezetoje

LEMPOCHNER GYÖRGY
a Borsodi Vegyi Kombinat muvezetoje

DR. MADARÁSZ GYÖRGYNÉ
a Miskolci Egeszsegugyi Szakiskola tanara

MAJOR JÁNOS
a KISZ Borsod-Abauj-Zemplen Megyei Bizottsaganak elso titkara

DR. MOLNÁR LÁSZLÓ
az MSZMP Ozd Varosi Bizottsaganak elso titkara

NAGY ZSOLT
a Szerencsi Allami Gazdasag novenytermesztő agazat vezetője

NÉMETH FERENC
az Ozdi Kohaszati Uzemek uzemvezetoje

NYESTE ISTVÁN
a bogacsi Horvolgye Mgtsz fuggetlenitett alapszervezeti titkara

OLÁH ISTVÁN
a Hejomenti Allami Gazdasag igazgatoja

OSZTAFI BÉLA
az Ózdi Kohaszati Uzemek csoportvezetoje

DR. PÉTER ANDRÁS
Sajoszentpeter Nagykozsegi Tanacs elnoke

PINTÉR IMRE
a Tiszai Vegyi Kombinat partbizottsaganak titkara

PUSZTAHELYI MIKLÓSNÉ
a borsodszirâki Bartok Béla Mgtsz
foagazat-vezetoje

SCHMIDT ZOLTÁNNÉ
a Diosgyori Gépgyar koszoruse

SIKE LÁSZLÓ
a borsodnadasdi Lemezgyar hengeresze

SUGA LÁSZLÓ
a Sarospataki Comenius Tanitoképzo Foiskola
hallgatója

SZABÓ LÁSZLÓ
a Borsodi Szenbanyak Vallalat miskolci
banyauzemének vajara

SZEGEDI ILDIKÓ
a 31 Sz Állami Épitoipari Vallalat Leninvarosi
12 Sz Foépitesvezetoségének gepesz
uzemmérnoke

SZEGHŐNÉ
GÁBOR VALÉRIA
a Miskolci Kozlekedesi Vallalat belso ellenore

SZŰCS ENIKŐ
a Ruhazati Textilkereskedelmi Vallalat
raktári részlegvezetoje

TAKÁCS IMRE
a Tokaji Vas- es Femipari Szovetkezet
festo szakmunkasa

TAKÁTS GYULA
Sarospatak Varosi Tanacs elnoke

TÁLLAI ANDRÁSNÉ
a Mezőkovesdi I Laszlo Gimnazium
és Szakkozepiskola tanara

TÍMÁR VILMOS
az MSZMP Miskolc Varosi Bizottsaganak
első titkara

TÓTH JÓZSEF
asztalos kisiparos

DR. TRENCSÉNYI
ERZSÉBET
a Kazincbarcikai Varosi Korhaz
es Rendelointezet igazgato-foorvosa

DR. TÚRÓS ANDRÁS
a Borsod-Abauj-Zemplen Megyei
Rendor-fokapitanysag vezetoje

ÚJHELYI TIBOR
az MSZMP Kazincbarcika Varosi Bizottsaganak
elso titkara

VARGA GÁBOR
a Tomori Petofi Mgtsz lakatosa

VARGA JÁNOS
a December 4 Drotmuvek villanyszerelo
csoportvezetoje

VASAS FERENC
MAV Miskolci Vontatasi Fonokseg lakatos
csoportvezetoje

VASS JÓZSEF
a Lenin Kohaszati Muvek Hamor Leanyvallalata
fomuvezetoje

ZAHORECZ ADORJÁNNÉ
a Putnoki 2 Szamu Altalanos Iskola tanara

ZÁGONYI LÁSZLÓ
a satoraljaujhelyi Elzett Certa Vallalat
fómuvezetoje

ZSUGA LÁSZLÓ
a hernadnémeti Hernadvolgye Mgtsz elnoke

CSONGRÁD MEGYE

DR. ANDERLE ÁDÁM
a szegedi Jozsef Attila Tudomanyegyetem
partbizottsaganak titkara docens

APRÓ ANTAL
az Orszaggyulés nyugalmazott elnoke
a Magyar–Szovjet Baratí Tarsasag elnoke

DR. ÁGOSTON JÓZSEF
a Szakszervezetek Csongrad Megyei Tanacsa
vezeto titkara

BAKAI ISTVÁN
a Marosmenti Áfész elnoke

BARANYAI TIBOR
a Szakszervezetek Orszagos Tanacsanak fotitkara

BÁLINT LÁSZLÓ
a Szegedi Szalamigyar es Huskombinat vezerigazgatoja

BERTUS PÁL
a fabiansebestyeni Kinizsi Termeloszovetkezet elnoke

BLEIER KATALIN
a Kontakta Alkatreszgyar szentesi gyaranak maros szakmunkasa

BORSOS BÉLA
a Nagylaki Altalanos Iskola igazgatoja

DÓCZI GÁBOR
az MSZMP Szentes Varosi Bizottsaganak elso titkara

DR. FARAGÓ MÉSZÁROS VILMOS
Zsombo Kozsegi Tanacs elnoke

GÁL ISTVÁN
a Hodmezovasarhelyi Alfoldi Porcelangyar vezerigazgatoja

GERMÁNNÉ DR. VASTAG GYÖRGYI
a KISZ Csongrad Megyei Bizottsaganak elso titkara

GÉMES PÁL
a bokrosi Kossuth Termeloszovetkezet elnoke

GYÁRFÁS MIHÁLY
az MSZMP Csongrad Megyei Bizottsaganak nyugalmazott titkara

HOLLÁN ZSUZSA
az Orszagos Haematologiai es Vertranszfuzios Intezet forgazgato-foorvosa

DR. HORVÁTH KÁROLYNÉ
az MSZMP Csongrad Megyei Bizottsaganak titkara

JÁHNI LÁSZLÓ
a Csongrad Megyei Rendor-fokapitanysag partbizottsaganak titkara

JUDIK ISTVÁN
a Nagyalfoldi Koolaj- es Foldgaztermelo Vallalat szegedi uzemenek termelomestere

DR. KARI CSABA
az MTA Biologiai Kutato Intezetenek tudományos munkatarsa

KIS LAJOS
az MSZMP Hodmezovasarhely Varosi Bizottsaganak elso titkara

DR. KONCZ JÁNOS
az MSZMP Csongrad Megyei Bizottsaganak titkara

KOVÁCS JÓZSEF
a Hodgep makoi gyaranak meocsoport-vezetoje

KURUCSAI ISTVÁN
a Magyar Kabelmuvek kisteleki gyara termelesi osztalyvezeto-helyettese

MAJTÉNYINÉ TURI KATALIN
a Szentes Varosi Konyvtar konyvtarvezetoje

MÁRTON ANDRÁSNÉ
a Szegedi Kozlekedesi Vallalat cimfestoje

PAPDI JÓZSEF
a Csongrad Megyei Tanacs elnoke

PAPP GYULA
Szeged Megyei Varos Tanacsanak elnoke

PÁL LÉNÁRD
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

DR. PERÉNYI JÁNOS
a Szegedi Deri Miksa Gepipari Szakkozepiskola igazgatoja

SZABÓ GYULÁNÉ
a Hodmezovasarhelyi Varosi Korhaz intezetvezeto fonovere

SZABÓ SÁNDOR
az MSZMP Csongrad Megyei Bizottsaganak elso titkara

DR. SZÉKELY SÁNDOR
az MSZMP Szeged Városi Bizottságának
első titkára

DR. SZILÁRD JÁNOS
a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem
rektora

SZŰCS ISTVÁNNÉ
az MSZMP Mórahalom Városi Jogú Nagyközségi
Bizottságának megbízott első titkára

TASI GÁBOR
a Szegedi MÁV Igazgatóság pályafenntartási
főmérnoke

TÁPAI JÓZSEFNÉ
a Szegedi Ruhagyár segédművezetője

TÓTHNÉ EKE PIROSKA
a Tisza Bútoripari Vállalat csongrádi gyára
gyártóeszköz-gazdálkodója

UDVARI PÉTER
a hódmezővásárhelyi Metripond esztergályosa

VAJNAI ERNŐ
a hódmezővásárhelyi Vörös Csillag
Termelőszövetkezet elnöke

VASS SÁNDOR
az MSZMP Mindszent Nagyközségi Bizottságának
titkára

FEJÉR MEGYE

BARBÉLY BARNABÁS
az Ikarus székesfehérvári gyára főosztályvezetője

BARTS OSZKÁRNÉ
az MSZMP Fejér Megyei Bizottságának
első titkára

BOKOR ISTVÁNNÉ
az MSZMP Ercs Nagyközségi Bizottságának
titkára

CZINKON LÁSZLÓ
a cecei Béke Termelőszövetkezet szervizvezetője

CZIPÓTH PÁL
a Csákvári Állami Gazdaság agazatvezetője

DOLEZSÁL KÁROLY
a Dunai Vasmű esztergályosa

FEHÉRI BÉLA
a Dunai Vasmű pártbizottságának titkára

DR. FOGARASI TIBOR
a Szakszervezetek Fejér Megyei Tanácsának
vezető titkára

HÁMORI CSABA
a KISZ Központi Bizottságának első titkára

HORVÁTH ANDRÁS
a Hazafias Népfront Fejér Megyei Bizottságának
titkára

HORVÁTH GÁSPÁR
a Videoton Elektronikai Vállalat
pártbizottságának titkára

JUHÁSZ JÁNOS
a Mezőfalvai Mezőgazdasági Kombinát
kerületvezetője

KÁZSMÉR JÁNOS
a Videoton Elektronikai Vállalat vezérigazgatója

DR. KERKUSKA LÁSZLÓ
a Fejér Megyei Kórház főorvosa

KISS JÓZSEF
az Alba Regia Állami Építőipari Vállalat
vezérigazgatója

KMETOVICS MÁRIA
a Dunaújvárosi Pedagógus pártbizottság titkára

KRACSUN CSABA
a KISZ Fejér Megyei Bizottságának első titkára

LACFI ENDRE
az Agárdi Mezőgazdasági Kombinát
agazatvezetője

MÁDLNÉ
DR. MAÁR ILONA
az MSZMP Dunaújváros Városi Bizottságának
első titkára

MENYHÁRT JÁNOSNÉ
az Albaker Élelmiszer-kereskedelmi
es Vendeglatoipari Vallalat uzletvezetoje

NÉMETHNÉ
KÁNYA ERZSÉBET
a Szekesfehérvari Konnvufémmu muszakvezeto
fomuvezetoje

PAJOR JÁNOS
a szekesfehervari Alba-Volan gepkocsivezetője

SERES JÓZSEF
az MSZMP Szekesfehervar Varosi Bizottsaganak
elso titkara

SZABÓ LÁSZLÓ
a bicskei Villanyszerelo ipari Vallalat eloszerelo
uzemenek muvezetoje

SZÍ LÁSZLÓ
a Papiripari Vallalat dunaujvarosi gyaranak
uzemvezetoje

DR. SZIKLAI ANTAL
a Fejer Megyei Tanacs elnoke

DR. SZUNDY TAMÁS
az MTA Martonvasari Mezogazdasagi Kutato
Intezetenek foosztalyvezetoje

DR. TIHANYI LÁSZLÓ
a sarbogardi Kossuth Termeloszovetkezet
elnokhelyettese

VÁNCSA JENŐ
mezogazdasagi es elelmezesugyi miniszter

VÁRI JÁNOS
a Veszpremi Szenbanyak Vallalat balinkai
uzemenek kovacs szakmunkasa

GYŐR-SOPRON MEGYE

BÁLINT MIHÁLY
a Soproni Fafeldolgozo soproni gyara
meovezetoje

BERECZ FRIGYES
ipari miniszter

BOGNÁR GYULÁNÉ
a Győri Fodrasz Szovetkezet elnoke

BOLDIS GÉZA
a Raba Magyar Vagon- és Gépgyar kapuvari
gyara muszaki igazgatohelyettese

BOROS LÁSZLÓ
a Győr-Sopron Megyei Állami Épitőipari Vallalat
soproni fo-épitésvezetosegenek muvezetoje

BURANITS ÉVA
a Soproni Lackner Kristof Általanos Iskola
megbizott igazgatoja

BURKUS NÁNDOR
a Gyor-Sopron Megyei Állami Épitoipari Vallalat
munkamodszer-atadoja

EKLICS GÁBORNÉ
a csornai Tejporgyar muvezetoje

DR. ELEK SÁNDOR
az MSZMP Győr Varosi Bizottsaganak
elso titkara

GEREZDES JÁNOS
a Mosonmagyarovari Timfold- es Mukorundgyar
igazgatoja

GRÚBER PÁLNÉ
a Graboplast fertoszentmiklosi telepenek
befuző gépmestere

HENCZ JÓZSEF
az MSZMP Sopron Varosi Bizottsaganak
elso titkara

DR. HORVÁTH ANDRÁS
a gyori Kozlekedesi es Tavkozlesi Muszaki
Foiskola tanara

HORVÁTH EDE
a Raba Magyar Vagon- es Gepgyar
vezerigazgatoja

HORVÁTH FERENC
a Hazafias Nepfront Gyor Varosi Bizottsaganak
nyugalmazott titkara

HORVÁTH MIKLÓS
a gyorsvenyhazi Buzakalasz Mgtsz magtarosa

JANCSÓ PÉTER
a Graboplast Pamutszovo- es Muborgyar gyaregysegvezetője

KÉRI LEHELNÉ
a rajkai Egyetertés Mgtsz elnoke

KÓBORI BÉLA
a KISZ Gyor-Sopron Megyei Bizottsaganak elso titkara

KOVÁCS TIBOR
a morichidai Kossuth Mgtsz elnoke

DR. LAKATOS LÁSZLÓ
az MSZMP Gyor-Sopron Megyei Bizottsaganak elso titkara

NEMES ZSIGMOND
az MSZMP Pannonhalma Nagykozsegi Bizottsaganak titkara

NÉMETH KÁROLY
az MSZMP Mosonmagyarovar Varosi Bizottsaganak elso titkara

NÉMETH PÉTER
a Gyor es Videke Sutoipari Vallalat villanyszerelo csoportvezetoje

OLÁH JÁNOSNÉ
a Gardenia Csipkefuggonygyar aruforgalmi osztalyvezetoje

PANKER MIHÁLY
a Raba Magyar Vagon- es Gepgyar geplakatos fodarusa

PEREDI MÁRIA
a Glovita Gyori Kotottkesztyugyar laboratoriumi anyagbevizsgaloja

DR. SCHREINER LÁSZLÓ
a Gyor-Sopron Megyei Tanacs Korhaz-Rendelointezetenek foorvosa

DR. SOMOGYI JÓZSEF
az MTA Geodéziai es Geofizikai Kutato Intezetenek igazgatoja

SZABÓ MIHÁLY
a Gyor-Sopron Megyei Tanacs elnoke

ÚJFALUSI SÁNDOR
a Szakszervezetek Gyor-Sopron Megyei Tanacsanak vezeto titkara

VADÁSZ ANNA
a Hazafias Nepfront Gyor-Sopron Megyei Bizottsaganak titkara

VARGA FERENC
a Mosonmagyarovari Femszerelvenygyar muvezetoje

VASS ZOLTÁN
a Rabatext Textilipari Vallalat vezerigazgatoja

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

DR. ÁCS ISTVÁN
Debrecen Varosi Tanacs elnoke

BARTHA ISTVÁN
a Hajdusagi Iparmuvek vezérigazgatoja

BÉKE LÁSZLÓNÉ
a Polgari Takarekszovetkezet elnoke

BÓDI LÁSZLÓ
a Hajdunanasi Allami Gazdasag igazgatoja

BODÓ ATTILA
a Debreceni Momal Ipari Szovetkezet elnoke

DR. BOJÁN FERENC
a Debreceni Orvostudomanyi Egyetem partbizottsaganak titkara, docens

CZINA LAJOS
a biharkeresztesi Fa- es Épitoipari Szovetkezet gepszereloje

CSIGE JÓZSEF
a balmazujvarosi gimnazium igazgatoja

CSUKÁS KÁLMÁNNÉ
a debreceni Baromfi-feldolgozo Vallalat szignaloja

DR. DARÓCZI ZOLTÁN
a Kossuth Lajos Tudomanyegyetem rektora

DR. DEÁK GÉZA
a foldesi Rakoczi Mgtsz elnoke

ERDÉLYI GÉZA
a MÁV debreceni jarmujavito uzemi partbizottsaganak titkara

FIÁK LÁSZLÓ
a Magyar Gordulocsapagy Muvek vezérigazgatoja

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
az Épito- Fa- es Épitoanyag-ipari Dolgozok Szakszervezetenek fotitkara

DR. JUHÁSZNÉ LÉVAI KATALIN
a KISZ Hajdu-Bihar Megyei Bizottsaganak titkara

KALMÁR ERZSÉBET
Nadudvar Nagykozségi Tanacs csoportvezetoje

KARAKAS LÁSZLÓ
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak nyugalmazott osztalyvezetoje

KÁLLAI GYULA
a Hazafias Nepfront Orszagos Tanacsanak elnoke

KINCSES LAJOSNÉ
az MSZMP Puspokladanyi Varosi Bizottsaganak elso titkara

KOLLÁR JÁNOS
a Hajdu-Bihar Megyei Rendor-fokapitanysag vezetoje

KOVÁCS BARNA
a Hajdu-Bihar Megyei Allami Épitoipari Vallalat festő-mazolo szakmunkasa

KOVÁCS GÁBORNÉ
a Debreceni Közepfoku Oktatasi Intezmenyek partbizottsaganak titkara

KULCSÁR JÓZSEF
a MÁV debreceni teruleti igazgatoja

KUSAI SÁNDORNÉ
az MSZMP Berettyoujfalu Varosi Bizottsaganak elso titkara

LÁDA JÁNOS
a hajduboszormenyi II Kongresszus Mgtsz muvezetoje

LUKOVICS ANDRÁS
a debreceni Kolcsey Ferenc Művelodési Kozpont igazgatoja

DR. MENYHÁRT LAJOS
az MSZMP Debrecen Varosi Bizottsaganak elso titkara

MOLNÁR LÁSZLÓNÉ
a Hajdu-Bihar Megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vallalat ABC-aruhaz vezetője

DR. NAGY GÁBOR
a Debreceni Tartositoipari Kombinat vezerigazgatoja

NAGY TIBORNÉ
nyugdijas

PAPP IMRE
a Medicor Muvek Debreceni Orvosi Muszergyaranak munkaadagoloja

DR. POSTÁS SÁNDOR
az MSZMP Hajdu-Bihar Megyei Bizottsaganak elso titkara

RESZEGI LAJOS
az MSZMP Hajduboszormény Varosi Bizottsaganak elso titkara

RŐDER RICHÁRD
a Biogal Gyogyszergyar fermentalo szakmunkasa

DR. SALLAI LAJOS
a hajduszoboszloi Bocskai Halaszati Termeloszovetkezet elnoke

SIKULA GYÖRGY
az MSZMP Hajdu-Bihar Megyei Bizottsaganak nyugalmazott elso titkara

DR. SZABÓ IMRE
a Hajdu-Bihar Megyei Tanacs elnoke

SZABÓ ISTVÁN
a Termeloszovetkezetek Orszagos Tanacsanak elnoke, a nadudvari Voros Csillag Mgtsz elnoke

SZOLYKA MIHÁLYNÉ
a hajdudorogi Bocskai Mgtsz partbizottsaganak titkara

SZÖLLŐSI JÓZSEF
a derecskei Afesz elnoke

SZŰCS JÓZSEF
a komadi Bihar Nepe Mgtsz elnoke

TÁNCZOS GYULA
a Nagyalfoldi Koolaj-feldolgozo Vallalat uzemegyseg-vezetoje

TÓTH IMRE
az MSZMP Hajdu-Bihar Megyei Bizottsaganak titkara

VÁRHIDI ATTILÁNÉ
az MSZMP Nyiradony Nagykozsegi Bizottsaganak titkara

ZSUROVITS SÁNDORNÉ
a Szakszervezetek Hajdu-Bihar Megyei Tanacsanak vezeto titkara

HEVES MEGYE

BARTA ALAJOS
az MSZMP Heves Megyei Bizottsaganak elso titkara

BESENYEI BÉLA
a 212 Szamu Ipari Szakmunkaskepzo és Szakkozépiskola igazgatohelyettese

BESSENYEI PÉTER
a Matravidéki Femmuvek fuzesabonyi gyara beallitolakatosa

BÓNYAI ISTVÁN
a Matra Volan Vallalat hatvani uzemegysegenek muvezetoje

BUDAI SÁNDOR
a tarnamérai Lenin Mgtsz partbizottsaganak titkara

DR. DOMÁN LÁSZLÓ
az Egri Dohanygyar igazgatoja

DOROS ISTVÁN
a Matrai Erdo- es Fafeldolgozo Gazdasag erdesze

FARKAS KÁLMÁNNÉ
a hatvani Bajza Jozsef Gimnazium igazgatoja

GUBÁN DEZSŐ
nyugdijas

GULYÁS SÁNDOR
a hevesi Rakoczi Termelőszovetkezet elnoke

IGNÁCZ GYULÁNÉ
Bélapátfalva Nagykozségi Tanacs penzugyi eloadoja

JUHÁSZ FERENC
az Erosaramu Villamos Szereloipari Vallalat igazgatoja

KALINA MÁRIA
a Heves Megyei Uttoroelnokseg elnoke

KAPOSI LEVENTE
a Heves Megyei Nepujsag foszerkesztoje

KERESZTESI PÉTER
a Matraaljai Szenbanyak Vallalat uzemvitel-vezetője

MÉSZÁROS ALBERT
a Hazafias Népfront Heves Megyei Bizottsaganak titkara

MOLNÁR GÁBOR
a Csoszereloipari Vallalat muvezetoje Lorici

NAGY ANDRÁS
a nagyredei Szolloskeri Termelőszovetkezet elnokhelyettese

NÉMETH LÁSZLÓ
az MSZMP Eger Varosi Bizottsaganak elso titkara

PETROVSZKI ISTVÁN
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak osztalyvezetoje

RAJKI SÁNDORNÉ
a Gagarin Hoeromu Vallalat partbizottsaganak titkara

RÉV LAJOS
az OKISZ nyugalmazott elnoke

ROHÁNSZKY FERENC
a Gyöngyszov Áfész elnoke

OROSZNÉ
DR. SZÉL MÁRIA
a gyongyosi Bugát Pál Korhaz gyogyszerésze, tudomanyos főmunkatárs

SCHÉL ANDRÁS
A Finomszerelvenygyár csoportvezetője

SCHMIDT REZSŐ
a Heves Megyei Tanacs elnoke

TÓTH MIHÁLY
a poroszlói Magyar–Szovjet Baratság Mgtsz elnoke

USZTA GYULA
a Magyar Ellenallok, Antifasiszták Szövetsegehek nyugalmazott főtitkara

VÉGH ISTVÁN
az MSZMP Petervasara Nagykozsegi Bizottsaganak titkara

KOMÁROM MEGYE

ANTALÓCZY ALBERT
az MSZMP Komarom Megyei Bizottsaganak első titkara

BARANYAI LŐRINC
a Dorogi Szenbanyak Vallalat partbizottságanak titkara

BARTHÁNÉ DROPPA ÉVA
az Esztergomi Tanitokepzo Foiskola adjunktusa

BENCZE ISTVÁN
a Vertes Volan Vallalat gepkocsivezetője

DR. BURGERT RÓBERT
a Babolnai Mezogazdasagi Kombinat vezerigazgatoja

CZÉH ZOLTÁNNÉ
a Kobanyai Gyogyszerarugyar dorogi gyaranak laboransa

CSEH LÁSZLÓ
az oroszlányi József Attila Általános Iskola tanára

CSENTE JENŐ
a Tatabanyai Szénbányák Vállalat frontmestere

ÉRSEK ERZSÉBET
a KISZ Komárom Megyei Bizottságának első titkára

HALÁSZ SÁNDOR
a Komarom Megyei Állami Épitőipari Vállalat művezetője

KAPOLYI LÁSZLÓ
kormanybiztos

KÓKAI BÉLA
az MSZMP Tatabanya Városi Bizottsaganak első titkara

KULCSÁR SÁNDOR
a Szakszervezetek Komarom Megyei Tanácsának vezető titkára

LATORCZAI FERENC
a Papíripari Vallalat labatlani gyarának igazgatoja

MIKÓ BALÁZS
az MSZMP Esztergom Varosi Bizottsagának első titkara

MLINÁRCSIK MIHÁLY
a csaszari Rákóczi Mgtsz előadója

MONOS RUDOLF
a Tatabanyai Szénbanyak Vállalat fejlesztési igazgatoja

MOSOLYGÓNÉ
ERDÉLY GYÖNGYI
a dorogi Kelen Jolan Gimnázium tanára

NÉMETH MIKLÓS
az MSZMP Kozponti Bizottságának titkára

PULAY ZOLTÁN
a Komáromi Mezogazdasagi Kombinat vezerigazgatoja

RÁCZ GYÖRGYNÉ
a Tatai Cipőgyár betanított munkása

SMUDLA ISTVÁN
a tatabanyai Banki Donat Szakkozepiskola igazgatoja

SZLOBODNIK ENDRE
az Oroszlanyi Szenbanyak Vallalat vajara

TÓTH BÁLINT
az Almasfuzitoi Timfoldgyar muszeresze

VARGA GYULA
a Komarom Megyei Tanacs elnoke

VÁMOS SÁNDOR
az MSZMP Komarom Megyei Bizottsaganak titkara

WEISZ ISTVÁN
az MSZMP Komarom Megyei Bizottsaganak titkara

ZÁBORSZKY ZSIGMOND
a kocsi Aranykalasz Mgtsz elnoke

NÓGRÁD MEGYE

ÁGNER GYULA
a Szakszervezetek Nograd Megyei Tanacsanak vezeto titkara

BANDUR ISTVÁNNÉ
a karancslapujtoi Karancs Mgtsz uzemvezetoje

BOLDVAI LÁSZLÓ
a KISZ Nograd Megyei Bizottsaganak elso titkara

BOLLA MÁRIA
a Salgotarjani Vasontode es Tuzhelygyar technologusa

DEÁK GÁBOR
az Allami Ifjusagi es Sporthivatal elnoke

DEVCSICS MIKLÓS
a Nograd Megyei Tanacs elnoke

EGERESI LÁSZLÓ
a Nogradi Szenbanyak Vallalat kanyasi banyauzemenek csapatvezeto vajara

FENT LAJOSNÉ
a szurdokpuspoki altalanos iskola igazgatoja

FORGÓ IMRE
az MSZMP Balassagyarmat Varosi Bizottsaganak elso titkara

GAJDÁR GÉZA
a Nograd Volan partbizottsaganak titkara

GÉCZI JÁNOS
az MSZMP Nograd Megyei Bizottsaganak elso titkara

HAJDU JÁNOS
a Futober batonyterenyei gyaranak osztalyvezetoje

HÁBEL TIBORNÉ
a Pava Ruhagyar matraterenyei gyaranak kesztermekatvevoje

DR. HÜTTER CSABA
a szecsenyi II. Rakoczi Ferenc Mgtsz elnoke

JUSCSÁK GYÖRGY
a Matraaljai Allami Gazdasag igazgatoja

KAPÁS IMRE
a pasztori Szerszam- es Keszulekgyar geplakatosa

KOVÁCS LÁSZLÓ
a Banyaipari Dolgozok Szakszervezetenek titkara

LETOVAI ILDIKÓ
a Hazafias Nepfront Nograd Megyei Bizottsaganak titkara

DR. LONSTÁK LÁSZLÓ
a salgotarjani Penzugyi es Szamviteli Foiskola igazgatoja

MEDGYESSY PÉTER
a Miniszterelnokseg elnokhelyettese

NÉMETH ANTAL
az MSZMP Ersekvadkerti Kozsegi Bizottsaganak titkara

NÓTÁS ISTVÁN
a Ganz-MAVAG matraterenyei gyaranak uzemvezetoje

NOVOTNI TIBORNÉ
a dregelypalanki Szondi Mgtsz üzemvezetője

DR. SÁNDOR LÁSZLÓ
az MSZMP Salgotarján Városi Bizottságának első titkára

SZABÓ IMRÉNÉ
a Vaci Kotottarugyár kazari gyaregységének műszakvezetője

DR. SZABÓ ISTVÁN
a Salgotarjani Kohaszati Üzemek vezerigazgatója

SZOKOLSZKI ISTVÁN
az Üvegipari Muvek Salgotarjani Sikuveggyaranak muvezetoje

ZSUFFA MIKLÓS
a Nógrádi Szénbanyak Vallalat vezerigazgatoja

PEST MEGYE

ALMÁSI ANTAL
a Mechanikai Muvek csoportvezetoje

DR. ARATÓ ANDRÁS
a Szakszervezetek Pest Megyei Tanacsanak vezeto titkara

ÁDORI KÁROLY
az MSZMP Dabas Városi Jogu Nagykozsegi Bizottsaganak első titkara

BALOGH LÁSZLÓ
a Pest Megyei Tanacs elnoke

BALOGH TAMÁS
az Epitestudomanyi Intezet tudomanyos munkatarsa

BÁLINT CSABA
a Dabasi Nyomda igazgatoja

BECK TAMÁS
a Budaflax Lenfono es Szovoipari Vallalat vezerigazgatoja, a Magyar Gazdasagi Kamara elnoke

DR. BENEDEK LÁSZLÓ
az Egyesített Egészségügyi Intézmények igazgató főorvosa, Százhalombatta

BORBÉLY SÁNDOR
a Munkásőrség országos parancsnoka

BRINDZIK ISTVÁNNÉ
Farmos Községi Tanács védőnője

CSEREPKAI LÁSZLÓNÉ
a Dunakeszi Konzervgyár osztályvezető-helyettese

CSERVENKA FERENCNÉ
az MSZMP Pest Megyei Bizottságának nyugalmazott első titkára, az Országgyűlés alelnoke

CSIZMADIA JÁNOS
a vecsési Ferihegy Mgtsz lakatosa

DOBOS MIHÁLY
a ceglédi Közgép pártvezetőségi titkára

DOBOS SÁNDOR
nyugdíjas

DUSCHEK LAJOSNÉ
a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke

FARKAS SÁNDORNÉ
az ecseri Rákosmezeje Mgtsz pártbizottságának titkára

FEHÉR ENDRE
az abonyi Új Világ Mgtsz raktárosa

FERINCZ GYULÁNÉ
a Közép-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság laboránsa

GÓG MÁTYÁS
a Herceghalmi Kísérleti Gazdaság igazgatója

GYENES ANDRÁS
az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnoke

HAJDÚ KÁLMÁN
az Ikladi Ipari Műszergyár művezetője

HAMZA ANTAL
a monori Mezőgép Vállalat esztergályosa

HÁRS ISTVÁN
a Magyar Radio elnoke

HOLÁNSZKI IMRÉNÉ
a Nyaregyhazai Általanos Iskola tanitoja

HORVÁTH JÓZSEF
a Csepel Autogyar gepkocsiszereloje

ISZAK LAJOS
a Nyugat-Pest Megyei Sutoipari Vallalat uzemigazgatoja

KAZAI GYÖRGY
a Pest Megyei Femipari Vallalat 1 szamu gyaregysegenek uzemvezetoje

KEMENCZEI LÁSZLÓ
a dunszentmiklosi Micsurin Mgtsz vizvezetek szereloje

DR. KISS JENŐ
a KISZ Pest Megyei Bizottsaganak elso titkara

KOLLÁR SÁNDOR
a Transzformator- es Hegesztogepgyarto leanyvallalat muvezetoje

DR. KOVÁCS ÁRPÁD
a foti Beke Mgtsz elnoke

KOVÁCS ZSIGMOND
nyugdijas geplakatos

DR. KŐVÁGÓ KÁLMÁN
a foti Egeszseghaz korzeti orvosa

KRASZNAI LAJOS
az MSZMP Pest Megyei Bizottsaganak elso titkara

MARTINOVICS TIBOR
a budakalaszi Obuda Mgtsz partbizottsaganak titkara

DR. OLAJOS MIHÁLY
az MSZMP Vác Varosi Bizottsaganak elso titkara

PRIKSZ JÓZSEF
a Tungsram vaci gyara KISZ-bizottsaganak titkara

DR. RÁTOSI ERNŐ
a Dunai Koolajipari Vallalat vezerigazgatoja

ROMHÁNYI ANDRÁS
a Hazafias Nepfront Pest Megyei Bizottsaganak titkara

DR. SAMU JÁNOS
a szentmartonkatai Kossuth Mgtsz elnoke

SCHEIBER JÓZSEFNÉ
a dunavarsanyi Petofi Mgtsz elnokhelyettese

SZABÓ ISTVÁN
a godolloi Agrartudomanyi Egyetem KISZ-bizottsaganak titkara

SZABÓ MIHÁLY
a Pest Megyei Rendor-fokapitanysag alosztalyvezetoje

SZEMETHY LÁSZLÓNÉ
az MSZMP Budaors Varosi Bizottsaganak elso titkara

DR. SZEMŐK ANDRÁS
a Godolloi Agrartudomanyi Egyetem tangazdasaganak osztalyvezetoje

SZERÉNYI GÁBOR
a Dunai Cement- es Meszmu osztalyvezetoje

SZITÁS ISTVÁN
a Csepel Autogyar 5 szamu gyara csoportvezetoje

SZLAMENICKY ISTVÁN
a SZOVOSZ titkara

TAUSZ JÁNOS
az IBUSZ nyugalmazott vezerigazgatoja

TAVASZI JÓZSEF
a Pestvideki Gepgyar fodiszpecsere

TÓTH ANDRÁS
Galgamacsa Tanacs elnoke

TUREK FERENC
a Pemu-Kemipur Vegyesvallalat technikusa

TÚRI GYÖRGY
a Volan Tomegaru- es Banyaszati Fuvarozo Vallalat uzemigazgatoja

DR. WALDHAUSEL ÁGNES
a szigetszentmiklosi Szakorvosi Rendelointézet orvosa

ZAKAR ISTVÁNNÉ
a cegledi Nivo Ruhaipari Kisszovetkezet elnoke

ZÁBOJI ATTILA
a gyali Szabadsag Mgtsz csoportvezetoje

ZÁMBÓ SÁNDORNÉ
a szigetszentmiklosi III Szamu Altalanos Iskola tanara

SOMOGY MEGYE

BAJER NÁNDOR
a Masterfil Pamutfonoipari Vallalat igazgatoja Kaposvar

BALLA ISTVÁN
a Balatoni Halgazdasag agazatvezetoje

BÉLTECZKY SÁNDOR
a csurgoi 526 Szamu Szakmunkaskepzo Intezet igazgatohelyettese

BOROS JÓZSEF
a Kaposgep Vallalat igazgatoja

DÉNES JÁNOSNÉ
a Kaposvari Oktatasi Intezmenyek partbizottsaganak titkara

DÉVAINÉ SERES ERZSÉBET
a Kaposvari Tejipari Vallalat osztalyvezetoje

DR. EXNER ZOLTÁN
a Szakszervezetek Somogy Megyei Tanacsanak vezeto titkara

FAZEKAS JÓZSEF
a Kaposvari Villamossagi Gyar KISZ-bizottsaganak titkara

DR. GRÜBL LÁSZLÓ
az MSZMP Marcal Varosi Bizottsaganak elso titkara

DR. GYENESEI ISTVÁN
a Somogy Megyei Tanacs elnoke

DR. HÁZAS JÓZSEF
a Siofoki Korhaz igazgatohelyettese

HORVÁTH JÓZSEF
a gollei Béke Mgtsz uzemegység vezetoje

DR. JÁKAB JÓZSEF
Igal Kozségi Tanacs elnoke

KLENOVICS IMRE
az MSZMP Somogy Megyei Bizottsaganak elso titkara

KÓTAI GÉZA
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak osztalyvezetoje

KOVÁCS ISTVÁN
a Nagyatadi Cérnagyar energetikusa

KUSZINGER JÁNOSNÉ
a Dél-somogyi Mezogazdasagi Kombinat allattenyésztoje Nagyatad

LOSONCZI PÁL
az Elnoki Tanacs nyugalmazott elnoke

MAGYAR ISTVÁN
a Bohonyei Allami Gazdasag igazgatoja

MÉSZÁROS JÓZSEF
a szorosadi Koppanyvolgye Mgtsz agazatvezetoje

MIHALICS VERONIKA
a KISZ Somogy Megyei Bizottsaganak elso titkara

DR. PALLER ENDRE
a barcsi Voros Csillag Mgtsz elnoke

SUHAJDÁNÉ DR. CSUGÁNY IBOLYA
a Hazafias Nepfront Siofok Varosi Bizottsaganak titkara

SZABÓ SÁNDOR
a Mahart balatoni leanyvallalatanak igazgatoja, Siofok

DR. SZÉLES GYULA
a keszthelyi Agrartudomanyi Egyetem Allattenyesztesi Karanak dekanhelyettese, Kaposvar

SZÉNÁNSZKY MIHÁLY
a Somogy Erdo- es Faipari Gazdasag barcsi gyaregysegenek uzemvezetoje

TAKÁCS GYULA
nyugdijas

TOLNAI SÁNDOR
az MSZMP Kaposvar Varosi Bizottsaganak elso titkara

TÓTH JÁNOS
az MSZMP Somogy Megyei Bizottsaganak titkara

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYE

ARANYOSI LÁSZLÓ
az Ipari Muszergyar gyaregyseg-igazgatoja Fehergyarmat

DR. BALOGH ÁRPÁD
a nyiregyhazi Bessenyei Gyorgy Tanarkepzo Foiskola tanara

BALY JÁNOS
a vasarosnamenyi Voros Csillag Mgtsz agazatvezetoje

BÁNÓCZI GYULA
a Szabolcs-Szatmar Megyei Tanacs elnoke

DR. BERECZ ISTVÁN
a Szabolcs-Szatmar Megyei Korhaz orvosa

BERECZ JÁNOS
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

DICZKÓ LÁSZLÓ
az MSZMP Szabolcs-Szatmar Megyei Bizottsaganak titkara

FERENC LÁSZLÓNÉ
a Hodikot tiszaloki gyaranak csoportvezetoje

GÁLNÉ KÁRPÁTI ÁGNES
a Divatruhazati Vallalat gazdasagi igazgatohelyettese

GUTHY LAJOS
az Ipari Szerelveny- es Gepgyar mateszalkai gyaregyseg osztalyvezetoje

HARBULA ISTVÁN
Kolcse Nagykozsegi Tanacs elnoke

HUSZTI LÁSZLÓNÉ
a Voros Oktober Ruhagyar vasarosnamenyi gyaranak csoportvezetoje

JÓKAY LÁSZLÓ
a KISZ Szabolcs-Szatmar Megyei Bizottsaganak elso titkara

JUHÁSZ JENŐ
a Taurus nyiregyhazi gyaranak karbantartas-vezetoje

KALINÁK JÓZSEF JÁNOS
a Vulkan Öntodei Vallalat fomuvezetoje

DR. KOVÁCS GÉZA
a Szabolcsbakai Mgtsz elnoke

KOVÁCS LAJOS
a timari Beke Mgtsz ipari foagazat-vezetoje

LENGYEL FERENCNÉ
a Nyirmeggyesi Mgtsz telepvezetoje

NAGY SÁNDOR
a MAV Zahonyi Uzemigazgatosaganak ugyintezoje

NEHÉZ RUDOLFNÉ
a kisvardai Bessenyei Gyorgy Gimnazium tanara

PUSKÁS ATTILA
az Alkaloida és Vegyeszeti Gyar tiszavasvari uzemenek osztályvezetoje

SALIGA LÁSZLÓ
a Kelet-magyarorszagi Allami Epitoipari Vallalat KISZ-bizottsaganak titkara

SARLÓS ISTVÁN
az Orszaggyules elnoke

SÁRDI SÁNDOR
a Nyíregyházi Papírgyár igazgatója

SOLTÉSZNÉ PÁDÁR ILONA
a Hazafias Népfront Szabolcs Szatmár Megyei Bizottságának titkára

SZABÓ ISTVÁN
a Szakolyi Mgtsz agazatvezetője

SZABÓ SÁNDOR
a Nagyecsedi Mgtsz foagazat vezetője

DR. SZEMERSZKI MIKLÓS
az MSZMP Nyíregyháza Városi Bizottságának első titkára

SZÉCSI FERENC
a Csenger és Vidéke Afész elnöke

SZÜCS ANDRÁS
a Tyukodi Mgtsz autószerelője

TÓTH GÉZA
a Szakszervezetek Szabolcs-Szatmár Megyei Tanácsának vezető titkára

TÓTHNÉ KISS MÁRIA
a Minőségi Cipőgyár nyírbátori gyáregységének személyzeti vezetője

VALENT SÁNDORNÉ
a nyíregyházi 107 Számú Szakmunkásképző Intézet munkatársa

VARGA GYULA
az MSZMP Szabolcs-Szatmár Megyei Bizottságának első titkára

VARGA SÁNDOR
nyugalmazott igazgatóhelyettes

VÁRNAI JÁNOSNÉ
a nagykállói Bordíszmű Ipari Szövetkezet szakmunkása

DR. VERES JÁNOS
az MSZMP Nyírbátor Városi Bizottságának titkára

SZOLNOK MEGYE

BÁLINT FERENC
Szolnok Városi Tanács elnöke

BENCZE SÁNDORNÉ
a Fékon kisujjszállási gyárának munkása

BETHLENDY BÉLA
a jászberényi 606 Számú Ipari Szakmunkásképző Intézet igazgatója

BODNÁR MIHÁLYNÉ
a cibakházai Vörös Csillag Mgtsz csoportvezetője

CZINEGE LAJOS
a Minisztertanács nyugalmazott elnökhelyettese

DEDICS GÁBOR
a KISZ Szolnok Városi Bizottságának titkára

DEME ISTVÁNNÉ
a Gyógyászati Segédeszközök Gyára kisujszállási üzemének művezetője

DÖGEI KÁROLY
a törökszentmiklósi Tiszatáj Mgtsz ellenőrző bizottságának elnöke

FARKAS LAJOSNÉ
a Vas- Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezetének nyugalmazott KV-titkára

FEHÉR IMRE
az MSZMP Jászalsószentgyörgy Községi Bizottságának titkára

FEHÉRVÁRI RUDOLF
a Jászberényi Aprítógépgyár igazgatója

DR. FENYVESI JÓZSEF
a Szakszervezetek Szolnok Megyei Tanácsának vezető titkára

GÁCSI ERZSÉBET
a KISZ Törökszentmiklós Városi Bizottságának titkára

GYŐRFI GYÖRGY
az MSZMP Mezőtúr Városi Bizottságának első titkára

HAKUCSÁK LÁSZLÓ
a Szerszamipari Muvek karcagi gyaranak esztergalyosa

IVÁNCSIK IMRE
a KISZ Szolnok Megyei Bizottsaganak elso titkara

JANKOVICS ZOLTÁN
a Szolnok Megyei Rendorfokapitanysag vezetoje

KARANCSI LAJOS
az MSZMP Kunszentmarton Varosi Bizottsaganak elso titkara

KASUBA JÁNOS
a karcagi Magyar–Bolgar Baratsag Mgtsz elnoke

KATONA IMRE
az Elnoki Tanacs titkara

KISS KATALIN
a szolnoki Centrum Áruhaz osztalyvezeto-helyettese

KOVÁCS BÉLA
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak osztalyvezetoje

KOVÁCS LÁSZLÓ
a Heki Allami Gazdasag partbizottságanak titkara

LENGYEL ZOLTÁN
a kunhegyesi Kunsag Nepe Mgtsz elnoke

DR. MAJOROS KÁROLY
az MSZMP Szolnok Megyei Bizottságának nyugalmazott elso titkara

MEDVECZKI LÁSZLÓ
a jaszszentandrasi Haladas Mgtsz elnoke

MOHÁCSI OTTÓ
a Szolnok Megyei Tanacs elnoke

NAGY ISTVÁN
a tiszaburai Lenin Mgtsz elnoke

NAGY ISTVÁN
a Ganz Danubius tiszafuredi gyara partbizottsaganak titkara

NAGY JÓZSEF
a Kontakta mezoturi gyaranak szerszamkészitoje

NOVOTNY JÁNOSNÉ
a jaszberenyi Jaszsagi Épitoipari Szovetkezet elnoke

ORBÁN SÁNDOR
a torokszentmiklosi Gepgyarto es Javito Ipari Szovetkezet csoportvezetoje

ÓVÁRI MIKLÓS
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

SÁNDOR LÁSZLÓ
a Hazafias Nepfront Szolnok Megyei Bizottsaganak titkara

SCHWAJDA GYÖRGY
a szolnoki Szigligeti Szinhaz igazgatoja

SZABÓ ISTVÁN
az MSZMP Szolnok Megyei Bizottsaganak elso titkara

SZAKALI JÓZSEF
a Kozponti Nepi Ellenorzesi Bizottsag nyugalmazott elnoke

SZALAI LÁSZLÓ
a Tiszamenti Vegyimuvek vezerigazgatoja

SZEMÁNNÉ BARKÓCZI JUDIT
a jaszberenyi Lehel Vezér Gimnazium igazgatohelyettese

SZŰCS JÁNOS
az MSZMP Szolnok Megyei Bizottsaganak titkara

TORNYI LAJOS
a Nagyalfoldi Koolajkutato Vallalat vezerigazgato-helyettese

DR. VADÁSZ JÁNOS
a Szolnok Megyei Korhaz es Rendelointezet foorvosa

VARGA SÁNDORNÉ
az MSZMP Szolnok Varosi Bizottsaganak első titkara

VASS ATTILA
a Jaszberényi Hutogepgyar KISZ-bizottsaganak titkara

VERES JÁNOS
a MAV Szolnoki Jarmujavito Uzemenek lakatosa

VÉGH KÁROLYNÉ
a turkevei Majus 1 Ruhagyar muvezetoje

ZAGYI JÁNOS
az MSZMP Karcag Varosi Bizottsaganak
nyugalmazott elso titkara

TOLNA MEGYE

BAJCSI GÉZA
a simontornyai Simovill Ipari Szovetkezet elnoke

BENKE VALÉRIA
a Tarsadalmi Szemle szerkesztobizottsaganak
elnoke

CSÁSZÁR JÓZSEF
a Tolna Megyei Tanacs elnoke

CSEHÁK JUDIT
szocialis es egeszsegugyi miniszter

GULYÁS KATALIN
a KISZ Szekszard Varosi Bizottsaganak
első titkara

HAJDICS JÓZSEF
a Tamasi Allami Gazdasag fokonyveloje

DR. IZSÁK GYULA
a bataszeki Buzakalasz Mgtsz elnoke

DR. JÁNOSI GYÖRGY
a kaposvari Tanitokepzo Foiskola szekszardi
tagozatanak igazgatohelyettese

KOVÁCSNÉ
GAÁL ERZSÉBET
a Pecsi Keszityugyar dombovari uzemenek
diszpecsere

LIPOVSZKY GYULA
az MSZMP Paks Varosi Bizottsaganak elso titkara

LOVÁSZI ZOLTÁN
a Paksi Atomeromu Vallalat muvezetoje

DR. MOLNÁR ÁDÁM
a Tolna Megyei Korhaz es Rendelointezet
foigazgato foorvosa

DR. MOLNÁR ISTVÁN
a Tolna Megyei Birosag elnoke

NIKOLOV TAMÁS
a Bonyhadi Cipogyar igazgatoja

K. PAPP JÓZSEF
az MSZMP Tolna Megyei Bizottsaganak
nyugalmazott elso titkara

PETRÁK FERENC
a Boripari Dolgozok Szakszervezetenek
nyugalmazott fotitkara

PÉTER JÁNOS
nyugalmazott kulugyminiszter
az Orszaggyules alelnoke

DR. PÉTER SZIGFRID
az MSZMP Tolna Megyei Bizottsaganak
elso titkara

PÓNYA JÓZSEF
a Paksi Atomeromu Vallalat vezerigazgatoja

PRÁVICS JÓZSEF
a Dalmandi Mezogazdasagi Kombinat
vezerigazgato-helyettese

RÓHRNÉ
PALOTÁS GYÖRGYI
a tolnai Gep- es Muszeripari Szovetkezet
elnokhelyettese

VICZAI JÁNOS
a dunafoldvari Tolna Megyei Viz- es Csatornamu
Vallalat uzemegységenek csoszereloje

VAS MEGYE

DR. BORS ZOLTÁN
a Vas Megyei Tanacs elnoke

CSUK ISTVÁN
a Lakastextil Vallalat Posztogyaranak muvezetoje

FARKAS JÁNOS
a KISZ Vas Megyei Bizottsaganak elso titkara

GÁSPÁR SÁNDOR
a Szakszervezetek Orszagos Tanacsanak elnoke

GLANZ LÁSZLÓNÉ
a Felsoszolnoki Altalanos Iskola igazgatoja

GOMBÁS BÉLÁNÉ
a Rakospalotai Bordiszmuipari Vallalat sarvari gyaregysegenek fomernoke

DR. GONDA GYÖRGY
nyugalmazott allamtitkar

GYŐRFFY LÁSZLÓ
az ostffyasszonyfai Petofi Mgtsz elnoke

HARASZTHY ISTVÁN
az MSZMP Répcelak Nagykozsegi Bizottsaganak titkara

HÓBOR FERENC
a Vas Megyei Vegyesipari Vallalat igazgatoja

HOÓS JÁNOS
az Orszagos Tervhivatal elnoke

HORVÁTH LAJOS
az MSZMP Szombathely Varosi Bizottsaganak elso titkara

HORVÁTH MIKLÓS
az MSZMP Vas Megyei Bizottsaganak elso titkara

DR. ILLEI GYÖRGY
a Vas Megyei Markusovszky Korhaz es Rendelointezet foigazgato-helyettese, osztalyvezeto foorvos

JESZTL ALAJOS
a vasvari Kossuth Mgtsz elnoke

JOÓ GYULA
a Vas Megyei Állami Épitoipari Vallalat asztalosa

KÁLMÁN JÁNOS
az Egis kormendi gyaregysegenek fomernoke

MOLNÁR ISTVÁN
az MSZMP Vas Megyei Bizottsaganak titkara

MORAVSZKY ZOLTÁNNÉ
a Sabaria Cipogyar partbizottsaganak titkara

DR. SCHMIDT ERNŐ
a Falco Fakombinat vezerigazgatoja

SCHREINER VILMOSNÉ
a szentgotthardi Vorosmarty Mihaly Gimnazium igazgatoja

SZABÓ LAJOS
a Sarvari Cukorgyar osztalyvezetoje

VESZPRÉM MEGYE

ÁCS ISTVÁN
a veszpremi Varosgazdalkodasi Vallalat varoskorzeti partvezetosegenek titkara

DR. ÁRVA PÉTER
a Veszpremi Vegyipari Egyetem docense tanszekvezeto

BARLA-SZABÓ LÁSZLÓNÉ
a varpalotai 5 Szamu Altalanos Iskola igazgatoja

BELSŐ BARNABÁS
a Videoton ajkai gyaregysegenek igazgatoja

BINDER IMRE
a sumegi Kisfaludy Sandor Gimnazium igazgatoja

BORBÉLY GÁBOR
a Nepszabadsag foszerkesztoje

DR. CSEPREGI ISTVÁN
a Papai Allami Gazdasag igazgatoja

CSONKA ZOLTÁN
az MSZMP Veszprem Varosi Bizottsaganak elso titkara

DOMJÁN BÉLA
a Veszpremi Szenbanyak varpalotai uzemenek partbizottsagi titkara

GUBICZA FERENC
a balatonfuredi Csopak Taja Mgtsz elnoke

GYURICZA LÁSZLÓ
az MSZMP Veszprem Megyei Bizottsaganak
elso titkara

HILBERT ELEK TIBOR
a Nitrokemiai Ipartelepek csoportvezetoje

HORVÁTH ZOLTÁN
a zankai Magyar Tenger Mgtsz ugyintezoje

HÓDI LÁSZLÓ
a Veszpremi Szenbanyak ajkai uzemenek
munkaszervezoje

ISTVÁN JÁNOS
a Veszprem Megyei Tanacs elnoke

JECK TIBOR
a nemesgulacsi Badacsony Mgtsz elnoke

DR. KÜRONYA PÁL
az Ajkai Korhaz foorvosa

LÁZÁR GYÖRGY
az MSZMP fotitkarhelyettese

MÓGOR GYŐZŐ
a Hazafias Nepfront Veszprem Megyei
Bizottsaganak titkara

DR. PATAKI ATTILA
a Bakonyi Bauxitbanya Vallalat
partbizottsaganak titkara Tapolca

PAYERNÉ PICHLER EDIT
a Budatava Ipari Szovetkezet muvezetoje

PELL RUDOLF
a Zirc es Videke Afesz elnoke

ROSTÁSI JÓZSEF
az MSZMP Papa Varosi Bizottsaganak
elso titkara

SILIGA SÁNDOR
a KISZ Veszprem Megyei Bizottsaganak
elso titkara

SOMOGYI IMRE
az MSZMP Kozponti Ellenorzo Bizottsaganak
titkara

SZABÓ ISTVÁN
a balatonfuredi Badacsonyvideki Pincegazdasag
osztalyvezetoje

TAKÁCS IMRÉNÉ
az Ajkai Uveggyar technologusa

TÓTH ILONA
a Szakszervezetek Veszprem Megyei Tanacsanak
vezeto titkara

VARGA ISTVÁN
a Bakony Muvek partbizottsaganak titkara

VÖRÖS ISTVÁN
a Papai Huskombinat partbizottsaganak titkara

ZALA MEGYE

DR. ALPÁRI ÁGNES
a Hutoipari Vallalat zalaegerszegi gyaranak
laborvezetoje

DR. BARACSKAI
JÓZSEFNÉ
a Zalaszentgrot Varosi Voroskereszt titkara

BECZE JÓZSEF
a Csomoderi Mezogazdasagi Termeloszovetkezet
agazatvezetoje

BELEDI GYÖRGY
a Ganz Szerelveny es Gepgyarto Leanyvallalat
csoportvezetoje

BORBÁNDI JÁNOS
a Minisztertanacs nyugalmazott elnokhelyettese

DR. BUZÁS GYULA
a keszthelyi Agrartudomanyi Egyetem
rektorhelyettese

CSEKE JÓZSEF
a Lenti Fem es Faipari Szovetkezet
munkaellatasi csoportvezetoje

GÁL RÓBERT
az MSZMP Nagykanizsa Varosi Bizottsaganak
elso titkara

GYERGYÓI JÁNOS
a Koolaj- es Foldgazbanyaszati Vallalat fofuromestere

HAJDU ISTVÁN
a Tungsram nagykanizsai gyaranak beallitomuszeresze

HORVÁTH FERENC
a Zalaszentgroti Faipari Szovetkezet elnoke

ISÓ VINCE
a KISZ Zala Megyei Bizottsaganak titkara

DR. KARVALITS FERENC
az MSZMP Zala Megyei Bizottsaganak
elso titkara

DR. LENDVAI MIKLÓS
az MSZMP Zalaegerszeg Varosi Bizottsaganak
elso titkara

MÉSZÁROS JÓZSEF
az Aluminiumipari Gepgyar igazgatoja

NÉMETH ISTVÁN
az MSZMP Zala Megyei Bizottsaganak titkara

NÉMETH KÁROLY
az Elnoki Tanacs elnoke

DR. SZABÓ LÁSZLÓ
az MSZMP Keszthely Varosi Bizottsaganak
titkara

SZEBENYI MÁRIA
a nagykanizsai Landler Jeno Gimnazium
es Egeszsegugyi Szakkozepiskola igazgatoja

SZOMMER BÉLA
a Szepetneki Termeloszovetkezet elnoke

TÖRÖK ZOLTÁN
a Tungsram zalaegerszegi gyaranak muvezetoje

TROMBITÁS ZOLTÁN
a Koolaj- es Foldgazbanyaszati Vallalat
vezerigazgatoja

ÚJVÁRI SÁNDOR
a Zala Megyei Tanacs elnoke

VADAS JÁNOS
az MSZMP Letenye Varosi Jogu Nagykozsegi
Bizottsaganak elso titkara

VARGA LÁSZLÓ
a Magyar Uttorok Szovetsege Orszagos
Tanacsanak fotitkara

VERESS PÉTER
nyugalmazott kulkereskedelmi miniszter

MAGYAR NÉPHADSEREG

BARTHA ISTVÁN
az MN Hadtapfonokseg partbizottsaganak titkara

BRACSOK ISTVÁN
az MSZMP Nephadseregi Bizottsaganak titkara

CZEILINGER TIBOR
radiofelderito dandar valtasparancsnoka

CZOBOR SÁNDOR
KISZ-bizottsagi titkar Taszar

CSORBA MIHÁLY
dandarparancsnok

DR. ÉLES ILONA
a Kozponti Katonai Korhaz foorvosa

FEJTI GYÖRGY
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

FENYVESI PÉTER
a Kossuth Lajos Katonai Foiskola
politikai osztalyvezetoje

FÜREDI LÁSZLÓ
a Fegyverzettechnikai Anyagatveteli Kozpont
partbizottsaganak titkara

GÁSPÁR FERENC
az 5. Hadsereg politikai osztalyvezetoje

GULYÁS ANDRÁS
a Kilian Gyorgy Repulo Muszaki Foiskola
hallgatoja

GYÖRGYI BÉLA
az MSZMP Nephadseregi Bizottsaganak
elso titkara

GYURICZA BÉLA
a 2. Hadtest parancsnoka

HARTYÁNI ATTILA
a Beruhazasi Fenntartasi Fonokseg
partbizottsaganak titkara

HORVÁTH ISTVÁN
a Honvedelmi Miniszterium politikai
focsoportfonoke

KÁRPÁTI FERENC
honvedelmi miniszter

KOMÁROMI ISTVÁN
hatorszag- es polgarivedelmi parancsnok

KÓNYA GYÖRGY
sorkatona. Ercsi

MAKAI SÁNDOR
csapatrepulo parancsnok

MALOMSOKI JÓZSEF
a Zrinyi Miklos Katonai Akademia
tanszekvezetoje

MATUSZKA ISTVÁN
a Kozalkalmazottak Szakszervezete Nephadseregi
Bizottsaganak vezeto titkara

MOLNÁR BÉLA
az Elektrotechnikai Javito Uzem
parancsnokhelyettese

MÓROCZ LAJOS
honvedelmi miniszteriumi allamtitkar

PACSEK JÓZSEF
a Magyar Nephadsereg vezerkari fonoke

RÁCZ SÁNDOR
nyugalmazott honvedelmi miniszterhelyettes

SIPOS GÉZA
az 1. Hadtest partbizottsaganak elso titkara

STOCK JÁNOS
legvedelmi repuloparancsnok

SZOKÁCS JÓZSEF
a Legvedelmi Repuloparancsnoksag
partbizottsaganak elso titkara

SZŰCS FERENC
a Magyar Nephadsereg vezerkari fonokenek
helyettese

TEREBESSY JÓZSEF
hadtest politikai osztalyvezeto

TÖRÖK MIHÁLY
az 5. Hadsereg parancsnoka

UNGVÁRI SÁNDOR
Szabolcs-Szatmar megyei hadkiegeszito
parancsnok

BELÜGYMINISZTÉRIUM

CSIBA KÁROLY
a Belugyminiszterium IV. II.
csoportfonok helyettese

CSILLIK ANDRÁS
a Belugyminiszterium partbizottsaganak
elso titkara

ERDŐS ANDRÉNÉ
a Belugyminiszterium 1. szamu partbizottsaganak
alapszervezeti titkara

FÖLDESI JENŐ
belugyminiszteriumi allamtitkar

FÜZESI ANTAL
a Belugyminiszterium 6. szamu partbizottsaganak
titkara

DR. HORVÁTH ISTVÁN
belugyminiszter

DR. KAMARA JÁNOS
nyugalmazott belugyminiszter

KOTVÁSZ ISTVÁN
a Belugyminiszterium partbizottsaganak titkara

NAGY DEZSŐ
a KISZ Belugyminiszteriumi Bizottsaganak
elso titkara

PROKOP ZOLTÁN
a Belugyminisztérium 2 szamu partbizottsaganak titkara

SZELŐCZEI ISTVÁN
a Belugyminisztérium 5 szamu partbizottsaga vegrehajtó bizottságának tagja

VARGA PÉTER
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak osztályvezetője

BM HATÁRŐRSÉG

HARMATI LÁSZLÓ
az oroshazi határorkerulet politikai osztalyanak vezetője

KUN ISTVÁN
az MSZMP Hatarorsegi Bizottsaganak elso titkara

LAKOS SÁNDOR
a Partélet cimű folyóirat fószerkesztoje

SZÉKELY JÁNOS
a BM Hatarórség orszagos parancsnoka

SZÉKELY LÁSZLÓ
a zalaegerszegi határőrkerulet rabafuzesi forgalomellenórzó pontjanak parancsnoka

KÜLÜGYMINISZTÉRIUM

GACSA'. JÁNOS
a berlini kulkepviselet partbizottsaganak titkara

HORN GYULA
kulugyminiszteriumi államtitkar

KORNIDESZ MIHÁLY
nagykovet

MÓD PÉTER
nyugalmazott nagykovet

RAJNAI SÁNDOR
nagykovet

SOMOGYI FERENC
a Kulugyminiszterium foosztalyvezetoje

SZŰRÖS MÁTYÁS
az MSZMP Kozponti Bizottsaganak titkara

TÓTH JÁNOS
nagykovet

TÓTH JÓZSEF
a KISZ Kulugyminiszteriumi Bizottsaganak titkara

VARGA ISTVÁN
az MSZMP Kulugyminiszteriumi Bizottsaganak elso titkara

VÁRKONYI PÉTER
kulugyminiszter

Tartalom

LÁZÁR GYÖRGY MEGNYITÓBESZÉDE 7

A pártértekezlet munkabizottságai 10
A pártértekezlet napirendje 10

KÁDÁR JÁNOS ELŐADÓI BESZÉDE 11

HOZZÁSZÓLÁSOK 27

Havasi Ferenc, a Politikai Bizottság tagja, az MSZMP Budapesti Bizottságának első titkára 27
Panker Mihály, a Rába Magyar Vagon- és Gépgyár géplakatos fődarusa 31
Szabó Tamásné, az Országos Kereskedelmi és Hitelbank kiskunhalasi fiókjának vezetője 35
Hámori Csaba, a Politikai Bizottság tagja, a KISZ Központi Bizottságának első titkára 37
Rajki Sándorné, a Gagarin Hőerőmű Vállalat pártbizottságának titkára 41
Barta György, a Budapesti Műszaki Egyetem pártbizottságának titkára 45
Keresztury Dezső, akadémikus, író 50
Gáspár Sándor, a Politikai Bizottság tagja, a SZOT elnöke 54
Bleier Katalin, a Kontakta Alkatrészgyár szentesi gyárának marós szakmunkása 59
Menyhárt Lajos, az MSZMP Debrecen Városi Bizottságának első titkára 62
Dudla József, az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bizottságának első titkára 67
Kovács Géza, a Szabolcsbákai Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke 72
Karvalits Ferenc, az MSZMP Zala Megyei Bizottságának első titkára 75

Gyenes András, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnöke ... 79
Fejesné Jenei Csilla, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatója ... 85
Kázsmér János, a Videoton Elektronikai Vállalat vezérigazgatója 89
Pál Lénárd, az MSZMP Központi Bizottságának titkára ... 92
Antalóczy Albert, a Központi Bizottság tagja, az MSZMP Komárom Megyei Bizottságának első titkára ... 97
Letovai Ildikó, a Hazafias Népfront Nógrád Megyei Bizottságának titkára ... 102
Pataki Attila, a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat pártbizottságának titkára ... 105
Szabó István, a Központi Bizottság tagja, az MSZMP Szolnok Megyei Bizottságának első titkára ... 109
Grósz Károly, a Politikai Bizottság tagja, a Minisztertanács elnöke ... 113
Timár Judit, a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Kutatócsoportjának tudományos munkatársa ... 119
Szűrös Mátyás, az MSZMP Központi Bizottságának titkára ... 124
Tényi Jenő, a Pécsi Orvostudományi Egyetem intézetvezető egyetemi tanára ... 129
Dévainé Seres Erzsébet, a Kaposvári Tejipari Vállalat osztályvezetője ... 133
Krasznai Lajos, a Központi Ellenőrző Bizottság tagja, az MSZMP Pest Megyei Bizottságának első titkára ... 137
Pozsgay Imre, a Központi Bizottság tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára ... 142
Izsák Gyula, a bátaszéki Búzakalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke ... 148
Sipos Géza, a Magyar Néphadsereg 1. Hadtest pártbizottságának első titkára ... 151
Németh Miklós, az MSZMP Központi Bizottságának titkára ... 155
Schmidt Ernő, a szombathelyi Falco Fakombinát vezérigazgatója 161
Katona Béla, az MSZMP XVIII. Kerületi Bizottságának első titkára ... 165
Gráf József, az MSZMP Szigetvár Városi Bizottságának első titkára ... 169
Kovács András filmrendező ... 174
Farkas Kálmánné, a hatvani Bajza József Gimnázium igazgatója . 177
Szabó István, a Politikai Bizottság tagja, a TOT elnöke, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet elnöke ... 180
Pintér Imre, a Tiszai Vegyi Kombinát pártbizottságának titkára .. 185
Medgyessy Péter, a Központi Bizottság tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese ... 188

Prokop Zoltán, a Belügyminisztérium 2. számú pártbizottságának titkára 194
Aczél György, a Politikai Bizottság tagja, az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének főigazgatója 198
Tavaszi József, a Pestvidéki Gépgyár fődiszpécsere 201
Faragó Mészáros Vilmos, Zsombó Községi Tanács elnöke 204
Huszti Lászlóné, a Vörös Október Ruhagyár vásárosnaményi gyárának csoportvezetője 207
Sándor László, az MSZMP Salgótarján Városi Bizottságának első titkára 209
Schreiner László, a Győr-Sopron Megyei Tanács Kórház-Rendelőintézetének főorvosa 214
Olajos Imre, a kardoskúti Rákóczi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke 216
Nagy Gábor, a Debreceni Tartósítóipari Kombinát vezérigazgatója 218
Török Zoltán, a Tungsram zalaegerszegi gyárának művezetője ... 222
Baranyai Lőrinc, a Dorogi Szénbányák Vállalat pártbizottságának titkára 225

KÁDÁR JÁNOS VITA-ÖSSZEFOGLALÓJA 231

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG JELENTÉSE 240

Berecz János, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára, a szerkesztőbizottság elnöke 240
Módosító javaslatok az állásfoglalás-tervezethez 249

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA A PÁRT FELADATAIRÓL, A POLITIKAI INTÉZMÉNYRENDSZER FEJLESZTÉSÉRŐL 253

A PÁRT KÖZPONTI VEZETŐ SZERVEI 274

A Központi Bizottság tagjai 274
A Központi Ellenőrző Bizottság tagjai 278
A Központi Bizottság ülése 279
A Központi Ellenőrző Bizottság ülése 279

KÁDÁR JÁNOS ZÁRSZAVA 281

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETÉN RÉSZT VETT KÜLDÖTTEK NÉVSORA .. 283

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója · Szikra Lapnyomda 88—1051 · Felelős vezető Csöndes Zoltán vezérigazgató · A kötetet Dús Ágnes szerkesztette · Műszaki vezető Bereczki Gábor · Műszaki szerkesztő Lövey Mihály · Terjedelme 19,5 (A/5) iv